

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Cristina-Loredana Bloju
Mihaela-Elena Pătrașcu

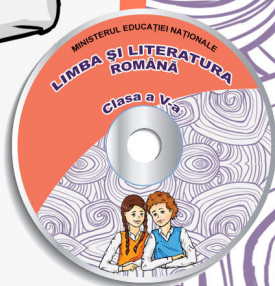
Virginia Rența
Gabriela-Mădălina Nițulescu

Adina Grigore
Nicoleta-Sonia Ionică

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Manual pentru
clasa a V-a

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației Naționale.

Acest manual școlar este aprobat prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5267/ 03.10.2017 și este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin OM Nr. 3393/ 28.02.2017.

116 111 - numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Cristina-Loredana Bloju
Mihaela-Elena Pătrașcu

Virginia Rențea
Gabriela-Mădălina Nițulescu

Adina Grigore
Nicoleta-Sonia Ionică

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Manual pentru

clasa a V-a

Editura Ars Libri

Inspectoratul Școlar al Județului/ Municipiului

Școala/ Colegiul/ Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.
- Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2017-2018.

Limba și literatura română. Manual pentru clasa a V-a.

Cristina-Loredana Bloju, Virginia Rențea, Adina Grigore, Mihaela-Elena Pătrașcu, Gabriela-Mădălina Nițulescu, Nicoleta-Sonia Ionică

Referenți științifici: Conf. univ. dr. **Loredana-Sofia Tudor**, Universitatea din Pitești

Lect. univ. dr. **Ruxandra Viorela Stan**, Universitatea din Pitești

Prof. grad didactic I **Mariana Nicoleta Ene**, I.S.J. Giurgiu

Prof. grad didactic I, **Liliana Popescu**, Colegiul Național „Elena Cuza” Craiova

Prof. grad didactic I, **Carmen Pleșa**, Colegiul Național de Informatică „Tudor Vianu” București

Copyright © Editura Ars Libri, 2017

Toate drepturile rezervate

ISBN: 978-606-36-0424-9

Editura Ars Libri

Str. Victoriei, bl. Z1, sc. D, ap. 1

oraș Costești, județul Argeș

Tel: 0248 546 357; 031 82 82 293; Fax: 0248 546 469

e-mail: arslibri@yahoo.com

www.edituraarslibri.ro

Editor: Iulian Grigore

Coordonator colecția „Manuale școlare”: Prof. Adina Grigore

Redactor-șef: Prof. Cristina Ipate-Toma

Tehnoredactare, grafică și design: Mariana Muscalu

Ilustrații: Elena Mirică

Coperta: Eduard Mirică

Machetare și prepress: Ștefan Tănase

Tipărit la Polichrom Industry 2006 SRL, Costești, Argeș

Certificat seria Q nr. 107

ISO 9001: 2015

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Limba și literatura română : manual pentru clasa a V-a / Cristina-Loredana Bloju, Virginia Rențea, Adina Grigore, - Buzoești : Ars Libri, 2017

ISBN 978-606-36-0424-9

I. Bloju, Cristina Loredana

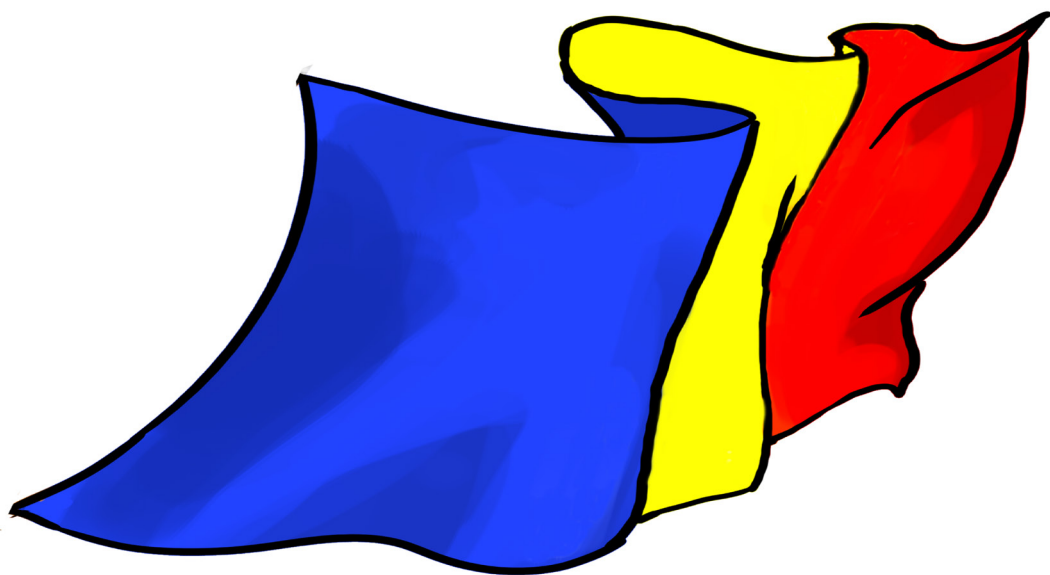
II. Rențea, Virginia

III. Grigore, Adina

811.135.1

Orice preluare, parțială sau integrală a textului, a graficii sau a formatului digital al acestui manual se face doar cu acordul expres în scris al Editurii Ars Libri.

Acest manual, în format tipărit și electronic, este protejat de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală.

Deșteaptă-te, române!

Versuri: **Andrei Mureșanu**
Muzica: **Anton Pann**

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

Instrucțiuni de utilizare a manualului	6
Competențe generale și competențe specifice	7

Unitatea 1 - DIN NOU LA ȘCOALĂ

● Recapitulare	10
● Test de evaluare inițială	16

Unitatea 2 - UNIVERSUL FAMILIEI

Bunica de Barbu Ștefănescu Delavrancea	20
● Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic	25
● Dicționarul. Articolul de dicționar	26
● Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ	28
● Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător	31
● Tipuri de sunete: vocală, consoană, semivocală	33
● Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă	34
● Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere - descoperirea unor subiecte din universul familiar	35
● Corespondența sunet - literă. Silaba. Accentul (aplicativ)	37
● Planul simplu de idei	40
● Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/ predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt)	40
● Cuvântul, unitate de bază a vocabularului	42
● Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor	42
● Planul dezvoltat de idei	43
● Categorii semantice: sinonime, antonime. Câmpul lexical	43
● Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere - restrângerea unor teme la aspecte particulare	45
● Enunțul. Punctuația enunțului	46
● Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative	47
Lectură suplimentară: Bimbirițichel , de George Topîrceanu (fragment)	48
● Recapitulare	50
● Evaluare	51

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

Stan Bolovan de Ioan Slavici	54
● Textul literar narativ: acțiune, personaj, timp, spațiu	57
● Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Propoziția afirmativă. Propoziția negativă	60
● Unitățile comunicării: actele de limbaj (a afirma, a întreba, a recomanda, a solicita, a promite, a felicita, a declara etc.)	61
● Predicatul verbal	62
● Unitățile comunicării: perechile de adiacență (întrebare-răspuns, invitație - acceptare/ refuzarea invitației, reproș - acceptarea/ refuzul reproșului, a face un compliment - a răspunde la un compliment etc.)	64
● Etapele scrierii, generarea ideilor, planificare, scriere: încadrarea în subiect	66
● Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Acordul predicatului cu subiectul	67
● Atributul	69
Lectură suplimentară: Făt-Frumos din lacrimă de Mihai Eminescu (fragment)	71
● Recapitulare	73
● Evaluare	75

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

Colinde, colinde de Mihai Eminescu	78
● Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana)	80
● Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual). Elementele nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului	82
● Identitate personală - identitate națională - diversitate culturală și lingvistică	85
● Verbul - moduri verbale: indicativul și imperativul. Timpurile simple ale modului indicativ	87
● Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme	91
● Textul narativ nonliterar: acțiune, participanți, timp, spațiu	94
Campionatul Mondial de sanie pe pârtie naturală	94
● Timpurile compuse ale modului indicativ. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (a fi, a avea, a vrea) și forme verbale nepersonale: infinitiv, participiu	98
Lectură suplimentară: Amintiri din copilărie de Ion Creangă (fragment)	103
● Recapitulare	106

● Evaluare	107
● Recapitulare semestrială	110
● Evaluare semestrială	113

Unitatea 5 - EROI DE LEGENDĂ

● Narativul în texte multimodale (text și imagine – bandă desenată)	116
● Planul simplu de idei	117
● Substantivul. Tipuri de substantive: comun, propriu	118
● Genul și numărul substantivului	119
● Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât)	122
Amphitrita, delfinul de Gheorghe Popa-Lisseanu	124
● Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu	129
● Planul dezvoltat de idei	132
● Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului	133
● Comunicarea dialogată	135
● Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv și atribut). Prepoziția	137
● Modele comportamentale în legende greco-romane	138
Lectură suplimentară: Odissea de Homer (fragment)	140
● Recapitulare	142
● Evaluare	144

Unitatea 6 - TĂRĂMUL CĂRȚII

● Textul nonliterar descriptiv	146
Istoria fascinantă a cărții de la papyrus la e-book	146
● Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală	149
● Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul)	150
● Forme ale pronumelui personal	151
● Pronumele personal de politețe	154
● Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe	156
● Povestirea unei întâmplări reale/ imaginare	158
● Textul explicativ (aplicativ)	159
● Istoria cuvintelor - variații ale formei și ale sensului în timp	161
● Adjectivul	162
● Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză - efect, problemă - soluție)	164
● Articolul demonstrativ sau adjectival	165
● Gradele de comparație ale adjectivului	167
● Acordul adjectivului cu substantivul	169
Lectură suplimentară: Eliv de Mircea Sântimbreanu	171
● Recapitulare	175
● Evaluare	177

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

Jucăriile celui cuminte de George Coșbuc	180
● Strategii de interpretare – interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația)	182
● Strategii de comprehensiune: predicții, împărțirea impresiilor de lectură	185
● Atitudini comunicative: atenție și empatie	188
● Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație	189
● Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/ mesajelor textului	190
● Exprimarea adecvată a emoțiilor	191
● Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal)	192
● Interese și atitudini față de lectură	195
● Limba standard. Normă și abatere	196
Lectură suplimentară: Micul Prinț de Antoine de Saint-Exupéry (fragment)	197
● Recapitulare	201
● Evaluare	202
● Recapitulare finală	204
● Evaluare finală	207

INSTRUCȚIUNI DE UTILIZARE A MANUALULUI

Conținutul manualului digital cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, având în plus (sau în locul ilustrațiilor de pe hârtie) elemente specifice precum: exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme și simulații.

Navigarea este consistentă, permite parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă.

Manualul digital conține activități multimedia interactive de învățare (AMII), după cum urmează: statice, animate și interactive.

Manualul în format electronic poate fi accesat și utilizat pe orice PC/ tabletă/ smartphone cu procesor minim de 800 MHz, 512 MB RAM, 1GB spațiu disponibil de stocare.

• Sistem de operare

Windows Vista+, Android 4.03+, Linux (Ubuntu 14.04, Linux Mint 16, Debian GNU/Linux 7.0, OpenSUSE 13.1), OS X 10.9+, iOS 7.1.X+

• Browser

Google Chrome 31+ (Windows Vista+, Android 4.03+, Linux, OS X 10.9+, iOS 7.1.X+)

Mozilla Firefox 25+ (Windows Vista+, Android 4.03+, Linux, OS X 10.9+)

Internet Explorer 10+ (Windows 7+)

Safari 7+ (OS X 10.9+, iOS 7.1.X+)

• Rezoluție minimum 1024 x 768 pixeli

Rularea aplicației:

1. Pe calculator:

a. Online-prin accesarea adresei de web indicată, scrisă în bara de adresă a browser-ului.

b. Offline-se introduce CD-ul în unitatea optică. Programul poate porni automat sau se dă dublu clic pe fișierul **index.html** de pe CD.

2. Pe tabletă/ smartphone - prin accesarea adresei de web indicată, scrisă în bara de adresă a browser-ului.

• Butonul **AJUTOR** conține un ghid de utilizare a butoanelor de navigare prezente în manual, și anume:

• Butonul **CUPRINS** conține titlurile unităților și ale subunităților manualului și pagina la care se află fiecare. Dând clic pe cuprins, se poate merge la fiecare dintre acestea printr-un clic pe tema respectivă.

• Saltul direct la o anumită pagină se poate face prin introducerea numă-

rului de pagină dorit în caseta din bara de butoane de sus, după care se apasă tasta ENTER.

- Pentru a parcurge manualul pagină cu pagină, se dă clic pe butonul pentru a merge înainte, iar pentru a vedea paginile din urmă, se dă clic pe butonul .

- Butonul de Ajutor contextual oferă indicații despre modul în care trebuie parcurse activitățile multimedia interactive de învățare și se află poziționat la fiecare dintre acestea.

- Butonul este pentru validarea corectitudinii rezolvării unui item.

- În cazul în care se dă clic pe acest buton și apare **Felicitări! Ai răspuns corect!**, se confirmă rezolvarea corectă a itemului.

- În cazul în care se dă clic pe acest buton și apare **Ai greșit! Mai încercă!**, itemul este rezolvat greșit.

- Pentru reluarea unui exercițiu interactiv, se dă clic pe butonul .

- Pornire pentru secvențele AMII animat video

- Pauză pentru secvențele AMII animat video

- Stop pentru secvențele AMII animat video

- Vizualizarea imaginii mărite

- Pornire videoclip animat

- Exercițiu interactiv

- Închidere a ferestrei curente

Domenii de conținut - simboluri

COMUNICARE ORALĂ

LECTURĂ

REDACTARE

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE

De reținut!

Sugestie

COMPETENȚE GENERALE ȘI COMPETENȚE SPECIFICE

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/ sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/ citite
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază
- 4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală
- 4.5. Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi
- 5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice

EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Unitatea 1 RECAPITULARE DIN NOU LA ȘCOALĂ

Conținuturi

- Textul literar narativ
- Sensul cuvintelor
- Intonarea propozițiilor. Ortografia și punctuația
- Felul propozițiilor după scopul comunicării
- Spațiul, timpul și personajele în textul narativ
- Planul simplu de idei al textului literar narativ
- Planul dezvoltat de idei al textului literar narativ
- Povestirea orală a unui fragment
- Exprimarea propriilor opinii
- Scrierea imaginativă
- Părțile de vorbire: substantivul, adjectivul, pronumele personal, verbul
- Părțile de propoziție: predicatul și subiectul
- Test de evaluare inițială

- **Ordonează următoarele fragmente de text, potrivit desfășurării întâmplărilor, apoi rezolvă cerințele.**

■ Dar ce s-aude? Un dupăit grăbit pe sală. Vai, e Corbici, câinele! Nu-i vreme de pierdut! Din două sărituri, motanul e în ocnîța sobei, iar șoarecele, mirat că scapă, zăpăcit, cum poate, o șterge în gaura lui.

Corbici vine, în mijlocul odăii se oprește, adulmecă la- com mirosul de cașcaval, apoi, zăbind motanul, se repede și latră cu înverșunare. (...) Apoi tace și, cu ochii țintiți la motan, așteaptă să se coboare. (...) Și astfel, căteșitrei dușmanii — șoarecele în ga- ură, motanul în ocnîță și câinele în mijlocul odăii — se pândesc, munciți de același gând.

● În odaie, liniște. Liniște și-un miros! Pe polița din dreapta, pe o farfurie, stă uitată o bucată de cașcaval. Mirosul de brânză proaspătă a străbătut până în cel mai îngust colțișor al casei. Și din gaura lui, din gaura de după sobă, șoricelul nu-și mai găsește locul. Parcă-l trage cineva de mustață afară. Să iasă, să nu iasă? Mai bine să se astâmpere. Să se astâmpere, ușor de zis; dar cașcavalul? Vezi, asta-i asta: cașcavalul. (...) Dar motanul? E-hei! la dânsul nu se prea gândise. Și, Doamne, mulți fiori i-a mai vârât în oase mota- nul cela. Dar poate nu era în odaie. Ha? nu era. Nu. Orișicum, să mai aștepte puțin, să vadă, nu se mișcă nimeni, nu-l pândește cineva?

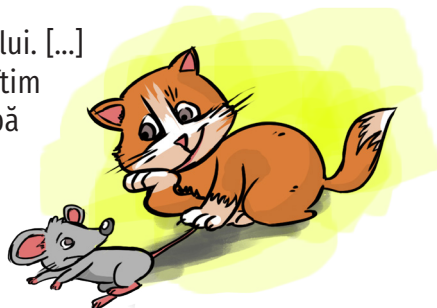
▲ Cum să nu-l pândească! Dar de când așteaptă motanul prilejul să puie laba pe bietul șoricuț. Dacă nu mâncase el cașcavalul, căci mirosul cela îi zbârlise și lui mustățile, păi nu-l mâncase tocmai pentru asta: să-l momească pe lacomul din gaură. Cu botul adulmecând, cu ochii galbeni și lucioși ca sticla, cu mustățile în- toarse, subțiri și ascuțite ca oasele de pește, stă neclintit după perna de pe divan și-așteaptă. L-a zărit. Uite-l, îi vede măргеele ochilor. Iese? Iese oare? Da, da; așa, încă un pas, încă unul, doi, așa!

◆ Dar pași apăsați cutremură sala. Ce! Stăpânul! Repede atunci: motanul se-nghesuiește și mai în fund, iar câinele o șterge sub divan; numai șoarecele, mic cum era, rămâne la locul lui. Stăpânul intră; obosit de muncă, își aruncă pă- lăria pe un scaun, apoi, mirosind, i se face foame; se-n- dreaptă spre poliță, ia felia de cașcaval, taie o bucată de pâine ... mănâncă (...).

Și din trei părți, trei perechi de ochi îl urmăresc cu pizmă.

★ Dintr-o săritură a fost cu laba deasupra lui. [...] Și-l privește, gândind: „Cașcaval ți-a trebuit? Poftim cașcaval! Doamne! ce bun o să-mi pară mie după ce te voi crânțâni!” Dar mai întâi să se mai joace puțin cu dânsul. Îl pune pe picioare, îl lasă să se dezmeticească, să-ncerce să fugă, și iar vrea să-l prindă în cleștele labelor.

(Când stăpânul nu-i acasă, Emil Gârleanu)

Dicționar

pizmă,-e s.f.: ciudă, necaz, nemulțumire;
poliță, -e, s.f.: suport de scândură fixat orizontal pe un perete, într-un dulap etc., pe care se țin diferite obiecte;

divan,-e, s.n.: canapea fără spătar, pe care se poate șede sau dormi;
ocniță,-e s.f.: adâncitură într-o sobă de zid, în cuptorul sau în pereții caselor țărănești, în care se păstrează diferite obiecte.

1. Transcrie fragmentul care reprezintă introducerea. Argumentează de ce l-ai ales.

2. Rețeaua de personaje

• Precizează personajele care apar în fragmentele de text ordonate, folosind informațiile:

apare din gaura de după sobă

are mustăți subțiri și ascuțite ca oasele de pește

se oprește în mijlocul odăii, adulmecă lacom mirosul de cașcaval

obosit, intră în odaie, mănâncă din felia de cașcaval

3. Transcrie enunțurile în care se prezintă spațiul și timpul desfășurării întâmplărilor prezentate în text.

4. Citește fragmentele în ordinea desfășurării întâmplărilor, apoi completează în caiet **Jurnalul dublu**, astfel încât să realizezi planul dezvoltat de idei.

IDEEA PRINCIPALĂ

Șoricelul este atras de mirosul de cașcaval.

IDEEA SECUNDARĂ

Șoricelul, atras de miros, plănuiește să ajungă la cașcaval, dar se teme de motan.

5. Povestește întâmplările relatate, potrivit planului dezvoltat de idei.

Unitatea 1 - Recapitulare - DIN NOU LA ȘCOALĂ

6. Consideri că ilustrațiile care însoțesc fragmentele te-au ajutat să înțelegi mai ușor desfășurarea întâmplărilor? Argumentează-ți răspunsul.

7. Ce crezi că s-ar fi întâmplat cu șoricelul dacă nu ar fi apărut Corbici?

8. Dacă ai fi fost în locul motanului, i-ai fi dat drumul șoricelului?

- *Da, pentru că...*
- *Nu, pentru că...*

9. Alcătuieste enunțuri în care cuvintele *miros, ochi, pară*, să aibă sensuri diferite față de cele din fragmente.

10. Transcrie, din fragmentele ordonate, elementele (cuvintele, expresiile, enunțurile) semnificative pentru a susține opiniile de mai jos.

- Motanul l-a eliberat pe șoricel pentru că a apărut Corbici.
- Stăpânul era obosit și înfometat seara, după o zi de muncă.

11. Eseul de cinci minute

Scrie, timp de cinci minute, un scurt text în care să susții cu argumente din fragmentele ordonate una dintre opiniile prezentate la exercițiul 10.

Folosește pentru susținerea opiniei cerințe și expresii de tipul: *consider că, în opinia mea, datorită faptului că, având în vedere, de exemplu, rezultă că etc.*

12. Motanul este descris într-unul dintre fragmente. Identifică și precizează trăsăturile fizice evidențiate.

13. Prezintă un personaj preferat. Arată:

- Cine este personajul?
- Ce însușiri fizice are acesta?
- Ce trăsături morale are?
- Ce face?

14. Alege cinci substantive, din fragmentele textului *Când stăpânul nu-i acasă*, care nu sunt însoțite de adjective, apoi adaugă-le câte un adjectiv potrivit.

15. Ce moment/ momente din fragmentele textului ți s-a/ s-au părut amuzante? Argumentează!

16. Completează un organizator grafic asemănător celui de mai jos, plecând de la informațiile oferite de fragmentele textului *Când stăpânul nu-i acasă* de Emil Gârleanu.

			
În lumea imaginară	• vorbește
În lumea reală	• nu vorbește

17. Formulează câte o propoziție în care cuvântul *ochi* să fie, pe rând:

a) substantiv

b) verb

18. Transcrie din text:

- un verb la persoana a III-a, numărul singular, timpul prezent
- un substantiv comun, numărul singular, genul masculin
- un substantiv propriu
- un pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin
- un verb la persoana a II-a, numărul singular, timpul viitor

19. Scrie un text, de 8-10 rânduri, în care să folosești cel puțin trei adjective, trei verbe, un substantiv propriu, un substantiv comun, având următorul final:

La finalul zilei, când totul era pregătit în grădină, a început ploaia. Ploua și tuna fără oprire! La un moment dat, cerul se luminează și la orizont apare un curcubeu minunat.

20. Completează un organizator grafic asemănător celui de mai jos, folosind cuvintele: *mustăți subțiri, șoarece jucăuș, agerii ochi, lacomul șoarece*.

mustăți subțiri

mustață subțire

21. Alcătuieste câte un enunț în care cuvintele *a șterge* și *a munci* să aibă alte sensuri decât cele din propozițiile de mai jos.

• Șoarecele o *șterge* în gaura lui.

• Ei sunt *munciți* de același gând.

Unitatea 1 - Recapitulare - DIN NOU LA ȘCOALĂ

22. După imaginea alăturată, realizează o compunere, de 10-15 rânduri, în care să prezinți o întâmplare imaginară. În redactarea compunerii, vei urmări:

- respectarea celor trei părți ale unei compuneri
- stabilirea unui plan de idei
- găsirea unui titlu sugestiv
- respectarea normelor de ortografie și de punctuație

23. Scrie cuvinte cu înțeles asemănător pentru: *pizmă, șterge, odaie, lacom, a zărit, mijloc, înfometat, obosit, se pândesc*.

24. Ai un animal preferat? Scrie cinci substantive care îi denumesc însușirile.

Model: agerimea - pisica

25. Crezi că te-ai putea împrieteni cu vreun personaj întâlnit în fragmentele textului *Când stăpânul nu-i acasă*? Argumentează!

26. Alege și grupează trăsăturile care se potrivesc fiecărui personaj: *lacom, șiret, naiv, imprudent, agresiv, neliniștit, pofticios, curajos, liniștit, hotărât, agresiv*.

27. Sesizează și corectează greșelile din următorul fragment:

tată a venit vremea sămi dai ceea ce miai făgăduit la naștere auzind această împăratul sa întristat foarte și ia zis dar bine fiule de unde pot eu săți dau un astfel de lucru nemaiauzit

(Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte, Petre Ispirescu)

28. Explică folosirea următoarelor semne de punctuație din enunțurile de mai jos.

- două puncte: *Ascult cu atenție, apoi întreb: – Unde pot găsi cartea?*
- semnul exclamării: *Ce plăcut e mirosul mării!*
- semnul întrebării: *Când este ziua ta?*
- virgula: *Doresc să vizitez orașele: Iași, Timișoara, Brașov și București.*
- virgula: *Bineînțeles, spuse împăratul.*
- ghilimelele: *„Oare va veni toamna?” se întreba greierașul.*
- punctele de suspensie: *Aș merge, dar ... nu știu dacă pot ...*

• Se dă fragmentul:

A trecut întâi o boare
Pe deasupra viilor,
Și-a furat de prin ponoare
Puful pădăiilor.

S-a ivit pe culme Toamna,
Zâna melopeelor,
Spaima florilor și Doamna
Curcubitaceelor...

.....
(**Rapsodii de toamnă**, George Topîrceanu)

melopee, s.f.: melodie, cântec;
curcubitacee, s.f.: denumire generică dată unor
plante ca: dovleacul, castravetele, pepenele.

1. Identifică predicatul și subiectele din fragmentul de mai sus, apoi precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate.
2. Analizează, precizând după caz, felul, numărul, genul, persoana, timpul părților de vorbire prin care sunt exprimate subiectele și predicatul din versurile de mai sus.
3. Transcrie două propoziții afirmative din versurile de mai sus, apoi transformă-le, astfel încât să devină negative.
4. Transformă propozițiile simple în propoziții dezvoltate.

Model: Spectacolul începe.

Spectacolul începe la ora optsprezece.

- Alina cântă.
- Elevii vin.
- Ploaia a încetat.
- Păsările pleacă.

5. Realizează acordul predicatului cu subiectul.

Model: Oamenii (a recolta) porumbul.

Oamenii **recoltează** porumbul.

- Copiii (a se juca) în parc.
- În grădina bunicii (a înflori) crizantemele.
- Râul (a curge) liniștit la vale.
- Remus și Irina (a pleca) la antrenament.
- Ei (a spune) lucruri captivante.
- Elevii (a începe) școala.

6. Realizează o compunere liberă, respectând următoarele etape:

- stabilirea subiectului
- alegerea titlului
- selectarea unor expresii deosebite
- întocmirea planului dezvoltat de idei
- redactarea compunerii

TEST DE EVALUARE INIȚIALĂ

- Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor de la partea I și de la partea a II-a se acordă **7,8 puncte**. Pentru redactarea întregii lucrări se acordă **1,2 puncte**. Din oficiu se acordă **1 punct**.
- Timpul efectiv de lucru este **50 de minute**.

Partea I (4,8 puncte):

- **Se dă fragmentul:**

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat și avea trei fete. Și fiind a merge la bătălie, își chemă fetele și le zise:

– Iacă, dragele mele, sunt silit să merg la război. Vrajmașul s-a sculat cu oaste mare asupra noastră. Cu mare durere mă despart de voi. În lipsa mea băgați de seamă să fiți cu minte, să vă purtați bine și să îngrijiți de trebile casei. Aveți voie să vă preîmblați prin grădină, să intrați prin toate cămările casei: numai în camera din fund, din colțul din dreapta, să nu intrați, că nu va fi bine de voi.

– Fii pe pace, tată, răspunseră ele. Niciodată n-am ieșit din cuvântul dumitale. Du-te fără grijă, și Dumnezeu să-ți dea o izbândă strălucită.

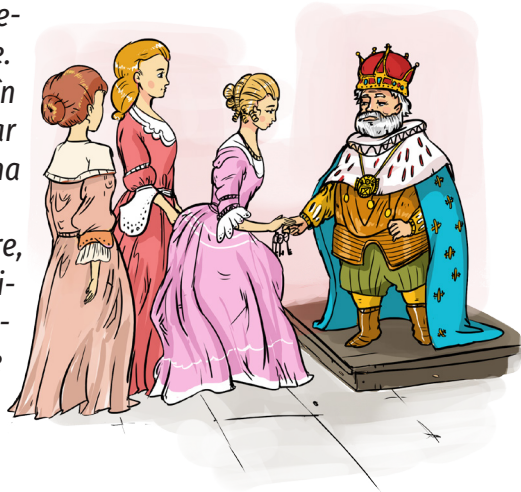
Toate fiind gata de pornire, împăratul le dete cheile de la toate cămările, mai aducându-le aminte încă o dată povețele ce le dăduse, și-și luă ziua bună de la ele.

Fetele împăratului, cu lacrimile în ochi, îi sărutară mâna, îi poftiră biruință; iar cea mai mare din ele primi cheile din mâna împăratului. [...]

– Surioarele mele, zise fata cea mare, câtu-i ziulica de mare toarcem, coasem, citim. [...] Am intrat prin toate cămările palatului tatălui nostru, și am văzut cât sunt de frumos și bogat împodobite; de ce să nu intrăm și în camera aceea, în care ne-a oprit tatăl nostru de a intra?

– Vai de mine, leliță, zise cea mai mică, mă mir cum ți-a dat în gând una ca aceasta, ca să ne îndemni dumneata să călcăm porunca tatălui nostru. [...]

– Că doară nu s-o face gaură în cer d-om intra, zise cea mijlocie. Că doară n-or fi niscaiva zmei să ne mănânce, ori alte lighioane. Și-apoi de unde o să știe tata dacă noi am intrat au ba?

Unitatea 1 - Recapitulare - DIN NOU LA ȘCOALĂ

Cea mai mare din surori, care era păstrătoarea cheilor, băgă cheia în broasca ușei și, întorcând-o nițel, scârț! ușa se deschise.

Fetele intrară.

Când colo, ce să văză? Casa n-avea nici o podoabă; dară în mijloc era o masă, o masă mare cu un covor scump pe dânsa, și dasupra o carte mare deschisă.

(*Porcul cel fermecat*, Petre Ispirescu)

A.

1. Desparte în silabe următoarele cuvinte: *niciodată, mijlocie, păstrătoarea*. 0,6 puncte

Model: împărat → îm - pă - rat

2. Alcătuieste câte o propoziție cu sensul asemănător al următoarelor cuvinte: *povață, izbândă, silit*. 0,6 puncte

Model: bătălie - luptă Împăratul a dus o luptă grea.

3. Menționează ce sunt ca părți de vorbire cuvintele subliniate din enunțul: ... *să ne îndemni dumneata să călcăm porunca tatălui nostru*. 0,6 puncte

Model: tatălui - substantiv comun

4. Alcătuieste un enunț în care substantivul *podoabă* să aibă rol de subiect. 0,6 puncte

5. Trece la numărul plural substantivele: *bătălie, fiică, fiu*. 0,6 puncte

Model: povață - povețe

B.

1. Enumeră povețele pe care tatăl le-a dat fetelor sale. 0,6 puncte

2. Transcrie, din fragmentul dat, un grup de cuvinte care indică timpul acțiunii și un cuvânt care indică locul acțiunii. 0,6 puncte

3. Explică, în două enunțuri, sensul expresiei: *nu s-o face gaură în cer*. 0,6 puncte

Partea a II-a (3 puncte):

• Redactează o compunere, de 10-12 rânduri, în care să-ți imaginezi ce rol au obiectele găsite în camera interzisă. Dă un titlu sugestiv acestei compuneri.

În redactarea compunerii, vei urmări:

- respectarea etapelor unei compuneri 0,9 puncte
- succesiunea logică a ideilor 1 punct
- corelarea conținutului cu titlul 0,6 puncte
- respectarea numărului precizat de rânduri 0,5 puncte

Unitatea 1 - Recapitulare - DIN NOU LA ȘCOALĂ

Barem de evaluare și notare

- Se punctează oricare altă formulare/ modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Se acordă 1,2 puncte pentru redactare.

Partea I (4,8 puncte):

A.

1. câte 0,2 puncte pentru despărțirea corectă în silabe a cuvintelor date (3 x 0,2 p) **0,6 puncte**
2. câte 0,1 puncte pentru indicarea sensului asemănător al cuvintelor date și câte 0,1 puncte pentru construirea propozițiilor cu folosirea cuvintelor cu sens asemănător obținute (6 x 0,1 p) **0,6 puncte**
3. câte 0,2 puncte pentru menționarea corectă a fiecărei părți de vorbire date (3 x 0,2 p) **0,6 puncte**
4. cuvântul **podoabă** să aibă rol de subiect **0,6 puncte**
5. câte 0,2 puncte pentru trecerea corectă la numărul plural a fiecărui substantiv dat (3 x 0,2 p) **0,6 puncte**

B.

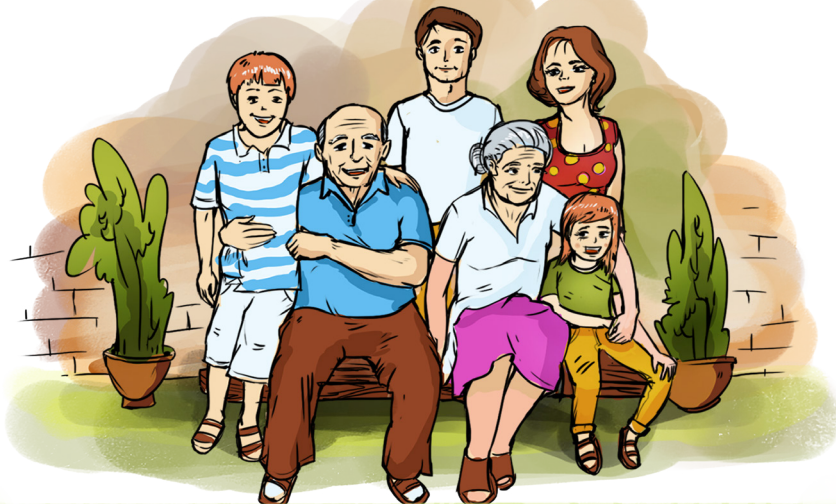
1. precizarea corectă a celor trei povețe primite de la împărat (2 x 0,3 p) **0,6 puncte**
2. câte 0,3 puncte pentru transcrierea corectă a grupului de cuvinte care indică timpul acțiunii și a cuvântului care indică locul acțiunii (2 x 0,3 p) **0,6 puncte**
3. explicarea nuanțată a semnificației expresiei date **0,6 puncte** (răspunsul parțial cu explicație superficială, ezitantă **0,2 puncte**)

Partea a II -a (3 puncte):

- câte 0,3 puncte pentru precizarea rolului celor trei obiecte găsite (3 x 0,3 p) **0,9 puncte**
 - alegerea unui titlu sugestiv **0,6 puncte**
 - conținutul adecvat cerinței **1 punct**/ tratare ezitantă, superficială a cerinței **0,5 puncte**
 - cerința și echilibrul compoziției **0,5 puncte**
- Pentru **redactarea** întregii lucrări se acordă **1,2 puncte**, astfel:
- respectarea limitelor de spațiu indicate **0,3 puncte**
 - respectarea normelor de ortografie și de exprimare **0,6 puncte**
- (o greșeală - **0,6 puncte**; 2-3 greșeli - **0,4 puncte**; 4-5 greșeli - **0,2 puncte**; peste 6 greșeli - **0 puncte**)
- respectarea normelor de punctuație **0,3 puncte**

EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Unitatea 2 UNIVERSUL FAMILIEI

Conținuturi:

Text de bază: *Bunica* de Barbu Ștefănescu Delavrancea

- Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicționarul. Articolul de dicționar
- Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ
- Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător
- Tipuri de sunete: vocală, consoană, semivocală
- Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă
- Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere - descoperirea unor subiecte din universul familial
- Corespondența sunet - literă. Silaba. Accentul (aplicativ)
- Planul simplu de idei
- Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/ predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt)
- Cuvântul, unitate de bază a vocabularului. Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor
- Planul dezvoltat de idei
- Categoriile semantice: sinonime, antonime. Câmpul lexical
- Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere - restrângerea unor teme la aspecte particulare
- Enunțul. Punctuația enunțului. Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative

Lectură suplimentară: *Bimbirițichel*, de George Topîrceanu (fragment)

- Recapitulare
- Evaluare

Barbu Ștefănescu Delavrancea (1858 - 1918) a fost scriitor, orator și avocat român, membru al Academiei Române. Reprezintă o figură semnificativă în literatura română, scriind dramaturgie, proză poetică, nuvele și povestiri.

A pătruns în literatura pentru copii cu povestiri și basme. Dintre acestea cele mai cunoscute sunt: *Bunicul*, *Bunica*, *Domnul Vucea*, *Neghiniță*, *Palatul de cleștar* etc.

Bunica

de Barbu Ștefănescu Delavrancea

O văz, ca prin vis.

O văz limpede, așa cum era. Naltă, uscățivă, cu părul alb și creț, cu ochii căprui, cu gura strânsă și cu buza de sus crestată în dinți de pieptene, de la nas în jos.

Cum dăschidea poarta, îi săream înaintea.

Ea băga binișor mâna în sân și-mi zicea:

- Ghici...

- Alune!

- Nu.

- Stafide!

- Nu.

- Năut!

- Nu.

- Turtă-dulce!

- Nu.

Până nu ghiceam, nu scotea mâna din sân.

Și totdeauna sânul ei era plin.

Îi sărutam mâna.

Ea-mi da părul în sus și mă săruta pe frunte.

Ne duceam la umbra dudului din fundul grădinii.

Ea își înfigea furca cu caierul de in în brâu și începea să tragă și să răsucească un fir lung și subțire. Eu mă culcam pe spate și lăsam alene capul în poala ei.

Fusul îmi sfârâia pe la urechi. Mă uitam la cer, printre frunzele dudului. De sus mi se părea că se scutură o ploaie albastră.

- Ei, ce mai vrei? îmi zicea bunica.

Surâsul ei mă gădila în creștetul capului.

- Să spui...

Și niciodată nu isprăvea basmul.

Glasul ei dulce mă legăna; genile mi se prindeau și adormeam; uneori treșăream și-o întrebam câte ceva; ea începea să spuie, și eu visam înainte.

– A fost odată un împărat mare, mare...

– Cât de mare?

– Mare de tot. Și-și iubea împărăteasa ca ochii din cap. Dar copiii nu avea. Și îi părea rău, îi părea rău că nu avea copii...

– Bunico, e rău să nu ai copii?

– Firește că e rău. Casa omului fără copii e casă pustie.

– Bunico, dar eu n-am copii și nu-mi pare rău.

Ea lăsa fusul, râdea, îmi dăsfăcea părul cârlionțat în două și mă săruta în creștetul capului.

Câte-o frunză se dăsprindea din ramuri și cădea legănându-se. Eu mă luam cu ochii dupe ea și ziceam:

– Spune, bunico, spune.

– Și așa, îi părea grozav de rău că nu avea copii.

Și... nu mai putea de părere de rău că nu are copii...

Într-o zi veni la el un moș bătrân, bătrân, că-și târa barba pe jos de bătrân și de cocoșat ce era.

Și era mic, mic de tot...

– Cât era de mic?

– Poate să fi fost, așa, cam ca tine.

– Va să zică, nu era mic, mic de tot...

– Era mic, da' nu așa mic de tot. Și cum veni

îi zise: „Măria-ta, ai doi meri în grădină, unul lângă altul, că nu știi care sunt ramurile unuia și care sunt ale altuia; și când înfloresc nu știi care sunt florile unuia și care sunt ale altuia; și aști doi meri înfrunzesc, înfloresc, se scutură și mere nu fac. Măria-ta, să știi că atunci când or lega rod aști doi meri, împărăteasa o să rămâie grea și o să nască un cocon cu totul și cu totul de aur”... Piticul se duse, și împăratul alergă în grădină, și căută, căută peste tot locul, până dete peste ai doi meri. Merii se scuturaseră de flori, că sub ei parcă ninsese, dar rod nu legaseră.

– De ce nu legau rod, bunico?

– Știu eu?... Dumnezeu știe...

Era așa de cald... așa de bine în poala bunichii... o adiere încetinică îmi răcorea fruntea... norii albi, alunecând pe cerul albastru, mă amețeau... închideam ochii.

Ea spunea, spunea înainte, mulgând repede și ușurel firul lung din caierul de in.

– Și se gândi împăratul ce să facă, ce să dreagă ca merii să facă mere. Unii îl sfătuiau ca să-i ude mereu; și i-a udat mereu; alții ziceau să le dea mai mult soare;

Unitatea 2 - UNIVERSUL FAMILIEI

și împăratul a tăiat toți pomii de jur împrejur. Și merii înfloreau în fiecare săptămână, și se scuturau, și rod nu legau. Într-o zi veni la împărat o babă bătrână, bătrână și zbârcită, ca mine de zbârcită, și mică, mică, ca tine de mică...

– Ca moșu de mică?

– Da, ca moșu...

– Atunci nu era mică de tot...

– Așa mică de tot nu era. Și zise împăratului: “Măria-ta, până n-oi mulge un ulcior de lapte de la Zâna Florilor, ce doarme dincolo de Valea Plângerii, într-o câmpie de mușețel, și n-oi uda merii cu laptele ei, merii nu leagă rod. Dar să te păzești, măria-ta, că îndată ce te-or simți florile, încep să se miște, să se bată, și multe se apleacă pe obrăjii ei, și ea se dășteaptă, că doarme mai ușor ca o pasăre; și vai de cel ce l-o vedea, că-l preface, dupe cum o apuca-o toanele, în buruiună pucioasă or în floare mirositoare, dar d-acolo nu se mai mișcă”...

– Dar ce, ai adormit, flăcăul mamei?

Tresăream.

– A, nu... știu unde ai rămas... la-a-a... Zâna Florilor...

Auzisem prin vis.

Pleoapele-mi cădeau încărcate de lene, de somn, de mulțumire. Și mă simțeam ușor, ca un fulg plutind pe o apă care curge încet, încetinel, încetișor...

Și bunica spunea, spunea înainte, și fusul sfâr-sfâr pe la urechi, ca un bondar, ca acele cântece din burienile în care adormisem de atâtea ori.

– Și împăratul a încălecat pe calul cel mai bun...

– Cel mai bun... îngânam eu, de frică ca să nu mă fure somnul.

– ... ș-a luat o dăsață cu merinde și a plecaat...

– ... ș-a plecaat...

– Și s-a dus, s-a dus, s-a dus...

– ... s-a dus, s-a dus...

– Până a dat de o pădure mare și întunecoasă...

– ... întunecoasă...

– ... de nu se vedea prin ea. Și acolo și-a legat calul d-un ștejar bătrân, ș-a pus dăsațele căpătâi și a închis ochii ca să se odihnească. Și... pasămite pădurea cânta și vorbea, că era fermecată. Și... cum îi aducea șoapte de departe, de pe unde ea era ca un fum, împăratul adormi, și dormi, și dormi...

Când m-am dășteptat, bunica isprăvisese caierul.

Dar basmul?

Cu capul în poala bunicii, niciodată n-am putut asculta un basm întreg.

Avea o poală fermecată, și un glas, și un fus cari mă furau pe nesimțite și adormeam fericit sub privirile și zâmbetul ei.

Dicționar

a lega rod (expresie): a face fructe;
caier, -e, s. n.: mănunchi de lână, de in, de cânepă sau de borangic, care se pune pe furcă pentru a fi tors manual;
cocon, -i, s. m.: fiu, fecior; copil mic, abia născut; prunc;
a drege, vb.: a repara, a îndrepta; aici, a

pune ceva la cale, a plănuși;
pucioasă, adj. (popular): rău mirositoare;
desagă, -i, s. f.: traistă formată din două părți, purtată pe umăr sau pe șa;
căpătâi, -e, s. n.: aici, pernă sau un obiect asemănător pe care se pune capul;
pasămite: pesemne, probabil.

Receptarea textului

1. Scrie formele literare ale cuvintelor: *naltă, are să cadă, să spuie, aști, or lega, o să dobândeți, dete, n-oi lua.*

Model: *naltă* - înaltă

2. Găsește cuvinte cu sens asemănător pentru: *adiere, a drege, toană, a preface, alene, flăcău, fermecată, isprăvise.*

Model: *adiere* - boare

3. Ce sens au expresiile *a lega rod, a-i părea rău, a-i părea bine, părere de rău, părere de bine*? Introdu în enunțuri aceste expresii.

Model: *a lega rod* - a face fructe

Livada bunicilor a legat rod.

4. Asociază cuvintelor date alte cuvinte potrivite ca sens.

Model: (o) văd *limpede*

adiere încetinică

(o) văd ...

adiere ...

(o) văd ...

adiere ...

5. Alcătuieste enunțuri în care să folosești următoarele adjective din text: *lung, subțire, limpede, fericit.*

Înțelegerea textului

1. Cum se întâlnesc bunica și nepotul?
2. Descrie locul fermecător în care bunica începe să relateze basmul.
3. Selectează cuvinte/ grupuri de cuvinte care reprezintă atmosfera desfășurării acțiunii.
4. De ce acest loc este prielnic pentru depănarea poveștilor?
5. Ce fel de sentimente îl încearcă pe nepoțel înainte de povestirea basmului?
6. Extrage, din text, întrebările pline de curiozitate ale băiatului.
7. Care sunt aspectele surprinse în text prin care, după fiecare întrerupere, se reîncheagă atmosfera de basm?
8. Ce stare sufletească trăiește copilul la ascultarea poveștii bunicii?
9. Nepotul, cuprins de somn, o îngână pe bunica, repetând mereu anumite cuvinte din povestea ei. De ce?
10. Ce trăsături fizice și morale ale bunicii se desprind din principalele momente ale narațiunii?
11. Povestește oral această narațiune.

Valorificarea textului

1. Explică, în 3-5 rânduri, semnificația titlului acestei povestiri.

Amintește-ți că în explicarea titlului trebuie să ai în vedere ceea ce sugerează cuvântul/ cuvintele și legătura cu întreg conținutul textului.

2. Citește, apoi scrie semnificația următoarelor fragmente din textul-suport dat:

a) *Glăsuț ei dulce mă legăna; genele mi se prindeau și adormeam. Uneori, tresăream și o întrebam câte ceva. Ea începea să spuie și eu visam înainte!*

b) *Pleoapele-mi cădeau încărcate de lene, de somn, de mulțumire. Și mă simțeam ușor, ca un fulg plutind pe o apă care curge încet, încetinel, încetișor.*

3. Scrie o compunere, de minimum 15 rânduri, în care să relatezi o întâmplare (trăită sau imaginată) petrecută alături de bunica/ bunicul.

Respectă părțile unei compuneri!
Citește în acest sens și opera literară **Bunicul** scrisă de același autor!

Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor alfabetic

Reține!

Totalitatea literelor reprezentând sunetele limbii române, așezate într-o anumită ordine, formează **alfabetul**.

• Sunetul **i** poate fi redat prin litera **i**, dar și prin litera **y** (i grec).

Scriem **hobby, yen, yoga** și pronunțăm **hobi, ien, ioga**.

• Sunetul **v** poate fi redat atât prin litera **v** (**ve**), cât și prin litera **w** (**dublu ve**).

Scriem **watt** și pronunțăm **vat**.

• Sunetul **f** poate fi redat prin literele **f, v, ph**.

Scriem **fac, von, Philippide** și pronunțăm **fac, fon, Filipide**.

• Sunetul **î** se scrie ca **î** la începutul și la sfârșitul cuvintelor (**înapoi, urî**), dar și în interiorul cuvintelor care se alcătuiesc dintr-un cuvânt care începe cu această literă (**reînsciere, bineînțeles**). Se scrie ca **â** în interiorul tuturor celorlalte cuvinte (**flămând, român**).

• Substantivele proprii străine se scriu, de obicei, păstrând ortografia din limba de origine, când această limbă străină folosește alfabetul latin, sau se redau în scrierea pronunției oficiale cu litere latine, când limbile folosesc un alt alfabet decât cel latin.

Alfabetul limbii române are 31 de litere. Ordinea și denumirea acestora, conform **DOOM 2**, este:

Litere		Denumirea/ citirea literei
mari	mici	
A	a	a
Ă	ă	ă
Â	â	î/î din a
B	b	be/bî
C	c	ce/cî
D	d	de/dî
E	e	e
F	f	ef/fe/fî
G	g	ge/ghe/gî
H	h	haș/hî
I	i	i
Î	î	î/î din i
J	j	je/jî
K	k	ca/capa
L	l	el/le/lî
M	m	em/me/mî
N	n	en/ne/nî
O	o	o
P	p	pe/pî
Q	q	kü
R	r	er/re/rî
S	s	es/se/sî
Ș	ș	șe/șî
T	t	te/tî
Ț	ț	țe/țî
U	u	u
V	v	ve/vî
W	w	dublu ve/dublu vî
X	x	ics
Y	y	î grec
Z	z	ze/zet/zî

Exersează!

1. Exemplifică prin două serii de câte trei cuvinte redarea sunetului [i] prin două litere diferite.
2. Scrie în caiet cuvintele date și pronunță-le corect. Apoi, subliniază literele care nu sunt proprii limbii române.

watt, von, Bordeaux, Phillipide, Kuweit, New York, Tolstoi, Beijing, Qatar

Model: watt - [vat]

3. Citește corect cuvintele alese, împrumutate din alte limbi: *kenyan, Quebec, Quito, kaliu, kripton, xilofon, yard, yoga, western*. Care sunt sunetele care impun reguli de pronunție ale acestor limbi?
4. Scoate din textul literar *Bunica* de Barbu Ștefănescu Delavrancea zece cuvinte care conțin literele *î* și *â*, apoi alcătuiește cu ele propoziții.

Dicționarul. Articolul de dicționar

Reține!

Dicționarul este o operă lexicografică care înregistrează cuvintele unei limbi în ordine strict alfabetică.

Lexicografia este considerată ca o ramură a științei limbii (lingvisticii) care se ocupă de explicarea și definirea sensurilor cuvintelor, clasificarea și înregistrarea acestora în dicționare, enciclopedii, glosare etc.

Există dicționare generale: explicative, ortografice, ortoepice etc.
Există și dicționare speciale: de arhaisme (cuvinte învechite), de regionalisme (cuvinte specifice unei anumite zone), de expresii și locuțiuni, de antonime, de sinonime, de paronime (cuvinte perechi) etc.

Cele mai uzuale dicționare sunt:

- Dicționarul explicativ al limbii române (DEX), 2009
- Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM), 2005
- Dicționarele bilingve (pentru studierea limbilor străine)

Reține!

Articolul de dicționar este o expresie care indică unitatea de bază existentă în conținutul unui dicționar, adică:

- cuvântul-titlu (forma de bază a cuvântului)
- informații despre cuvântul-titlu
- indicarea clasei lui gramaticale (partea de vorbire)
- explicarea sensului de bază, propriu
- explicații de sens/ sensuri neobișnuite
- cuvinte cu același sens
- exemple de folosire în comunicare (sensuri în diferite contexte)
- pronunțare, despărțire în silabe, accentuare etc.
- originea cuvântului (limba din care provine)

Exemplu de articol de dicționar, conform DEX 2009:

creștet, **-e**, s. n. 1. Vârful capului; sinciput. ◊ Expresie: Din (sau de la) creștet până în tălpi sau din tălpi până în creștet - de sus până jos, în întregime, peste tot trupul. ◊ Părul (din vârful) capului. ◊ (Rar) Căpătâi. 2. Vârf, culme, pisc, înălțime.

Pentru a înțelege corect și deplin ceea ce se comunică prin articolul de dicționar, trebuie studiate indicațiile care se dau pentru utilizare.

Exersează!

1. Folosind Dicționarul explicativ al limbii române, ediția 2009, caută articole specifice pentru cuvintele din opera literară studiată: *adiere, vis, a se desprinde, pustie, cârlionț*.
2. Alcătuieste două propoziții cu aceste cuvinte.
3. Recunoaște imaginea, apoi caută și transcrie sensul cuvântului recunoscut într-un articol de dicționar.
4. Caută articole de dicționar pentru cuvintele subliniate, apoi precizează în câte un enunț alt sens.
 - La grădina zoologică a fost adus un leu.
 - Noaptea trecută am avut un somn liniștit.
5. Scrie articole de dicționar pentru doi termeni din textul literar **Bunica** de Barbu Ștefănescu Delavrancea care definesc universul familiei.

Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ

Descoperă!

• În cele trei coloane, există texte diferite, care au un conținut diferit și o structură proprie. Discută cu ceilalți colegi asemănările și deosebirile inițiale.

„Și niciodată nu isprăvea basmul.

Glasul ei dulce mă legăna; genele mi se prindeau și adormeam. Uneori, tresăream și o întrebam câte ceva. Ea începea să spuie, și eu visam înainte!”

(*Bunica*,
Barbu Ștefănescu Delavrancea)

„(...) se întinde o țară mândră între toate țările semănate de Domnul pe pământ. Ea seamănă a fi un măreț și întins palat, unde sunt adunate și așezate cu măiestrie toate frumusețile naturale (...) un brâu de munți ocolește, precum zidul o cetate, și din el se desfac mai multe șiruri de dealuri înalte și frumoase (...).”

(*Ardealul*, Alexandru Vlahuță)

șovăr, s. m.: 1. nume dat mai multor plante: a) plantă acvatică cu frunze plutitoare și cu fructe în formă de măciucă (*Sparganium ramosum*); b) plantă erbacee din familia gramineelor, cu paiul subțire și aspru, cu flori mici, verzi (*Poa trivialis*); c) papură; d) rogoz; 2. fân cu mult rogoz.

Reține!

În funcție de tipul de text ales, ideile se pot structura diferit în interiorul acestuia, deoarece fiecare prezintă conținutul într-o manieră proprie.

Textul narativ prezintă o succesiune de întâmplări desfășurate în timp și spațiu la care sunt antrenate personaje (text narativ literar).

Exemplu: *Bunica* de Barbu Ștefănescu Delavrancea

Structura textului în proză are în vedere:

- ceea ce se relatează (narațiunea)
- cine participă la acțiune (personajul)
- cine relatează (naratorul)
- modalitățile de expunere a gândurilor, a sentimentelor și a ideilor autorului (narațiunea, descrierea, dialogul)

Exersează!

- Citește următorul fragment narativ și răspunde la cerințe:

Până nu ghiceam, nu scotea mâna din sân. Și întotdeauna sânul ei era plin. Îi sărutam mâna. Ea îmi da părul în sus și mă săruta pe frunte. Ne duceam la umbra dudului din fundul grădinii.

Ea își înfigea furca cu caierul de in în brâu și începea să tragă și să răsucescă un fir lung și subțire. Eu mă culcam pe spate și lăsam alene capul în poala ei.

(**Bunica**, Barbu Ștefănescu Delavrancea)

1. Unde se petrece întâmplarea?
2. Caută cuvinte din text care precizează spațiul acțiunii.
3. Identifică personajele prezente în fragmentul de text dat.
4. De ce crezi că numărul lor este redus? Gândește-te și la acțiune!
5. **Explozia stelară**

Pasul 1: Desenează o steluță în caiet și menționează, în centrul ei, tipul de text pentru fragmentul citat din **Bunica**.

Pasul 2: Grupează-te cu trei-patru colegi și răspunde la întrebarea fiecărei stelute, cu aplicații pe fragmentul de mai sus.

Pasul 3: Colaborează cu celelalte grupuri în formularea dezvoltată și aplicată a întrebărilor.

Pasul 4: În momentul ales de profesor, indică un reprezentant al grupului și menționează întrebările formulate.

Pasul 5: Profesorul apreciază creativitatea copiilor în conceperea și în adresarea întrebărilor, modul cum au interacționat în aflarea cauzei.

Reține!

Textul descriptiv înfățișează caracteristici ale oamenilor, ale necuvântătoarelor, ale locurilor, ale lucrurilor (text descriptiv literar), ale unor aspecte din domenii științifice și tehnice (text descriptiv nonliterar).

Textul descriptiv literar poate fi în versuri sau în proză.

Exersează!

1. Citește următorul fragment descriptiv literar și răspunde la cerințe:

Răsare soarele scânteietor din geana depărtată a mării. Razele aștern brâie verzui, galbene și roșii pe întinsul neteziș al apei. Pământul se retrage în urma noastră. Încet Sulina se pleacă, se scufundă sub valuri. Copacii, catargurile, sulurile negre de fum, toate se șterg; albastra boltă a cerului se lasă ca un coviltir uriaș peste pustietatea lucie a mării.

(*România pitorească*, Alexandru Vlahuță)

• Extrage, din text, cuvinte care indică spațiul. Observă cum este zugrăvit cadrul natural.

Model: marea – reper al universului marin

• Menționează trăsături ale colțului din natură descris, transcriind structuri de tip substantiv - adjectiv.

• Ce sentiment îți trezește descrierea?

2. Descrie împrejurimile orașului (satului) tău, folosind cele două grupuri de cuvinte din fragmentul de mai sus: *ca un coviltir uriaș, albastra boltă a cerului*.

Reține!

Textul explicativ are o structură informativă și are rolul de a face să se înțeleagă anumite idei, noțiuni, probleme, fenomene etc.

Exemplu: manualul școlar, un text științific, definiții, scheme etc.

Exersează!

1. Citește următorul fragment explicativ și răspunde la cerințe.

coviltir, -e, s. n.: acoperiș la căruță făcut dintr-un schelet de nuiete curbate peste care se întind rogojini sau pânză groasă.

• Ce explicație se oferă în textul dat?
• La ce ajută informația oferită?
• Menționează, în trei rânduri, care este scopul textului explicativ și cât de util îl consideri în asimilarea informației.

Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător

Descoperă!

• În ce fel se realizează comunicarea dintre bunică și nepot în opera literară **Bunica**?

- Cine vorbește? Cine ascultă?
- Se schimbă cele două roluri între ele?

Reține!

Comunicarea reprezintă schimbul de mesaje între cel puțin două persoane numite interlocutori.

Prin comunicare, partenerii își transmit opinii, idei, își schimbă păreri, își împărtășesc sentimente etc. În acest sens, se formulează întrebări și răspunsuri, ca mesaje emise de partenerii de dialog.

Exersează!

1. Citește cu intonație fragmentul.

- *Bunico, e rău să n-ai copii?*
- *Firește că e rău. Casa omului fără copii, e casă pustie.*
- *Bunico, dar eu n-am copii și nu-mi pare rău.*

(**Bunica**, Barbu Ștefănescu Delavrancea)

- Cine vorbește și cine răspunde în schimbul anterior de replici?
- Despre ce dialoghează interlocutorii?
- Ce părere are bunica despre părinții care n-au copii? Dar nepotul?
- Menționează ce sentimente sunt transmise în situația de comunicare dată: **bucurie, regret, curiozitate, nostalgie, mâhnire, nemulțumire, mulțumire** etc.

2. Alcătuieste câte o serie de două întrebări pe care i le-ai adresa unui acrobat de circ și unui om de afaceri, apoi formulează răspunsuri potrivite.

3. **Lucrează în echipă!**

Selectează cinci întrebări din manualele școlare de clasa a V-a de la discipline diferite și după ce ai formulat răspunsurile orale, compară-le cu ale colegilor.

Urmărește ca răspunsurile să fie în concordanță cu întrebarea și normele limbii literare, să fie exacte și complete. Constată dacă răspunsul dat reia aproape integral întrebarea sau numai o parte, dacă intonația și ritmul vorbirii sunt adecvate întrebărilor.

Reține!

Vorbitorul sau **emițătorul** este persoana care **transmite informația**, având rol activ, deoarece el produce mesajul.

Întrebările sunt o parte componentă a dialogului.

• Conținutul, calitatea, nivelul întrebărilor și răspunsurilor date la acestea trebuie să evidențieze: pregătirea, experiența, preocupările, orizontul cultural și științific al oamenilor, gradul de cunoaștere a vocabularului limbii române și modul de exprimare al acestora.

Exersează!

1. Transcrie replicile vorbitorului, pornind de la textul literar **Bunica**.
2. În calitate de emițător, fii și tu profesorul clasei care adresează întrebări celorlalți elevi, prin care se oferă anumite informații utile pentru desfășurarea orei.
3. Privește imaginea de mai sus și formulează, în calitate de vorbitor, câte o întrebare pe care i-ai adresa-o unei colege.

Model: Care este titlul lecției de astăzi?

4. Numără câte întrebări ai adresat într-o zi. Dacă nu ai primit vreodată răspuns, din ce motiv crezi că s-a întâmplat?

Reține!

Ascultătorul sau **receptorul** este persoana care **primește informația**, având rol pasiv, deoarece acesta primește conținutul mesajului.

Exersează!

1. Transcrie replicile ascultătorului, din același text literar.

Joc de rol

Prezintă oral, împreună cu un coleg, un dialog, de 5-8 replici, despre o zi petrecută la bunici.

Tipuri de sunete: vocală, consoană, semivocală

Reține!

Vocalele sunt sunete care se pot pronunța fără să fie însoțite de alte sunete și pot alcătui singure silabe.

În limba română există șapte vocale: **a, ă, â/ î, e, i, o, u.**

Consoanele sunt sunete care se pronunță numai însoțite de o vocală și nu pot forma singure silabe, fiind deosebite astfel de vocală.

În limba română există 22 de consoane: **b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, ș, ț, ț, w, x, y, z.**

Semivocalele sunt acele sunete rostite slab, care nu pot fi pronunțate neînsoțite de o vocală și nici nu pot alcătui singure silabe.

Semivocalele **e, i, o, u:**

- e este semivocală înaintea de vocala **a, o** [le-o]
- o este semivocală înaintea de vocala **a** [o-are]
- i este semivocală: - înaintea de vocala **a, e, o, u** [fier, iute]
- după vocala **a, ă, â, e, o, u** [pâine, sui]
- la sfârșitul cuvintelor, când nu formează silabă: [cai]
- u este semivocală: - înaintea de vocala **ă, â, e, i** [nouă, uitare]
- după vocala **a, ă, â, e, i, o** [ou, râu, meu]

Exersează!

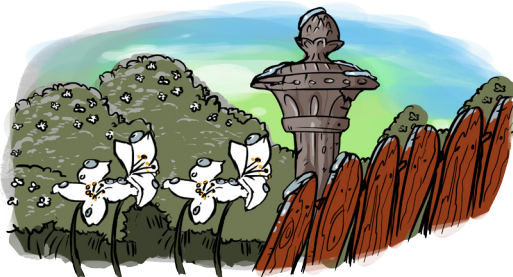
1. Selectează din fragmentul dat fiecare cuvânt și menționează vocalele, semivocalele și consoanele acestuia.

Model: *spunea* – consoanele **s, p, n**; semivocala **e**; vocalele **u** și **a**

(...) *spunea, spunea înainte, mulgând repede și ușurel firul lung din caierul de in.*
(**Bunica**, Barbu Ștefănescu Delavrancea)

2. Se dă textul:

*Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina,
Firelor de lămâiță
Li se uscă rădăcina.*
(**Toamna**, Octavian Goga)

• Precizează din ce fel de sunete sunt alcătuite cuvintele din versurile date, completând un tabel asemănător celui de mai jos.

Cuvânt	Vocale	Semivocale	Consoane
văl	ă	-	v, l
...

Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă

Reține!

Cuvintele-cheie sunt termenii care sunt utili pentru identificarea unui pasaj-cheie, pentru înțelegerea mesajului din textul literar.

Exersează!

1. Explică de ce următoarele cuvinte din text au o importanță deosebită în desprinderea mesajului acestuia: *bunica, fusul, glasul, basmul, vis*.

Model: bunica – vocea autorului întruchipează ființa blajină și înțeleaptă, iubită de orice nepot

2. Realizează portretul bunicii folosind cuvintele din text: *naltă, părul creț și alb, ochii căprui, glasul ei dulce, surâsul*.

3. Alcătuieste enunțuri cu informații din text în care să folosești cuvintele de la exercițiul anterior.

Amintește-ți!

Ideea principală cuprinde informații esențiale dintr-un fragment. Ea se formulează ca propoziție și, uneori, ca titlu.

Desprinderea ideilor principale dintr-un text se realizează astfel:

- citești textul integral;
- înțelegi sensul cuvintelor;
- delimitezi textul în fragmente (unități logice) care cuprind o singură întâmplare sau un singur aspect mai important;
- descoperi cuvântul sau cuvintele-cheie al/ ale fragmentului;
- elimini aspectele neesențiale.

Cu ajutorul ideilor principale se poate reține esențialul din orice text.

Amintește-ți!

Unei idei principale îi pot corespunde mai multe idei secundare.

Ideea secundară este un enunț care oferă detalii în legătură cu locul, timpul acțiunii și atitudinea personajelor.

Exemplu: Băiatul o vede pe bunica *înaltă, uscățivă, cu părul creț și alb, cu ochi căprui, cu gura strânsă și cu buza de sus crestată*.

Reține!

Tema literară este aspectul general din viață sau din realitate surprins în opera literară.

Exemplu: În textul literar *Bunica* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, tema literară este copilăria.

Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere

a) descoperirea unor subiecte din universul familiar

Descoperă!

• Textul literar **Bunica** prezintă un univers comun tuturor copiilor: familia. Enumeră și tu câteva persoane dragi din familia ta!

Reține!

Compunerea (compoziția, scrierea reflexivă sau imaginativă) este o lucrare scrisă despre un anumit subiect sau despre o temă. Ea are un titlu care sugerează conținutul acesteia. Titlul poate fi un cuvânt, un grup de cuvinte, uneori, chiar o propoziție.

În compuneri:

- se povestesc, pe larg sau pe scurt, filme, spectacole, întâmplări, opere literare etc.;
- se descrie un personaj dintr-o carte, dintr-un film etc.;
- se fac prezentări de cărți, de reviste, de produse etc.;
- se prezintă cunoștințele însușite la diferite obiecte de studiu etc.;
- se comunică informații, gânduri și sentimente legate de manifestări cultural-artistice etc.;
- se relatează evenimente, fapte, sentimente personale.

Pentru a alcătui o compunere reușită, trebuie să citești mult, să te informezi, să petreci vreme îndelungată scriind.

Generarea ideilor

1. Analiza subiectului

Descoperă!

• Pentru a stabili ce urmează să scrii, trebuie să înțelegi bine cerința, adică să cunoști sensul cuvintelor din cerință.

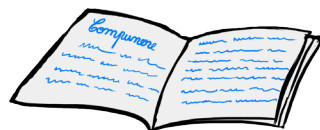
Exemplu: La subiectul **Poveștile bunicii**, trebuie, mai întâi, să se explice sensul cuvintelor din titlu: **poveștile** și **bunicii**.

În redactarea unei compuneri cu titlu dat, trebuie să se cunoască sensul cuvântului/ cuvintelor din care acesta este format.

• Titlul **Poveștile bunicii** sugerează faptul că trebuie să se prezinte clipe unice petrecute alături de bunică, ascultând poveștile copilăriei, având în vedere următoarele aspecte:

- înfățișarea unui loc fermecător în care se derulează întâmplările;
- bucuria ascultării unor aventuri depănate ca într-un vis;
- legătura dintre copii și bunici.

Unitatea 2 - UNIVERSUL FAMILIEI

2. Documentarea înseamnă strângerea materialului necesar realizării unei compuneri.

Pentru a te documenta, poți selecta din cunoștințele dobândite la diferite discipline, din lectura unor cărți sau a unor reviste, din vizionarea unor filme sau spectacole, din experiența ta de viață sau din observațiile directe.

La teme, teste, lucrări semestriale (teze), trebuie să acorzi atenție cuvintelor specifice utilizate (termenilor tehnici) și modului în care se cere o sarcină anume: **compară, explică, alcătuieste, subliniază, unește** etc.

Planificare

Alcătuirea planului de idei

Ideile notate în documentare sunt dispuse, într-un plan logic, urmărind încadrarea în părțile componente ale compunerii.

Introducerea este partea de început a compunerii în care sunt prezentate, pe scurt, spațiul, timpul și unii participanți la acțiune, precum și aspecte care trezesc curiozitatea cititorului.

Cuprinsul este partea cea mai dezvoltată din compunere în care sunt prezentate faptele și întâmplările în succesiunea lor logică, folosind detalii importante.

Încheierea este, de obicei, scurtă și sintetizează cuprinsul.

• Se pot folosi citate scurte în introducere sau în încheiere care să aibă legătură cu întreg conținutul lucrării.

• Orice răspuns scris printr-o compunere trebuie să conțină obligatoriu: introducere, cuprins și încheiere; inclusiv, testele, temele ori lucrările semestriale (tezele).

Sciere

Redactarea compunerii

După alcătuirea planului urmează redactarea compunerii, adică dezvoltarea ideilor din plan. În funcție de conținut, se formulează propoziții sau grupuri de propoziții care dezvoltă ideile cuprinse în plan.

Redactează corect!

• Folosește dicționarul pentru a avea un vocabular adecvat, o exprimare corectă și nuanțată!

• Alege cuvinte al căror sens îți este cunoscut!

• Folosește și alte adjective decât cele mai des întâlnite!

• Evită folosirea alăturată a unor cuvinte sau silabe identice sau asemănătoare!

Exemplu: Cu nea ne-a acoperit. (incorect) Cu zăpadă ne-a acoperit. (corect)

2. Verificarea finală necesită să citești cu voce tare compunerea, să înlături repetițiile supărătoare, să corectezi eventualele greșeli, apoi să transcrii compunerea.

Exersează!

- Lumea înconjurătoare este, pentru fiecare, cel mai potrivit cadru în care timpul este petrecut cu drag. Gândește-te unde îți petreci cea mai mare parte a timpului liber!

Folosește imaginea alăturată, pentru a descoperi mai multe detalii de înțelegere a unei teme inspirate din universul preocupărilor tale! Notează aspectele esențiale!

EC Corespondența sunet-literă. Silaba. Accentul (aplicativ)

Reține!

Grupurile de litere **ce, ci, ge, gi** sunt redacte:

- prin două sunete, când sunt urmate de o consoană în aceeași silabă, când formează singure o silabă, chiar și finală, sau sunt urmate de **i** sau **u** neaccentuate;

Exemplu: cer – grupul **ce** și consoana **r**

gigant (gi-gant) – grupul **gi** formează singur silabă

acei – grupul **ce** este urmat de **i** semivocalic neaccentuat

- printr-un sunet, când sunt urmate de vocală în aceeași silabă sau se află la final de cuvânt și nu formează silabă;

Exemplu: ceară (cea-ră) – grupul **ce** și vocala **a**

deci – grupul **ci** se află la final de cuvânt

Grupurile de litere **che, chi, ghe, ghi** sunt redacte:

- prin două sunete, când sunt urmate de o consoană în aceeași silabă, când formează singure o silabă, chiar și finală, sau sunt urmate de **i** sau **u** neaccentuate;

- printr-un sunet, când sunt urmate de vocală în aceeași silabă și când se află la sfârșitul unui cuvânt și nu formează silabă.

Exemplu: echer – grupul **che** și consoana **r**

ghioc (ghi-oc) – grupul **ghi** formează singur silabă

lacheu (la-cheu) – grupul **che** este urmat de **u** semivocalic

neaccentuat

Unitatea 2 - UNIVERSUL FAMILIEI

• Când grupurile de două litere formează un singur sunet ([č], [ğ]), **e** și **i** rămân litere de sprijin. Când aceste două grupuri formează două sunete, **e** și **i** sunt vocale.

• Când grupurile de trei litere formează un singur sunet ([k'], [g']), **e** și **i** rămân litere ajutătoare, iar când formează două sunete, **e** și **i** sunt vocale.

Exersează!

1. În fragmentul din poezia **Toamna** de Octavian Goga de la exercițiul 2, pagina 33, există cuvinte care includ grupurile de litere studiate.

- Care sunt cuvintele care conțin grupuri de litere?
- Precizează câte litere și câte sunete există în cuvintele descoperite.

2. Stabilește numărul de litere și de sunete din cuvintele următoare: **baci, joi, mergeau, saci, kaki, inocent, chec, ninge, răceală, prichindel, mărgică, cioplit, dirigenție, argilă, cherestegiu.**

Model: baci - 4 litere, 3 sunete

3. Identifică, în lucrarea literară **Bunica**, zece cuvinte care includ grupurile de litere studiate, apoi precizează numărul de litere și de sunete pentru fiecare cuvânt ales.

Litera **x** (**ics**) notează un grup de două sunete:

- **ks:** *taxă, pix, xerox, exterior, axă, excursie, fax, xilofon, boxă, extemporal* etc.
- **gz:** *examen, exercițiu, exact, exemplu, exista, execută, exotic, auxiliar* etc.

Există și situații în care grupul consonantic **ks** este redat prin literele **cs**, nu prin **x**: *cocs, a îmbâcsi, a ticsi, rucsac, a catadicsi, Alecsandri, sconcs* etc.

Există verbe și pronume care se pronunță cu sunetul **i** inițial: **eu, el, ei, ele, eram, erai, era, erați, erau.** În aceste exemple, numărul de sunete este mai mare cu unul decât numărul de litere.

Exersează!

1. Rescrie corect textul, folosind normele actuale de ortografie, de ortoepie și de punctuație:

Păsări maiestose se nalță în orizontul îmbâxat de fumuri orbituare. Cerul se răsânge în lacul ce-l verde și lin iar nori ce-i albi de argint sfânșind soarele par niște pete ce sting galbenul strălucitor în escapada lor.

2. Pronunță corect cuvintele: *examen, exemplu, eram, eu, ea, execuție, exil, exod, exerciții, sfinx, lincși*. Introdu-le în enunțuri!

Folosește DOOM 2 și DEX unde întâmpini dificultăți!

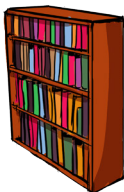
Reține!

Silaba este o vocală sau o grupare de sunete cuprinzând obligatoriu o vocală, pronunțate cu un singur efort expirator, adică printr-o singură deschidere a gurii.

Model: om, s-a (dus), în-tr-a-de-văr, a-re

Exersează!

1. Desparte în silabe cuvintele *niciodată, întotdeauna, limpede, umbra, împrejur*, din textul literar studiat. Ce conține în mod obligatoriu o silabă?
2. Arată câte silabe are fiecare cuvânt.
3. Desparte în silabe cuvintele descoperite pentru imaginile date.

18

Reține!

Accentul este pronunțarea mai intensă sau prelungă a unei silabe din cuvânt, de fapt, a vocalei din silabă, în poziție liberă. Acesta se notează deasupra vocalei respective prin semnul grafic „-”.

Exemplu: caractér, arómă, bolnáv, arhivár, píctoriță, penár.

• În limba română, accentul este liber, iar unele părți de vorbire, ca pronumele personale, nu au accent propriu, acesta fiind cuprins într-o unitate accentuală cu un cuvânt anterior sau următor.

Exemplu: l-am dús, să-mi dái

• Există și cuvinte care au dublă accentuare corectă, conform DOOM 2: *fírav/ firáv, pónei/ ponéi, íntim/ intím, Míron/ Mirón*

Exersează!

1. Copiază versurile alăturate, pune accentul pentru fiecare cuvânt, apoi grupează cuvintele în funcție de silaba accentuată (prima, ultima, penultima etc.).

*Domol purcede glas de schijă
De la clopotnița din deal,
Să povestească lumii jalea
Înstrăinatului Ardeal.
(Pe înserate, Octavian Goga)*

Unitatea 2 - UNIVERSUL FAMILIEI

2. Alege formele corect accentuate, apoi alcătuieste enunțuri.

Model: ~~carácter~~/caractér

Colegul meu are un caractér de admirat.

début/ debút diplómă/ díplomă dűșman/ dușmán fenómen/ fenomén
bólnav/ bolnáv símbol/ simból séver/ sevér constructor/ constrúctor

Fii creativ!

Scrie un text, de minimum 8 rânduri, care să păstreze titlul din ilustrația alăturată și care să arate diferența de sens prin accentuare diferită a cuvântului **acele**.

Planul simplu de idei

Planul simplu de idei reprezintă înlănțuirea ideilor principale, în ordinea evenimentelor din text, după delimitarea fragmentelor corespunzătoare acestor idei.

Exersează!

1. Delimitează fragmentele din textul **Bunica** de Barbu Ștefănescu Delavrancea, corespunzătoare ideilor principale.

- Bunica sosește la nepot cu bunătați.
- Cei doi pornesc în dosul grădinii.
- În amintire, bunica povestește un basm.
- Băiatul întrerupe repetat povestirea.
- Pe fundalul relatărilor, acesta adoarme înainte ca bunica să termine povestea.

2. Alcătuieste planul simplu de idei pentru opera literară **Bunicul** scrisă de același autor.

Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt)

Descoperă!

- Observă replicile următoare și menționează dacă dialogul este firesc.
 - Și împăratul a încălecat pe calul cel mai bun ...
 - Cel mai bun... îngânam eu, de frică ca să nu mă fure somnul.
 - ... ș-a luat o dăsață cu merinde și a plecaat ...
 - ... ș-a plecaat ...
 - Și s-a dus, s-a dus, s-a dus ...
 - ... s-a dus, s-a dus ...

(**Bunica**, Barbu Ștefănescu Delavrancea)

• Ce s-a întâmplat în timpul comunicării, încât replicile sunt redade sub formă de cuvinte repetate încadrate cu puncte de suspensie?

Reține!

Pentru ca un **act de comunicare dialogată** să fie **eficient** este necesar să se respecte anumite **reguli** de acces la cuvânt, vizându-i pe interlocutori.

- Enunțurile să fie exprimate clar, să țină seama de experiența și de interesele partenerului de comunicare.

- Întrebările să nu determine răspunsuri scurte de tipul **Da, Nu**, închizătoare de conversație.

- Fiecare partener trebuie să-i lase posibilitatea de intervenție și interlocutorului, nu să acapareze dreptul la replică.

- Formulele de inițiere, de menținere și de încheiere a dialogu-

lui verbal trebuie să fie adaptate la situația de comunicare, la particularitățile de vârstă ale partenerilor, la relațiile dintre ei.

- Tebuie să se accepte și părerea interlocutorului, deoarece este bine să convingi, nu să ofensezi sau să deranjezi.

- Pe parcursul dialogului, tonul, modulațiile vocii, debitul verbal trebuie controlate, iar gesturile, mimica să fie expresive și să întărească fiecare cuvânt la care să existe acces direct.

Exersează!

1. Cine întrerupe cuvintele bunicii?
2. La nivelul punctuației, cum se marchează aceste întreruperi?
3. Cum ar fi trebuit să se desfășoare succesiunea replicilor? Rescrie dialogul de la pagina 40, ținând cont de regulile de comunicare: luarea / preluarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt.

 Elimină, în acest sens, semnele de punctuație care nu sunt adecvate.

4. Ești la plimbare cu verișorul tău care locuiește în altă localitate. Pe stradă întâlnești un prieten însoțit de bunica lui și de o altă colegă.

Cum îți prezinți verișorul celorlalte persoane întâlnite?

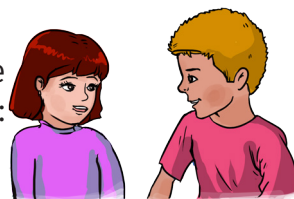
 Folosește formule de inițiere a dialogului (**Bună ziua!, Salut!, Bună!** etc.), de menținere a dialogului (**Foarte interesant!, Chiar așa?, Ce spui?, Ai înțeles?** etc.) și de încheiere a dialogului (**Mulțumesc!, La revedere!** etc.).

Fii creativ!

Elaborează, ca într-un joc, replici succesive care respectă regulile de acces la cuvânt, pornind de la dialogul:

Andu: – Bine te-am găsit, Alina!

Alina: – Bine ai venit, Andu! ...

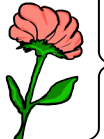
Unitatea 2 - UNIVERSUL FAMILIEI

EC Cuvântul, unitate de bază a vocabularului

Descoperă!

• Cuvântul **floare** este format din șase sunete: trei consoane, două vocale și o semivocală.

Pentru ca această înșiruire de sunete să alcătuiască un cuvânt, trebuie să aibă asociat un înțeles sau un sens. Acesta nu este obiectul în sine, ci imaginea din mintea vorbitorului, de fiecare dată când aude sau pronunță acest cuvânt.

Exemplu: } imaginea obiectului (sensul) f-l-o-a-r-e
înlănțuirea de sunete (forma)

Reține!

Cuvântul reprezintă unitatea de bază a vocabularului care constă într-o înlănțuire de sunete, redată în scris prin litere, legate între ele prin înțeles. Așadar, este o asociere între o formă și un sens.

Cuvântul are **formă** și **conținut** (unul sau mai multe sensuri/ înțelesuri).

Portofoliu

Realizează imagini ale unor obiecte cărora să le asociezi o înlănțuire de sunete, respectiv litere, conform exemplului anterior.

Inspiră-te din universul **Pastelurilor** poetului **Vasile Alecsandri!**

EC Cuvântul și contextul: forma și sensul cuvintelor

Descoperă!

• Citește enunțul de mai jos. Ce observi?

Deși a dus o viață **teribilă**, bunica este o femeie **teribilă**.

În acest enunț, cuvântul **bunica** – alcătuit din șase sunete (forma cuvântului) – are un înțeles (persoana care a născut pe unul dintre părinții noștri), pe când cuvântul **teribil** poate însemna *minunat, grozav, extraordinar, dar și groaznic, înspăimântător*.

Sensul cuvântului se precizează, în multe cazuri, în funcție de enunțul (contextul) în care este folosit.

Exemplu: A trecut un **ceas** de când te-am așteptat. M-am tot uitat la **ceas**.

Reține!

Contextul poate fi o situație de comunicare, un enunț sau un text.

Există cuvinte care **au un singur înțeles** (stilou, zece, stadion) și cuvinte care **au mai multe înțelesuri** (cap, corn, ochi).

Exersează!

1. Selectează din enunțurile de mai jos cuvintele cu mai multe înțelesuri.
Model: mare – cuvânt cu mai multe sensuri
 - La mare am o casă mare.
 - Luna plină va apărea în luna mai.
 - Pe ploaie, copiii stau în clasă și oferă o ploaie de răspunsuri.
 - Lângă un lanț de argint am găsit un argint.
2. Alcătuieste enunțuri cu sensul/ sensurile cuvintelor: **a face, a aduna, lexic, femur, a ține, capră.**
3. Introdu cuvântul **a veni** în contexte potrivite pentru a evidenția următoarele sensuri: **a sosi, a merge, a intra, a curge, a crește, a ajunge, a se trage.**
4. Indică sensurile cuvântului **(a) lua**, în următoarele contexte: **a lua salariul, a lua o bluză, a lua un obiect străin, a lua ca salariat, a lua la dans.**

Planul dezvoltat de idei

Reține!

Planul dezvoltat de idei constă în succesiunea ideilor principale și secundare extrase corespunzător din textul dat.

Fiecărei idei principale îi corespund mai multe idei secundare.

Exersează!

1. Selectează din textul literar **Bunica** de Barbu Ștefănescu Delavrancea cinci cuvinte-cheie care crezi că ar putea surprinde esența acțiunii.
2. Alcătuieste ideile secundare proprii fiecărei idei principale, apoi scrie planul dezvoltat de idei al textului.

Categorii semantice: sinonime, antonime. Câmpul lexical

Descoperă!

- Citește enunțurile și precizează sensul cuvintelor scrise îngroșat.

Glasul ei dulce mă fascina și adormeam.

Vocea bunicii se auzea lin.

Observă faptul că termenii **glasul** și **vocea** se pot înlocui, deoarece au același înțeles.

Reține!

Sinonimele sunt cuvinte cu forme diferite și sensuri asemănătoare sau identice. Ele trebuie să aparțină aceleiași părți de vorbire.

Exemplu: succes-reușită (substantive) a inventa – a crea (verbe)

Unui cuvânt îi pot corespunde mai multe sinonime, formând o **serie sinonimică**.

Exemplu: adevărat - real - autentic - veritabil - verosimil etc.

Unitatea 2 - UNIVERSUL FAMILIEI

Relația de sinonimie se poate stabili între:

- două cuvinte (prieten - amic)
- un cuvânt și o expresie (a observa - a băga de seamă)
- două expresii (a o lua la fugă - a da bir cu fugiții)

Exersează!

1. Scrie câte trei sinonime pentru fiecare dintre cuvintele date: **ordonat**, **a născoci**, **scop**, **liniștit**, **câștig**, **probă**, **bogăție**, **asuprire**, **însingurat**, **antipatie**.
2. Alcătuieste propoziții cu trei sinonime ale cuvântului **a apăra**.
3. Asociază sinonimele: **a alege**, **indecent**, **destin**, **mlădios**, **amănunt**, **înțelegere**, **necuviincios**, **convenabil**, **soartă**, **a selecționa**, **acord**, **detaliu**, **potrivit**.
4. Precizează câte un sinonim pentru cuvintele subliniate în enunț.
Neprevăzutul împrejmuia nemărginirea și obscurul se lăsa peste văi și munți, acoperind totul cu o mantie întunecoasă.
5. Alcătuieste seria sinonimică a cuvintelor **a vorbi** și **nea**.

Descoperă!

- Citește enunțurile de mai jos și precizează sensul cuvintelor scrise îngroșat.

Fănuță a intrat **acolo**.

– Cei care știi să scrie, să vină **aici**!

Observă că termenul **acolo** care arată depărtarea se opune ca înțeles cuvântului **aici** care arată apropierea.

Reține!

Antonimele sunt cuvintele cu formă diferită și înțeles opus.

Acestea se stabilesc între aceleași părți de vorbire.

Exemplu: zi – noapte (substantive) a merge – a sta (verbe)

Antonimele se grupează în serii antonimice.

Exemplu: ireal - imaginar - fabulos - neverosimil etc.

- Când un cuvânt are mai multe sensuri, poate avea câte un antonim pentru fiecare sens.

Exemplu: drept – strâmb, drept – stâng, drept – nedrept

Exersează!

1. Rescrie următorul text, înlocuind cuvintele scrise îngroșat cu antonimul lor.

Am lecturat fragmentul literar **indicat**. **Am extras** pronumele personal din **prima** propoziție a textului, apoi cuvintele care nu își schimbă **forma** și am primit o notă **mare**, deoarece am rezolvat **corect**, **atent** și **repede**.

2. Verbul **a conversa** este antonim cu:
 - a) a descrie
 - b) a povesti
 - c) a tăcea
3. Construiește propoziții cu antonimele cuvintelor: **lung**, **rea-voință**, **se îmbracă**, **articulat** și **se întristează**.
4. Transcrie textul, folosind antonime în locul cuvintelor evidențiate.

Andrei locuiește **aproape** de școală. El se trezește **târziu** și ia autobuzul cu ferestre **mici** și **murdare**. Ajunge **ultimul** în clasă. Doamna dirigintă îl **ceartă** mereu.

Descoperă!

• Ce idee comună ca înțeles unește cuvintele **bunica** și **nepotul** din textul literar de la începutul unității? Numește exact grupa din care fac parte aceste cuvinte, apoi oferă, spre exemplificare, încă cinci cuvinte din această clasă.

Reține!

Câmpul lexical este o clasă de cuvinte cu o trăsătură comună de sens, adică sunt înrudite ca sens. Se mai numește și **câmp lexico-semantic**.

• În selectarea cuvintelor din câmpul lexical trebuie să se respecte partea de vorbire impusă de cerință.

Exemplu: Câmpul lexical al formelor de relief cuprinde substantivele: **câmpie**, **vale**, **deal**, **munte**, **luncă**, **movilă**, **culme**, **zăvoi**, **podiş**, **colină**, **măgură** etc.

Exersează!

1. Alcătuieste câmpuri lexicale pentru denumirea mijloacelor de transport, denumirea obiectelor vestimentare, denumirea obiectelor casnice.
2. Recunoaște imaginile date și scrie câmpul lexical pentru fiecare categorie denumită.

Etapile scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere

b) Restrângerea unor teme la aspecte particulare

Portofoliu

Din propria experiență de viață și cu ajutorul observațiilor directe, formulează idei pentru introducere, cuprins și încheiere, având în vedere subiectul descoperit: *alături de bunica, în grădina fermecată ascultând poveștile copilăriei*.

Pentru că ai puncte de vedere personale și ai trăit direct în aceste împrejurări, imaginează-ți cum începe și cum se desfășoară o zi petrecută ascultând poveștile bunicii într-un loc fermecător! Alege un titlu sugestiv! Adaugă scrierea drept filă la portofoliul tău!

Enunțul. Punctuația enunțului

Descoperă!

• Observă exemplul dat și modul cum se stabilește legătura dintre una sau mai multe propoziții.

Exemplu: Bunica a sosit. (propoziție)

Cu un glas fermecător, ea povestește despre întâmplări care au avut loc într-un timp îndepărtat. (grup de propoziții)

Reține!

Enunțul este o comunicare scrisă sau orală, de forma unei propoziții sau a unui grup de propoziții.

Exersează!

1. Extrage, din textul literar studiat **Bunica** de Barbu Ștefănescu Delavrancea, câte un enunț de forma propoziției și a grupului de propoziții.

Model: Tresăream. (propoziție)

O văd limpede, așa cum era. (grup de propoziții)

2. Alcătuieste o propoziție, apoi un grup de propoziții, folosind cuvintele **fusul** și **sfârâia**.

Descoperă!

• Citește cu intonație enunțurile de mai jos. Ce observi?

Fiecare copil are un loc preferat în natură.

Cum te porți cu bunicii?

Ce femeie strașnică este bunica!

Reține!

După scopul comunicării și după conținut, enunțul este marcat prin anumite **semne de punctuație** și este, de asemenea, însoțit de o anumită intonație. Semnele de punctuație care se află la sfârșitul enunțurilor sunt: **punctul**, **semnul întrebării** și **semnul exclamării**.

Exersează!

- Scrie în caiet semnele de punctuație (!, ?, .) la finalul fiecărei propoziții.
 - Este un elev silitor
 - Unde ai fost
 - Ce minunat este cerul

Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative

Reține!

Enunțurile asertive sunt comunicări (scrise sau orale) prin care se oferă o anumită informație și care se marchează la sfârșit prin punct.

Exemplu: Citesc multe povești de Ion Creangă.

Enunțurile interogative sunt comunicări (scrise sau orale) prin care se cere o anumită informație și se marchează la sfârșit prin semnul întrebării.

Exemplu: Îți plac basmele?

Enunțurile exclamative sunt comunicări (scrise sau orale) prin care se exprimă o stare afectivă (mirarea, admirația, bucuria, dezamăgirea etc.) și se marchează la sfârșit prin semnul exclamării.

Exemplu: Ce expresiv povestește!

Enunțurile imperative sunt comunicări (orale sau scrise) prin care se exprimă o poruncă, un îndemn, o rugămintă, o urare, un sfat și se marchează la sfârșit prin semnul exclamării.

Exemplu: Lubește-ți aproapele!

Exersează!

1. Identifică în textul literar **Bunica** de Barbu Ștefănescu Delavrancea, câte un enunț pentru fiecare tip studiat.
2. Construiește câte un enunț asertiv, interogativ, exclamativ și imperativ, în care să existe cuvântul **bunica**.
3. Transcrie în caiet enunțurile și precizează dacă sunt adevărate (A) sau false (F).

Model: Un enunț asertiv este: **Vorbele bunicii sunt fermecătoare.** A

- Această propoziție este imperativă: **Avea împăratul copii?**
- Un enunț asertiv este: **Spune, bunico!**
- Un enunț exclamativ este: **Ce glas vrăjit are bunica!**
- Un enunț imperativ este: **Un loc preferat de orice copil este grădina.**

George Topîrceanu (1886 - 1937) a fost poet, prozator, memorialist și publicist român, membru corespondent al Academiei Române. Operele sale se bucură de succesul publicului și al presei, în special poezia, pentru care obține în 1926 Premiul Național de Poezie.

Dintre volumele sale se remarcă: *Balade vesele și triste*, *Migdale amare*, *Parodii originale* etc.

Bimbirițichel

de George Topîrceanu

fragment

I
Frații lui, băieți și fete,
Au crescut mai pe-ndelete,
Toți plângoci și dolofani.
Cel mai tânăr dintre șapte
Se numește Papă-lapte
Și-a-mplinit abia doi ani.
Toată ziua țipă -
Nu stă locului o clipă,
(Cere lapte), vrei-nu vrei.
Biata mă-sa la tot pasul
Trebuie să-i șteargă nasul
Și să-l aibă-n grija ei.
N-au nici capră, n-au nici vacă.
Mama-i văduvă săracă.
Numai Bimbirițichel
O ajută câteodată
Când o vede supărată...
Ce s-ar face fără el?

II
Într-o seară, o vecină
Zice: - Vin de la grădină,
Dintr-o margine de sat.
Mă dusesem, eu cu fata,
Și-am luat și pe cumnata,
Să culegem zarzavat.
Dar nici nu intrasem bine:
De sub gard, de lângă mine
Țâșt! un iepure șoldan!
Arză-l focul să mi-l arză,
Mi-a mâncat un car de varză,
Toată munca dintr-un an!...
Bimbirițichel deoparte
Stă uitându-se ntr-o carte,
Parcă nici n-ar auzi
Chestia cu zarzavatul...
Dar a doua zi, băiatul
S-a sculat în zori de zi.
Unde pleacă? La grădina
Unde ieri a fost vecina,
Într-o margine de sat, -
Că-și făcuse noaptea planul
Cum să prindă el șoldanul
Care fură zarzavat.

Dicționar

plângoci (formă neliterară), adj.: care tot plâng; copii plângăcioși;

dolofan, -i, adj.: (despre ființe și părți ale lor) gras, durduluiu, rotofei;
șoldan, -i, s.m.: pui de iepure, până la un an.

Receptarea textului

1. Extrage, din text, cuvinte și grupuri de cuvinte care fixează spațiul.

Model: de la grădină

2. Atribuie cuvântului *frații* două însușiri potrivite.
3. Alcătuieste propoziții în care să folosești următoarele cuvinte din text: *șoldan, ziulica, zori, planul*.

Înțelegerea textului

- Răspunde la următoarele cerințe:

1. Ce personaje sunt menționate în text?
2. Ce fel de copil este Bimbirițichel?
3. Ce sens are versul *Arză-l focul să mi-l arză*?
4. Finalul textului este unul hazliu. Argumentează!

Valorificarea textului

1. Explică, în 3-5 rânduri, semnificația următoarelor versuri: *Că-și făcuse noaptea planul/ Cum să prindă el șoldanul/ Care fură zarzavat.*

Exemplu: șoldanul – iepurele furăcios

În explicarea versurilor trebuie să se aibă în vedere ceea ce sugerează cuvintele-cheie din versuri și sentimentul transmis.

2. Scrie trei însușiri morale ale lui Bimbirițichel desprinse din textul-suport.

Fii creativ!

Scrie o compunere, de minimum 15 rânduri, în care să povestești o întâmplare (trăită sau imaginată) amuzantă la care ai luat parte. Poți fi și tu ca *Bimbirițichel*!

Portofoliu

Desenează pe o planșă harta poeziei cu personajele textului. Evidențiază fiecare detaliu din text!

RECAPITULARE

• Rezolvă cerințele, pornind de la fragmentul de mai jos.

Se scutură din salcâmi o ploaie de miresme. Bunicul stă pe prispă. Se gândește. La ce se gândește? La nimic. Numără florile care cad. Se uită în fundul grădinii. Se scarpină-n cap. Iar numără florile scuturate de adiere. Pletele lui albe și crețe parcă sunt niște ciorchini de flori albe; sprâncenele, mustățile, barba... peste toate au nins ani mulți și grei.

Numai ochii bunicului au rămas ca odinioară: blânzi și mângâietori.

Cine trânti poarta?

- Credeam că s-a umflat vântul ... o, bată-vă norocul, cocoșeii moșului!

Un băietan și o fetiță, roșii și bucălați, sărutară mâinile lui «tata-moșu».

- Tată-moșule, zise fetița, de ce zboară păsările?

- Fiindcă au aripi, răspuse bătrânul, sorbind-o din ochi.

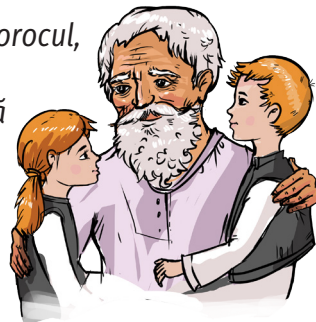
- Da', rațele n-au aripi? Ele de ce nu zboară?

- Zboară, zise băiatul, dar pe jos.

Bătrânul cuprinse într-o mână pe fată și în cealaltă pe băiat.

- O, voinicii moșului!...

Și zâmbi pe sub mustăți, și îi privi cu atâta dragoste, că ochii lui erau numai lumină și binecuvântare.

(**Bunicul**, Barbu Ștefănescu Delavrancea)

1. Care este tema literară ce se desprinde din fragmentul-suport?
2. Despre ce discută personajele?
3. Extrage o idee principală și una secundară din fragmentul marcat în chenar.
4. Găsește cel puțin trei însușiri ale bunicului prin extragerea unor termeni din text.
5. Care este subiectul discuției dintre bunic și nepoți? Continuă dialogul dintre aceștia prin câteva replici, având în vedere regulile de acces la cuvânt.

Poți citi pe roluri în clasă pentru a înțelege textul selectat mai ușor!

6. Găsește sinonime pentru cuvintele subliniate, apoi desparte-le în silabe. Scrie câte un antonim pentru cuvintele: *grei*, *blânzi* și *lumină*.
7. Alcătuieste câte o propoziție asertivă, interogativă, exclamativă și imperativă, în care să existe cuvântul *bunicul*.
8. Povestește oral fragmentul dat.

9. Menționează câte sunete și câte litere există în cuvintele: *ce, ciorchini, sprâncenele, ochii*. Accentuează corect ultimele trei cuvinte!

10. Alcătuieste câmpul lexical al trăsăturilor fizice.

11. Diagrama Venn-Euler

Completează diagrama cu asemănările și deosebirile dintre cei doi nepoți, după comportamentul lor.

băiatul

asemănări

fata

12. Redactează o compunere, de 15 rânduri, pornind de la imaginea fragmentului.

Respectă etapele de redactare a scrierii!

13. Recitește acest text literar integral, apoi realizează, în scris, planul dezvoltat de idei.

EVALUARE

• Se dă fragmentul:

(...) Pe prispa casei, copilașul numai în cămășuță, cu capul gol, urmărește de mult jocul stolului de paseri, printre care se află și cei trei pui ai lui, din cuibul de humă de sub streășină. Îi căpătase dar de la mămuca lui.

De câte ori era neastâmpărat, mămuca îi zicea: „Fii cuminte, dacă vrei să-ți dau puii când or crește mari!”. Și el a fost cuminte, puii au crescut mari, dar în urmă au zburat! El îi văzuse cum au ieșit zilele trecute de s-au jucat prin aer, dar parcă niciodată nu zburaseră mai mult ca astăzi. (...)

Și-și cunoaște el destul de bine puii: sunt cei de la mijlocul șurii din dreapta, trei, unul lângă altul, sau cei de lângă aceștia, dacă n-or fi chiar cei de la capăt. Toți parcă seamănă unii cu alții, și-s așa de sus, așa de sus! (...)

Păsărelele s-au odihnit puțin, apoi și-au șoptit nu știu ce, au scos un strigăt vesel și s-au ridicat deodată cu toatele. Câteva din ele s-au despărțit o clipă din stol, au atins ușor streășina casei, apoi s-au pierdut iarăși în mulțimea celorlalte. Puișorii copilașului își luau rămas bun de la el și de la cuibul lor de humă. (...)

— Puișorii

Mama îl strânge la sân și îl sărută cu drag:

Unitatea 2 - UNIVERSUL FAMILIEI

— Nu plânge, puiul mamei, au să se-ntoarcă
înapoi ... la primăvară ...

Copilașul se liniștește; punând mânușița
deasupra ochilor, cu mămuca-sa, privesc împreună
stolul pe zarea depărtată a cerului. Și lumina
slabă a duiosului asfințit de toamnă le înecă
ochii înrouați acum la amândoi.

(*Puișorii*, Emil Gârleanu)

1. Identifică trei cuvinte-cheie pentru înțelegerea textului, apoi completează **Jurnalul dublu**, după model: **1,2 puncte**

Cuvinte-cheie	Enunț
puișorii	Puișorii și-au luat zborul.

2. Extrage, din fragmentul dat, două idei principale și o idee secundară. **0,9 puncte**
3. Transcrie, din text, un enunț asertiv și altul imperativ. Construiește alte două
exemple pentru un enunț interogativ și unul exclamativ. **0,4 puncte**

Model: Te privesc des. (enunț asertiv) Ascultă-mă! (enunț imperativ)

4. Precizează felul textului, având în vedere tipurile de texte studiate la clasă,
apoi justifică răspunsul. **0,8 puncte**
5. Pune accentul corect pentru următoarele cuvinte din text: *cămășuță, cuminte,*
mijlocul, cuibul, strigăt. **Model:** puiul **0,5 puncte**
6. Scrie câte un sinonim pentru cuvintele *mămuca, humă, neastâmpărat*, apoi
câte un antonim pentru cuvintele *asfințit, clipă, sus.* **1,2 puncte**
7. Construiește un text explicativ despre plecarea păsărilor călătoare în ținuturi
necunoscute. **2 puncte**
8. Alcătuieste câmpul lexical al numelor de păsări călătoare (5 termeni). **1 punct**

Model: cocostârc, ...

9. Precizează tipul sunetelor din cuvintele *cei, celorlalte, chiar, aceștia, cerului,*
apoi realizează corespondența literă-sunet pentru fiecare. **1 punct**

Model: ochilor - vocale (o, i, o); consoane (c, h, l, r); 7 litere, 5 sunete

Punctaj: 1. $3 \times 0,2 \text{ p} + 3 \times 0,2 \text{ p} = 1,2 \text{ p}$; 2. $3 \times 0,3 \text{ p} = 0,9 \text{ p}$; 3. $4 \times 0,1 \text{ p} = 0,4 \text{ p}$; 4. $0,4 \text{ p} + 0,4 \text{ p} = 0,8 \text{ p}$; 5. $5 \times 0,1 \text{ p} = 0,5 \text{ p}$; 6. $3 \times 0,2 \text{ p} + 3 \times 0,2 \text{ p} = 1,2 \text{ p}$; 7. $0,8 / 1 \text{ p}$ (conținut) + $0,6 \text{ p}$ (tip de text) + $0,4 \text{ p}$ (ortografie, punctuație) = 2 p ; 8. $5 \times 0,2 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 9. $0,5 \text{ p} + 5 \times 0,05 \text{ p} + 5 \times 0,05 \text{ p} = 1 \text{ p}$; **1 punct din oficiu. Total: 10 puncte.**

EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Unitatea 3 LUME DE POVESTE

Conținuturi:

Text de bază: *Stan Bolovan* de Ioan Slavici

- Textul literar narativ: acțiune, personaj, timp, spațiu
- Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Propoziția afirmativă. Propoziția negativă
- Unitățile comunicării: actele de limbaj (a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara etc.)
- Predicatul verbal
- Unitățile comunicării: perechile de adiacență (întrebare-răspuns, invitație - acceptare/ refuzarea invitației, reproș - acceptarea/ refuzul reproșului, a face un compliment - a răspunde la un compliment etc.)
- Etapele scrierii, generarea ideilor, planificare, scriere: încadrarea în subiect
- Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Acordul predicatului cu subiectul
- Atributul

Lectură suplimentară: *Făt-Frumos din lacrimă* de Mihai Eminescu (fragment)

- Recapitulare
- Evaluare

Ioan Slavici (1848 - 1925) a fost scriitor, jurnalist, istoric și pedagog român, membru al Academiei Române.

Opera sa literară este vastă, diversă, influențată de viața satului ardelean. S-a remarcat prin scrieri precum: nuvele (*Moara cu noroc*, *Pădureanca* etc.), romane (*Mara*), drame istorice, comedii, memorii și povești captivante (*Zâna Zorilor*, *Doi feți cu stea în frunte*, *Păcală în satul lui* etc.)

Stan Bolovan

de Ioan Slavici

Au fost odată, într-o margine de sat, un om, pe nume Stan, și muierea lui. Ea era tristă mereu și degeaba încerca soțul ei să afle de ce, că ea nu voia să-i spună, căci, zicea ea, avea să fie și el trist dacă află. Dar Stan nu se lăsă și până la urmă ea îi spuse că e supărată că nu au copii și, într-adevăr, omul se întristă și el. Într-o bună zi, sosiră la ei în casă Domnul Iisus Cristos și Sfântul Petru.

I-au primit bine, i-au hrănit și le-au spus vorbe bune, iar când să plece, Cristos l-a întrebat pe Stan ce își dorește, pentru că el are să-i îndeplinească trei dorințe. De trei ori l-a întrebat, de trei ori a spus că vrea copii, de trei ori i-a dat copii, așa că Stan a rămas cu o sută de copii.

În câteva zile copiii au început să strige de foame, iar cei doi părinți hotărâra ca tatăl să plece în lume, să caute un dar de la Dumnezeu, hrană pentru copii. A umblat cât a umblat Stan, dar nu a găsit ce îi trebuia. A ajuns până la marginea lumii, unde se amestecă ce este cu ce nu este, și acolo a dat peste o stână cu șapte păcurari. Acolo află că un zmeu vine în fiecare noapte și le ia câte trei oi, dar și laptele de la șaptezeci și șapte de oi, pe care îl ducea zmeoaicei bătrâne, să se scalde în el ca să întinerească. Atunci Stan întrebă ce i-ar da ei dacă i-ar scăpa de zmeu, iar ciobanii îi spuseră că îi dau a treia parte din oi.

Pe la miezul nopții auzi Stan un zgomot grozav, apoi îl zări pe zmeu apropiindu-se de stână. Îi strigă să stea și îi spuse că el e Stan Bolovan, care ziua mănâncă stânci, iar noaptea paște copaci. Zmeul spuse că nu se va atinge de turmă dacă se va întrece cu el, iar Stan scoase din traistă o bucată de caș spunând că e o piatră, îi zise zmeului să ia și el o piatră de pe malul râului și să scoată zer din ea. Zmeul strânse piatra în pumn de o făcu praf, dar zer nu curse din ea. Atunci Stan strânse și el cașul, zerul începu să curgă, iar zmeul începu a se uita pe unde să fugă ca să scape de un așa voinic.

Gândindu-se el că nu va putea să scape, îi zise lui Stan să vină acasă la el, că mamă-sa are nevoie de o slugă pentru un an. Aflând Stan că anul e de trei zile, iar simbria de șapte saci de galbeni pe zi, se învoi și plecă cu zmeul. Ajunseră nu departe de casă, iar Stan o zări pe mama zmeului, bătrână și groaznică la vedere. Zmeul îl lăsă să aștepte afară și se duse să-i spună maică-sii că l-a adus pe omul ăla, care mănâncă bolovani și stoarce zer din piatră, pentru ca ea să îl scape de el.

A doua zi zmeoaica le zise să dea semn în lumea zmeilor cu buzduganul cel ferecat de șapte ori. Zmeul trebuia să-l arunce cale de trei poște, apoi Stan, tot cale de trei poște, apoi iar zmeul și tot așa. Când îi veni rândul lui Stan, acesta privi îngrijorat la el, socotind că el și cei o sută de copii ai săi nu ar izbuti nici să îl ridice de la pământ. Atunci îi spuse zmeului că e păcat de buzdugan, fiindcă el îl va arunca așa de tare că va rămâne pe lună. Atunci zmeul zise că îl aruncă el, Stan se făcu a nu vrea și nu se lăsă până când zmeul nu îi făgădui să îi dea șapte saci de galbeni ca să îl lase pe el să arunce buzduganul. Se duseră acasă, iar zmeoaica se cam îngrijoră și ea când află că vrusese să arunce buzduganul tocmai în lună.

Dimineață îi trimise la fântână, să umple fiecare cu apă câte douăsprezece burdufuri, făcute fiecare din pielea unui bivol, și să aducă apa acasă. Zmeul umplu cât ai clipi burdufurile, dar Stan abia târâse până la fântână burdufurile goale. Scoase el o custură de la brâu și începu să zgârie pământul de jur împrejurul fântânii. Când îl întrebă zmeul ce face, spuse că are de gând să aducă fântâna acasă, ce să se mai încurce cu pieile de bivol. Zmeul rămase cu gura căscată și, ca să stea pe loc fântâna rămasă de la moșu-său, zise că îi duce el și burdufurile lui. Stan se făcu a nu vrea și nu se învoi decât după ce zmeul îi făgădui alți saci de galbeni.

În ultima zi a anului de muncă, zmeoaica îi trimise la pădure, după lemne. Până ai număra la trei, zmeul scoase din rădăcină o sumedenie de copaci și îi așeză la un loc. Stan începu el să privească la copaci, apoi să-i lege unul de altul, zicându-i zmeului că el nu stă să ia copacii unul câte unul, ci duce toată pădurea acasă. Atunci zmeul îi spuse că duce el și lemnele lui Stan, numai să lase pădurea la locul ei. Stan nu se învoi până când zmeul nu-i făgădui că va primi simbria de șapte ori câte șapte saci cu galbeni.

Acasă, zmeoaica nu prea se îndura să îi dea atâția bani și îi zise zmeului să îl omoare pe Stan la noapte, să-i dea cu buzduganul în frunte când va dormi. Numai că Stan auzise și puse în pat în locul lui troaca porcilor, iar el se culcă sub pat. Zmeul veni și sfărâmă troaca cu buzduganul, apoi plecă mulțumit că a scăpat de Stan. Dimineață și el și zmeoaica rămaseră încremeniți când îl văzură pe Stan

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

viu și frumos ca un măr. Îl întrebară cum a dormit și el spuse că a dormit bine, dar l-a pișcat un purice de frunte.

Speriați de așa voinic, îi dădură banii, numai să plece, dar el, îngrozit că nu va putea căra atâția saci cu galbeni, se făcu că vrea să-i mai slujească un an. Atunci zmeul îi mai dădu încă de șapte ori câte șapte saci cu galbeni și-i spuse că îi duce el toată comoara asta acasă. Stan se învoi bucuros și plecară, dar, când se apropiară de casa lui, începu să se teamă că zmeul, știind unde stă, va veni să își ia banii înapoi. Îl scăpară de grijă copiii lui, care, de cum zăriră zmeul, năvăliră flămânzi, cu câte un cuțit și o furculiță în mâini, strigând că ar mânca toți carne de zmeu. Zmeul aruncă sacii și fugi înapoi, și de atunci nu a mai cutezat să se arate în lume.

Iar Stan, tocmai când număra galbenii cu nevasta și copiii, se trezi că vin și ciobanii cu oile pe care le promisese dacă îi scapă de zmeu, că de, când dă, Dumnezeu dă cu amândouă mâinile!

Dicționar

păcurar, -i, s.m.: păstor, cioban;
caș, -uri, s.n.: produs alimentară preparat din lapte încheșat și stors de zer;
zer, -uri, s.n.: lichid galben-verzui care se separă din lapte, la prepararea brânzeturilor;
simbrie, -i, s.f.: salariu, leafă;
(a) se învoi, vb.: a cădea de acord, a

ajunge la înțelegere;
poștă, -e, s.f.: distanță mare (20 kilometri);
burduf, -uri, s.n.: sac făcut din pielea unui animal în care se transportă sau se păstrează diverse lucruri (apă, brânză);
custură, -i, s.f.: cuțit mic, vechi, nu foarte ascuțit;
a cuteza, vb.: a îndrăzni.

Receptarea textului

1. Indică sinonime pentru următoarele cuvinte din text: *mereu, sosiră, să plece, dar, a umblat*, apoi introdu-le în enunțuri.
2. Găsește, în primele trei alineate, următoarele cuvinte și precizează câte un antonim pentru sensul pe care îl au în text: *se întristă, a întrebat, a umblat, să întinerească*.
3. Construiește enunțuri cu următoarele ortograme: *iau/ i-au; să-i/ săi; ia/ i-a; iar/ i-ar; într-o*.
4. Indică rolul virgulei în structura: *De trei ori l-a întrebat, de trei ori a spus că vrea copii, de trei ori i-a dat copii, așa că Stan a rămas cu o sută de copii*.
5. Explică rolul cratimei în structurile: *mamă-sa, l-a adus, moșu-său*.
6. Precizează care este forma literară a următoarelor cuvinte desprinse din text: *muierea, să se scalde, o sumedenie, l-a pișcat*.

Înțelegerea textului

1. Precizează grupul de cuvinte care indică momentul în care are loc acțiunea din textul de mai sus.
2. Unde are loc acțiunea din textul-suport?
3. Argumentează de ce crezi că unul dintre personaje se numește **Stan Bolovan**.
4. Indică personajul care suferă din cauza unui neajuns.
5. Ce acțiuni întreprinde eroul pentru a regăsi echilibrul inițial?
6. Ce folosește eroul pentru a depăși situațiile dificile?
7. Precizează prin câte probe trece personajul principal.
8. Selectează din povestea dată acele situații pe care le poți întâlni și în realitate.
9. Indică situațiile care nu au legătură cu realitatea.

Valorificarea textului

1. Formulează două idei principale care se pot desprinde din textul dat.
2. Transcrie enunțurile date, răspunzând cu adevărat (A) sau fals (F) în dreptul fiecăruia.
 - În textul **Stan Bolovan** se întâlnesc numai personaje reale.
 - Construcția **A fost odată ca niciodată** este cea care începe textul.
 - Acțiunea se petrece într-un spațiu imaginar.
 - Formula finală este când Stan numără galbenii.
3. Completează enunțurile, folosind cuvinte din text.
 - Au fost odată, într-o margine de sat, un om,
 - I-au primit bine, i-au hrănit și le-au spus
 - A ajuns până la marginea lumii, unde se amestecă ...
 - Atunci Stan strânse și el cașul, zerul începu
 - A doua zi, zmeoaica le zise să dea semn în lumea zmeilor cu buzduganul
 - Zmeul rămase cu
 - Zmeul aruncă sacii și fugi
4. Cu ce personaj din lumea poveștilor ai dori să te asemeni? Motivează-ți opțiunea.

Textul literar narativ – acțiune, personaj, timp, spațiu

Amintește-ți!

Textul în care sunt prezentate întâmplări ce s-au petrecut în realitate sau sunt imaginate de autor, redată în ordinea în care s-au petrecut, se numește **text narativ**.

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

Reține!

Textul narativ literar prezintă o înlănțuire logică de acțiuni ce se desfășoară în timp și în spațiu. Acțiunea constă în prezentarea derulării succesiunii întâmplărilor în cadrul textului narativ și cuprinde totalitatea evenimentelor.

Cadru spațio-temporal este alcătuit din totalitatea indicilor ce se referă la **timpul** și la **spațiul** acțiunii într-un text narativ.

• **Indicii spațiali**, numiți și **repere spațiale**, fixează locul în care se desfășoară întâmplările/ acțiunea: *aici, acolo, sus, jos, undeva, pădure, nori, pe stradă, cosmos, pământ* etc.

Spațiul narativ poate fi: **precis** (în pădure) sau **nedeterminat** (undeva), poate fi **real** (casă, pădure, drum) sau **imaginar** (pădurea de cleștar), **deschis** (câmpul, grădina, pădurea, câmpul de luptă, traseul călătoriei etc.) sau **închis** (castelul, cetatea, orașul etc.).

• **Indicii temporali**, numiți și **repere temporale**, marchează succesiunea și durata întâmplărilor/ acțiunea: *cândva, odinioară, odată, zile, ani, amurg, inserare* etc.).

Exersează!

1. Transcrie varianta corectă.
 - a) Spațiul și timpul nu sunt clar precizate în textul **Stan Bolovan**.
 - b) Spațiul și timpul sunt bine definite în textul **Stan Bolovan**.
2. Găsește în text cuvinte/ structuri care desemnează repere temporale și notează-le.
3. Transcrie din text cuvinte/ structuri care desemnează repere spațiale reale și imaginare.
4. Transcrie în caiet varianta corectă de răspuns.
 - A. În textul **Stan Bolovan** de Ioan Slavici acțiunea este formată:
 - a) dintr-o succesiune de întâmplări
 - b) dintr-o singură întâmplare
 - c) dintr-o alăturare de două întâmplări
 - B. Acțiunea se desfășoară:
 - a) într-o ordine logică, dar fără indici spațiali
 - b) într-o ordine cronologică ce respectă logica întâmplărilor
 - c) într-o ordine la întâmplare
5. Notează ideile în ordinea logică a derulării acțiunii, respectând reperele temporale:
 - Eroul pleacă să caute de mâncare.
 - Stan și soția lui sunt vizitați de către Domnul Iisus Hristos și Sfântul Petru.
 - Lui Stan îi sunt îndeplinite trei dorințe.
 - Stan Bolovan acceptă să intre slugă la zmeoaică.
 - Stan vrea să-i ajute pe ciobani să scape de zmeu.

- Zmeul este învins la prima probă.
 - Eroul împlinește cele trei probe la care este supus.
 - Stan Bolovan este recompensat de către zmeu și păcurari.
6. Întâmplările care alcătuiesc acțiunea se desfășoară după un ritm:
- a) lent b) dinamic c) variat
- Argumentează!

Amintește-ți!

Participanții la întâmplările povestite se numesc **personaje literare**.

Descoperă!

- Care sunt personajele textului studiat?
- Ce personaje apar cel mai adesea în derularea acțiunii?
- Personajele din text au nume sau sunt necunoscute? Exemplifică!

Reține!

Personajul literar desemnează persoanele implicate în acțiune. Personajele întâlnite în textul narativ pot fi:

- principale (care sunt în centrul acțiunii) sau secundare (ajută la derularea acțiunii);
- episodice (apar în anumite secvențe ale acțiunii);
- statice (nu se schimbă în timp, păstrează aceleași caracteristici) sau dinamice (se schimbă în evoluția lor, de obicei, în urma rezolvării unui conflict central sau după ce se confruntă cu o criză majoră);
- individuale sau colective;
- reale (împărați, călători etc.) sau imaginare (zmei, balauri etc.);
- pozitive (întruchiparea binelui) sau negative (întruchiparea răului);
- umane sau animale;
- masculine sau feminine.

Personajul prezintă trăsături fizice și morale proprii ce se desprind din participarea la acțiunea operei, din discuțiile cu alte personaje sau cu sine însuși.

Exersează!

- Precizează în legătură cu textul dat:
 - Ce personaje reale apar în text? Argumentează-ți răspunsul!
 - Care sunt personajele pozitive?
 - Care sunt personajele negative?
- Indică, din textul **Stan Bolovan**, personaje cu însușiri supranaturale. Cum se numesc acestea?

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

3. Selectează din text elementele care arată prezența personajelor imaginare.
4. Prezintă în scris, în 10-15 rânduri, un personaj dintr-o poveste preferată. Evidențiază-i trăsăturile fizice și morale.

Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Propoziția afirmativă. Propoziția negativă

Amintește-ți!

Propoziția reprezintă comunicarea orală sau scrisă, alcătuită din unul sau mai multe cuvinte. Intonația propozițiilor este indicată de către semnele de punctuație.

Exersează!

1. Precizează felul propozițiilor, având în vedere semnul de punctuație de la final.

- Era odată un împărat puternic.
- Fugi de-acolo, voinee!
- Ce să poruncesc?

Reține!

După structură, propozițiile pot fi:

- **simple** conțin numai părți principale de propoziție;

Exemplu: Merg. Eu merg.

- **dezvoltate** conțin părțile principale de propoziție și una sau mai multe părți secundare de propoziție (alte cuvinte în afară de subiect și de predicat).

Exemplu: Elevul citește lectura recomandată.

- Deosebirea dintre propozițiile simple și cele dezvoltate nu se face după numărul cuvintelor care le alcătuiesc, ci după felul părților de propoziție care le compun.

Reține!

După formă, propozițiile pot fi:

- **afirmative** ne oferă o informație, arată o constatare;

Exemplu: Eroii s-au luat atunci la trântă.

- **negative** neagă o informație, o constatare.

Negația „**nu**” se așază înaintea predicatului.

Exemplu: Eroii nu s-au luat atunci la trântă.

- Când negația „**nu**” se află lângă un alt cuvânt decât predicatul, atunci propoziția nu mai este negativă, ea rămâne afirmativă.

Exemplu: Nu mărul făcea mere de aur.

Propoziția este afirmativă deoarece negația „nu” se află în fața substantivului **mărul**, negându-l pe acesta și nu acțiunea desemnată de predicat.

Exersează!

1. Transcrie în caiet propozițiile date, menționând dacă sunt adevărate (A) sau false (F).

- Plouă. – propoziție simplă
- Băiatul se miră. – propoziție dezvoltată
- Am sosit. – propoziție dezvoltată
- Făt-Frumos și calul au plecat. – propoziție dezvoltată
- Toamna aurie a sosit. – propoziție simplă
- Făt-Frumos și calul au intrat în curtea palatului. – propoziție dezvoltată

2. Găsește, în textul **Stan Bolovan** de Ioan Slavici, exemple de propoziții afirmative și negative. Explică diferențele dintre acestea.

3. Transformă propozițiile dezvoltate în propoziții simple.

- A ajuns până la marginea lui.
- Dimineața zmeoica îi trimise la fântână.
- Zmeul veni și sfărămă troaca.
- Zmeul aruncă sacii și fugi înspăimântat.

4. Textul **Stan Bolovan** conține propoziții simple?

5. Identifică, în textul **Stan Bolovan**, alte propoziții dezvoltate decât cele de la exercițiul 3. Scrie cinci exemple pe caiet.

 Unitățile comunicării – actele de limbaj (a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara)

Amintește-ți!

Comunicarea presupune un schimb de informații între, cel puțin, două persoane, un vorbitor sau emițător și un receptor sau destinatar.

Reține!

Actul de limbaj presupune o acțiune și are ca scop modificarea realității inițiale. Acesta reprezintă un cuvânt, o propoziție sau un enunț rostite într-o anumită situație, cu un scop anume (a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara) și într-un fel anume, de către persoana care vorbește, adică de către emițător.

Exersează!

1. Există vreun element în textul **Stan Bolovan** care ne indică o solicitare a unui personaj? Identifică-l!

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

2. Imaginează-ți o întâlnire cu un personaj preferat din povești care te vizitează. Realizează un dialog în care să pui în evidență cel puțin unul dintre actele de limbaj amintite mai sus. Însoteste dialogul de un desen care să înfățișeze imaginea personajului ales.

Lucrează în echipă!

Alege un fragment din lectura citită și imaginează-ți un joc de rol, folosind cuvinte și expresii din text. Interpretează-l alături de colegul tău de bancă în fața clasei!

Portofoliu

Realizează un poster în care să feliciți echipa de handbal a școlii tale pentru succesele sale și să recomanzi vizionarea meciurilor.

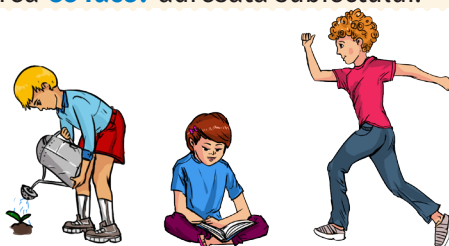
EC Predicatul verbal

Amintește-ți!

Partea principală de propoziție exprimată prin verb se numește **predicat verbal**. Acesta răspunde la întrebarea **Ce face?** adresată subiectului.

Descoperă!

• Identifică, în imaginile alăturate, acțiunile la care acestea fac referire. Precizează verbele corespunzătoare, apoi construiește enunțuri cu acestea.

Ghicește! Gândește-te la o acțiune pe care ai putea s-o mimezi în fața clasei, astfel încât să-i determini pe colegii tăi să descopere verbul la care faci referire.

Reține!

Predicatul verbal poate fi exprimat prin verb sau prin grupuri de cuvinte care împreună au un singur sens și exprimă o acțiune.

Exemplu:

Andrei aleargă. (Ce face Andrei?)

Maria se pregătește pentru școală. (Ce face Maria?)

Ana o ia la sănătoasa de teama furtunii. (Ce face Ana?)

• Pot exista propoziții din care **lipsește predicatul verbal**, dar acesta este **subînțeles** dintr-o propoziție anterioară.

Exemplu: Fetele aleargă în livadă; băieții și ei. (În cea de-a doua propoziție, predicatul verbal lipsește, dar se subînțelege faptul că și băieții aleargă.)

- Cu cine mergi la școală?
- Cu mama. (Se subînțelege predicatul din propoziția interogativă: merg.)
- A început să tună și să plouă.
- Repede în mașină! (Se subînțelege predicatul: treceți sau urcați.)

Exersează!

1. Identifică predicatul verbal din următoarele fragmente:

I-au primit bine, i-au hrănit și le-au spus vorbe bune, iar când să plece, Cristos l-a întrebat pe Stan ce își dorește, pentru că el are să-i îndeplinească trei dorințe. De trei ori l-a întrebat, de trei ori a spus că vrea copii, de trei ori i-a dat copii, așa că Stan a rămas cu o sută de copii.

(**Stan Bolovan** de Ioan Slavici)

2. Transcrie verbele prin care sunt exprimate predicatul verbal identificate în fragmentul de mai sus într-un tabel asemănător cu cel de mai jos.

Predicatul verbal		Verbe la alte forme
Verb la timpul prezent	Verb la timpul trecut	
...

3. Analizează predicatul verbal identificate în textul de mai sus, după modelul:

Model: au primit – predicatul verbal exprimat prin verb, timpul trecut, persoana a III-a, numărul plural

4. Alcătuieste enunțuri în care predicatul verbal să fie exprimat prin verbe obținute de la următoarele cuvinte:

- **dorință** - la persoana I, numărul singular;
- **mare** - la persoana a II-a, numărul plural;
- **coapte** - la persoana a III-a, numărul singular;
- **verdețuri** - la persoana a III-a, numărul plural.

Model: dorință - a dori Doresc să merg în excursie.

5. Transcrie în caiet și completează enunțurile cu predicatul verbal exprimate prin verbele dintre paranteze.

- Zmeii (a apărea) ... pe nepusă masă în calea voinicului.
- (a veni) ... și împăratul, după ce toți curtenii (a termina) ... de trebăluit.
- Auzind acestea, sătenii (a alerga) ... cât îi țineau picioarele.
- Toți (a petrece) ... când (a ajunge) și mirii la masă.
- Făt-Frumos (a nu dormi) ... încă, deși soarele (a apune) ... de multă vreme.

6. Alcătuieste enunțuri în care verbele **a ajunge, a alerga, a învăța, a culege**, să fie predicatul verbal.

7. Redactează o compunere, de minimum 15 rânduri, în care să prezinți o întâmplare imaginară prin care ar putea trece un membru al familiei tale, utilizând 10 verbe cu rol de predicatul verbal.

În compunerea ta trebuie să prezinți, pe scurt întâmplarea pe care ți-o imaginezi, să-ți exprimi părerea în legătură cu aceasta, să utilizezi cele 10 predicatul verbal și să respecti părțile componente ale unei compuneri.

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

Unitățile comunicării – perechile de adiacență: întrebare/ răspuns, invitație – acceptarea/ refuzarea invitației, reproș – acceptarea/ refuzul reproșului, a face un compliment – a răspunde la un compliment

• Întrebare/ Răspuns

Descoperă!

• Observă imaginea și precizează ce face profesorul și cum acționează eleva.

Exersează!

1. Transcrie în caiet, în ordinea logică, replicile următorului dialog:

- Ce vrei să te faci când vei crește?
- Tata nu spune nimic. Mama la fel.
- Nu m-am gândit încă, bunico.
- Dar părinții tăi ce spun?
- Poate vrei să rămâi pe postul de nepot?
- Dar ce-ți place mai mult?
- Nu cred că se poate, deși aș vrea, răspunse nepotul zâmbind.
- Mi-aș dori să fiu matematician.

a) Menționează care este tema discuției.

b) Precizează semnele de punctuație din textul dat și explică rolul lor.

• Invitație – Acceptarea/ Refuzarea invitației

Amintește-ți!

Dragă Andrei,

Te invit la o piesă de teatru de păpuși marți, 10 noiembrie, la ora 16:00. Vom putea asista la spectacolul **Crăiasa Zăpezii** de Hans Christian Andersen de la teatrul **Domino**, strada Crizantemelor, numărul 10.

Aștept cu nerăbdare răspunsul tău, la numărul de telefon 000999, până mâine, 5 noiembrie, ora 18:00.

Cu drag,
Matei

Exersează!

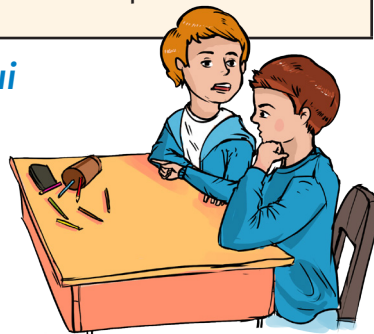
1. Construiește un răspuns în care accepți invitația și altul în care refuzi invitația, utilizând formulele din tabelul alăturat pentru fiecare dintre situații.
2. Scrie și tu o invitație pe care s-o adresezi unui coleg, cu o temă la alegere!

Acceptarea unei invitații	Refuzul unei invitații
Mulțumesc!	Nu, mulțumesc!
Ar fi foarte bine!	Este foarte drăguț din partea ta/ dumneavoastră, dar
Este foarte drăguț din partea ta/ dumneavoastră!	Mulțumesc mult, dar
Da, mulțumesc!	Aș fi vrut să pot accepta, dar.....
Ar fi minunat!	Mă tem că nu pot, dar îți mulțumesc oricum!
Sunteți foarte amabil!	Regret, dar sunt ocupat.
Minunat!	
Grozav!	

• Reproș – Acceptarea/ Refuzul reproșului

Descoperă!

• Observă imaginea. Ce fac cei doi copii din imagine? Ce răspuns crezi că ar da copilul care a răsturnat creioanele?

Exersează!

1. Ce ai fi spus tu dacă erai în locul copilului căruia i s-au răsturnat creioanele?
2. Ți s-a reproșat vreodată ceva? De către cine? Cum ai reacționat?

• A face un compliment – A răspunde la un compliment

Exersează!

1. Citește următoarele replici:

- Îmi place mult tricoul tău! Are multe culori vesele.
- Ai niște pantofi foarte interesanți! Au o formă mai nouă și o talpă comodă.
- Ai povestit foarte frumos cartea pe care ai citit-o! Mi-a plăcut mult modul în care ai prezentat acțiunea și detaliile.

în care ai prezentat acțiunea și detaliile.

- Ești un coleg extraordinar. Mulțumesc! M-ai ajutat să-mi adun lucrurile căzute de pe bancă.

2. În ce situații poți folosi replicile de mai sus? De ce le utilizăm? Cum se numesc acestea?

3. Dă un răspuns fiecărui compliment de la exercițiul 1, după modelul dat.

Model: – Ajutorul tău la cumpărături mi-a fost de mare folos. Mulțumesc!
– Mă bucur că am fost de ajutor.

Joc de rol

Fiecare elev adresează câte un compliment colegului de bancă. La rândul lui, colegul, trebuie să răspundă la complimentul primit cu cel puțin două replici. Jocul se poate continua inversând rolurile.

Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere – încadrarea în subiect

Amintește-ți!

Alegerea subiectului constituie punctul de plecare în elaborarea unui text, a unei compuneri.

Titlul pe care îl dai textului pe care urmează să îl redactezi trebuie să fie sugestiv pentru conținutul ce va urma și cât se poate de rezumativ.

Planificarea presupune organizarea informațiilor sub forma unui plan logic. Se urmărește respectarea organizării unui text scris: **introducerea, cuprinsul și încheierea**.

Redactează corect!

- Utilizează un limbaj adecvat în concordanță cu ceea ce vrei să exprimi!
- Respectă normele gramaticale, ortografice și de punctuație!
- Utilizează ghilimele atunci când preiei cuvinte, expresii și citate!
- Evită construcțiile prea lungi și repetițiile supărătoare!
- Respectă regulile privind așezarea în pagină!

Exersează!

1. Realizează o compunere cu titlul **Călătorie în Țara Poveștilor**, ghidându-te după următorul plan:

Introducere:

- Cum au așteptat copiii plecarea?
- Cu ce gânduri s-au trezit în acea dimineață?

Cuprins:

- Unde, pe unde, cu cine au mers?
- Ce făceau copiii și colegii de călătorie în drum spre Țara Poveștilor?
- Ce sperau ei să găsească?
- Cum era Țara Poveștilor când au sosit oaspeții?
- Ce au făcut copiii după ce au ajuns?
- Pe cine au întâlnit copiii acolo?

Încheiere:

- Ce i-a impresionat în călătorie?
- Ce călătorie își propun în viitor?

2. Redactează o poveste în care tu să fii eroul principal, plecând de la propriile trăiri și de la experiențele personale. Alege un titlu sugestiv!

Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Acordul predicatului cu subiectul

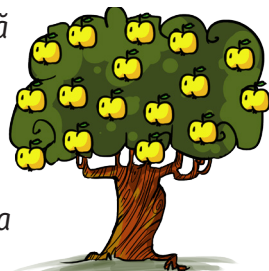
Amintește-ți!

Subiectul este partea principală de propoziție care arată cine face acțiunea exprimată de predicatul verbal. Întrebările utilizate pentru aflarea subiectului sunt: **Cine?**, **Ce?**, **Despre cine se vorbește în propoziție?**

Descoperă!

- Identifică subiectele din fragmentul următor și transcrie-le în caiet.

Era odată un împărat puternic și mare și avea pe lângă palaturile sale o grădină frumoasă, bogată de flori și meșteșugită nevoie mare! Așa grădină nu se mai văzuse până atunci, p-acolo. În fundul grădinii avea și un măr care făcea mere de aur și, de când îl avea el, nu putuse să mănânce din pom mere coapte, căci, după ce le vedea înflorind, (...) venea oarecine noaptea și le fura (...).

Toți paznicii din toată împărăția și ostașii cei mai aleși, pe care îi pusese împăratul ca să pândească, n-au putut să prinză pe hoți.
(**Prâslea cel Voinic și merele de aur**, Petre Ispirescu)

Reține!

Subiectul exprimat în propoziție poate fi de două feluri, în funcție de structura sa:

- **Subiectul simplu** este format dintr-un singur cuvânt.

Exemplu: Matei aleargă. (subiect simplu: **Cine** aleargă?)

• **Subiectul multiplu** este format din două sau mai multe cuvinte cu legătură între ele.

Exemplu: Florile, copacii și păsările se bucură de sosirea primăverii. (subiect multiplu: **Cine** se bucură?)

Subiectul poate fi exprimat prin: **substantiv comun**, **substantiv propriu**, **pronume personal**, **pronume personal de politețe** și prin alte părți de vorbire.

Locul subiectului în propoziție

Descoperă!

- Precizează care este locul subiectului față de predicat în propozițiile de mai jos.

Copiii se află pe stradă.

Unde pleacă amicul meu?

Reține!

Subiectul **nu are un loc fix** în cadrul propoziției. El poate să apară la începutul propoziției, la sfârșitul sau în interiorul acesteia, înaintea predicatului sau după acesta.

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

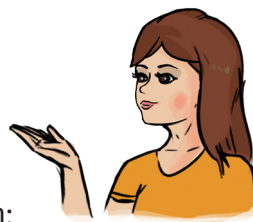

- Între subiect și predicat nu se pune niciodată virgulă!

Exersează!

1. Identifică subiectele din enunțuri și precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

- Razele soarelui strălucesc puternic.
- Fiul împăratului, calul și tovarășii lui au plecat spre castelul prințesei.
- Dumnealor ne ajută mereu la greu.
- Ele fac cele mai bune alegeri.
- Marius merge la culesul cireșelor.
- Dincolo de câmp, se întindeau pădurile unduitoare.
- Ceahlăul este descris în opera lui Calistrat Hogaș.

2. Alcătuieste enunțuri în care subiectul să fie exprimat prin:

- substantiv comun
- substantiv propriu
- pronume personal
- pronume personal de politețe
- două pronume personale
- un pronume personal și un substantiv
- trei substantive comune

3. Alcătuieste un enunț în care subiectul să fie exprimat printr-un substantiv care aparține familiei lexicale a verbelor **a citi, a putea, a vedea, a mânca, a fura**.

4. Alcătuieste un enunț în care să existe un subiect multiplu, exprimat prin substantivele **palatul și grădina**.

Acordul predicatului cu subiectul

Reține!

Predicatul verbal se acordă în **persoană** și **număr** cu **subiectul** la care face referire. Când subiectul este exprimat printr-un substantiv sau pronume la numărul singular sau la numărul plural, acordul în persoană se realizează la persoana a III-a singular sau plural.

Exemplu: El citește. (**el** – subiect exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul singular; **citește** – predicat verbal exprimat prin verb, persoana a III-a, numărul singular, timpul prezent).

- În propozițiile unde subiectul este exprimat prin mai multe cuvinte, partea de vorbire cu rol de predicat va avea formă de plural.

Exemplu: El și ea merg la piață. (**el și ea** – subiect multiplu exprimat prin pronume personale, persoana a III-a, numărul plural; **merg** – predicat verbal exprimat prin verb, persoana a III-a, numărul plural)

Exersează!

1. Citește enunțurile și precizează cum s-a realizat acordul între subiect și predicat.

- Copilul termină de citit povestea.
- El și ea au ajuns la timp la circ.
- Eu și Andrei am mâncat mere galbene.
- Tu și ea veți realiza un afiș reușit!
- Maria sau Ana va merge la bibliotecă.
- Au fost odată un împărat și o împărăteasă care nu aveau copii.

2. Alege forma corectă a verbului din următoarele enunțuri pentru a realiza acordul predicatului cu subiectul.

- Toți prietenii pleca/ plecau spre librărie la prânz.
- Copiii din școala noastră sunt/ este la munte.
- A fost/ au fost odată un prinț și o prințesă.
- Matei sau Damian mă va însoți/ mă vor însoți în livadă.

Atributul

Descoperă!

- Transcrie enunțurile.

Vine spre noi o mașină de pompieri.

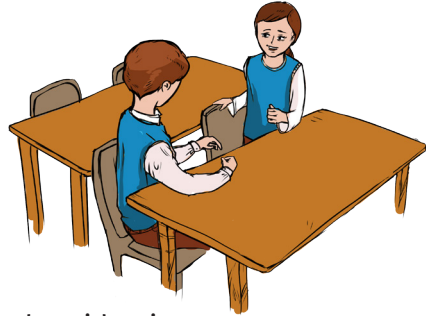
Merele roșii sunt în fructieră.

Cartea dumneavoastră se află pe raft.

Mașina mamei are pană.

În clasă au rămas doi colegi.

- Scrie întrebarea la care răspund cuvintele evidențiate.
- Precizează partea de vorbire la care ai pus întrebarea.

Reține!

Atributul este partea secundară de propoziție care determină un substantiv sau un înlocuitor (pronume) al acestuia. Poate răspunde la următoarele întrebări: *Care?*, *Ce fel de?*, *Al (a, ai, ale) cui?*, *Cât (câtă, câți, câte)?*.

Atributul poate fi exprimat prin substantiv, adjectiv, pronume sau prin alte părți de vorbire.

- Un substantiv poate fi însoțit de două sau mai multe atribute. Ele pot fi așezate după substantivul determinat sau înaintea acestuia.

Exemplu: Bunica spune că va fi o vară **secetoasă, caniculară**.

Exersează!

1. Identifică atributele din fragmentul de mai jos și precizează unde se află ele față de cuvântul determinat.

Când era-nspre sara zilei a treia, buzduganul, căzând, se izbi de o poartă de aramă și făcu un vuiet puternic și lung. Poarta era sfărâmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. (...) În mijlocul lui, pe o insulă de smarald, înconjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridică un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă – atât de lucie, încât în ziduri răsfrângea ca-ntr-o oglindă de argint: dumbrava și lunca, lac și țărături. O luntre aurită veghea undele limpezi ale lacului lângă poartă; și-n aerul cel curat al serei tremurau din palat cântece mândre și senine. Făt-Frumos se sui în luntre și, vâslind, ajunsese până la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scârilor candelabre cu sute de brațe, si-n fiecare ardea câte o stea de foc.

(**Făt-Frumos din lacrimă**, Mihai Eminescu)

2. Precizează, într-un tabel ca cel de mai jos, prin ce părți de vorbire sunt exprimate atributele descoperite în fragmentul de mai sus.

Atribut exprimat prin substantiv	Atribut exprimat prin adjectiv	Atribut exprimat prin pronume	Atribut exprimat prin alte părți de vorbire
...

3. Alcătuieste enunțuri în care substantivele **zmeu**, **piatră**, **buzdugan** să fie pe rând, subiect și atribut.

4. Transcrie în caiet varianta corectă de răspuns.

A. În enunțul **Rochia ei roșie atrăgea privirile**, există:

a) un atribut b) două atribute c) trei atribute

B. În enunțul **Seninul cer anunța o zi frumoasă**, atributul este exprimat prin:

a) adjectiv b) substantiv c) două adjective

C. Atributul/ -le din enunțul **Copiii vecinului aleargă pe teren**, este/ sunt:

a) vecinului b) pe teren c) copiii

5. Alcătuieste enunțuri în care următoarele cuvinte să fie atribute: **piatră**, **copii**, **împărăție**, **frumoasă**, **mare**, **încântată**, **dumneavoastră**.

6. Construiește un enunț în care să incluzi un atribut exprimat printr-un adjectiv obținut de la substantivul **împărăție**.

7. Redactează o compunere, de 10-12 rânduri, în care să prezinți o pădure surprinsă într-o seară de toamnă. În textul tău vei folosi două atribute exprimate prin substantiv și alte trei atribute exprimate prin adjectiv.

Respectă regulile scrierii unei compuneri. Dă un titlu adecvat textului tău!

Făt-Frumos din lacrimă

-fragment-

de Mihai Eminescu

În vremea veche trăia un împărat întunecat și gânditor ca miază-noaptea și avea o împărăteasă tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor și nepoților ura și vrajba de sânge. Cincizeci de ani, și numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte și suferințe – împărat, ce-n viața lui nu răsese niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul plin de amor al soției lui tinere. (...)

Sculată din patul ei, ea se aruncă pe treptele de piatră a unei bolte în zid, în care veghea, deasupra unei candelă fumegânde, icoana îmbrăcată în argint a Maicii durerilor. Înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenuncheate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată măriștea ei statură, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece și o supse în adâncul sufletului său. Din momentul acela ea purcese îngreunată.

Trecu o lună, trecură două, trecură nouă, și împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunii.

Împăratul surâse, soarele surâse și el în înfocata lui împărăție, chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte, ci numai senin și veselie – vinul curgea din butii sparte și chioțele despicau bolta cerului.

Și-i puse mama numele: Făt-Frumos din lacrimă. Și crescă și se făcu mare ca brazii codrilor. Creștea într-o lună cât alții într-un an.

Când era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse-n două. Atunci puse să-i facă altul mai greu – îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunii; căzând din nori, nu se rupse de degetul voinicului.

Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă, să se bată el singur cu oștile împăratului ce-l dușmănea pe tată-său. Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămeșă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu cordele și cu mărgelile rupte de la găturile fetelor de-mpărați, își puse-n brâu verde un fluier de doine și altul de hore, și, când era soarele de două sulițe pe cer, a plecat în lumea largă și-n toiul lui de voinic.

Pe drum horea și doinea, iar buzduganul și-l arunca să spintece nourii, de cădea departe tot cale de-o zi. Văile și munții se uimeau auzindu-i cântecele, apele-și ridicau valurile mai sus ca să-l asculte, izvoarele își turburau adâncul, ca să-și

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

azvârle afară undele lor, pentru ca fiecare din unde să-l audă, fiecare din ele să poată cânta ca dânsul când vor șopti văilor și florilor. (...)

Toate stăteau în loc, numai Făt-Frumos mergea mereu, urmărind cu cântecul dorul inimii lui, și cu ochii buzduganul, ce sclipea prin nori și prin aer ca un vultur de oțel, ca o stea năzdrăvană.

Dicționar

a purcede îngreunată (expresie): a rămâne însărcinată;

chiot, -e, s.n.: strigăt prelung, răsunător, puternic (care exprimă bucurie, reușită);

borangic, s.n.: fir depănat de pe gogoșile viermilor de mătase; țesătură făcută în industria casnică din acest fir.

Receptarea textului

1. Indică forma literară a următoarelor cuvinte din text: *cămeșă, turburau* (își turburau adâncul).
2. Găsește sinonimele următoarelor cuvinte și grupuri de cuvinte din text: *gânditor ca miază-noaptea, nevinovat, îmbătrânit, înduplecată, își luă ziua bună*.
3. Alcătuieste propoziții cu următoarele cuvinte: *horea, doinea*.
4. Explică sensul cuvintelor *leu* și *slăbit* din text. Construiește enunțuri cu alte sensuri ale cuvintelor, decât cele din text.
5. Găsește antonimele următoarelor cuvinte din text: *veselie, durerilor, șopti, cădea, să se ducă* și contruiește enunțuri cu două dintre ele.

Înțelegerea textului

1. Care este autorul fragmentului de lectură *Făt-Frumos din lacrimă*?
2. Denumeste personajele care apar în fragment și precizează pentru fiecare dacă este pozitiv, negativ, real sau ireal. Argumentează-ți răspunsul!
3. Unde se desfășoară acțiunea? Există acest loc pe hartă?
4. Precizează când se petrece acțiunea în fragmentul *Făt-Frumos din lacrimă*.
5. De ce i se mai spune lui Făt-Frumos și „din lacrimă”?
6. Transcrie ideile principale în ordinea în care apar în fragmentul dat:
 - la decizia de a pleca în lume pentru a se lupta singur cu oștile inamice ale împărăției tatălui său.
 - Ajunsă la bătrânețe și fără a avea urmași, o împărăteasă adresează rugăciuni pline de lacrimi Maicii durerilor.
 - Tânărul crește repede și se dovedește a fi foarte viteaz.
 - Aceasta îi dăruiește un copil care a fost numit Făt-Frumos din lacrimă.

Valorificarea textului

1. **Cadranele** - Completează cu informațiile necesare un cadran ca cel de mai jos.

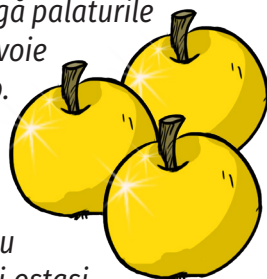
I. Enumeră alte scrieri ale lui Mihai Eminescu.	II. Imaginează-ți un final pentru fragmentul de lectură.
III. Notează care sunt personajele fragmentului, scriind pentru fiecare cel puțin o însușire.	IV. Scrie proverbe despre familie și prietenie.

2. Selectează din text elementele reale și pe cele imaginare. Transcrie-le în caiet.
 3. Realizează un desen cu familia lui Făt-Frumos, așa cum o vezi tu în urma lecturării fragmentului de mai sus.

RECAPITULARE

• Rezolvă cerințele, pornind de la fragmentul de mai jos.

Era odată un împărat puternic și mare și avea pe lângă palaturile sale o grădină frumoasă, bogată de flori și meșteșugită nevoie mare! Așa grădină nu se mai văzuse până atunci, p-acolo. În fundul grădinei avea și un măr care făcea mere de aur și, de când îl avea el, nu putuse să mănânce din pom mere coapte, căci, după ce le vedea înflorind, crescând și pârguindu-se, venea oarecine noaptea și le fura, tocmai când erau să se coacă. Toți paznicii din toată împărăția și cei mai aleși ostași, pe care îi pusese împăratul să pândească, n-au putut să prinză pe hoți. În cele mai de pe urmă, veni fiul cel mai mare al împăratului și-i zise:

- Tată, am crescut în palaturile tale, m-am plimbat prin astă grădină de atâtea ori și am văzut roade foarte frumoase în pomul din fundul grădinei, dar n-am putut gusta niciodată din ele; acum a dat în copt, dă-mi voie ca nopțile astea să păzesc însumi, și mă prinz că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuiește.

- Dragul meu, zise tată-său, atâția oameni voinici au păzit și n-au făcut nicio ispravă. (...) iată, mă înduplec și te las ca să pândești, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbutești.

Atunci fiul împăratului se puse la pândă o săptămână întreagă: noaptea pândea și ziua se odihnea; iară când fu într-o dimineață, se întoarse trist la tată-său și-i spuse că merele lipsesc.

De silă, de milă, fu nevoit a mai aștepta încă un an, ca să facă și voia fiului său celui mijlociu, care cerea cu stăruință de la tată-său ca să-l lase și pe dânsul să pândească, și se lega că el va prinde pe hoții care îi făcea atâta întristare.

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

Timpul veni, merele începură a se pârgui; atunci fiul său cel mijlociu păzi și el; dară păți ca și frate-său cel mare.

Tată-său, deznădăjduit, puse în gând să-l taie; dar fiul său cel mic, Prâslea, veni cu rugăciune către tată-său, și-i zise:

- Tată, atâția ani l-ai ținut, ai suferit atâtea necazuri după urma acestui pom, mai lasă-l, rogu-te, și anul acesta, să-mi încerc și eu norocul.

- Fugi d-aci, nesocotitul, zise împăratul. Frații tăi cei mai mari, atâți și atâți oameni voinici și deprinși cu nevoile n-au putut face nimic, și tocmai unul ca tine, o să izbutească?

- Eu nu mă încumet, zise Prâslea, a prinde pe hoți, ci zic că o încercare de voi face și eu, nu poate să-ți aducă nici un rău.

Împăratul se înduplecă și mai lasă pomul netăiat încă un an.

(Prâslea cel Voinic și merele de aur, Petre Ispirescu)

1. Identifică personajele care apar în text.
2. Indică reperul spațial unde se petrece acțiunea fragmentului de mai sus.
3. Scrie o structură ce face referire la reperul temporal al acțiunii.
4. Prezintă motivul supărării împăratului.
5. Formulează două idei principale care se desprind din fragmentul **Prâslea cel Voinic și merele de aur** de Petre Ispirescu.
6. Scrie forma literară corectă pentru structurile: *p-acolo, palaturi, grădinei, să prinz, dară, d-aci, rogu-te*.
7. Identifică predicatul din fragmentul marcat. Precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate, apoi specifică timpul, persoana și numărul, după model.

Model: lasă – predicat verbal exprimat prin verb, timpul trecut, persoana a III-a, numărul singular

8. Grupează subiectele din fragmentul evidențiat într-un tabel asemănător:

Subiect exprimat prin substantiv	Subiect exprimat prin pronume
...	...

9. Integrează subiectele simple de la exercițiul anterior în enunțuri care să conțină subiect multiplu.
10. Titlul fragmentului **Prâslea cel Voinic și merele de aur** conține:
a) un atribut b) niciun atribut c) două atribute

11. În enunțul (...) o grădină frumoasă, (...) nevoie mare! există:

a) două atribute exprimate prin adjectiv b) trei atribute exprimate prin adjectiv

Fii creativ!

Imaginează-ți că organizezi o petrecere la care vrei să-l inviți pe Prâslea. Scrie textul acestei invitații. Însoțește invitația de un desen potrivit!

EVALUARE

• Se dă fragmentul:

A fost odată un împărat. El ajunsese la cărunțe, și nu se învrednicise a avea și el măcar un copil.

Când, tocmai, la vreme de bătrânețe, iată că se îndură norocul și cu dânsul și dobândi un drag de copilăș. Împăratul îi puse numele Aleodor. Când fu a-l boteza, împăratul adună Răsărit și Apus, Miazăzi și Miazănoapte, ca să se veselească de veselia lui. Trei zile și trei nopți ținură petrecerile.

Băiatul de ce creștea, d-aia se făcea mai isteț și mai iscusit. Nu mai trecu mult și iată că împăratul ajuns la sfârșitul zilelor, luă copilul pe genunchi și-i zise:

– Dragul tatei, iată că Dumnezeu mă cheamă. Eu văz că tu ai să ajungi om mare. Asupra cârmuirii împărăției n-am nimic să-ți zic, fiindcă tu, cu iscusința ta, știu că ai s-o duci bine. Un lucru numai am să-ți spui: Vezi tu muntele acela de colo, să nu te ducă păcatele să vânezi p-acolo, că este nevoie de cap. Acel munte este moșia lui Jumătate-de-om-călăre-pe-jumătate-de-iepure-șchiop: și cine calcă pe moșia lui, nu scapă nepedepsit. (...)

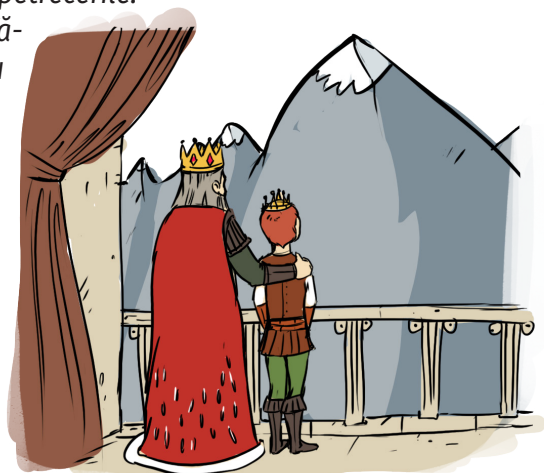
Într-o zi, nu știu cum făcu, dus fiind pe gânduri, și alunecă de călcă pe pământul pocitului de om. N-apucă să facă zece, douăzeci de pași, și iată că se pomeni cu dânsul dinaintea lui.

Acum, îi era ciudă cum de călcase vorba tatălui său.

Pocitania pământului îi zise:

– Toți nelegiuții ce-mi calcă hotarul cad în robia mea. (...)

Aleodor voi să se codească oarecum, ba că trebile împărăției nu-l iartă să facă o călătorie așa de lungă, ba că n-are călăuz, ba că una, ba că alta; dară ași! unde vrea să știe pocitul de toate astea! El o ținea una, să-i aducă pe fata lui Verdeș împărat. (...)

(Aleodor Împărat, Petre Ispirescu)

Unitatea 3 - LUME DE POVESTE

1. Găsește sinonime pentru cuvintele: *a se învrednici, a chefui, cârmuire, slut, robie, iscusit, copilandru, moșie*. **Model: jeliță** - plânseră **1,6 puncte**

2. Scrie forma literară corectă pentru: *d-aia, să-ți spui, eu văz, călăuz, p-acolo*. **1 punct**
Model: dară - dar

3. Indică sinonimul următoarelor structuri și construiește enunțuri cu acestea: *a ține minte, a o ține una, a-și ține cuvântul*. **0,3 puncte**

Model: în deșert - inutil, în zadar

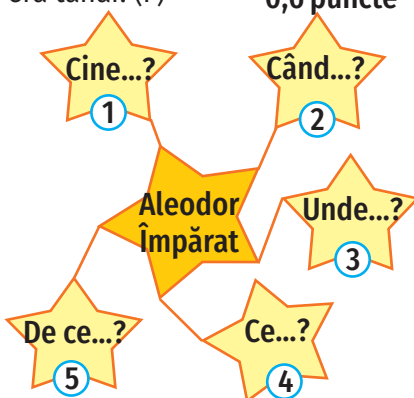
El i-a sfătuit în zadar pe colegii săi la concurs, căci nu l-au ascultat.

4. Transcrie enunțurile, notând cu adevărat (A) pe cele adevărate și cu fals (F) pe cele neadevărate, după model. **Model: Împăratul era tânăr. (F)** **0,6 puncte**

- În text sunt prezentate întâmplări ireale.
- Personajul principal este fiul de împărat.
- Timpul este clar exprimat în acest fragment.
- Indicii spațiali sunt ușor de identificat.

5. Răspunde la întrebările din **Explozia stelară**, pentru a formula ideile principale. **2 puncte**

Indicație: Formulează-le în ordinea desfășurării întâmplărilor, conform numerotării.

6. Transcrie, din text, două predicate verbale exprimate prin verbe la timpuri diferite, precizându-le persoana și numărul. **0,4 puncte**

Model: vezi - predicat verbal, exprimat prin verb, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular

7. Utilizează substantivele *împărăție, fată, Aleodor*, în enunțuri în care să aibă atât rol de subiect cât și rol de atribut, după model. **0,6 puncte**

Model: Cartea este pe masă. (subiect)
Paginile cărții s-au rupt. (atribut)

8. Scrie ce compliment crezi că i-a făcut Aleodor Împărat fetei lui Verdeș Împărat și ce răspuns consideri că i-a dat fata. **0,5 puncte**

Model: – Ești foarte frumoasă, prințesă!
– Mulțumesc, Aleodor!

9. Imaginează-ți că-l poți însoți pe Aleodor în căutarea fetei lui Verdeș Împărat. Redactează un text, de 10-12 rânduri, în care să prezinți continuarea fragmentului. **2 puncte**

Indicație: Consideră-te un personaj-ajutător. Trăiește alături de Aleodor emoțiile peripețiilor specifice acestei căutări.

Punctaj: 1. $8 \times 0,2 \text{ p} = 1,6 \text{ p}$; 2. $5 \times 0,2 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 3. $3 \times 0,1 \text{ p} = 0,3 \text{ p}$; 4. $4 \times 0,15 \text{ p} = 0,6 \text{ p}$; 5. $5 \times 0,4 \text{ p} = 2 \text{ p}$; 6. $2 \times 0,2 \text{ p} = 0,4 \text{ p}$; 7. $3 \times 0,2 \text{ p} = 0,6 \text{ p}$; 8. 0,5 p; 9. 1/ 1,2 p (conținut) + 0,5 p (tip de text) + 0,3 p (ortografie și punctuație) = 2 p; **1 punct din oficiu. Total: 10 puncte.**

EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Unitatea 4 BUCURIILE COPILĂRIEI

Conținuturi:

Text de bază - *Colinde, colinde* de Mihai Eminescu

- Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana)
- Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual). Elementele nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului
- Identitate personală - identitate națională - diversitate culturală și lingvistică
- Verbul - moduri verbale: indicativul și imperativul. Timpurile simple ale modului indicativ
- Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme
- Textul narativ nonliterar: acțiune, participanți, timp, spațiu

Text de bază - *Campionatul Mondial de sanie pe pârtie naturală*

- Timpurile compuse ale modului indicativ. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (a fi, a avea, a vrea) și forme verbale nepersonale: infinitiv, participiu

Lectură suplimentară - *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă (fragment)

- Recapitulare
- Evaluare
- Recapitulare semestrială
- Evaluare semestrială

Mihai Eminescu (1850 - 1889) a fost poet, prozator și jurnalist român, considerat *Luceafărul poeziei românești*. Debutează cu poezia *La mormântul lui Aron Pumnul* dedicată fostului său învățător.

Opera lui Mihai Eminescu este variată, complexă, printre speciile lirice cultivate de poet situându-se: idila (*Lacul, Sara pe deal* etc.), eglaga (*Floare albastră*), satira (*Criticilor mei*), epistola (*Scrisorile*), elegia (*Revedere, Mai am un singur dor* etc.), glosa (*Glossă*), poemul (*Luceafărul*), doina (*Ce te legeni, Doina* etc.).

Colinde, colinde

de Mihai Eminescu

Colinde, colinde!
E vremea colindelor,
Căci gheața se-ntinde
Asemeni oglinzilor
Și tremură brazii
Mișcând rămurelele,
Căci noaptea de azi-i
Când scânteie stelele.
Se bucur' copiii,
Copiii și fetele,
De dragul Mariei
Își piaptână pletele,
De dragul Mariei
Și-a Mântuitorului
Lucește pe ceruri
O stea călătorului.

Descoperă!

- Profesorul îți propune audiția în clasă a unui colind care se cântă în perioada sărbătorilor de iarnă.
- Ce sentiment îți creează?
- Cum ai defini un colind?

Reține!

Colindul este un cântec tradițional epico-liric cântat de cete de copii, de flăcăi sau de adulți cu prilejul sărbătorilor de Crăciun și de Anul Nou.

Colindele sunt legate de obiceiul colindatului și nu trebuie confundate cu unele cântece de stea. Unele dintre ele au numeroase variante, potrivit diferitelor regiuni și graiuri.

Receptarea textului

1. Găsește sinonime pentru cuvintele: *lucește, vremea, rămurelele, scânteie*, apoi integrează-le în enunțuri.
2. Identifică intrusul din seria cuvintelor care formează câmpul lexical al Crăciunului: *colinde, brazii, Mariei, Mântuitorului, pletele*.
3. Alcătuieste câte un enunț cu antonimele cuvintelor: *se-ntinde, noaptea, se bucură*.
4. Redactează enunțuri cu alte sensuri ale cuvântului *stea*.
5. Explică utilizarea virgulei și a semnului exclamării din primul vers al poeziei *Colinde, colinde* de Mihai Eminescu.
6. Precizează rolul cratimei în structura *Căci gheața se-ntinde*.

Înțelegerea textului

1. Ce anotimp asociezi cu mersul la colindat? Transcrie cuvinte ce sugerează anotimpul colindelor.
2. Transcrie în caiet răspunsul considerat corect.

Model: *Căci gheața se-ntinde/ Asemeni oglinzilor* sugerează:

- a) netezimea gheții **b)** strălucirea gheții c) răceala gheții

• *Se bucur' copiii* deoarece:

- a) împodobesc bradul b) primesc daruri c) pleacă la colindat

• *Când scânteie stelele* semnifică:

- a) atmosfera de sărbătoare b) sclipirea globulețelor c) lumina cerului în noaptea de Crăciun

• *Lucește pe ceruri/ O stea călătorului* amintește de :

- a) steaua polară b) steaua după care se orientează călătorii c) steaua care a călăuzit magii spre pruncul Iisus

3. Transcrie enunțurile, menționând dacă sunt adevărate (A) sau false (F).
 - În poezia *Colinde, colinde* de Mihai Eminescu se descrie un peisaj de iarnă.
 - În text apar personaje care participă la acțiune.
 - În poezie se utilizează des substantive din câmpul lexical al iernii.
 - Poezia are un ton vesel, entuziast.
 - Titlul poeziei face referire la sărbătorile de primăvară.
 - Imaginile auditive sunt predominante în text.
4. Care este sentimentul transmis de poezie? Transcrie cuvântul care îl sugerează.
5. Exprimă-ți opinia despre atmosfera din preajma sărbătorilor de Crăciun, pornind de la versurile poeziei.

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

Valorificarea textului

1. Găsește și transcrie din poezie un vers care sugerează o imagine vizuală.
2. Exprimă-ți opinia despre mesajul versurilor de mai jos.

*Căci gheața se-ntinde
Asemeni oglinzilor
Și tremură brazii
Mișcând rămurelele.
(Colinde, colinde, Mihai Eminescu)*

3. Realizează un desen care sugerează vremea colindelor. Inspiră-te din textul **Colinde, colinde** de Mihai Eminescu.
4. Scrie un text, de 3-5 rânduri, în care să redai starea pe care o ai după ce ai citit conținutul poeziei **Colinde, colinde** de Mihai Eminescu.
5. Alcătuieste o compunere, de minimum 100 de cuvinte, în care să descrii o zi la colindat în satul bunicilor. Folosește în descrierea ta trei cuvinte selectate din poezia **Colinde, colinde** de Mihai Eminescu.

Respectă cele trei părți componente ale unei compuneri: introducere, cuprins și încheiere.

Portofoliu

Citește și alte colinde din literatura română și redactează o compunere în care să exprimi importanța acestora pentru români. Adaptează limbajul la conținutul și la mesajul textului.

Verbul - Flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana

Descoperă!

- Privește imaginile de mai jos și alcătuieste propoziții pe baza lor.
- Precizează care cuvinte din propozițiile alcătuite exprimă acțiuni.
- Numește partea de vorbire care exprimă acțiuni sau stări!

Reține!

Verbul este partea de vorbire flexibilă care exprimă o acțiune (mă-nâncă, se joacă), o stare (stă, plânge), o dorință (vrea, dorește), o necesitate (trebuie) sau existența (este, există).

Persoana este forma pe care o ia verbul pentru a arăta cine realizează acțiunea. Există trei persoane ale verbului: **persoana I** – cea care vorbește (eu, noi), **persoana a II-a** – cea căreia i se vorbește (tu, voi) și **persoana a III-a** – cea despre care se vorbește (el, ea, ei, ele).

Numărul este forma pe care o ia verbul pentru a arăta că acțiunea este realizată sau suportată de una sau mai multe persoane. Verbul are două numere: **singular** și **plural**. În funcție de acestea, forma, adică **flexiunea verbului**, se schimbă.

Exemplu: Eu citesc. Noi citim.

Exersează!

1. Scrie exemple de verbe care să exprime: acțiunea, starea, existența.
2. Încercuiește intrusul din seria: **alerg, vei sosi, desenăm, strigați, scria, lecturasem, știință, luară, a venit**.

În această situație, intrusul reprezintă o altă parte de vorbire, în afară de verb.

3. Transcrie verbele din enunțuri, apoi precizează persoana la care se află.

Model: Mergem cu voi în excursie. → mergem - persoana I

- Tu ai redactat corect compunerea.
- Câinele latră la auzul zgomotului.
- Eu am învățat o poezie nouă.
- Veți veni cu noi la film?
- Adrian și Ion participă la concurs.
- Maria și Teodora au sosit la timp acasă.
- Ioana va deveni medic.
- Eu și Ina plecăm la antrenament.

4. Precizează la ce număr sunt verbele aflate în enunțurile următoare. Rescrie enunțurile, punând verbele la numărul plural. Ce observi?

Model:

Eu **merg** la un concurs de cultură generală. → merg, numărul singular

Noi **mergem** la un concurs de cultură generală. → mergem, numărul plural

- Colegul meu scrie poezii pentru cinaclul literar.
- Tu vei merge la un concurs național de creație literară.
- Eu apreciez talentul său literar.

5. Extrage verbele din fragmentul de mai jos. Precizează la ce număr și la ce persoană sunt.

Se bucur' copiii,
Copiii și fetele,
De dragul Mariei
Își piaptână pletele,

De dragul Mariei
Și-al Mântuitorului
Lucește pe ceruri
O stea călătorului.
(**Colinde, colinde**, Mihai Eminescu)

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

- Acțiunile și stările exprimate de verbele găsite la exercițiul anterior se petrec în momentul vorbirii. Precizează la ce timp sunt acestea.
- Cum crezi că este acțiunea exprimată de verbele găsite în fragmentul selectat din poezia **Colinde, colinde**: sigură, reală, posibilă, realizabilă, dorită sau poruncită?
- Precizează timpul verbelor din fragmentele următoare (trecut, prezent, viitor):

Toamna frunzele colindă,
Sun-un greier sub o grindă,
Vântul jalnic bate-n ramuri
Cu o mână tremurândă.

Călin (file din poveste), Mihai Eminescu

Astfel zise lin pădurea
Bolți asupra-mi clătinând
Șuieram l-a ei chemare
Și-am ieșit în câmp râzând.
(**O, rămâi,** Mihai Eminescu)

- Completează spațiile punctate cu formele verbale potrivite, după modelul dat.

În această dimineață **m-am întâlnit** (a se întâlni, persoana I, numărul singular, timpul trecut) cu viitorii mei colegi. ... (a anunța, persoana a III-a, numărul plural, timpul trecut) că anul acesta ... (a participa, persoana I, numărul plural, timpul viitor) la multe concursuri școlare. Eu (a se bucura, persoana I, numărul singular, timpul prezent) întotdeauna când sunt solicitat să particip la competiții! (a avea, persoana I, numărul plural, timpul viitor) un an plin în care (a demonstra, persoana I, numărul plural, timpul viitor) talentul și perseverența.

Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual)

I. Comunicarea orală

Amintește-ți!

Comunicăm în orice împrejurare, însă niciodată întâmplător. Fiecare act de comunicare este inițiat cu un scop precis: dorim să atragem atenția, să ne impunem punctul de vedere, să direcționăm discuția sau privirea către ceva anume. Pe toate le facem aproape instinctiv, dar întotdeauna pentru atingerea unui obiectiv.

Modul în care comunicăm poate face diferența între **a-ți propune** și **a reuși** atingerea scopului.

Descoperă!

- Privește imaginea alăturată și spune ce fac cei doi copii.

PRIVEȘTE LISTA CU ELEVII CARE S-AU CALIFICAT LA CONCURSUL DE ȘAH!

FELICITĂRI!
TU EȘTI UNUL DINTRE CEI CALIFICAȚI.

Reține!

Transmiterea unor informații referitoare la gânduri, idei, opinii, atitudini, evenimente, stări, reprezintă o **situație de comunicare**.

Comunicarea orală se realizează prin mijloace variate de exprimare a informațiilor, oferind posibilitatea de a corecta cele transmise atunci când partenerii de negociere nu au înțeles mesajul.

Comunicarea orală prezintă avantaje față de comunicarea scrisă: vorbitorul își poate observa interlocutorul și poate interveni pe loc cu modificări.

I.1. Comunicarea paraverbală**Descoperă!**

- Imaginează-ți că trebuie să convingi pe cineva să te ajute într-o situație dificilă. Transmite-i interlocutorului dorința ta, folosind o intonație care să îl determine pe acesta să nu te refuze.

Ce observi? Poate fi intonația convingătoare? Argumentează!

Reține!

Limbajul paraverbal este o formă vocală a **limbajului nonverbal** și este reprezentat de intonație, ritmicitate, accentuări, claritate, pauze, dicție și volum.

Calitățile vocale se referă la însușirile personale implicate în mecanismul vorbirii și la factorii care influențează sunetul vocii.

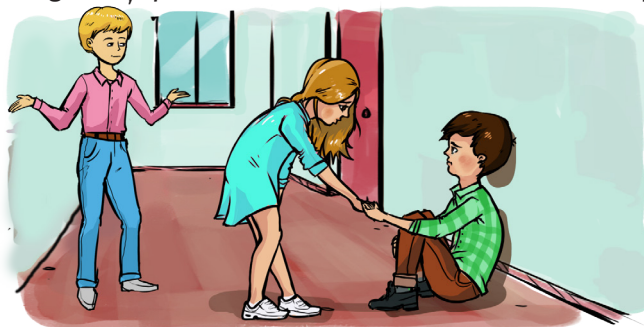
Volumul vocii se referă la intensitatea folosită în articularea sunetelor.

Intonația cuprinde timbrul și variația înălțimii glasului care transmit emoții, sentimente și atitudini. Înălțimea vocii oferă informații despre starea vorbitorului (**fericit, trist, furios, prietenos** etc). Vocea transformă afirmațiile în întrebări și invers, iar uneori transformă chiar sensul cuvintelor.

Tempoul vorbirii este așezarea simetrică și periodică a sunetelor accentuate și neaccentuate într-o propoziție sau într-un enunț, compune ritmul în care se rostește.

I.2. Comunicarea nonverbală**Descoperă!**

- Privește imaginea și precizează ceea ce comunică cei trei copii prin gesturi.

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

Reține!

Comunicarea nonverbală este comunicarea în care cuvintele lipsesc. Aceasta se realizează prin gesturi și mimică. Poate sprijini, contrazice sau substitui comunicarea verbală.

Elemente nonverbale

• **Mimica** este expresia feței (**poziția sprâncenelor, fruntea, privirea, surâsul, nările și poziția**). Ea ne ajută să ne orientăm când purtăm o conversație.

• **Gestica** reprezintă gesturile ce însoțesc vorbirea. Ele dau indicii cu privire la personalitatea interlocutorului sau la dispoziția acestuia.

• **Poziția corpului** arată felul în care suntem educați să ne comportăm în public. Indiferent de ce poziție avem, ea trebuie să fie una decentă, cuviincioasă.

• **Contactul vizual** este o componentă importantă a comunicării nonverbale, exprimând interes, afecțiune sau antipatie, până la atracție.

II. Elemente nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului

Reține!

Comunicarea paraverbală și nonverbală vizează dezvoltarea personală și manifestarea liberă a personalității fiecăruia în orice situație din viață.

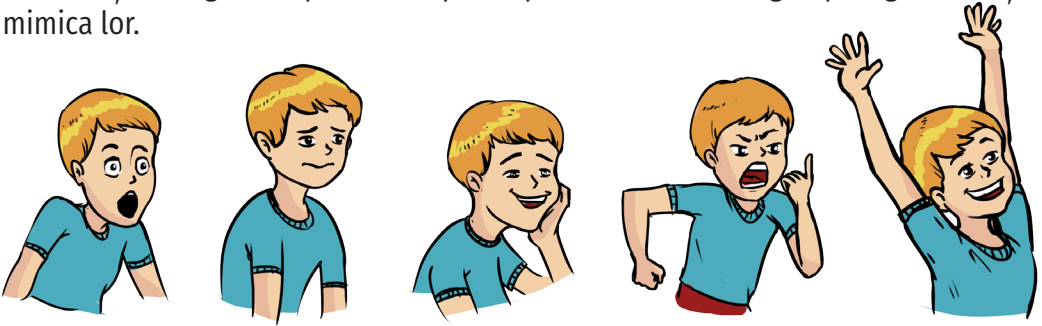
Elementele nonverbale și paraverbale din cadrul actului comunicării ajută individul la:

- dezinhibare, eliminarea complexelor;
- creșterea încrederii de sine;
- stimularea capacității de comunicare;
- dezvoltarea memoriei, a puterii de concentrare;
- dezvoltarea imaginației, a simțului de observație;
- dezvoltarea inteligenței emoționale;
- depistarea și corectarea problemelor de dicție (rostire);
- controlul gesturilor, respirației, atitudinii corporale.

Exersează!

1. Tu și colegul tău de bancă decideți să mergeți la colindat. Nu cunoașteți textele colindelor. Încercați să convingeți bibliotecarul școlii, folosind o intonație convingătoare, să vă împrumute un volum de colinde, accentuând importanța acestui obicei, colindatul, pentru voi! Construiți un dialog între voi și bibliotecar pe tema colindelor!

2. Privește imaginile! Spune ce exprimă persoanele din imagini prin gesturile și mimica lor.

3. Transmite colegilor tăi, folosind doar mimica și gestică, faptul că vrei să te ajute la decorarea bradului de Crăciun. Fii expresiv și convingător!

4. Citește următoarele enunțuri, folosind diverse intonații (crezi în ceea ce spui/ nu crezi). Observă cum se modifică mesajul!

- Sunt fericit să te văd.
- Bine, voi face cum îmi ceri.
- Cerul este brăzdat de fulgere.
- Desigur că voi ajunge la timp.

5. Redă enunțurile de mai jos, punând accent în exprimare pe cuvintele evidențiate. Ce observi?

- Mergi **cu noi** mâine să colindăm?
- Mergi cu noi **mâine** să colindăm?
- Mergi cu noi mâine **să colindăm**?

Joc didactic

Aranjați-vă în cerc, luați-vă de mână și țineți ochii închiși. O persoană transmite mesajul colegului său printr-un gest al mâinii, exprimând un sentiment. Mesajul trebuie să parcurgă întreg grupul, ajungând la persoana anterioară celei ce l-a transmis. Aceasta îi exprimă verbal conținutul. Apoi, continuă cu noi mesaje. Inițiază un dialog despre semnificația comunicării nonverbele în grup și în general.

Identitate personală. Identitate națională - diversitate culturală și lingvistică

Reține!

Interculturalitatea este termenul ce denumește contactul dintre culturi, existența unui dialog între acestea și, nu în ultimul rând, interacțiunea, influența pe care o primesc reciproc.

Educația interculturală promovează cunoașterea și respectarea culturii, a tradițiilor și a stilului de viață ale comunităților etnice, de către toți locuitorii din țara respectivă.

Identitatea personală este o construcție dinamică a unității conștiinței de sine, prin intermediul relațiilor umane, al comunicărilor verbale și al experiențelor sociale. Fiecare personalitate este unică. Unicitatea ne dă identitatea.

Identitatea națională poate fi numită și **sentiment național** sau **conștiință națională**, atunci când este în discuție sentimentul de apartenență a unei persoane la o naționalitate.

Diversitatea culturală face referire la un proces dinamic de schimburi, de dialog, de negociere între grupuri, precum și de identificare a unui limbaj comun, a unui spațiu comun.

Diversitatea lingvistică reprezintă coexistența armonioasă a numeroaselor limbi din întreaga lume. Limbile definesc identități personale, dar fac parte în egală măsură dintr-un patrimoniu comun.

Exersează!

1. Alcătuiește enunțuri în care să integrezi termenii: **națiune, patrie, etnie, patriotism**.
2. Transcrie în caiet enunțurile, menționând dacă sunt adevărate (A) sau false (F).

A fi patriot înseamnă:

- să deții informații despre istoria, geografia și cultura țării;
- să nu participi la sărbătoarea zilei naționale a țării tale;
- să nu respecti obiceiurile și tradițiile din țara ta;
- să promovezi valorile naționale, reale, autentice;
- să respecti tradițiile și valorile naționale;
- să îndeplinești datoriile față de țară;
- să vorbești corect limba maternă.

3. Scrie o compunere cu titlul **Suntem diferiți, dar suntem egali!**, pornind de la imaginea alăturată. Scrie și despre importanța diversității umane!

Portofoliu

Corespondezi de o vreme cu un copil din altă țară. Redactează o scrisoare în care să îi povestești despre locul tău natal, obiceiurile și tradițiile acestui loc. Atașează în scrisoare textul poeziei **Colinde, colinde** de Mihai Eminescu tradus în limba engleză. Roagă-l pe prietenul tău să îți trimită un text asemănător despre tradițiile de iarnă din locul său natal.

Discută în clasă impresiile lăsate de acest schimb de scrisori!

Proiect tematic

Participi la un proiect organizat de clasa ta în parteneriat cu școli din cinci țări. Consultă-te cu partenerii tăi și realizează un portofoliu cu texte redactate de tine care să prezinte specificul fiecărei țări partener (tradiții, obiceiuri, relief, climă, oameni etc.).

Însoțește fiecare text cu imagini sugestive!

Verbul. Moduri verbale. Indicativul și imperativul. Timpurile simple ale modului indicativ

Descoperă!

- Citește enunțurile:

Andrei scrie tema la matematică.
Andrei, scrie tema la matematică!

- Identifică verbele și precizează cum crezi că percepe vorbitorul acțiunea exprimată de acestea: **sigură, reală** sau **poruncită**.

Reține!

Modul reprezintă forma pe care o ia verbul pentru a arăta felul în care este percepută acțiunea de cel care vorbește. Există două categorii de moduri:

- **personale** (aceste verbe au forme personale): **indicativ** (*eu alerg*), **imperativ** (*aleargă!*);
- **nepersonale** (aceste verbe nu au forme personale): **infinitiv** (*a alerga*), **participiu** (*alergat*).

Timpul reprezintă forma pe care o iau verbele pentru a arăta când se petrece acțiunea, în raport cu momentul vorbirii. Unele timpuri sunt **simple** (formate dintr-un singur cuvânt), altele sunt **compuse** (formate cu ajutorul unui verb auxiliar).

Modul indicativ exprimă o acțiune prezentată de vorbitor ca fiind reală.

- Modul indicativ este singurul mod care are toate timpurile!

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

Timpurile simple ale modului indicativ se regăsesc în tabelul de mai jos.

MOD	TIMPURI SIMPLE	EXEMPLE		MOD DE FORMARE
Modul indicativ exprimă acțiunea, starea sau existența sigură, reală.	prezent Acțiunea se petrece în momentul vorbirii.	eu zâmbesc tu zâmbești el zâmbește ea zâmbește	noi zâmbim voi zâmbiți ei zâmbesc ele zâmbesc	timp simplu
	imperfect Acțiunea se petrece în trecut, dar nu s-a terminat încă.	eu zâmbeam tu zâmbeai el zâmbea ea zâmbea	noi zâmbeam voi zâmbeați ei zâmbeau ele zâmbeau	timp simplu
	perfect simplu Acțiunea se petrece în trecut și s-a sfârșit de puțin timp.	eu zâmbii tu zâmbiși el zâmbi ea zâmbi	noi zâmbirăm voi zâmbiți ei zâmbiră ele zâmbiră	timp simplu
	mai-mult-ca-perfect Acțiunea se petrece în trecut și este terminată înaintea alteia.	eu zâmbisem tu zâmbiseși el zâmbise ea zâmbise	noi zâmbiserăm voi zâmbiserăți ei zâmbiseră ele zâmbiseră	timp simplu

Reține!

Modul imperativ exprimă acțiunea, starea sau existența cerută prin poruncă, îndemn, sfat, rugămintă.

Exemplu: Intră în clasă! Spuneți adevărul!

Acesta este un mod simplu și are două forme la persoana a II-a, numărul singular și plural.

Exemplu: Cântă! (tu) Cântați! (voi)

Modul imperativ solicită o punctuație aparte.

Exemplu: – Mergi în bancă! – Mergi, copile, în bancă!

Verbul **a fi** se scrie la forma afirmativă, persoana a II-a, numărul singular: **Fii!**, iar la forma negativă, persoana a II-a, numărul singular: **Nu fi!**

- **Forma modului imperativ** la persoana a II-a, numărul singular, la cele mai multe verbe, este aceeași cu formele de persoana a III-a ale modului indicativ, timpul prezent.

Exemplu: El mănâncă. (**modul indicativ, timpul prezent**)
Mănâncă tu! (**modul imperativ**)

• Alte verbe au forma modului imperativ la persoana a II-a, numărul singular la fel ca forma persoanei a II-a a modului indicativ, timpul prezent:

Exemplu: Tu mergi. (modul indicativ, timpul prezent)
Mergi tu! (modul imperativ)

• Verbele la modul imperativ, persoana a II-a, numărul plural păstrează aceleași forme ca acelea de la modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, numărul plural.

Exemplu: Voi mâncați. (modul indicativ, timpul prezent)
Mâncați voi! (modul imperativ)

Exersează!

1. Grupează verbele din enunțurile următoare după felul în care vorbitorul consideră acțiunea sigură, reală sau poruncită.

A venit iarna. Primii fulgi au acoperit deja străzile orașului, iar copiii au ieșit la joacă.

– Mamă, vreau să merg cu prietenii mei la săniuș.

Mama, știindu-mă bolnav, îmi spune:

– Andrei, fii atent cum te îmbraci! Să nu alergi! Să nu stai mult afară și să respecti sfaturile medicului!

Model: a venit - acțiune sigură, reală

2. Transcrie varianta corectă.

• Verbele **ninge, se bucură, colindă** exprimă:

a) o acțiune posibilă **b)** o acțiune reală **c)** o acțiune dorită

• Verbele **cântă!, urați!, zâmbiți!** exprimă:

a) o acțiune reală **b)** o acțiune dorită **c)** o acțiune poruncită

3. Indică modul verbelor următoare: **știu, vei lucra, scrie!, ați colindat, cântați!, mersesem, nu alerga!, vino!, vedeam.**

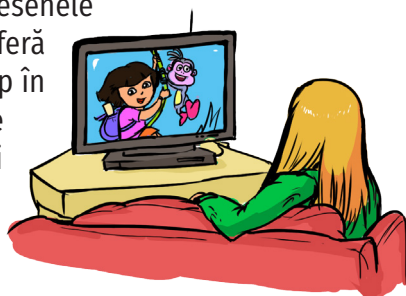
4. Transcrie enunțurile de mai jos, trecând verbele la modul imperativ. Ce observi în legătură cu punctuația enunțurilor?

- Tu înveți un colind.
- Mergeți în clasă acum?
- Vii pe la mine azi?
- Voi scrieți la engleză.

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

5. Analizează verbele subliniate din textul următor, folosind modelul dat.

Dora este personajul meu preferat din desenele animate. Ea mă învață lucruri interesante și îmi oferă un model de comportament. Deși pierd mult timp în fața televizorului și nu aud când mama îmi spune „-Ioana, stinge televizorul! Nu exagera!”, totuși acumulez cunoștințe importante. Voi respecta mereu sfaturile Dorei și voi încerca să o mulțumesc pe mama.

Model: este - verb la modul indicativ, timpul prezent

6. Completează cu verbele dintre paranteze la modul indicativ, timpul prezent, la persoanele și numerele indicate.

Model: El (a înfia - persoana a III-a, numărul singular) înfiniază un băiețel.

- El (a crea, persoana a III-a, numărul singular) ... un poem pentru părinți.
- Tu (a agrea, persoana a II-a, numărul singular) ... filmele de acțiune.
- Maria (a așeza, persoana a III-a, numărul singular) ... florile în vază.
- El (a se înșela, persoana a III-a, numărul singular) ... asupra răspunsului primit.

7. Precizează verbele care au forme duble corecte la modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular.

- dănuie/ dănuiește
- biciuiește/ biciuie
- biruie/ biruiește
- anticipează/ anticipă
- bombăne/ bombănește
- înveșmântă/ înveșmântează

8. Transcrie enunțurile, corectând greșelile.

- Tu vi zilnic la bunici.
- Copiii scrie exercițiile în caiet!
- Ea așează cărțile în bibliotecă.
- Înghiț pastilele fără apă.

9. Grupează verbele pe coloane în funcție de timpul lor verbal (prezent, imperfect, perfect simplu, mai-mult-ca-perfect): scriem, cădeau, mersesem, lucrăm, veneai, zisesese, luă, scrise, dansaserăți, alergi, făceați, fusei, băuși, ascultaserăm, intru, sunau.

10. Trece, pe rând, formele verbale la timpul imperfect, perfect simplu și mai-mult-ca-perfect, respectând persoana: ea așază, noi aducem, el vine, eu agreez, voi cheltuiți, ele scriu, tu pândești, ele cad.

11. Corectează greșelile din enunțurile de mai jos.

- Tu tăcusei când eu încă strigam.
- Eream îngrijorată pentru tine.
- El dormii multe ore.
- Eu continuu compunerea acasă.

12. Scrie un dialog de zece replici, între tine și un coleg în care să folosești forme verbale la modul imperativ. Subliniază-le cu albastru.

13. Identifică verbele la timpul prezent din fragmentul următor:

Și cu sabia scoasă, începe să atace strașnic tot ce-ntâlnește-n cale. În momentul acesta, jupâneasa cea răgușită intră cu tava aducând dulceață și cafele. Cum o vede, maiorul se oprește o clipă, ca și cum ar vrea să se reculegă fiind surprins de inamic. Clipa însă de reculegere trece ca o clipă, și maiorul, dând un răcnet suprem de asalt, se repede asupra inamicului. Inamicul dă un țipăt de desperare.

(Vizită, Ion Luca Caragiale)

Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină, inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme

Descoperă!

- Observă cum sunt așezate în pagină următoarele texte:

Cioc! Cioc! Cioc!
de Emil Gârleanu

*Și păsările se-nțeleg între ele. Dum-neavoastră poate nu mă veți crede. A-tată pagubă! Dar eu știu multe asu-
pra lucrului ăstuia de la găita mea,
de la găita mea care, fiindcă am
învățat-o să vorbească omonește, mi-a
descoperit câteva taine ale graiului păsăresc. (...)*

*Așa, multumită găitei mele, am
ascultat, dușmăni, o convorbire între
un măcăleandru și-un scatiu. Tă v-o
spun. Cioc! Cioc! Cioc! se aude de afară-
Te. Măcăleandru zice:*

- E ciocănițoarea!

*- Ciocănițoarea, răspunse scatiul,
ci-o fi ciocănițoarea meru?*

*- Caută reverita, îl desluși mă-
căleandru.*

Mizul iernii
de Vasile Alecsandri

*În păduri trăsmese stejarii! E
un ger amar, cumălit!
Stelele par înghețate, cerul pare
ștelit,
Șar zăpada cristalină pe câmpii
 strălucitoare
Tare-un lam de diamanturi ce
scărtăie sub picioare.*

*Tumuri albe se ridică în văzdu-
hul scânteiș
Ca înaltle coloane unui templu
maiestos,
Și pe ele se aşază bolta cerului
semină
Unde luna își aprinde farul tai-
nic de lumină.*

Reține!

Scrisul de mână

Știința scrisului de mână este cunoscută sub numele de grafologie și este practică de sute de ani.

Așezarea în pagină

Orice **text scris** trebuie așezat corect în pagină.

- În partea stângă a paginii se trasează o linie verticală de margine.
- Titlul se scrie la mijlocul paginii.
- Sub titlu se scrie numele autorului în partea dreaptă.
- Între titlu și text se lasă un rând liber.
- Un text se scrie cu alineate.
- Alineatele încep la doi centimetri de la linia de margine.
- Dialogul se scrie cu alineat.
- Dacă un cuvânt nu încapă la sfârșitul rândului, acesta se desparte în silabe, urmând ca ultimele silabe să fie scrise pe rândul următor.

Versurile se așază în pagină, ținând cont de următoarele reguli:

- Titlul se scrie la mijlocul rândului.
- Numele autorului se trece pe rândul următor, în dreapta.
- Versurile se scriu la distanță de un centimetru față de linia de margine.
- Cuvintele dintr-un vers care nu au loc în rând, se trec pe rândul următor, de la capăt de rând.

Reține!

Notițele sunt însemnări rezumative, după un curs, o lecție etc., făcute în timpul audierii cursului sau lecției.

Importanța notițelor

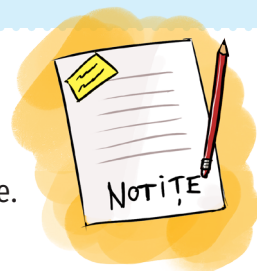
- Notițele mențin atenția concentrată și activă.
- Notițele asigură o înregistrare scrisă a celor studiate.

Păstrarea notițelor

- Notițele se păstrează în plicuri sau în cutii de dimensiuni potrivite.
- Când notițele se iau pe foi separate, acestea se păstrează în dosare, ordonate pe subiecte sau autori.
- Când notițele se iau în caiete, acestea trebuie marcate în mod clar.

Scrierea notițelor

- În partea dreaptă de sus a paginii scrie ziua, luna, anul.
- Pe rândul următor, la mijloc, scrie titlul lecției.
- Organizează informațiile primite într-o ordine logică.

Inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme

Reține!

Elementele de grafică

Desenul este reprezentarea grafică a unui obiect, a unei figuri, a unui peisaj pe o suprafață plană sau curbă, prin linii, puncte, pete, simboluri etc.

Graficul este un desen care reprezintă dependența dintre două sau mai multe mărimi variabile; diagramă.

Fotografia este o imagine a unei ființe, a unui obiect, a unui peisaj etc., fixată pe hârtie fotografică și obținută prin fotografiere.

Schema este o figură simplificată care servește numai la o demonstrație, reprezentare grafică a unui proces etc.

Exersează!

1. Scrie în caiet un fragment de text în proză și unul în versuri.

Discută apoi cu profesorul și colegii despre așezarea în pagină.

2. Dictează-i colegului tău informații despre verb. Roagă-l să ia notițe. Analizează împreună cu el dacă modul de luare a notițelor a fost cel corect.

3. Redactează un text în care să vorbești despre importanța prieteniei în viața ta. Inserează în text un desen sugestiv realizat de tine.

4. Ai învățat noțiuni noi despre verb. Realizează pe o foaie o schemă a verbului, introducând noile noțiuni. Atașează fișa în portofoliul personal!

5. Prezintă într-o compunere, de maximum 100 de cuvinte, animalul tău preferat. Inserează în compunere fotografii sugestive cu animalul descris.

Portofoliu

Ești în competiție cu alți colegi de la altă clasă a V-a. Ați dat un test la limba română și ați primit notele. Vrei să faci o medie a clasei pentru a vedea care dintre clase are rezultate mai bune. Realizează un grafic cu notele, după exemplul de mai jos.

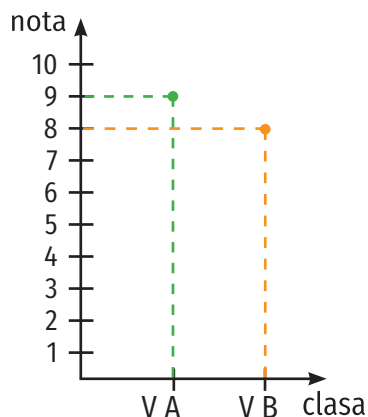
Exemplu: La un concurs de literatură dintre clasele a V-a A și a V-a B, s-au obținut următoarele rezultate:

- clasa a V-a A: 2 note de 10, 5 note de 9 și o notă de 7;

- clasa a V-a B: 3 note de 9, 2 note de 8 și 3 note de 7.

Media notelor la clasa a V-a A: 9.

Media notelor la clasa a V-a B: 8.

Campionatul Mondial de sanie pe pârtie naturală

Echipa României de sanie pe pârtie naturală a obținut un rezultat istoric la Campionatele Mondiale care au fost organizate la Vatra Dornei, la începutul lunii februarie (2017). Sportivii noștri au încheiat concursul pe locul 4.

Modalitatea de concurs a fost una simplă, dar, în același timp, spectaculoasă. Fiecare țară a înscris participanți la trei probe: simplu feminin, simplu masculin și o probă de dublu. Timpul cronometrat al celor trei s-a adunat la final, după care s-a realizat clasamentul pe țări.

Anișoara Hutopilă, Adrian Filimon, Bogdan Moroșan și Ciprian Tăzlăoanu sunt cei patru sportivi care au făcut parte din echipa României, ce a concurat alături de alte opt echipe. Cursa a fost câștigată de Austria, urmată de Italia și Rusia, toate fiind țări cu foarte mare tradiție în sporturile de iarnă.

Anișoara Hutopilă are 21 de ani, este studentă și este originară din Vatra Dornei, Adrian Filimon are 30 de ani, este mecanic de profesie și este originar din județul Dolj, Bogdan Moroșan are 26 de ani, este tot mecanic și este originar tot din Vatra Dornei, iar Ciprian Tăzlăoanu are 30 de ani, din Brașov. Toți cei patru tineri sportivi au fost foarte bucuroși că au reușit o astfel de performanță pentru țara noastră, în lupta cu unele dintre marile forțe mondiale în acest sport.

Iată ce a declarat după concurs Adrian Filimon: „Ținând cont că vorbim despre un Campionat Mondial, vorbim despre cea mai bună clasare a României în această disciplină. Nu putem decât să fim foarte fericiți. (...) Este o performanță care ne dă un plus de optimism pentru viitor.”

Federația Română de Bob Sanie a anunțat că rezultatul obținut este unul foarte important și îmbucurător pentru sportul românesc. Înainte de începutul competiției, secretarul general al Federației, Ion Florian Ticu, spunea că își dorește ca România să ocupe un loc între primele șase echipe, ceea ce s-a și întâmplat.

Președintele Federației, Sorin Buta, nu și-a ascuns bucuria după rezultatul României: „Este un rezultat extrem de bun, deoarece noi am început această disciplină, sanie pe pârtie naturală, în urmă cu cinci ani. Am organizat la Vatra Dornei etape de Cupă Mondială, am avut Campionat Mondial de Juniori, iar acum este competiția supremă. Față de alte țări care s-au clasat pe podium, pentru noi locul 4 este unul extrem de bun și suntem foarte mulțumiți de echipa noastră”. Și președintele Comitetului Olimpic și Sportiv Român, Mihai Covaliu, a salutat clasarea

echipei României pe locul 4, imediat după marile puteri mondiale în acest sport.

„Îți felicit din toată inima pe sportivii care s-au aflat atât de aproape de podium în întrecerea pe echipe la Mondialele de la Vatra Dornei. Locul 4 ocupat de echipa României ne dă speranțe pentru viitor, pentru rezultate și mai valoroase atât la sanie cât și la alte sporturi de iarnă. Este încă o dovadă că sporturile de iarnă din România se află în creștere valorică”, a declarat Covaliu.

Toți iubitorii sporturilor de iarnă s-au putut bucura de acces gratuit la aceste Campionate Mondiale, care s-au desfășurat din data de 2 februarie până în data de 5 februarie 2017. Vremea a fost una superbă pentru cei cărora le plac iarna și sporturile de iarnă. Printre spectatori s-au numărat și mulți copii.

De altfel, sportul în aer liber este una dintre activitățile cele mai recomandate pentru cei mici. Tot mai multor copii le place să practice sporturile de iarnă, de la vârsta de doar câțiva ani. Printre acestea se numără: întrecerile cu sania, schiul, patinajul, chiar și snow-boardul. Iar dacă îmbrăcămintea este corespunzătoare temperaturii, sporturile de iarnă pot să aducă numeroase beneficii organismului.

A fost pentru prima oară când țara noastră a organizat o asemenea competiție mondială. Concursurile s-au desfășurat pe pârtia de sanie Bucovina, singura din România, unde se pot desfășura competiții la nivel mondial. Pârtia are mai mult de un kilometru lungime și este una dintre cele mai bune din Europa.

Vatra Dornei este una dintre cele mai cunoscute și frumoase stațiuni montane din țara noastră, fiind aflată la poalele munților, în județul Suceava. Aici au loc numeroase astfel de competiții, atât campionate naționale cât și internaționale.

La Campionatele Mondiale au participat peste 100 de sportivi din 19 țări de pe 5 continente și au fost concursuri atât la feminin cât și la masculin. Au fost prezenți sportivi chiar și din îndepărtata Noua Zeelandă.

Printre cei care au participat la competiție s-a aflat și germanul Patrick Pigneter, cel mai titrat din lume la acest sport.

Tot pe pârtia Bucovina a avut loc, în luna ianuarie, și o etapă din Cupa Mondială de Sanie, pentru al patrulea an la rând.

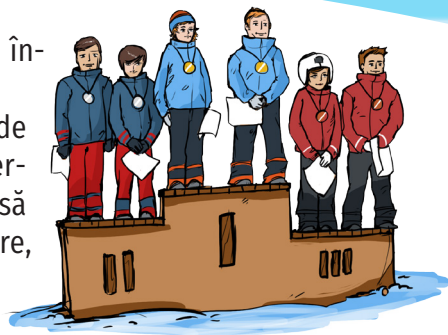
Campionatele Mondiale de Sanie au loc din doi în doi ani, iar prima ediție a fost organizată în anul 1979, în Austria. Cele mai multe campionate s-au desfășurat în Austria și în Italia, iar în anul 2015 competiția a fost organizată de localitatea austriacă Sankt Sebastian. România, Germania, Slovenia, Finlanda și Canada sunt țările care au organizat câte o dată această competiție.

Țările cu succes în acest sport sunt Italia și Austria, care au obținut mai

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

multe medalii decât oricare altă țară din 1979 încoace.

Se dorește ca anul următor echipa de sanie pe pârtie naturală a României să fie perseverentă, să continue pe drumul început și să demonstreze lumii întregi că merită apreciere, aplauze și respect, obținând un loc pe podium. Succes deplin la următoarele competiții!

Reține!

Textul este o succesiune ordonată de cuvinte, propoziții, fraze prin care se comunică idei.

Textul nonliterar este un text care are drept scop informarea obiectivă a cititorului în legătură cu anumite aspecte ale realității într-un limbaj clar și precis, conținând adesea termeni științifici și tehnici.

Textul narativ nonliterar

Textul narativ este un text literar epic în care emițătorul își transmite indirect sentimentele prin intermediul acțiunii și personajelor. Drept urmare, și unele texte nonliterare pot avea caracter narativ, în special cele din domeniul publicistic (anunțul, articolul, reportajul, știrea etc.).

Acțiunea în textul nonliterar ia naștere prin identificarea unui eveniment real ce se desfășoară într-un anumit timp și spațiu.

Participanții la acțiunea unui text nonliterar sunt persoanele reale care iau parte la desfășurarea evenimentelor prezentate.

Cadrul spațio-temporal permite încadrarea narațiunii într-un anumit spațiu și timp.

Trăsăturile textului nonliterar

- Este rezultatul observării realității și al transformării acesteia în informație.
- Este bazat pe aspecte adevărate, controlabile, concrete ale realității cotidiene.
- Are drept scop informarea cititorului, dar și transmiterea unor convingeri, încercarea de a-l determina pe acesta să facă sau să creadă un anumit lucru.
- Limbajul este clar, concis, obiectiv, relativ accesibil, în funcție de domeniu.
- Sunt prezente uneori clișee de limbaj (formule fixe folosite în diverse acte oficiale, scrisori etc.).
- Apar date numerice, aproximări.
- Se adresează gândirii cititorului și nu emoției estetice a acestuia.
- Prezintă o mare varietate de forme: rețete, prospecte, instrucțiuni, ghiduri, reclame, articole, știri, interviuri, anunțuri publicitare etc.

Receptarea textului

1. Transcrie enunțurile, menționând dacă sunt adevărate (A) sau false (F).
 - Textul prezintă o întâmplare petrecută vara.
 - Textul urmărește să transmită informații cititorului.
 - Textul prezintă un eveniment sportiv real.
 - Spațiul în care se desfășoară evenimentele este real, cunoscut.
 - Participanții la acțiunea prezentată în text sunt persoane reale, identificabile.
 - Timpul desfășurării Campionatului Mondial de sanie pe pârtie naturală este clar precizat.
 - În text nu apar date numerice.
 - Acțiunea prezentată se desfășoară logic și cronologic.
 - În text apar termeni cu sens propriu, de specialitate.

Înțelegerea textului

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi aspecte din textul dat.
 - Ce sport de iarnă este prezentat în textul de mai sus?
 - Unde s-a desfășurat Campionatul Mondial de sanie pe pârtie naturală în 2017? Numește țara organizatoare și orașul.
 - Numește pârtia unde s-a desfășurat competiția.
 - În ce perioadă s-a desfășurat Campionatul Mondial de sanie pe pârtie naturală?
 - Care au fost participanții din echipa României la acest campionat? Numește-i!
 - Care este intervalul de timp în care se organizează Campionatul de sanie pe pârtie naturală?
 - Care este numărul aproximativ de sportivi participanți la Campionatul Mondial de sanie și din câte țări și continente provin aceștia?
 - Care sunt țările care au obținut cele mai multe medalii la un Campionat Mondial de sanie pe pârtie naturală?

Valorificarea textului

1. Redactează, după modelul orientativ al textului-suport, un text nonliterar narativ, folosind ca temă un concurs școlar la care ai participat. Ține cont de reperele spațio-temporale și de participanți.

Respectă regulile alcătuirii unui text nonliterar!

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

EC Timpurile compuse ale modului indicativ. Structura timpurilor compuse; verbe auxiliare (a fi, a avea, a vrea) și forme verbale nepersonale: infinitiv și participiu

Descoperă!

• Precizează verbele și specifică timpul și elementele componente ale verbelor. Ce observi diferit față de timpurile simple ale modului indicativ, deja studiate?

Am ajuns la timp pe stadion.

Vom participa și noi la cros.

Ei vor fi venit când noi vom fi terminat temele.

Modul indicativ are pe lângă timpuri simple și timpuri compuse. Acestea se realizează cu ajutorul unor verbe, numite **verbe auxiliare** (ajutătoare), precum **a fi, a avea, a vrea** și cu ajutorul unor **forme verbale nepersonale** (**participiu, infinitiv**).

MOD	TIMPURI	EXEMPLE	MOD DE FORMARE
Modul indicativ exprimă acțiunea, starea sau existența sigură, reală.	perfect compus Acțiunea se petrece în trecut și este de mult timp terminată.	eu am zâmbit tu ai zâmbit el a zâmbit ea a zâmbit noi am zâmbit voi ați zâmbit ei au zâmbit ele au zâmbit	Este un timp compus din verbul auxiliar a avea și participiul verbului de conjugat.
	viitor Acțiunea se petrece în viitor, după momentul vorbirii.	eu voi zâmbi tu vei zâmbi el va zâmbi ea va zâmbi noi vom zâmbi voi veți zâmbi ei vor zâmbi ele vor zâmbi	Timp compus din verbul auxiliar a vrea și infinitivul verbului de conjugat.
	viitor anterior Acțiunea se petrece în viitor, înaintea altei acțiuni viitoare.	eu voi fi zâmbit tu vei fi zâmbit el va fi zâmbit ea va fi zâmbit noi vom fi zâmbit voi veți fi zâmbit ei vor fi zâmbit ele vor fi zâmbit	Timp compus din verbul auxiliar a vrea , verbul auxiliar a fi și participiul verbului de conjugat.

Reține!

Pentru a înțelege structura **timpurilor compuse**, este necesară cunoașterea **verbelor auxiliare** (ajutătoare) și a **formelor verbale nepersonale**, participiu și infinitiv.

În limba română există trei **verbe auxiliare**: **a fi**, **a avea** și **a vrea**.

Ele ajută la formarea unor moduri și timpuri, de aceea se numesc **verbe auxiliare** (ajutătoare).

- Verbele **a avea**, **a fi** și **a vrea** au forme diferite când sunt verbe predicative și verbe auxiliare.

a fi

- verb predicativ: Aici **este** clasa mea. (se află, există)
- verb auxiliar: Eu **voi fi ajuns** când tu **vei fi plecat**. (ajută la formarea timpului viitor anterior de la modul indicativ)

a avea

- verb predicativ: **Am** două cărți de istorie. (posed, dețin)
- verb auxiliar: **Am sosit** la timp acasă. (ajută la formarea timpului perfect compus de la modul indicativ)

a vrea

- verb predicativ: **Vreau** o bluză roșie. (doresc)
- verb auxiliar: **Voi veni** cu voi. **Voi fi scris** și eu. (ajută la formarea timpurilor viitor și viitor anterior de la modul indicativ)

Forme verbale nepersonale: infinitiv, participiu**Descoperă!**

- Alături de verbele auxiliare, la formarea timpurilor compuse ale modului indicativ contribuie și două forme verbale nepersonale (moduri nepersonale): **participiu** și **infinitiv**.

Am **mers** în parc cu prietenii. (modul participiu)

Voi **învăța** o poezie. (modul infinitiv)

Reține!

Modul participiu exprimă acțiunea, starea sau existența suferită de un obiect. Verbul la **modul participiu** se termină în **-t** (citit) sau **-s** (scris). Intră în componența timpurilor **perfect compus** (am citit, am scris) și **viitor anterior** (voi fi citit, voi fi scris) ale modului indicativ.

Modul infinitiv denumește acțiunea, starea sau existența, precizând numele verbului. Forma verbală la **modul infinitiv** este precedată de cuvântul de legătură **a** (a lucra, a avea, a cere, a sosi). Modul infinitiv intră în componența timpului **viitor** de la modul indicativ unde apare fără cuvântul de legătură **a**. (**Voi veni** și eu cu voi.)

Rolul verbelor la modurile indicativ și imperativ

• În propoziție verbul aflat la un mod personal poate îndeplini rolul de predicat verbal, răspunzând la întrebările: *Ce face?* sau *Ce se spune despre subiect?*

Exemplu: Andrei **a primit** o bicicletă nouă.

Vin și eu cu voi.

Vara viitoare **vom merge** la mare.

Maria, **vino** în clasă!

Exersează!

1. Identifică verbele din textul de mai jos.

Brusc, Teodora a alunecat și a scăpat hățurile saniei. S-a speriat și a strigat către prietenii ei. Aceștia au venit în fugă și au oprit alunecarea saniei. Teodora a crezut că va păți ceva rău și că o să ajungă la spital. Intervenția promptă a prietenilor ei a salvat-o însă!

2. Precizează când se desfășoară acțiunea verbelor din textul de mai sus.

3. Rescrie textul de mai jos, trecând verbele de la timpul prezent la timpul perfect compus. Subliniază verbul ajutător!

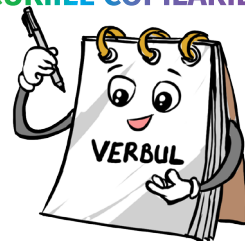
Alina se îndreaptă agale către cușca unui câine. Ajunge la el și îl mângâie cu blândețe. Îl cheamă la ea și îi oferă o bucată de pâine. El se apropie tremurând și ia bucată de pâine din mâna fetei. Mișcările lui trădează emoția și teama. Se vede că este un animal afectuos, dar care suferă. Alina speră să îi aline tristețea.

Model: Alina s-a îndreptat agale către cușca unui câine.

4. Completează în caiet spațiile punctate cu verbele dintre paranteze, la modul indicativ, timpul perfect compus, la persoanele și numerele indicate.

- Fratele meu ... (a merge, persoana a III-a, numărul singular) în excursie la munte.
- Mara și Luca ... (a spune, persoana a III-a, numărul plural) părinților despre reușita lor.
- Eu ... (a citi, persoana I, numărul singular) cărți interesante în vacanța de iarnă.
- ... (a cumpăra, persoana I, numărul plural) în fiecare zi fructe.
- Tu (a crea, persoana a II-a, numărul singular) versuri pentru prietena ta.

5. Găsește forma intrusă din seriile următoare:

- am văzut, știam, ai spus, a sosit, ați învins;
- au creat, am luat, ai lucrat, intră, a simțit;
- am redactat, ați zis, au luat, dansasem, a jucat.

În limba vorbită există forme ale timpului viitor specific limbii vorbite.

Exemplu: O să recităm versuri ale unor poeți renumiți.

Ai să mergi cu noi în excursie?

Oi merge cu tine la Predeal.

6. Precizează care forme ale timpului viitor se folosesc în limba scrisă și care în limba vorbită. Notează-le în caiet prin subliniere în culori diferite.

Model: Voi citi – timpul viitor literar, utilizat în limba scrisă

O să ajungem - timpul viitor, utilizat în limba vorbită

- O să revin pe la voi curând.
- Vom recupera cărțile împrumutate.
- Ai să vii cu noi la muzeu?
- Oi veni și tu la noi?

7. Precizează forma corectă a timpului viitor pentru perechile verbale: **va apărea/ va apare; va veni/ va venii; va tace/ va tăcea, va place/ va plăcea; vei ști/ vei știi.**

8. Analizează, după modelul dat, verbele din enunțurile următoare:

- Vei afla cine te-a mințit ieri.
- Am să găsesc vina în această problemă.
- Au venit în vizită verii mamei.
- Oi rezolva acest exercițiu corect?

Model: **vei afla** - verb, modul indicativ, timpul viitor, persoana a II-a, numărul singular

9. Precizează ce valoare au verbele **a avea, a fi** și **a vrea** în enunțurile:

- El a urcat foarte repede scările.
- Noi vom fi plecat când tu vei fi venit.
- Copiii vor merge cu noi la bibliotecă.

10. Indică sensurile verbului predicativ **a fi** din enunțurile de mai jos:

- Ieri a fost foarte cald afară.
- Concursul este azi.
- Cât este kilogramul de mere?
- Ea este de la Chișinău.

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

11. Citește enunțurile de mai jos. Subliniază predicatele. Precizează pentru verbele aflate la timpul perfect compus și la timpul viitor modul de formare. Ce verbe ajută la formarea acestor timpuri? Marchează-le prin încercuire!

Model: Ai venit la timp.

ai venit - verb la timpul perfect compus, alcătuit din verbul auxiliar **a avea** și forma modului participiu a verbului de conjugat **a veni**

Voi merge cu voi.

voi merge - verb la timpul viitor, alcătuit din verbul auxiliar **a vrea** și forma modului infinitiv a verbului de conjugat **a merge**

- Am ajuns în clasă și profesorul nu intrase.
- Tu ai pregătit pentru azi o compunere interesantă.
- Vei citi la ora de limba română despre poetul tău preferat.
- Voi aprecia creațiile tale literare.

12. Alege enunțurile în care verbele **a avea**, **a fi** și **a vrea** au valoare de verb auxiliar.

- Am trei cărți noi în bibliotecă.
- Am venit devreme acasă.
- Veți găsi cheia pe raft.
- Eu voi fi spus adevărul.
- Andrei este premiantul clasei.
- Vrem haine noi.

13. Indică forma de dicționar a verbelor din enunțurile următoare:

- Am cântat colinde cu frații mei.
- Mergem în fiecare an la bunici de Crăciun.
- Voi scrie o scrisoare lui Moș Crăciun.

14. Numește modul la care se află verbele subliniate din enunțurile date.

- Poți veni cu noi?
- Datoria de a învăța este a fiecăruia.
- Ne gândim pentru a lua deciziile corecte.

15. Precizează ce sunt ca părți de vorbire cuvintele subliniate din enunțurile de mai jos. Ce observi? Numește modul verbal la care se află cuvintele subliniate.

- Articolul citit ieri m-a impresionat.
- Cuvântul spus de tine m-a emoționat.
- E-mailul conceput de Alin a fost expedit.

16. Precizează din ce este alcătuit predicatul propoziției următoare: **Am învățat lucruri noi despre verb.**

Ion Creangă (1837 - 1889), recunoscut datorită măiestriei basmelor, poveștilor și povestirilor sale, este considerat a fi unul dintre clasicii literaturii române, mai ales datorită operei sale autobiografice *Amintiri din copilărie*.

Printre scrierile sale se regăsesc: *Capra cu trei iezi*, *Fata babei și fata moșneagului*, *Punguța cu doi bani*, *Ursul păcălit de vulpe*, *Păcală*, *Moș Ion Roată* și *Unirea* etc.

Amintiri din copilărie

- fragment -

de Ion Creangă

Odată, la un Sfântul Vasile, ne prindem noi vreo câțiva băieți din sat să ne ducem cu plugul, - căci eram și eu mărișor acum, din păcate. Și în ajunul Sfântului Vasile toată ziua am stat pe capul tatei să-mi facă și mie un buhai, ori de nu, batâr un harapnic.

- Doamne, ce harapnic ți-oi da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mânca la casa mea! Vrei să te bușească cei hândrăli prin omăt? Acuș te descalt!

Văzând eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am șterpelit-o de-acasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi ieie tata ciubotele și să rămân de rușine înaintea tovarășilor. Și nu știu cum s-a întâmplat, că niciunul dintre tovarăși n-avea clopot. Talanca mea era acasă, dar mă puteam duce s-o ieu? În sfârșit, facem noi ce facem și sclipuim de cole o coasă ruptă, de ici o cârceie de tânjală, mai un vâtrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și pe după toacă, și pornim pe la case.

Ș-o luăm noi de la popa Oșlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gând să umblăm tot satul...

Când colo, popa tăia lemne la trunchi afară și cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urat, a început a ne trage câteva nașteri îndesate și a zice:

- De-abia s-au culcat găinile, și voi ați și început? Ia stați oleacă, blăstămaților, că vă dau eu!

Noi, atunci, am șterpelit-o la fugă. Iar el zvârr! cu o scurtătură în urma noastră, căci era un om hursuz și păclișit popa Oșlobanu. Și din spaima ceea, am fugit noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem când îi zice popii:

Drele pe podele
Și bureți pe păreți;
Câte pene pe cucoși
Atâția copii burduhoși,

cum obișnuiesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.

– Măi! al dracului venetic și ceapcân de popă, zicem noi, după ce ne adunăm cu toții la un loc, înghețați de frig și spărieți! Cât pe ce era să ne ologească boaita cea îndrăcită, vede-l-am dus pe năsălie la biserica Sfântului Dumitru de sub cetate, unde slujește; curat ucigă-l-crucea l-a colăcit să vie și să-i facă budi-hacea casă la noi în sat. Ferească Dumnezeu să fie preoții noștri așa, că nu te-ai mai înfrupta cu nimica de la biserică, în vecii vecilor! Și până-l mai menim noi pe popă, până-l mai boscorodim, până una-alta, amurgește bine.

– Ei, amu, ce-i de făcut? Hai să intrăm ici în ograda asta – zise Zaharia lui Gâtlan – că ne trecem vremea stând în mijlocul drumului.

Și intrăm noi la Vasile Aniței și ne așezăm la fereastră, după obicei. Dar parcă naiba vrăjește: cela nu sună coasa, că i-i frig; celuia că-i îngheață mâinile pe cârecie; văru-meu Ion Mogorogea, cu vâtrarul subsuoară, se punea de pricină că nu ură, și numa-ți crăpa inima-n tine de năcaz!

– Ură tu, măi Chiriece – zic eu lui Goian – și noi, măi Zaharie, să prufnim din gură ca buhaiul; iar iștialalți să strige: hăi, hăi!

Ș-odată și începem. Și ce să vezi? Unde nu se ie hapsina de nevasta lui Vasile Aniței cu cociorva aprinsă după noi, căci tocmai atunci trăgea focul să deie colacii în cuptor.

– Vai, aprinde-v-ar focul să vă aprindă, zise ea, burzuluită grozav; dar cum se cheamă asta? În obrazul cui v-a învățat!

Atunci noi, la fugă, băieți, mai dihai decât la popa Oșlobanu...

– Dar bun pocinog a mai fost ș-aista, zicem noi, oprindu-ne în răscrucile drumului din mijlocul satului, aproape de biserică. Încă una-două de-aiestea, și ne scot oame-nii din sat afară, ca pe niște lăieși. Mai bine să mergem la culcare. Și după ce ne arvonim noi și pe la anul, cu jurământ să umblăm tot împreună, ne-am despărțit unul de altul, răbigiți de frig și hămisiți de foame; și hai fiecare pe la casa cui ne are, că mai bine-i pare. Și iaca așa ne-a fost umblarea cu plugul în anul acela.

Dicționar

buhai, -uri, s.n.: instrument muzical popular format dintr-o putinică cu fundul de piele;
harapnic, -e, s.n. (reg.): bici mare împletit din cânepă sau din curele;
talangă, tălângi, s.f.: clopot care se atâră la gâtul vitelor și al oilor;
venetic, -i, s.m.: persoană venită undeva din alte locuri;
pâclișit, pâclișiți, adj. (reg.): morocănos.
ceapcân, -i, s.m.(reg.): om rău, șiret, rafinat;
budihace, s.f. (reg.): monstru, pocitanie;

boscorodi, vb.: a face cuiva întruna observații; a mostra mereu pe cineva;
sclipui, vb. (reg.): a strânge cu greu, puțin câte puțin (din cele necesare); a agonisi;
prufni, vb. (reg.): a scoate sunete asemănătoare buhaiului;
rebegit, ă adj.: amortit de frig, înțepenit;
hămesit, hămesiți, adj. (fam.): foarte flămând, mort de foame; lihnit;
cociorvă, -e, s.f.: lopată mică de lemn;
pocinog, pocinoage, s.n.: întâmplare rea, neplăcută; bucluc, belea; boroboață.

Receptarea textului

1. Precizează formele literare ale cuvintelor: *acuş, spărieți, blăstămaților, amu, năcaz, cuptior.*
2. Alcătuieste enunțuri cu sinonime ale cuvintelor: *harapnic, amurgește, cociorvă, pocinog, jurământ.*
3. Alcătuieste enunțuri cu ortogramele *v-a/ va.*

Înțelegerea textului

1. Precizează care sunt personajele fragmentului din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.
2. Unde și când se petrece întâmplarea relatată în text?
3. Descrie, în 2-3 rânduri, personajul popa Oșlobanu.
4. Formulează, în scris, ideile principale din fragmentul *Amintiri din copilărie.*
5. Transcrie trei sintagme care îl înfățișează pe Nică la vârsta copilăriei.

Valorificarea textului

1. Descoperă în fragment expresii și termeni populari care pot stârni râsul.
2. Desprinde din fragmentul *Amintiri din copilărie* elemente ce alcătuiesc universul vârstei fericite: *copilăria.*
3. Redactează o întâmplare amuzantă din copilăria ta. Respectă părțile componente ale unei compuneri.

RECAPITULARE

• Rezolvă cerințele, pornind de la versurile de mai jos.

Dragi copii din țara asta,
Vă mirați voi cum se poate
Moș Crăciun, din ceriu de-acolo,
De le știe toate - toate...

Uite cum, vă spune Badea...
Iarna-n noapte, pe zăpadă,
El trimite câte-un înger
La fereastră să vă vadă...

Îngerii se uită-n casă
Văd și spun - iar Moșul are
Șo-n ceriu, la el în tindă,
Pe genunchi o carte mare...

Cu condei de-argint el scrie
Ce copil și ce purtare...
Și de-acolo știe Moșul,
Că-i șiret el, lucru mare.

(Crăciunul copiilor, Octavian Goga)

Dicționar

tindă, -e, s.f.: încăpere mică situată la intrarea caselor țărănești;

condei, -e, s.n.: unealtă de scris;
șiret, șireți, adj.: viclean, perfid.

1. Răspunde la întrebări.

- Ce anotimp îți sugerează lectura versurilor de mai sus?
- Ce simți când asculți versurile acestei poezii?
- Transcrie din text cuvinte care aparțin câmpului lexical al iernii.
- Alcătuieste enunțuri, folosind cuvintele: *înger, tindă, condei, șiret*.

2. Trece verbul **spun** la timpurile imperfect, perfect compus, perfect simplu și mai-mult-ca-perfect, păstrând persoana și numărul.

3. Precizează sensul verbului **are** din textul de mai sus. Alcătuieste un enunț în care acesta să aibă valoare de verb auxiliar.

4. Adresează-i lui Moș Crăciun o întrebare! Ce mod verbal folosești? Trece-l la o formă verbală nepersonală.

5. Moș Crăciun e în casa ta. Încearcă să îi transmiți, folosindu-te doar de mimică și de gesturi, ce cadou îți dorești.

6. Scrie un text nonliterar narativ în care participanții la acțiune să fie Moș Crăciun și locuitorii din orașul tău, pornind de la versurile de mai sus. Ține cont de particularitățile textului nonliterar narativ!

Portofoliu

Prietenul tău din Franța este în vizită la tine în perioada Crăciunului. Inițiază un dialog cu el despre modul în care se sărbătorește Crăciunul în țările în care locuiești. Respectă regulile alcătuirii unui dialog! Realizează o fișă de portofoliu cu acest dialog! Observă asemănările și deosebirile dintre obiceiuri.

EVALUARE

• Se dă fragmentul:

Sărbătorile Crăciunului sunt cele mai mari pentru copii. Moș Ajunul, colindele, steaua, plugușorul, vicleimul, sorcova... care din noi, cei din mulțimea de jos, nu păstrăm neșterse emoțiuni de traista Moș Ajunului și de ramura cu trandafiri de hârtie?

Cârdurile de Moș Ajun se rânduiau de mai 'nainte.

Cea mai bună față de pernă era a mea. O traistă cât mine de mare, în care mă împedicam o noapte întreagă, tremurând, suflând neconținut în mânele înghețate. Ce fericire într-o suferință reală!

Surorile împleteau zorit la ciorapi, la târlaci și mănuși. Toate trebuiau să fie gata. Ele simțeau un fel de mândrie ca fratele lor să se ducă departe, departe, cu cârdurile, și a doua zi să le spuie tocmai pe unde a colindat.

Parcă mă văz în acel an în care n-am avut noroc.

M-am culcat devreme ca să mă scol la miezul nopții. Am închis ochii, dar n-am adormit. Ce emoțiune! Aveam cizme noi. Nu le pusesem până atunci. Traista în cui, bățul dupe ușe, căciula la căpătâi. Și căciula era nouă. Îmi tâcâia inima, așteptând pe Bănică cu tovarășii. Am răbdat cât am răbdat în plapă, dar n-am mai putut. Mulți poate nu veți fi știind ce va să zică Moș Ajun la 8 ani, ba încă cu cizme noi...

— Mă îmbrac, mamă... vine Bănică!

El era șeful. Voinic, îndrăzneț și de 14 ani. Eu, cel mai mic din ceata de șapte inși. Mama, somnoroasă, îmi răspunse necăjită:

— Dormi aci, mai e pân' la miezul nopții.

— Mamă, vine Bănică!

În sfârșit, să mă îmbrace. Aprinse lumânarea. Pe geamuri, frunze albe și groase. Afară, ger. Trăsei repede pantalonii. Intrai într-un spențer de lână albastră, apoi într-o scurteică blănită cu oaie. Mă încinse cu o basma roșie. Cizmele! Cizmele nu intrau. Cu picioarele în sus, și trage, și trage, și luptă, până când mama rămase c-o ureche în mână. Plângi eu, râzi mama. Până n-a cusut urechea cizmei, n-am încetat din urlat. Mi-am scos târlicii și abia mi-au încăput cizmele. „Nu e semn bun”. Ca acum mi-aduc aminte de acest gând.

— Să nu te muște vrun câne, păcatele mele...

Vezi? Nu era semn bun...

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

Am tras căciula pe urechi. Am înhățat bățul și, până să vie Bănică, am strigat de vro douăzeci de ori: „Bună dimineața la Moș Ajun!”.

Tata se prefăcea că nu știe cine strigă.

— Ia să le aruncăm pisica în brațe... Oameni mari și la Moș Ajun... Și strigam mereu, îngroșând glasul, cu ochii la cizme. Mă strângeau, dar... nu făcea nimic.

Haiti! Bătuse în geam!

— Bănică?

— Bănică.

Și zbughi pe ușe-afară!

Zăpada prinsese, din polei, o coaje tare și alunecoasă. Ceață, ceață, de abia zăreai la doi pași.

Bănică făcu planul. S-o luăm pe la Crucea de peatră. Numai la întoarcere să strigăm prin părțile noastre. Pe la Crucea de peatră, mere, nuci și covrigi, pe la noi mai mult colaci.

Bănică, în frunte. Noi, grămadă, dupe el, ca să nu-l perdem în ceață. Grăbiți, sperioși și alunecoși. Cădeam p-un capăt. Șeful râdea.

— Unul la rând... doi la rând... trei ... Și iar: Unul la rând...

— Unde suntem, nea Bănică?

Și când îi ziceam nea Bănică, îi ziceam cu dragoste și cu respect.

(De azi și de demult, Barbu Ștefănescu Delavrancea)

Dicționar

târlici, s.m.: papuci moi de casă, fără tocuri, confecționați din postav sau din lână;

ticăi, vb.: (despre inimă) a bate tare; a zvâcni, a palpita;

zbughi: fuga bruscă și neașteptată dintr-un loc; înhăța, vb.: a apuca (pe cineva sau ceva) repede și pe neașteptate; a înșfăca.

1. Alcătuieste enunțuri în care să integrezi sinonimele cuvintelor: *neșterse, zăpada, glasul, a zbughi, sperioși*. **1 punct**

Model: coajă - crustă

Colacii primiți au o crustă rumenă.

2. Scrie formele literare pentru cuvintele: *să spuie, dupe, peatră, vrun*. **0,8 puncte**

Model: ușe - ușă

3. **Brainstorming:** Formulează cinci idei care pornesc de la termenii *colind* și *săr-bătoare*. **1 punct**

4. Transcrie din fragment două verbe la timpuri diferite. Precizează pentru fiecare timpul, persoana și numărul. **1 punct**

Model: a colindat - verb, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul singular

5. Scrie modul verbului **vezi**. Trece același verb la modul indicativ, timpul prezent, respectând persoana și numărul. **1 punct**

Model:

Dormi tu! (verb, modul imperativ)

Tu dormi. (modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular)

6. Scrie formele verbale **strigam**, **spun** la modul participiu și la modul infinitiv. **1 punct**

Model: cântă - modul participiu: cântat

cântă - modul infinitiv: a cânta

7. Alcătuieste enunțuri în care verbul **a fi** să fie, pe rând, verb predicativ și verb auxiliar, folosind modelul pentru verbul **a avea**. **1 punct**

Model: a avea - verb auxiliar

Au aflat adevărul.

a avea - verb predicativ

El **are** o mașină verde.

8. Transformă fragmentul marcat din textul de mai sus în text nonliterar. **1 punct**

Indicație: Respectă particularitățile textului nonliterar: limbajul clar, concis, obiectiv, scopul, acțiunea, participanții, cadrul spațio-temporal.

9. Ai un prieten dintr-o țară vecină care cunoaște și limba română. Realizează o scrisoare, de 8-10 rânduri, pe care să i-o adresezi și în care să prezinți atmosfera din seara Ajunului, în familia ta. Cere-i și lui să facă același lucru în scrisoarea de răspuns. **1,2 puncte**

Indicație: Respectă regulile redactării unei scrisori: menționarea datei, a locului, a formulei de adresare, a formulei de încheiere.

Punctaj: 1. $5 \times 0,2 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 2. $4 \times 0,2 \text{ p} = 0,8 \text{ p}$; 3. $5 \times 0,2 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 4. $2 \times 0,2 \text{ p} + 2 \times 0,3 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 5. $0,5 \text{ p} + 0,5 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 6. $2 \times 0,5 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 7. $2 \times 0,5 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 8. $0,6 / 0,8 \text{ p}$ (tip de text) + $0,2 \text{ p}$ (ortografie, punctuație) = 1 p ; 9. $0,6 / 0,8 \text{ p}$ (tip de text) + $0,2 \text{ p}$ (ortografie, punctuație) + $0,2 \text{ p}$ (limita de rânduri) = $1,2 \text{ p}$; **1 punct din oficiu. Total : 10 puncte.**

RECAPITULARE SEMESTRIALĂ

- Rezolvă cerințele, pornind de la fragmentul de mai jos.

– Tom!
Niciun răspuns.
– Tom!
Niciun răspuns.
– Ce-o fi cu băiatul ăsta? Un' să fie... Tom,
n-auzi?

Bătrânica își trase ochelarii pe nas și privi pe deasupra lor prin odaie, apoi îi săltă și privi sub ei. Rareori catadicsea să se uite prin sticla lor la o găză de băiețel ca Tom. Erau ochelarii ei de zile mari, la care ținea ca la ochii din cap și pe care îi purta așa, de podoabă, căci la fel de bine ar fi putut să vadă prin niște ochiuri de plită. Rămase locului o clipă, uluită parcă, apoi fără mânie, dar totuși destul de tare ca s-o poată auzi pereții, spuse:

– Stai tu, că pun eu mâna pe tine și-o să vezi ce ...

Dar n-apucă să termine, fiindcă între timp se aplecase și începuse a izbi cu măturoiul pe sub pat; astfel încât nu-i mai rămânea suflu decât pentru icneala cu care își însoțea loviturile. Sub pat, însă, nimic; doar pisica o zbughi speriată afară.

– Dumnezeule mare, de când sunt n-am mai văzut un băiat ca ăsta! Îndreptându-se apoi din șale, păși spre ușa deschisă și rămase în prag, iscodind cu privirea aracii cu roșii și bălăriile din grădină. Dar Tom, nicăieri. Atunci ridică glasul, ca să poată fi auzită de departe, și începu să strige:

– To-o-om!

Deodată auzi un fâșâit în spatele ei. Se întoarse tocmai la timp ca să prindă de pulpana slobodă a hainei un băiețel și să-l oprească din fugă.

(Aventurile lui Tom Sawyer, Mark Twain)

1. Scrie antonimul pentru cuvintele: *bătrânica, zile, loviturile, speriată, deschisă, nimic, nicăieri, departe.*

2. Explică sensul următoarelor expresii din text, redactate sub forma unui articol de dicționar: *ținea ca la ochii din cap; ochelarii ei de zile mari, îi purta (...) de podoabă; destul de tare ca s-o poată auzi pereții; pun eu mâna pe tine; iscodind cu privirea.*

Model: *ținea ca la ochii din cap*, expresie: ținea foarte mult la ochelari, deoarece îi erau indispensabili.

3. Personajele care apar în acest fragment sunt:
 - a) bătrânică
 - b) băiețelul Tom
 - c) bătrânică și băiețelul Tom
4. Acțiunea din fragment se petrece în:
 - a) grădină
 - b) odaie
 - c) hol
5. Transcrie varianta corectă pentru a menționa din ce fel de text face parte fragmentul:
 - a) text literar narativ
 - b) text literar descriptiv
 - c) text explicativ
6. Completează în caiet ideea următoare:
Enunțul *- Ce-o fi cu băiatul ăsta?* este și este marcat la sfârșit prin
7. Există vorbitor și emițător în fragmentul dat? Argumentează-ți răspunsul!
8. Extrage o idee principală și o idee secundară din pasajul marcat în chenar.
9. Precizează felul următoarelor propoziții, după modelul dat:

Model: *Doar pisica o zbughi speriată afară.* (propoziție afirmativă, dezvoltată)

- *Tom, n-auzi?*

Rămase locului o clipă, uluită parcă, apoi fără mânie.

Atunci ridică glasul.

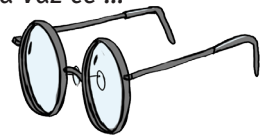
Deodată auzi un fâșâit în spatele ei.

10. Găsește patru predicate verbale în fragmentul dat și construiește cu acestea două întrebări și două enunțuri sub forma unei solicitări.
11. Alcătuieste o compunere narativă, de 10 - 15 rânduri, cu titlul **Băiețelul aventurier**, în care să folosești, din text, un cuvânt monosilabic, un cuvânt cu accent pe a doua silabă și două cuvinte care conțin grupurile de litere studiate la clasă.
12. Alege varianta corectă din următoarele enunțuri, având în vedere acordul dintre subiect și predicat:

- *Stai tu, că pun/ pui eu mâna pe tine și-o să vezi/ și-o să văz ce ...*

(...) doar pisica o zbughi/ zbughii speriată afară.

Era/ Erau ochelarii ei de zile mari.

13. Imaginează-ți că ești Tom și vrei să îi comunicai mătușii Polly că îți dorești dulceață, folosind pe lângă alte forme de comunicare și comunicarea paraverbală. Fii convingător, folosind o intonație și o înălțime a vocii adecvate!
14. Imaginează-ți că ai primit o invitație de la Tom pentru a-ți petrece vacanța de vară alături de el. Scrie un răspuns de acceptare/ refuz al acestei invitații.

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

15. Precizează rolul cuvintelor subliniate în text. Analizează-le completând un tabel ca cel de mai jos.

Cuvântul	Rolul	Partea de vorbire prin care se exprimă	Genul	Numărul
bătrânică	subiect	substantiv	feminin	singular
....

16. Precizează rolul cratimei în structura *n-apucă*.

17. Transcrie din fragment două verbe la moduri personale diferite. Precizează-le!

18. Redactează un scurt text în care să prezinți o întâmplare amuzantă din copilăria ta. Compară pățania ta cu cea a lui Tom!

Respectă părțile componente ale unui text, precum și așezarea acestuia în pagină!

19. Analizează, după modelul dat, verbele *trase* și *catadicsea*.

Model: *însoțea* - verb, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, rol de predicat verbal

20. Transcrie enunțurile, completând spațiile punctate cu răspunsurile adecvate.

- Verbul *începuse* are la modul participiu forma
- Verbul *ridică* are la modul infinitiv forma
- Verbul *a izbi* este la modul

21. Alcătuieste enunțuri în care verbele *a fi*, *a avea*, *a vrea* să fie, pe rând, verbe predicative și verbe auxiliare.

22. Scrie verbele dintre paranteze la timpul perfect simplu.

Fata de împărat (a da) apă lui Prâslea de (a bea) și (a prinde) mai multă putere, atunci (a strânge) pe zmeu în brațe, îl (a ridica) și când îl (a lăsa) jos, îl (a băga) până în genunchi în pământ!

(Prâslea cel Voinic și merlele de aur, Petre Ispirescu)

23. Alcătuieste enunțuri în care se folosești verbul *a vedea* la toate persoanele, la modul indicativ, timpul prezent.

24. Deși sunt copii din țări diferite, Tom Sawyer și Nică a lui Ștefan a Petrei Ciobotariul, trăiesc *copilăria universală*. Imaginează-ți un scurt dialog, de 6 – 8 replici, despre jocurile copilăriei între personajul Nică din *Amintiri din copilărie* și personajul Tom din *Aventurile lui Tom Sawyer*.

Ține cont de regulile redactării unui text dialogat!

EVALUARE SEMESTRIALĂ

• Se dă fragmentul:

A te urca într-un turn înalt de piatră nu este doar un lucru frumos în sine, ci și cel mai bun mijloc de a avea o vedere cuprinzătoare asupra regiunii din jur. (...) **Insulele Encantadas ne oferă (...): o remarcabilă stâncă, a cărei singulară siluetă i-a făcut pe spaniolii de odinioară să o boteze stânca Rodondo, adică rotundă. (...) Stânca Rodondo ocupă, față de arhipelagul muntos ce se-ntinde spre sud și spre est, cam aceeași poziție, dar pe o scară mult mai mare, ca și faimoasa Campanilă, turnul-clopotniță al catedralei San Marco (...). Privindu-l de la o depărtare de patru leghe, prin pâcla aurie a amiezii, ai impresia că vezi vreun vas amiral spaniolesc, cu câteva rânduri de pânze scânteietoare. „Pânză la orizont! Pânză la orizont! Pânză la orizont!” se aude de la toate cele trei catarge. (...)**

Am vizitat-o pentru prima oară în lumina cenușie a zorilor. Pornisem la pescuit în trei bărci, și navigam la vreo două mile distanță de corabia noastră, când, cu puțin înainte de revărsatul zorilor, ne-am pomenit drept în umbra lunară a stâncii Rodondo. La ceasul acela de două ori crepuscular, părea și mai grozavă, deși oarecum estompată.

(**Encantadas sau Insulele Fermecate**, Herman Melville)

1. Pentru fiecare dintre cuvintele de mai jos încercuiește în caiet (după transcriere) pe cele care fac parte din câmpul lexical al naturii, după model. **0,6 puncte**

Da – când cuvântul aparține câmpului lexical dat

Nu – când nu aparține câmpului lexical dat

Model: Da/ Nu rotundă

- Da/ Nu insulele
- Da/ Nu stânca
- Da/ Nu cenușie
- Da/ Nu crepuscular

2. Precizează numărul de litere și de sunete din cuvintele: *este, aceeași, bărci*. Extrage, din text, două cuvinte care sunt sinonime între ele. **0,5 puncte**

Model: *leghe* - 5 litere, 3 sunete

3. Redactează un scurt text descriptiv, de 5 rânduri, folosind următoarele sintagme din textul citat: *arhipelagul muntos, insulele Encantadas, umbra lunară a stâncii Rodondo*. **0,9 puncte**

Indicație: Respectă regulile de alcătuire a unui text descriptiv!

Unitatea 4 - BUCURIILE COPILĂRIEI

4. Construiește câte un enunț în care substantivul **piatră** să fie, pe rând, subiect simplu, element al unui subiect multiplu și atribut. **1 punct**

Model: Scaunul s-a rupt. (subiect simplu)

Scaunul, masa și tacâmurile au fost așezate. (element al unui subiect multiplu)

Husa pentru scaunul meu este verde. (atribut)

1,5 puncte

5. Notează forma corectă a predicatului verbal.

Model: Regiunea (**a apărea** - modul indicativ, timpul imperfect) înaintea noastră.
Regiunea **apărea** înaintea noastră.

• Andrei (**a crea**, modul indicativ, timpul viitor) un frumos album foto pentru școală.

• Exploratorul și prietenii săi (**a se urca**, modul indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect) pe stâncile din împrejurimi.

• Pânză la orizont! (**a se auzi**, modul indicativ, timpul perfect simplu) de la toate cele trei catarge.

6. Felicită-ți telefonic prietenul care a vizitat insulele Encantadas! **1 punct**

Indicație: Respectă regulile acestui tip de comunicare și prezintă, în scris, schimbul de replici!

7. Alege varianta corectă. **1 punct**

În enunțul: *Am vizitat-o pentru prima oară în lumina cenușie a zorilor.*, verbul este: **a)** la modul indicativ, timpul viitor; **b)** la modul indicativ, timpul perfect compus; **c)** la modul infinitiv și are rol de: **1)** subiect; **2)** predicat verbal; **3)** atribut.

8. Transformă fragmentul marcat din textul-suport într-un text nonliterar. **1 punct**

Indicație: Ține cont de trăsăturile esențiale ale textului nonliterar: scop informativ, mesaj unic, neutru, limbaj clar, termeni cu sens propriu, prezența cifrelor, datelor etc.

9. Imaginează-ți că ai fost în excursie într-o altă țară și ai vizitat o regiune celebră. Compară într-un text, de 10 - 15 rânduri, ținutul vizitat cu regiunea preferată din țara ta. **1,5 puncte**

Indicație: Referă-te la relief, climă, oameni, obiceiuri!

Punctaj: 1. $4 \times 0,15 \text{ p} = 0,6 \text{ p}$; 2. $3 \times 0,1 \text{ p} + 0,1 \text{ p} + 0,1 \text{ p} = 0,5 \text{ p}$; 3. $0,3 / 0,5 \text{ p}$ (conținut) + $0,2 \text{ p}$ (tip de text) + $0,2 \text{ p}$ (ortografie, punctuație) = $0,9 \text{ p}$; 4. $3 \times 0,3 \text{ p} + 0,1 \text{ p}$ (ortografie, punctuație) = 1 p ; 5. $3 \times 0,5 \text{ p} = 1,5 \text{ p}$; 6. $0,4 \text{ p}$ (utilizarea actului de limbaj) + $0,4 \text{ p}$ (ortografie, punctuație) + $0,2 \text{ p}$ (așezare în pagină) = 1 p ; 7. $0,5 \text{ p} + 0,5 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 8. $0,6 / 0,8 \text{ p}$ (conținut) + $0,2 \text{ p}$ (ortografie, punctuație) = 1 p ; 9. $0,6 / 0,8 \text{ p}$ (conținut) + $0,3 \text{ p}$ (tip de text) + $0,4 \text{ p}$ (ortografie, punctuație, așezare în pagină) = $1,5 \text{ p}$. **1 punct din oficiu.**
Total: 10 puncte.

EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Unitatea 5 EROI DE LEGENDĂ

Conținuturi:

- Narativul în texte multimodale (text și imagine – bandă desenată)
- Planul simplu de idei
- Substantivul. Tipuri de substantive: comun, propriu
- Genul și numărul substantivelor
- Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât)

Text de bază – *Amphitrita, delfinul* de Gheorghe Popa-Lisseanu

- Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu
- Planul dezvoltat de idei
- Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului
- Comunicarea dialogată
- Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv și atribut). Prepoziția
- Modele comportamentale în legende greco-romane

Lectură suplimentară – *Odissea* de Homer (fragment)

- Recapitulare
- Evaluare

Unitatea 5 - EROI DE LEGENDĂ

Narativul în texte multimodale (text și imagine – banda desenată)

Descoperă!

• Ai studiat articolul de dicționar, ca text nonliterar. Caută un articol pentru cuvântul **multimodal** folosindu-te de dicționar.

În viața de zi cu zi, ponderea textelor nonliterare este mai mare decât cea a textelor literare. Având scop informativ, acestea iau forme variate (*știrea, articolul de ziar, reclama, prospectul, anunțul, articolele de dicționar, banda desenată, instrucțiunile* etc.) și sunt însoțite de alte elemente, cum ar fi: *imagini, tabele, grafice* etc.

Reține!

Textul multimodal este compus din text și imagine. El constă în integrarea unor moduri de a evidenția textul pentru conturarea **sensului** și pentru a transmite **mesaje**.

Textul multimodal asociază textului în format electronic imagini cu semnificații cromatice, design vizual, fotografii, reviste, cărți electronice, filme, secvențe web etc.

Banda desenată

Descoperă!

• Privește imaginile și citește replicile care le însoțesc. Ce observi?

Reține!

Banda desenată este o modalitate de comunicare grafică, folosind imagini și text, pentru a ilustra un fir narativ.

Banda desenată conține:

- replici, indicații privind locul și timpul, folosindu-se normele actuale de scriere ca punctuația și ortografia;
- utilizarea bulelor de dialog orientate spre gura personajului/ persoanei care vorbește sau spre silueta acestuia.

Exersează!

1. Răspunde la întrebări, pornind de la banda desenată.

- Ce fel de întâmplări ai identificat?
- Care sunt personajele?
- Unde se petrec întâmplările?
- Personajele comunică între ele?

2. Transcrie în ordine logică schimbul de replici din banda desenată. Imaginează-ți un final al întâmplării.
3. Scrie în caiet replicile potrivite aventurii micilor exploratori, pornind de la imaginile benzii desenate de mai jos.

👋 Respectă ordinea logică a întâmplărilor.

Planul simplu de idei

Amintește-ți!

În aprofundarea textului literar *Bunica* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, ai studiat despre planul simplu de idei.

Pentru a putea formula mesajul este important să se alcătuiască planul simplu de idei.

Descoperă!

• Observă cele două modele ale planului simplu de idei pentru un text cu titlul **Concursul de creație**.

- I
1. Anunțarea concursului
 2. Pregătirea pentru acesta
 3. Desfășurarea concursului
 4. Premiarea câștigătorilor

- II
1. Profesorul anunță elevii despre organizarea unui concurs de creație literară.
 2. Elevii participanți lucrează suplimentar.
 3. Colegii cei mai talentați câștigă fiecare probă.
 4. Organizatorii înmânează premiile.

- Cum sunt formulate ideile principale la punctul I? Dar la punctul II?
- Care variantă de idei consideri că este mai utilă? Argumentează!

Reține!

Ideile principale pot fi redactate ca niște grupări de cuvinte, construcții fără predicat (**idei-titluri**) sau ca niște enunțuri (**idei-enunțuri**).

Exersează!

1. Alcătuieste planul simplu de idei, având ca mesaj prietenia dintre om și delfini.

2. Alege tema următorului plan simplu de idei alcătuit din **idei-titluri**:

- Hotărârea de a merge la Mărțișor;
- Drumul, nerăbdarea și emoția;
- Sărbătoarea florilor de cireș;
- Întâlnirea cu Zdreanță;
- Casa în care a scris poetul Arghezi;
- Întoarcerea, impresii.

3. Redactează planul simplu de idei pentru tema reîntoarcerii păsărilor călătoare din ținuturi îndepărtate, folosind **idei-enunțuri**.

EC Substantivul. Tipuri de substantive: comun, propriu

Amintește-ți!

Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii, însușiri, acțiuni, stări sufletești, obiecte.

Descoperă!

- Citește textul următor și observă ce denumesc cuvintele subliniate.

*Sara pe deal buciumul sună cu jale,
Turmele-l urc, stele le scapără-n cale,
Apele plâng, clar izvorând în fântâne.*

(*Sara pe deal*, Mihai Eminescu)

Reține!

Clasificarea substantivelor

Substantivele sunt:

- **comune**, atunci când denumesc clase de obiecte de același fel;
- **proprii**, atunci când denumesc aspecte individuale și sunt nume de persoane, de țări, de localități, de ape, de sărbători, de animale, de instituții etc.

• **Substantivele** se recunosc astfel: în funcție de ceea ce denumesc, prin faptul că se pot număra (**un copil - doi copii**) și prin faptul că pot fi însoțite de adjective (**pădure deasă, clădire înaltă**).

- Substantivele proprii se scriu cu majusculă.
- Substantivele comune se scriu cu literă mică.
- Inițialele punctelor cardinale (S, N, E, V) se scriu cu majuscule.

Genul și numărul substantivului

Descoperă!

• Se dau substantivele: *carte, tablou, cal, formă, scrisoare, scaun, pix, lucru, obiect, bărbat, câțel, stare, fiică, copil, copac*. Grupează-le într-un tabel, după modelul de mai jos.

Genul masculin	Genul feminin	Genul neutru
cal	carte	tablou
...

Reține!

Substantivele pot fi de **genul**:

- **masculin**: un băiat, doi băieți;
- **feminin**: o floare, două flori;
- **neutru**: un scaun, două scaune.

• Există substantive care au aceeași formă pentru a denumi cele două genuri (masculin și feminin): **cămilă, elefant, zebra, crocodil** etc.

• Există substantive care au forme apropiate pentru masculin și feminin: **soț - soție, bunic - bunică, gâscă - găscan** etc.

• Sunt și forme care diferă complet pentru cele două genuri: **fată - băiat, frate - soră** etc.

Unitatea 5 - EROI DE LEGENDĂ

• Substantive proprii ca: **Mamaia, România, Craiova**, sunt considerate de genul feminin, iar substantive proprii ca: **București, Pitești, Bucegi**, sunt considerate de genul masculin.

Descoperă!

• Observă substantivele următoare: *prieten – prieteni, casă – case, lucru – lucruri, ou – ouă, basma – basmale*.

La finalul lor există sunete sau grupuri de sunete care indică **genul și numărul** substantivelor.

Reține!

Substantivele au două **numere**:

- **singular**: când denumesc un singur obiect (*penar, case, copil* etc.);
- **plural**: când denumesc două sau mai multe obiecte (*penare, case, copii* etc.).

Exersează!

1. Găsește cuvântul care nu este substantiv dintre cuvintele: **copilărie, strălucire, frumusețe, bibliotecă, copac, atenție, minunat, stilou**.

2. Subliniază în caiet cu roșu substantivele comune și cu verde pe cele proprii din lista următoare: **calculator, Alina, Brașov, canapea, Dunăre, tren, atlet, pisică**.

3. Completează în caiet cu substantive care:

- a) au aceeași formă pentru genul masculin și feminin: **pește**, ...
- b) au forme apropiate pentru genul masculin și feminin: **rață** - rățoi, ...
- c) au forme diferite pentru genul masculin și genul feminin: **bărbat** - femeie, ...

4. Trece substantivele la numărul plural, apoi subliniază litera sau grupurile de litere care indică forma de plural: **lup, unghi, copil, codru, scaun, fotoliu, pod, fată, zi, obiect**.

5. Transcrie forma corectă la numărul plural a substantivelor de mai jos.

poiene/ poieni	plaje/ plăji
chibrite/ chibrituri	furtunuri/ furtune
fundaluri/ fundale	limbaje/ limbajuri

6. Încercuiește în caiet forma corectă a substantivelor de mai jos.

reșou/ reșeu	serviciu/ servici
siringă/ siringă	scenă/ șcenă
caramela/ caramea	mingie/ minge

7. Identifică și analizează substantivele din textul de mai jos.

Când sosește iarna, ne pregătim de sărbători. Cumpărăm un brad mare pe care îl decorăm cu globulețe, bomboane și lumânări. Îl așteptăm cu drag pe Moș Crăciun, îi pregătim cozonac și alte prăjituri.

8. Alcătuieste o compunere cu titlul ***larna și bucuriile ei*** în care vei integra trei substantive de genul masculin, trei substantive de genul feminin și trei substantive de genul neutru, la numărul singular. Subliniază-le în culori diferite!

9. Identifică în versurile următoare valorile expresive ale substantivelor:

*Atât de fragedă, te-asameni
Cu floarea albă de cireș,
Și ca un înger dintre oameni
În calea vieții mele ieși.*

(**Atât de fragedă**, Mihai Eminescu)

*Prin vișini vântul în grădină
Câtând culcuș mai bate-abia
Din aripi, și-n curând s-alină,
Iar roșul mac închide floarea,
Din ochi clipește-ncet cicoarea
Și-adoarme-apoi și ea.*

(**Pastel**, George Coșbuc)

10. Alege un alineat dintr-un text literar studiat și recunoaște substantivele din el, precizându-le felul. Scrie trei propoziții cu formele de plural pentru trei dintre ele.

11. Cuvintele **a trece**, **vor alerga**, **înfloriseră** sunt substantive? Argumentează!

Rolul substantivului în propoziție

• Substantivul poate îndeplini următoarele roluri în propoziție:

Subiect: Maria se joacă împreună cu Andrei. (**Cine** se joacă?)

Atribut: Podul de piatră este stabil. (**Care** pod?, **Ce fel de** pod?)

Cărțile fetei sunt pe masă. (**Ale cui** cărți?)

Exersează!

1. Alcătuieste două propoziții în care substantivul **Andrei** să fie, ca parte de propoziție, subiect și atribut.

2. Extrage, din textele literare studiate la clasă, zece substantive care au rol de atribut și răspund la întrebarea **Care?**

3. În enunțul **I-am vorbit vecinului.**, există substantiv cu rol de atribut? Dar cu rol de subiect?

4. Completează în caiet fiecare enunț cu două substantive care au rol de atribut.

- Am fost la locul ...
- Am vizitat satele ...
- Voi admira peisajele ...

5. Recunoaște substantivele cu rol de subiect și de atribut din enunțul:

O ploaie de miresme se lasă peste zăvoaie de sălcii cenușii, peste desișuri cu mure.

EC Categoriea determinării: articolul (hotărât, nehotărât)

Descoperă!

- Citește următoarea ghicitoare: Are-un **ac** micuț și fin,
Zboară lin din floare-n floare,
Acul este cu venin
Iar polenu-i pe picioare.
- Alege răspunsul la ghicitoare:
a) șarpele b) albina c) viespea d) bondarul
- În ghicitoarea de mai sus, sunt două cuvinte marcate. Transcrie-le!

Gradul de individualizare a substantivului este oferit de utilizarea sune-
tului **-l**, atașat la finalul cuvântului **ac** și a cuvântului **un**, așezat înaintea aceluiași
termen. Acestea se numesc **articole**, iar substantivele care le primesc sunt **sub-**
stantive articulate.

Cele două situații descoperite fac referire la două tipuri de articol: **artico-**
lul hotărât și **articolul nehotărât**.

Reține!

Articolul este partea de vorbire care însoțește în general substantivul,
indicând în ce măsură obiectul denumit de acesta este cunoscut vorbitorilor.

Articolul hotărât arată că obiectul denumit de substantive este cunos-
cut vorbitorilor. Se atașează, de obicei, la sfârșitul substantivului.

- Excepție face articolul hotărât **lui**, care poate apărea ca un cuvânt sepa-
rat de substantiv, dar numai înaintea substantivelor care denumesc perso-
ane (de obicei, de genul masculin) sau lunile anului.

Exemplu: Îți ofer **lui** Adrian cadoul.

Victoria **lui** Vodă a adus bucurie în tabăra noastră.

În zilele **lui** august mergem mereu la plajă.

- Numele feminine terminate în altă vocală decât **a** primesc articolul **lui** în
fața substantivului.

Exemplu: I-am spus **lui Jeni** adevărul. I-am dat **lui Carmen** florile.

Forme ale articolului hotărât

Numărul	Genul masculin	Genul feminin	Genul neutru
singular	-l, -le, -lui	-a, -i	-l, -lui
plural	-i, -lor	-le, -lor	-le, -lor

Reține!

Articolul nehotărât arată că obiectul denumit de substantive este mai puțin cunoscut vorbitorilor. Se așază mereu în fața substantivului.

Forme ale articolului nehotărât

Numărul	Genul masculin	Genul feminin	Genul neutru
singular	un, unui	o, unei	un, unui
plural	niște, unor	niște, unor	niște, unor

- Articolul nu se analizează separat de substantiv, fiind o categorie gramaticală a acestuia care arată gradul de individualizare a obiectelor.
- Articolele hotărâte se leagă de substantive la genul masculin și neutru printr-o vocală de legătură, **-u**, care nu face parte din articol: băiatul, tabloul.

Exersează!

1. Subliniază în caiet substantivele nearticulate din seria: trandafir, coleg, cafea, școala, scrisoarea, caietul, paharele, bucurie, prietenul, articol, om.
2. Scrie într-un cerc substantivele cu articol nehotărât și într-un pătrat pe cele cu articol hotărât din seria: un stilou, brațele, scena, prietenii, unor fete, niște elevi, cocorul, sania, unei flori, o vecină.
3. Articulează hotărât și apoi nehotărât, după modelul dat, substantivele: mamă, mașină, scaun, basma, baclava, cireașă, copac, fotoliu, actor, poiană.

Model: geam - geamul - un geam

4. Rescrie textul următor, articulând substantivele aflate între paranteze.

Când mi-am luxat (picior) în curtea (școală), toți (colegi) mi-au sărit în ajutor. Accidentul s-a datorat (neatenție). (Director) a chemat (salvare), iar (medic) foarte priceput mi-a dat primul ajutor și m-a sfătuit ca pe viitor să fiu mai atent. (Săptămână) următoare am stat într-un (spital) pentru a face (recuperare). Apoi m-am întors la școală și m-am bucurat de (regăsire) (colegi) mei. (Profesori) au fost înțelegători cu mine și m-au ajutat să recuperez (materie) pierdută. Nu îmi doresc să mai trec prin (întâmplare) aceasta.

5. Motivează scrierea cuvântului marcat în următorul enunț:

Norii de plumb amenințau seninul bolții.

6. Redactează o compunere în care să prezinți desfășurarea unei zile reușite de vacanță, pornind de la grupul de cuvinte **o zi perfectă**. Inserează în compunerea ta valori expresive, ajutându-te de substantive. Subliniază substantivele articulate!

Model: o vacanță de poveste, plimbările grozave prin natura în floare

Gheorghe Popa-Lisseanu (1866 - 1945) a fost istoric, filolog român, traducător și membru corespondent al Academiei Române.

S-a ocupat de cercetarea existenței poporului român, publicând volumele *Fontes Historiae Daco-Romanorum*, despre daci și Dacia. A dăruit culturii române cea mai documentată *Mitologie greco-romană* (*Legendele zeilor*, *Legendele eroilor*, *Legende și povești*), un prețios ghid în deslușirea poveștilor mitologice.

Amphitrita, delfinul

de Gheorghe Popa-Lisseanu

Amphitrita, tânăra fiică a Oceanului, trăia retrasă la poalele muntelui Atlas, într-o peșteră fermecată, cu pereții de marmură. Aci, ferită de razele soarelui și de ochii oamenilor, Amphitrita primea prinoasele ce-i aduceau în fiecare zi toate noroadele mărilor: alge mlădioase și scoici în fel de fel de fețe și mărgearurile cele mai curate.

Vestea despre această frumoasă zână a mărilor străbătuse departe-departede și ajunsese chiar până la palatele de cleștar ale puternicului zeu din fundul apelor, ajunsese până la urechile lui Neptun.

Acesta, într-o bună dimineață, își aruncă pe spate hlamida-i de purpură brodată cu fire de aur, își pieptănă cu tridentul pletele și barba cea încâlcită și, punându-și pe cap cununa de rege, se duse să vadă și el acea minune de fată, de care vorbea întregul norod al mărilor.

Ieșind tiptil din palatul său străveziu, fără să fie observat de Nereide și Naiade, o pornește pe întinsul nesfârșit al apelor și ajunge la poalele bătrânului Atlas, care, de mii și mii de ani, purta pe spatele sale gârbovite bolta albastră a cerului înstelat. Numai doi delfini neobservați de zeu, îi urmăreau pașii, ridicându-se și scufundându-se în valuri și căutând să afle unde se duce așa de gătit stăpânul lor.

Soarele era pe asfințite, când Amphitrita, ieșind din ape, își storcea pletele sale ude și, ridicându-și ambele brațe deasupra creștetului, făcea să-i iasă pieptul ei de fecioară.

Atunci deodată se pomenește în față cu un necunoscut, care avea fața arsă de vânt, barba plină de scoici și nisip și ochii mari și albaștri. Nimfa se îngrozi la această vedere și vru să o ia la fugă, dar zeul printr-o privire cruntă, dar și ademenitoare, o pironi locului și o făcu să se uite la el. Îi zâmbi, iar zeul mulțumit cu atâta, se întoarse la palatele sale de cristal, pentru ca să revină a doua zi.

Amphitrita, scăpând de pericol, nu mai apăru, iar Neptun în fiecare zi venea,

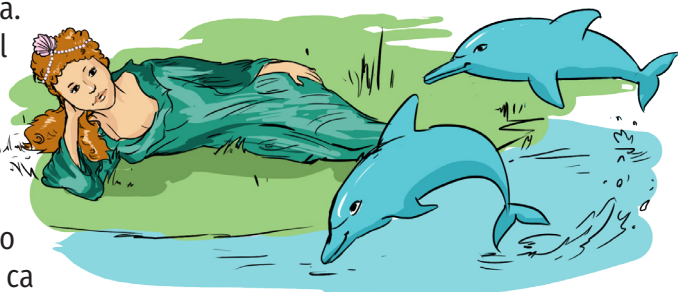

pe la apus de soare, ca să dea cu ochii de zâna care-l fermecase și-i furase mințile.

După o așteptare de ceasuri întregi, obosit și plictisit, zeul se retrăgea ca o furtună, și pe unde-și ducea pașii, talazuri înalte cât casa se ridicau, umflând valurile și cufundând corăbiile care din nenorocire i-ar fi ieșit în cale; iar apele nu se linișteau decât atunci când ajungea în palatele sale prin fundul mării.

Ajuns acasă, înaintea mâniei lui, nimfele înfundau cotloanele și nimenea nu îndrăznea să-i mai iasă în față.

Zile întregi de-a rândul mintea tulburată a zeului tulburase toate apele și toate mările și nimenea nu mai cuteza să-i iasă în cale, iar prețurile acestei supărări nimeni nu o cunoștea. Numai cei doi delfini, ca

doi bătrâni pricepuți, înțeleseseră sufletul zeului și se hotărâră să se ducă, în numele stăpânului lor, la Amphitrita să o ceară de soție.

O porniră și, rostoglindu-se mereu prin ape, unul după altul, ajunseseră la țarmul unei mări, unde găsiră pe Amphitrita culcată pe iarbă verde. Nimfa auzind zgomotul apelor se ridică pe un cot și privea cu plăcere la tumbelile ce făceau cei doi pești marini.

Un mărgăritar uriaș se rostogoli la picioarele zeiței. Se făcu o lumină plină de farmec și unul din cei doi delfini povesti păsurile stăpânului său; celălalt începu să înșire bogățiile și comorile ce avea Neptun în palatele sale și mai ales să-i arate câte giuvaiericale și mărgăritare avea să-i dea ca zestre.

Sufletul ei de femeie se înduioșă și primi propunerea peșitorilor. Astfel, cei doi delfini au dat înapoi liniștea și chiar viața stăpânului lor Neptun.

La nuntă, cei doi delfini și-au cerut răsplata serviciului lor. Neptun, însă, i-a aruncat pe bolta cerească, unde și astăzi stau de strajă, Constelația celor doi delfini.

De atunci pescuitul delfinilor este oprit și, în orice caz, întocmai după cum faci un păcat când omori o rândunică, păcătuiești în fața zeilor marini când pescuiești un delfin.

Pescarul care pleacă la pescuit de delfini, săvârșește o faptă rea, săvârșește o crimă care trebuie ispășită nu numai de el, ci și de întreaga lui familie.

Și este totuna, în fața zeilor nemuritori, ori omori un om ori omori un delfin.

Căci precum stăpânul pământului este omul, tot astfel stăpânul norilor este delfinul și precum Dumnezeu a creat pe om, ca să fie mai mare și să domnească peste viețuitoarele de pe uscat, tot astfel a vrut ca delfinul să fie mai mare și să domnească peste viețuitoarele din apă.

E chiar o prietenie strânsă între om și delfin și, dacă trebuie să credem pe poezii de demult, delfinii trăiau odinioară în orașe și schimbându-și natura lor

Unitatea 5 - EROI DE LEGENDĂ

pentru elementul mărilor, au luat forma de pești. Deși au intrat în mare, schimbându-și natura, moravurile lor, însă, au rămas aceleași, ca și mai înainte. Aceasta se vede din toate faptele lor.

Nu numai atât. Delfinii sunt prieteni ai oamenilor, fiindcă dau acestora ajutor, când se duc la pescuit de alți pești. Uneori chiar scapă de oameni și de nenorocire, prevestind prin locul lor furtuna, când ea se apropie. Și apoi sunt și iubitori de muzică.

Dicționar

prinos, prinosuri, s.n.: ofrandă, tribut, omagiu;

norod, noroade, s.n.: (învechit) popor, neam; grup de oameni dintr-un anumit popor;

Neptun, s.m.: nume al zeului mării, fiul lui Saturn, numit și Poseidon;

hlamidă, -e, s.f.: mantie amplă de stofă albă sau roșie, prinsă cu o agrafă pe umăr, purtată de vechii greci și romani în călătorii, la festivități etc.;

purpură, -e, s.f.: materie colorată roșu-închis spre violet;

trident, -e, s.n.: furcă cu trei dinți, simbol al puterii zeului Neptun;

Nereide, s.f.: numele unei nimfe ocrotitoare a marinarilor, fiică a zeului Nereu;

Naiade, s.f.: numele nimfei-zeiță ocrotitoare a izvoarelor, a râurilor și a fântânilor;

gârbovit, gârboviți, adj.: cocârjat, încovoiat de spate;

talaz, -uri, s.n.: val mare stârnit de furtuni pe mări sau pe oceane;

cotlon, cotloane, s.n.: loc ferit; (aici, regionalism) scobitură în malul unui râu, sub nivelul apei;

nimfă, -e, s.f.: făptură a apelor.

Receptarea textului

1. Atașează cuvintelor date altele potrivite ca sens.

Model: zeul **puternic**

zeul ...

zeul ...

delfinii ca doi bătrâni pricepuți

delfinii ...

delfinii ...

2. Alcătuieste propoziții în care să folosești următoarele cuvinte din text: **nimfa, delfinii, constelația, furtuna, corăbiile**.

3. Alege și transcrie ce simbolizează delfinii pentru om, așa cum reiese din finalul textului.

a) sălbăticie

b) singurătate

c) armonie

d) prietenie

4. Alătură verbe potrivite cuvântului **Amphitrita** și scrie cinci propoziții cu aceste grupuri de cuvinte.

5. Ce sens are secvența extrasă din text: **Zile întregi de-a rândul mintea tulburată a zeului tulburase toate apele și toate mările și nimenea nu mai cuteza să-i iasă în cale?**

Pentru a explica adecvat și pentru a înțelege firea zeilor, citește, din cărți de mitologie, despre nașterea și caracterul zeului Neptun.

Înțelegerea textului

1. Cine este Neptun? Selectează, din text, cuvinte și expresii care îl descriu pe zeu cu schimbările sale de temperament.
2. Extrage, din text, trei cuvinte sau grupuri de cuvinte care arată unde se petrece acțiunea.
3. Care este pricina supărărilor zeului Neptun?
4. Precizează cele mai importante trăsături ale zânei Amphitrita, pornind de la următoarele sintagme: *ieșind din ape, își storcea pletele sale ude, zâna care-l fermecase*.
5. Numește personajele care iau parte la acțiune. Care este preferatul tău? De ce?
6. Ce rol au delfinii în povestire?

Gândește-te la legătura dintre zeu și nimfă!

7. Cu cine sunt comparați delfinii? Justifică-ți răspunsul, prelucrând informațiile din legendă.
8. Scrie, în 8-10 rânduri, ce simbolizează delfinii pentru lumea mării și pentru oameni.
9. Identifică elementele care aparțin planului real și fantastic.
Model: scoici – element real
Amphitrita – element, personaj fantastic
10. Povestește conținutul operei literare **Amphitrita, delfinul**.

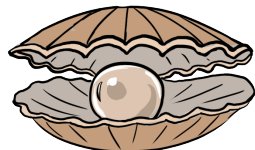
Valorificarea textului

1. Explică, în 3-5 rânduri, semnificația titlului acestei povestiri.

 În explicarea titlului trebuie să se aibă în vedere la ce se raportează cuvintele care îl compun și trebuie să se țină cont de legătura cu întreg conținutul textului!

2. Citește, apoi scrie semnificația următorului fragment din textul-suport:

Un mărgăritar uriaș se rostogoli la picioarele zeiței. Se făcu o lumină plină de farmec și unul din cei doi delfini povesti păsurile stăpânului său; celălalt începu să înșire bogățiile și comorile ce avea Neptun în palatele sale și mai ales să-i arate câte giuvaierice și mărgăritare avea să-i dea ca zestre.

3. Redactează o întâmplare, de minimum 15 rânduri, inspirat de lumea fascinantă a acestei povestiri miraculoase, în care tu să fii eroul și să ai puterile unei zeiței.

Unitatea 5 - EROI DE LEGENDĂ

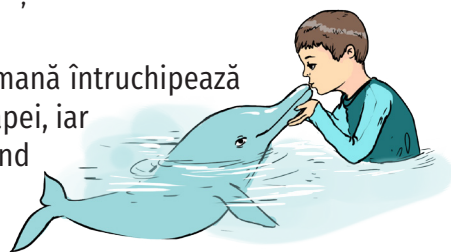
Descoperă!

• Pornind de la textul-suport, ai observat că, din cele mai vechi timpuri, omul a încercat să înțeleagă cum au apărut anumite credințe și tradiții despre elemente din lumea înconjurătoare.

Neavând suficiente date științifice, omul din popor a creat: basme, legende sau povestiri, colinde, cântece, în care se împletesc elemente reale și fantastice.

• Din lumea antică, s-au explicat puterile zeilor și ale eroilor mitici, simbolistica anumitor elemente din univers, anumitor ființe sau fenomene înconjurătoare.

Exemplu: Delfinii din legenda greco-romană întruchipează statutul de stăpâni ai norilor, ai viețuitoarelor apei, iar uciderea lor ar fi un adevărat sacrilegiu, ei fiind echivalentul omului pe pământ.

Temă de reflecție

Raportată la realitate, legenda **Amphitrita, delfinul**, scrisă de Gheorghe Popa-Lisseanu depășește limitele verosimilului (ale adevărului).

Motivează această idee, având în vedere că făpturile mării și delfinii capătă trăsături umane, iar, în imaginația gândirii antice, atitudini și forme umane. Aceste aspecte justifică faptul că **Amphitrita, delfinul** este o legendă a lumii vechi.

Legenda (latinescul *legenda* - ceea ce trebuie citit, explicat) este o specie literară populară în care se relatează întâmplări miraculoase pentru a se explica fenomene, evenimente istorice, nume de locuri, aspecte din viețile sfinților etc.

Reține!

Legenda greco-romană este o povestire a unor întâmplări fabuloase prin care se explică nașterea și crearea, caracterul, aventurile, credințele și personajele mitologiei clasice.

• **Legendele din mitologia greco-romană** au pătruns și în literatura cultă, fiind întâlnite în forma lor originală sau prelucrate în operele literare ale unor scriitori străini, dar și români (Gheorghe Popa-Lisseanu, Ștefan Mihăileanu, Lazăr Șăineanu).

• Tipologia legendelor este diversificată, deoarece explică:

a) felul în care au fost create lumea și făpturile imaginare, cosmosul, aștrii, uneori, similare cu cele din basme (legende mitologice): **Legendele Olimpului** de Alexandru Mitru, **Mitologia greco-romană** de Gheorghe Popa-Lisseanu, **Soarele și Luna, Sora Soarelui** etc.;

b) modul în care au apărut formele de relief, aspectele florei și faunei (legende explicative): **Legenda ghiocelului, Povestea rândunicăi** de Vasile Alecsandri etc.;

c) întâmplări din istoria unui popor cu personaje reale sau imaginare (legende istorice): **O samă de cuvinte** de Ion Neculce, **Dochia și Traian** de Gheorghe Asachi, **Pintea Viteazul** etc.;

d) viața și faptele sfinților ori ale eroilor biblici (legende religioase): **Floarea lacrimilor** de Emil Gârleanu, **Despre viețile sfinților** etc.

Exersează!

1. Oferă câte trei exemple de legende.
2. Enumeră patru caracteristici ale legendei greco-romane, pornind de la noțiunile descoperite.

Portofoliu

Creează un desen cu titlul **Delfinii și prietenia dintre două lumi**, prelucrând semnificațiile legendei-suport.

Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu

Descoperă!

- Ai învățat ce înseamnă **cuvinte-cheie, idei principale, temă** în înțelegerea mesajului textului scris.
- Pornind de la imaginea alăturată, găsește un **cuvânt-cheie** important pentru evidențierea mesajului, apoi formulează o **idee principală** și specifică **tema**.

Exemplu: pădure - **cuvânt-cheie**

Excursionistul ajunge în pădure. (**idee principală**)

O plimbare prin pădure este **tema** care se desprinde din imagine.

- Ce înseamnă **cuvânt-cheie**? Cum se identifică? Ce rol are pentru a înțelege mesajul? Dar pentru a concepe un text?
- Ce înțelegi prin **idee principală**? Cum se poate formula?
- Dar **tema** desprinsă din imagine? Cum o poți explica, având în vedere faptul că surprinde un aspect general din viață?

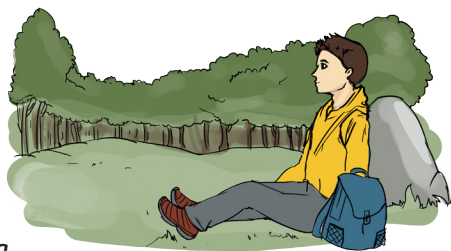
Reține!

Informațiile generale într-un text oral constituie ansamblul de date ce fac obiectul comunicării.

Informațiile de detaliu într-un text oral reprezintă totalitatea ideilor transmise de către emițător atât prin intermediul cuvintelor cât și prin intermediul tonului vocii, al atitudinii, precum și al comportamentului receptorului.

Structura textului oral (exemplificare)

- În **structurarea textului oral** trebuie să respecti anumite etape:
- Selectarea unor **cuvinte-cheie** care stabilesc esența textului, ceea ce se dorește să se obțină prin transmiterea mesajului (**excursionist, pădure, pădurar**);
 - Formularea **ideilor principale**:
 - Sosirea la pădure
 - Lipsa informațiilor despre traseu
 - Întâlnirea cu pădurarul
 - Primirea informațiilor dorite
 - Desprinderea **temei** din planul simplu de idei (**o plimbare prin pădure**);
 - Alăturarea ideilor generale ca ansamblu al textului oral:
 - Un excursionist ajunge în pădure.
 - Pentru a nu se rătăci, cere informații pădurarului.
 - Pădurarul îi oferă datele necesare.
 - Ordonarea informațiilor de detaliu în funcție de scopul urmărit:
 - Este o dimineață caldă de primăvară.
 - Excursionistul, pe nume Rareș, dorește să campeze noaptea în pădure.
 - Pădurea se află în împrejurimile orașului.
 - Rareș este dornic și emoționat de o astfel de ieșire în aer liber.
 - Simte și pericolele pe care le poate întâlni și cere detalii pădurarului.
 - Este sfătuit să fie atent și să se retragă în poiană.
 - Obosit după drumeție, se întoarce seara în poiană.
 - Alegerea formei potrivite a textului oral, având în vedere canalul prin care se transmite (**canalul auditiv**);
 - Elaborarea textului oral:
 - *Într-o dimineață călduroasă de primăvară, tânărul Rareș își planifică o plimbare relaxantă prin pădurea din împrejurimile orașului. Își dorește să campeze o noapte în pădure pentru a simți mângâierea lunii, liniștea nopții în natură, pentru a respira aerul proaspăt.*

Pentru a se asigura că nu există posibilitatea de a se rătăci, frământat de gândul unor pericole pe care ar putea să le întâlnească, caută pădurarul. Îl între-

bă detalii, fiind totodată entuziasmat de găsirea celui mai ferit loc de jivine.

Acesta îi sugerează cu uimire să rămână peste noapte în poiana alăturată, aproape de casa lui. Îl sfătuiește să fie cu băgare de seamă pentru că pădurea este plină de animale sălbatice.

Excursionistul cutreieră pădurea abia respirând de atâta oboseală și se întoarce, spre seară, în poiană, pentru clipe de odihnă binemeritată.

- Corectarea și definitivarea lui pentru transmiterea către o anumită persoană.

Exersează!

1. Pentru a concepe și a înțelege textul oral, răspunde la următoarele întrebări:

- Ce urmărești în alcătuirea textului oral?
- Cine este persoana căreia îi comunică textul oral?
- Unde și când vei comunica textul oral?
- Ce va conține textul?
- Cum îl vei transmite?

2. Realizează un text oral, pe o temă la alegere, din cele de mai jos, pornind de la următoarele idei principale, însoțite de idei generale:

a) Elevi de serviciu

Cineva deschide o fereastră.

b) O carte preferată

Alex citește **Legenda crivățului**.

c) Drumetie literară

Domnul diriginte/ doamna dirigintă stabilește traseul unei drumeții programate la casa lui Anton Pann.

d) Surpriză

Se apropie aniversarea unei colege de clasă.

3. Construiește un text oral, pornind de la următoarele cuvinte-cheie: **pasiune, roboțel, tehnologie, japonezi**.

4. Concepe un text oral prin care să comunică unui verișor intenția de a pleca la munte, prin țară.

5. a) Formulează texte orale în legătură cu:

- o carte citită, o operă literară studiată în clasă;
- o discuție în familie;
- o zi de muncă în gospodăria bunicilor.

b) Prezintă, la alegere, una dintre situații colegului de bancă.

Planul dezvoltat de idei

Amintește-ți!

Așa cum ai aflat în orele anterioare, **planul dezvoltat de idei** se redactează pornind de la **ideile principale**, cărora li se adaugă alte **idei secundare**.

Ideea secundară este o îmbinare de cuvinte sau un enunț în care sunt cuprinse informații sau detalii despre ceea ce se prezintă.

La exercițiul 2 de la pagina 118 ți s-a oferit, ca suport, un plan simplu de idei cu tema **La Mărțișor, casa memorială a poetului Tudor Arghezi**.

- Iată câteva sugestii pentru planul dezvoltat!

Idei principale

Idei secundare

- Hotărârea de a merge la Mărțișor

Se descrie anotimpul primăvara într-o zi de duminică.

- Drumul, nerăbdarea și emoția

Urcușul duce către locul dorit. Sentimentele încearcă sufletele călătorilor.

- Sărbătoarea florilor de cireș

Cireșii au dat în floare. Peisajul liniștitor este cuprins de zumzețul albinelor.

- Întâlnirea cu Zdreanță

Se aude lătratul unui câine. Câinele atrage vizitatorii către cotet.

- Casa în care a scris poetul Arghezi

Se înconjoară casa memorială. Din tăcere răzbate glasul poetului.

- Întoarcerea, impresii

Farmecul Mărțișorului este purtat în suflet.

Exersează!

1. Pentru a ilustra mesajul unui text similar, dezvoltă, pornind de la acest model, planul de idei cu tema **În vizită la casa povestitorului humuleștean**.
2. Prezintă planul în fața clasei, precizând forma în care ai dorit să exprimi mesajul.

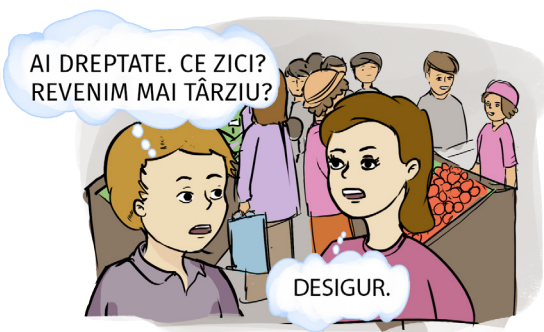
Lucrează în echipă!

Consultă-te cu al tău coleg de bancă și împărtășiți-vă sarcinile în alcătuirea unui plan dezvoltat de idei în legătură cu un concurs de pictură, astfel încât unul dintre voi va efectua planul simplu de idei, apoi celălalt va elabora planul dezvoltat.

Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului

Descoperă!

- Cum se creează dialogul? Există sprijin între interlocutori în realizarea discuției?
- Subliniază cuvintele care sugerează ascultarea reciprocă între partenerii de dialog.

Reține!

Ascultarea activă presupune efortul depus pentru a înțelege cât mai bine mesajul pe care îl transmite un vorbitor.

Înțelegerea completă a informației transmise de către vorbitor evidențiază conținutul mesajului (limbajul verbal, nonverbal și paraverbal) și starea afectivă a acestuia (*bucurie, tristețe, fericire, mâhnire* etc.).

Strategii de ascultare activă care ajută la a fi un bun ascultător al mesajelor adresate

- Atenția să fie la vorbitor, ignorând impedimentele (obiecte, persoane, zgomote).
- Contactul vizual cu vorbitorul se menține pe tot parcursul dialogului.
- Acordă atenție sentimentelor vorbitorului.
- În caz de neînțelegere, se intervine cu formulări de tipul: *Înțeleg că nu ți-a fost ușor ..., Înțeleg ceea ce spui, dar eu cred că ..., Părerea mea este că ...*.
 - Se poate da aprobativ din cap și se pot utiliza expresii, gesturi (o mimică deschisă și pozitivă) care încurajează interlocutorul să continue discuția și care îi arată că îl înțelegeți.
 - Evită să întrerupi doar pentru a-ți spune părerea, vorbitorul poate să nu mai dorească să continue discuția.

Unitatea 5 - EROI DE LEGENDĂ

- Privește interlocutorul în ochi, dar nu foarte insistent.
- Manifestă respect față de partenerul de discuții și nu-i adresa cuvinte ofensatoare chiar dacă îl dezaprobi.
- Repetă ideile principale ale vorbitorului: **Dacă înțeleg bine, ești trist/ vesel pentru că ...**
- Adresează întrebări, pentru reținerea corectă a informațiilor.
- Fiecărui om trebuie să îi descoperi calitățile, așa că nu te grăbi să dai sfaturi, să concluzionezi, să judeci: **Dacă eram în locul tău, făceam mai degrabă așa ...**

Exersează!

1. Citește dialogul de mai jos și răspunde cerințelor:

– Dorești ceva, copile?

Vocea vânzătorului îl făcu pe Andi să zvâcnească din tot corpul ca la atingerea electrizantă generată de cineva cu energii negative. Își întoarse capul și se uită la el cu îndoiala pe care o arată persoanelor necunoscute.

– Nimic, privesc doar.

• Precizează semnele de punctuație care arată intonația vânzătorului.

• Identifică, prin subliniere, cuvintele care se referă la descrierea comunicării nonverbale.

• Se menține contactul vizual cu vorbitorul?

• Se acordă atenție sentimentelor vorbitorului?

• Încurajează Andi continuarea dialogului? Ce gesturi și ce mimică demonstrează lipsa de interes față de discuția cu vânzătorul?

2. Dezvoltă dialogul de la exercițiul 1, folosind strategii de ascultare activă.

Joc de rol

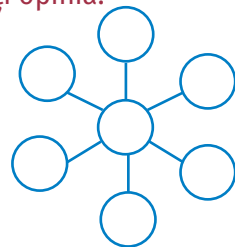
În grupe de câte patru elevi, împărțiți-vă rolul unui membru din familie: tatăl, mama, copilul și bunicul/ bunica. Știind ceea ce înseamnă să fiți buni ascultători, folosiți tehnicile studiate pentru a asculta cu atenție dorința copilului de a-și sărbători ziua alături de colegi la pădure.

Încercați, pe rând, după ce l-ați ascultat, să vă exprimați opinia.

Lucrează în echipă! Metoda ciorchinelui

Lucrează în grupe de patru-cinci elevi. Realizează un ciorchine după model, apoi completează-l cu situații din viața reală în care oamenii comunică oral și în care este necesar să se utilizeze strategii de ascultare activă.

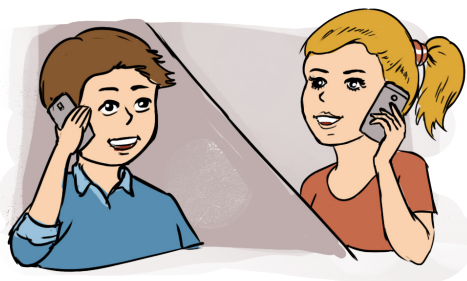

Comunicarea dialogată

Descoperă!

- Prezintă ce fac cei doi copii din imagine.
- Împreună cu un alt coleg prezintă, în fața clasei, o conversație la telefon despre tema pe care ați avut-o pentru acasă.

Reține!

Dialogul este o formă de comunicare, constând în schimbul de replici între două sau mai multe persoane.

Elementele comunicării dialogate sunt:

- **mesajul** – informația transmisă între participanții la dialog;
- **emițătorul** (vorbitorul, locutorul) – persoana care concepe și transmite mesajul;
- **receptorul** (interlocutorul) – persoana care primește și decodifică mesajul;
- **canalul** – calea de transmitere a mesajului (oral/ scris, auditiv/ vizual etc.);
- **contextul** – ambianța în care se produce dialogul;
- **codul** – semnele care ajută la construirea mesajului (limbaj, semne).

Comunicarea prin dialog presupune respectarea unor formule specifice, adaptate situației de comunicare și, implicit, interlocutorului:

- formule de inițiere a dialogului, formule de salut și de răspuns la salut

Exemplu: – Bună ziua!

- Sărut mâna!
- Mă bucur să vă revăd! etc.

- formule de menținere a dialogului și a atenției interlocutorului care au rolul de a-i întreține interesul prin încurajare sau aprobare

Exemplu: – Așa este!

- Îmi închipuiam eu!
- N-ar fi mai bine să ... etc.

- formule de încheiere a dialogului când conversația și-a atins scopul, tema a fost epuizată sau timpul alocat a expirat

Exemplu: – La revedere!

- Pe curând!
- Vă doresc o zi bună în continuare! etc.

Exersează!

1. Scrie în caiet două formule de menținere a dialogului potrivite pentru situația de comunicare în care sunt plasați cei doi interlocutori din desenul alăturat.

2. Găsește câte o formulă de încheiere posibilă a dialogului pentru fiecare copil.

3. Scrie formulele de salut potrivite, conform regulilor de exprimare politicoasă pentru situațiile:

- a) doi colegi de școală se întâlnesc în fața blocului;
- b) profesorul și elevul său se întâlnesc la teatru.

4. Mihai și Ioana decid să meargă la teatru, iar ei știu că spectacolul începe la ora 18. Ajunși la ora 17:30, merg la biroul de informații. Completează în caiet replicile următoare:

Mihai: Bună ziua! Vă rog să îmi spuneți când începe piesa

Funcționarul: Bună ziua! Piesa a început de la ora 17:00.

Ioana: Și la această oră mai putem vedea o altă piesă de teatru?

Funcționarul: Nu mai aveți acces acum, deoarece

Mihai: Nu avem decât să așteptăm.

Funcționarul: Puteți lua loc în sala de așteptare. Iată și două pliante cu prezentarea piesei pe care o puteți viziona mai târziu!

Ioana și Mihai (în același timp): Mulțumim!

Funcționarul:

5. Creează dialoguri similare, dând informații pentru următoarele situații de comunicare: intrarea în compartimentul trenului; cumpărarea de bilete de călătorie de la ghișeu.

6. Vizitând castelul Peleş, doi turiști s-au rătăcit. Aceștia îi întreabă pe locuitori cum să ajungă înapoi, pe strada Peleş din Sinaia, pentru a-și regăsi grupul din care făceau parte. Alcătuieste un scurt dialog pe această temă, documentându-te înainte despre zona aceasta geografică.

În dialog trebuie să te adaptezi la partener și la situație, adresându-te adecvat, cu mimică, gestică, ton și intonație.

Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv și atribut). Prepoziția

Descoperă!

- Citește propozițiile: Caietul de biologie se află pe masă.
Banca din parc este maro.
Gândul la excursie mă bucură.

Cuvântul **de** din prima propoziție face legătura între substantivul **caietul** și atributul **biologie**.

Cuvântul **din** aflat în a doua propoziție face legătura între substantivul **barca** și atributul **parc**.

Cuvântul **la** din a treia propoziție face legătura între substantivul **gândul** și atributul **excursie**.

Aceste cuvinte de legătură poartă denumirea de **prepoziții**.

Reține!

Prepoziția este partea de vorbire care face legătura între un atribut și părțile de vorbire pe care acesta le determină.

Prepoziția intră în alcătuirea părților de propoziție, ea neavând separat rol de parte de propoziție.

După criteriul formei, ele se clasifică în două tipuri:

- **prepoziții simple:** a, cu, în, ca, pe, sub, drept, la, de, sub, fără, lângă, întru etc.
- **prepoziții compuse:** de la, de pe la, despre, dinspre, înspre, pe sub, din, de către, de pe lângă, de după, dintru, dintre, printru, printre etc.

Exersează!

1. Alcătuieste propoziții în care să legi prin prepoziția **de** un substantiv de un atribut.
2. Recunoaște prepozițiile din enunțurile de mai jos. Precizează felul lor!

Am venit din parc devreme. Acolo ne-am jucat cu mingea și am mers pe role. Ne-am dus și în zona leagănelor, unde ne-am distrat de minune. Cea mai distractivă a fost plimbarea înspre lacul cu lebede.

Am avut o zi de vacanță foarte frumoasă!

3. Încercuiește prepozițiile din textul dat și încearcă să le elimini! Spune ce observi!

*Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură,
În curând și el apare pe-orizontul aurit,
Sorbind roua dimineții de pe câmpul înverzit.*

(**Dimineața**, Vasile Alecsandri)

EC Modele comportamentale în legende greco-romane

Descoperă!

• Citește fragmentele de mai jos, apoi observă reacțiile zeului Neptun din legenda **Amphitrita, delfinul** de Gheorghe Popa-Lisseanu.

► După o așteptare de ceasuri întregi, obosit și plictisit, zeul se retrăgea ca o furtună, și pe unde-și ducea pașii, talazuri înalte cât casa se ridicau, umflând valurile și cufundând corăbiile care din nenorocire i-ar fi ieșit în cale; iar apele nu se linișteau decât atunci când ajungea în palatele sale prin fundul mării.

Ajuns acasă, înaintea mâniei lui, nimfele înfundau cotloanele și nimenea nu îndrăznea să-i mai iasă în față.

► Sufletul ei de femeie se înduioșă și primi propunerea peșitorilor. Astfel, cei doi delfini au dat înapoi liniștea și chiar viața stăpânului lor Neptun.

La nuntă, cei doi delfini și-au cerut răsplata serviciului lor. Neptun, însă, i-a aruncat pe bolta cerească, unde și astăzi stau de strajă, Constelația celor doi delfini.

- Cum se comportă stăpânul mării cu cei din jur?
- Când este mânios, cum se manifestă?
- Ce se întâmplă cu natura din jurul său în aceste momente?
- Care este motivul pentru care se comportă astfel?
- Deși delfinii i-au adus fericirea, ei nu au fost recompensați de zeu. De ce credeți că i-a transformat într-o Constelație?

Reține!

Comportamentul zeilor, al zeitelor și al eroilor din legendele lumii antice este contradictoriu, de cele mai multe ori, fapt ce se justifică prin atotputernicia lor, prin harul pe care îl manifestă cu superioritate față de cei din jur.

Firi nemuritoare, aceștia devin stăpânii universului în care au fost creați. Apar modele de comportament diferite, deoarece fiecare dintre ei reprezintă un simbol al unui anumit tip de putere exercitată în lume.

Exemple:

Zeus sau **Jupiter** este stăpânul cerului și al pământului, rege al zeilor și al oamenilor.

Poseidon sau **Neptun** este zeul mării căreia îi împrumută manifestările, fiul lui Saturn și al Rheeli, frate cu Jupiter și cu Pluton.

Aphrodita sau **Venus** este zeița frumuseții, a iubirii și a prosperității.

Eros sau **Amor**, cunoscut sub numele de Cupidon la romani, este înzestrat cu puterea iubirii, unindu-i pe Uranus și Gea, cerul și pământul.

Exersează!

1. Analizează fragmentele extrase din cartea *Mitologia greco-romană* în lectura ilustrată de Gheorghe Popa-Lisseanu. Compară caracterul și comportamentul nemuritorilor!

„Jupiter este cel mai mare zeu și are privegherea peste tot ce se întâmplă, în cer, pe pământ și pe mare. Zeu al atmosferei, el este purtat în carul său tras de niște telegari întraripați. (...) Tronul său este sus în cer, pe Olymp, un munte înalt din Thessalia.”
(*Atotputernicia lui Jupiter*)

„Venus (...) are o putere nemărginită. Împărăția ei se întinde peste cer, peste pământ, peste vietățile mării și peste viețuitoarele văzduhului. Ea strânge legăturile dintre oameni, formând societățile (...) și, tot ea, face să dea mugurul plantelor și arborilor.”
(*Nașterea zeiței*)

„Amor este mic, este un pitic. (...) este zeul care a înlănzit fiarele, care a înlănzit moravurile sălbatice ale oamenilor. Toată lumea îl știe de frică, până și zeii. (...) Amor s-a făcut un zeu crud, un zeu sălbatic și fioros, așa de crud, că toată lumea se plângea de cruzimea lui.”
(*Eros - Amor sau Cupidon*)

2. Poți asocia figurile eroilor de legendă, de mai sus, cu locuitorii unor țări străine pe care le-ai vizitat sau despre care ai aflat din lecturi diferite.

În stabilirea acestor corespondențe, ține cont și de comportamentul acestora, de obiceiurile lor, de relieful țărilor respective, precum și de numele lor.

3. După lectura fragmentelor de la exercițiul 1, redactează o scrisoare către un prieten sau o cunoștință din străinătate și inițiază un schimb de experiență în legătură cu eroii și aventurile lor din lumea antică. Roagă-l/-o să afle alte povești despre aceștia de la cunosători din zona de origine! Vei afla alte întâmplări fabuloase despre eroii tăi preferați!

Portofoliu

Sigur ai fost fascinat de lumea zeilor, a nemuririi și a miraculosului! Descoperă mai departe eroii vestiți din legende și aventurile lor fără margini. Poți fi și tu oricând Zeus, Apollo, Hephaestos, Atena, Afrodita, Prometheus, Ahile, Odiseu și alți eroi legendari ai timpurilor străvechi!

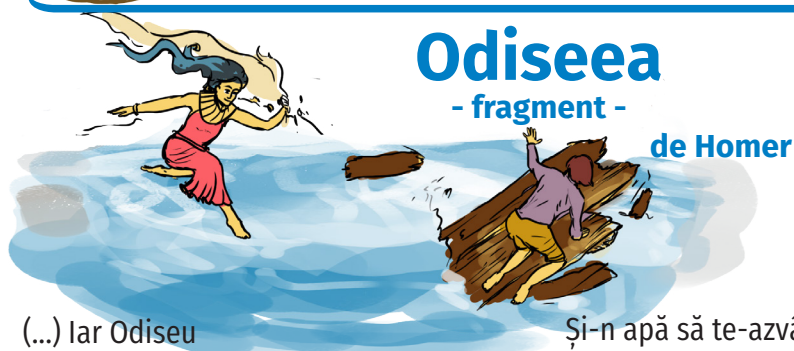
Creează un panou tematic cu aceștia, pe care să îl folosești pentru a rememora vizual întâmplările lor eroice.

Citește fragmente din mitologia greco-romană și vei afla tainele lumii zeilor atotputernici!

Homer (n. secolul IX î.e.n. - d. secolul VIII î.e.n.) a fost un poet antic, un rapsod grec legendar. A scris faimoasele opere *Iliada* și *Odiseea*. I s-au atribuit și alte opere precum: *Cântecele religioase homerice*, *Batrahomiomahia* (*Bătălia broaștelor cu șoarecii*), *Margites* etc.

Odiseea

- fragment -

de Homer

(...) Iar Odiseu
Mult timp a stat sub apa cea amară
Și nu putea ieși, căci straiul greu
Al nimfei îl trăgea spre fund. (...)
Dar gândul lui și-acum era la plută,
Și-așa, deși trudit, el năzuia
S-apuce pluta cea cumplit zbătută;
Deci prinse-o grindă și sări pe ea.
Și-așa scăpă de moartea sa văzută. (...)
Și-acum zeiță-n mări, de toți temută,
Văzând pe-Ulise-atât de năcăjit,
Cu milă ea-l plângea, și stând pe plută
În chipul unei paseri ce-a ieșit
Din negrele-adâncimi, vorbi gemută,
Cu glas de om, și-a zis: „O, ce-ai greșit,
C-atât amar Poseidon îți urzește?
Dar tot nu vei pieri, oricât dorește!
Dar orișice mânie-ți poartă-n minte,
Tu lasă-ți pluta să se zbată-n vânt,

Și-n apă să te-azvârli, făr'de vestminte,
Și-așa să-noți spre-al Scheriei pământ. (...)
Căci scris îți este-aici, de mai-nainte,
Să scapi de rău. Și-acest zăbranic sfânt
Încinge-l peste piept, din bună vreme,
Și sări în val cu el, și nu te teme!
Iar când tu vei simți pământ sub mână,
Grăbit de peste piept atunci desfă-l,
Nentoarsă însă fața ta rămână
Și peste umăr sfintei mări tu dă-l.” (...)
Pe când deci le-nvârtea acestea-n minte,
Un val boltit și-nalt cât un părete
Venind spre pluta lui, i-o cutropi.
Și-așa cum sar și paiele-mprăstiete
Din stog, și-n mii de părți, cât ai clipi,
Le duce-un vânt, tot astfel descheiete
Și grinzi și scânduri larg le risipi
Grozavul val. Iar Odiseu istețul
Pe-o bârnă sta, cum stă și călărețul.

Dicționar

pluta, -e, s.f.: ansamblu format din trunchiuri de copac prinse împreună și destinat transportului buștenilor pe ape curgătoare;
urzi, vb.: (fig.) a pune la cale o acțiune (reprobabilă); a unelti, a complota;
zăbranic, -e, s.n.: țesătură fină de mătase, de borangic sau de lână (de culoare neagră); vâl făcut dintr-o asemenea țesătură;

boltit, **boltiți**, adj.: care are formă de boltă sau de arc;
stog, -uri, s.n.: grămadă mare de fân, de snopi de grâu (sau de alte păioase), așezată în formă cilindrică și terminată printr-un vârf conic;
cutropi, vb.: a acoperi;
grindă, **grinzi**, s.f.: element de construcție din lemn, oțel, beton armat etc., cu lungimea mare în raport cu celelalte dimensiuni, folosit, de obicei, la asigurarea rezistenței unei construcții.

Receptarea textului

1. Scrie un nume al unui personaj care apare în text.
Model: Odiseu, numit și Ulise
2. Atașează acestui personaj o însușire desprinsă de tine, potrivit relatărilor din text.
Model: Odiseu istețul
3. Alcătuieste enunțuri cu fiecare grup de cuvinte din legenda-suport: *negrele-adâncimi, sfintei mări, cât ai clipi, grozavul val.*

Înțelegerea textului

1. Cum este scris textul?
2. Care este numele eroului acestei legende?

 Există o legătură de nume între titlul acestei opere din mitologia lumii vechi **Odiseea** și numele eroului său care întâmpină peripeții, primejdii în călătoria sa pe mare, înfruntând mânia lui Poseidon sau Zeus. Pornește de la această idee în identificarea eroului din fragmentul de mai sus.

3. Cum își arată zeul Poseidon mânia față de Odiseu sau Ulise?
4. Trece eroul de primejdia furtunii care s-a abătut asupra lui? Argumentează!

Valorificarea textului

- Explică, în 3-5 rânduri, semnificația versurilor de mai jos din fragmentul-suport.

*O, ce-ai greșit,
C-atât amar Poseidon îți urzește?
Dar tot nu vei pieri, oricât dorește!*

 Nu uita că în explicarea semnificației versurilor trebuie să se aibă în vedere cui îi aparține replica și sentimentele desprinse prin identificarea cuvintelor-cheie.

Model: Poseidon – cuvânt-cheie

Fii creativ!

Transpune mesajul din versurile acestei legende într-un dialog, de minimum opt replici, dintre zeița Calipso (care îl ajută pe Odiseu) și viteazul Odiseu.

Portofoliu

Creează o bandă desenată în care să asociezi imaginea lui Ulise pe mare, în mijlocul furtunii, cu un text potrivit.

RECAPITULARE

• Rezolvă cerințele, pornind de la următorul fragment:

Din căsătoria regelui Peleu cu nimfa Thetis s-a născut un fiu numit Ahile, care a ajuns mai târziu, în războiul troian, cel mai mare erou al grecilor.

Fiind născut dintr-un om muritor și dintr-o zeiță, copilul Ahile avea să fie jumătate muritor și jumătate nemuritor. Mama sa Thetis, însă, pentru ca să-i dea o nemurire desăvârșită, pentru ca adică să stârpească toată partea muritoare din fiul ei, fără știrea lui Peleu, în timpul noptii, îl bagă în foc, pentru ca să arză din el orice germen, orice sămânță de stricăciune pământească.

Copilul, (...), a devenit totuși invulnerabil, neputându-l răni nici o armă, afară de călcâi, singurul loc unde, nimerindu-l vro săgeată, ar fi putut căpăta rană mortală.

(...) se spune că Thetis a scufundat pe Ahile, ținându-l de călcâi, în apa Styxului.

Ahile preferă să aibă o viață scurtă și glorioasă (...). Astfel se hotărăște Ahile să plece la război. Cu sine ia, în afară de soldații săi myrmidoni, și pe doi prieteni, pe Phoenix care îl învățase din copilărie, (...), arta războiului (...) și pe Patrocle, fiul regelui din Locris.

(*Mitologia greco-romană*, Gheorghe Popa-Lisseanu)

1. Cine este eroul acestui fragment de legendă?
2. Cum se comportă acesta? Extrage câteva grupuri de cuvinte prin care se prezintă trăsăturile sale de caracter.
3. Extrage, din legenda dată, trei cuvinte-cheie și, pornind de la acestea, concepe un text oral.
4. Imaginează-ți un dialog cu eroul acestei legende, respectând regulile comunicării prin dialog.
5. Scrie felul articolului care însoțește substantivele subliniate, apoi precizează genul și numărul fiecărui substantiv.
6. Redactează planul simplu de idei pentru tema unei întâmplări pline de aventură petrecută alături de Ahile.
7. Subliniază prepozițiile din textul de mai jos:

Plimbările cu barca în serile de vară sunt ca un vis împlinit pentru iubitorii de liniște și se recomandă la fiecare vâslire să privești peisajul care se desfășoară pe lângă tine.

8. Recunoaște atributele care determină substantivele **plimbările, serile, iubitorii** din enunțul de la exercițiul 7.

Model: (plimbările) cu barca - atribut

9. Plecând de la planul simplu de idei redactat la exercițiul 6, alcătuește planul dezvoltat de idei.

10. Alege un substantiv propriu din fragment și alcătuește un dialog în care să îl introduci, folosind atenția, utilizarea corectă a informațiilor, întrebări ajutătoare, gesturi, mimică, ton și intonație potrivite.

11. Scrie câte un sinonim pentru substantivele: **peșteră, zână, zeu, boltă, mărgăritar, mânie, norod, constelație**.

12. Găsește antonime pentru substantivele: **succes, zi, viață, prieten, bătrân, uriaș**.

13. Creează o bandă desenată preluând imagini cu doi eroi legendari pe care i-ai întâlnit în lecțiile acestei unități.

14. Alege din textul-suport un substantiv, un articol și o prepoziție și introdu-le într-o idee secundară pentru un plan dezvoltat de idei cu tema **Un act de curaj**.

15. Alcătuește un text oral cu tema **O aventură de erou**.

Joc de rol

Imagizează-ți că într-o după-amiază ai întâlnire cu prietenul tău, Vladimir, în fața cinematografului. Pe neașteptate, ești anunțat de către părinți că nu mai poți pleca de acasă. Ești dator să îi telefonezi pentru a-i comunica ce s-a întâmplat. Simulează conversația dintre tine și Vladimir, în această împrejurare.

Lucrează în echipă!

Citind și descoperind curiozități despre eroi din legende ale lumii antice, așezați-vă în cerc, în fața clasei, și gândiți-vă fiecare la un personaj de legendă greco-romană preferată. Primul dintre voi se va așeza în centrul cercului, se va plimba prin interiorul său și va începe povestea personajului la care s-a gândit, potrivit modelelor comportamentale ale zeităților întâlnite în cărțile studiate.

La un moment dat, elevul care povestește se va opri în fața altuia și acesta va continua povestea, dar incluzând în acțiune personajul la care s-a gândit.

Continuați povestea personajelor de legendă până ce toți elevii vor participa la joc.

Unitatea 5 - EROI DE LEGENDĂ

EVALUARE

• Se dă fragmentul:

Hercule, fiul lui Jupiter și al Alcmenei, a fost cel mai mare și mai vestit erou din antichitate. Bărbat de o putere ce a rămas proverbială și de un curaj neîntrecut de nimenea, el întruchipează binele în luptă aprigă cu răul.(...) Ținta întregii sale vieți a fost să gonească, pentru fericirea muritorilor (...), toată viața lui Heracle n-a constatat decât dintr-un lung șir de suferințe, care, întocmai ca suferințele Mântuitorului, aveau să aducă după biruința binelui și dobândirea ceriului.

După o viață întreagă de necazuri și de lupte, Hercule avea să fie ridicat în Olymp unde să se bucure de nemurire, ca și ceilalți zei.

(..) Junona, împinsă de ură împotriva fiului bărbatului ei, trimite doi șerpi mari (...). Hercule, însă, ridicându-și capul dintre perne, prinde cu amândouă mâinile pe cei doi șerpi și-i strânge până îi sugrumă.

Aceasta e întâia faptă vitejească a lui Hercule.

(*Mitologia greco-romană*, Gheorghe Popa-Lisseanu)

1. Ce tip de comportament are Hercule? Explică în trei rânduri. **0,6 puncte**
2. Scrie două substantive proprii și două substantive comune. **0,4 puncte**
3. Trece substantivul **faptă**, în enunțuri, articulat hotărât și articulat nehotărât, la numărul singular și la numărul plural, cu toate formele posibile. **1,6 puncte**

Model: luptă - lupta - luptele - luptei - luptelor (articulate hotărât)

luptă - o luptă - niște lupte - unei lupte - unor lupte (articulate nehotărât)

4. Imaginează-ți două replici între tine și eroul Hercule. **0,8 puncte**
5. Redactează planul simplu de idei cu tema unei aventuri trăite alături de eroul tău preferat din legendele studiate la clasă. **2,5 puncte**

Indicație: În redactarea planului simplu de idei, selectează tipul de idei pe care le concepi (idee-titlu, idee enunț).

6. Pentru prima idee principală folosită în planul simplu de idei de la exercițiul 5, formulează două idei secundare. **1 punct**

Model: Îl însoțesc pe Hercule pe câmpul de luptă.

7. Extrage, din fragmentul-suport, un substantiv urmat de atribut. **0,4 puncte**

Model: casă de piatră

8. Alege patru prepoziții diferite, din text. **1 punct**

9. Scrie o informație generală folosită într-un text oral despre o călătorie plină de aventură. **0,7 puncte**

Model: Călătorind prin locuri misterioase, săvârși fapte eroice și descoperi lumi fascinante.

Punctaj: 1. 0,2/ 0,4 p (conținut) + 0,1 p (ortografie, punctuație) + 0,1 p (limita de rânduri) = 0,6 p; 2. 2 x 0,1 p + 2 x 0,1 p = 0,4 p; 3. 4 x 0,2 p + 4 x 0,2 p = 1,6 p; 4. 2 x 0,4 p = 0,8 p; 5. 1/1,6 p (conținut) + 0,4 p (tip de text) + 0,5 p (ortografie, punctuație) = 2,5 p.; 6. 2 x 0,5 p = 1 p; 7. 0,2 p + 0,2 p = 0,4 p; 8. 4 x 0,25 p = 1 p; 9. 0,5 p (conținut) + 0,1 p (tip de text) + 0,1 p (ortografie, punctuație) = 0,7 p; **1 punct din oficiu. Total: 10 puncte.**

EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Unitatea 6 TĂRÂMUL CĂRȚII

Conținuturi:

- Textul nonliterar descriptiv

Text de bază - *Istoria fascinantă a cărții de la papirus la e-book*

- Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală
- Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul)
- Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe
- Povestirea unei întâmplări reale/ imaginare
- Textul explicativ (aplicativ)
- Istoria cuvintelor - variații ale formei și ale sensului în timp
- Adjectivul
- Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză - efect, problemă - soluție)
- Articolul demonstrativ sau adjectival
- Gradele de comparație ale adjectivului.
- Acordul adjectivului cu substantivul

Lectură suplimentară - *Elev de Mircea Sântimbreanu*

- Recapitulare
- Evaluare

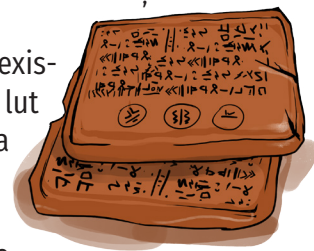
Textul nonliterar descriptiv

Istoria fascinantă a cărții de la papirus la e-book

Știm cu toții cât sunt de importante cărțile pentru fiecare dintre noi și pentru întreaga omenire. Știți însă cumva cum și când au apărut primele cărți și pe ce erau scrise? Dar care a fost prima carte ori când a apărut cartea electronică? Istoria cărții se intersectează de milenii cu istoria civilizației umane, cele două având o evoluție comună. Iată o incursiune în fascinanta lume a cărților!

Primele scrieri, vechi de aproape cinci mii de ani, sunt reprezentate de hieroglife care erau gravate pe tăblițe de argilă. Argila a fost primul suport al scrierii. Populația Mesopotamiei a fost cea care a folosit pentru prima oară aceste scrieri. Astăzi nu mai există această regiune istorică, aflată pe o mare parte din teritoriile din prezent ale Siriei și ale Irakului. Tot acolo au fost primele semne ale civilizației umane, adică primele orașe, astfel că putem să spunem că istoria cărții a început odată cu istoria civilizațiilor antice.

În acele începuturi vechi de milenii, dinainte de existența piramelor sau a altor mari invenții, tăblițele de lut nu erau folosite pentru ce știm că sunt cărțile astăzi, ci era ținută evidența orașelor. „Scrierea” era simplă: învățații vremurilor trasau semnele pe tăblițe, cât argila era încă umedă, după care le băgau în cuptoarele lor antice, apoi le scoteau cu inscripțiile rămase pentru totdeauna, într-o formă, un procedeu care seamănă cu ceea ce știm că este olăritul. Și tot în acea zonă fenicienii sunt cei care au inventat primul alfabet, care însă diferă cu mult de cel pe care îl știm astăzi.

Apoi, o altă civilizație foarte importantă a lumii, cea din Egipt, a descoperit că poate folosi un alt material ca suport pentru scris. Este așa-numitul papirus, o plantă subacvatică, din Delta Nilului. Aceasta era folosită după ce era uscată și le-a fost de ajutor oamenilor pentru scriere în urmă cu mai bine de patru mii de ani. Foițele de papirus pe care se putea scrie erau produse din tulpina plantei, iar cei care scriau se numeau scribi. Cele mai multe dintre aceste scrieri au fost găsite în mormintele egiptenilor.

Ceea ce caracterizează papirusurile este și faptul că erau păstrate atunci sub formă de suluri ce erau prinse de suporturi de lemn sau chiar de fildeș. Unele dintre aceste suluri au rezistat până în zilele noastre, fiind expuse atât în muzee cât și în mari biblioteci ale lumii. Astfel de „suluri-cărți” puteau atinge o lungime de 12 - 15 cm, iar textele erau copiate pe coloane înalte de 24 - 45 cm.

În urmă cu ceva mai mult de două mii de ani, oamenii au descoperit un nou suport pentru scrierile lor, pieile de animale, apărând astfel pergamentul. Acest material era mult mai rezistent decât papirusul, putându-se scrie pe el mult mai ușor. După un procedeu destul de lung și anevoios, pielea animalului devenea

netedă și bună pentru scris.

Pergamentul a fost folosit la apariția strămoșului cărții de astăzi. Codexul, a apărut în primele secole după Hristos. Reprezintă mai multe „foi” cusute, care semănau foarte mult cu actualele cărți, astfel că erau mult mai ușor de ținut în mână.

În cele din urmă, a apărut și hârtia care a fost inventată în Orientul Îndepărtat, în China, de unde a ajuns în Europa în urmă cu aproape 900 de ani. Faptul că era mult mai ieftină decât pergamentul, a făcut ca hârtia să fie folosită pentru manuscrisele obișnuite, iar predecesorul său, fiind mai scump, a ajuns să fie folosit pentru scrieri de lux.

Cei care scriau cărțile au fost, mult timp, din rândul călugărilor, și se numeau copişti. Scrierea unei cărți putea dura chiar și câțiva ani. Apoi, totul a devenit mai ușor, odată cu apariția tiparului cu litere mobile, iar acest lucru îi este datorat germanului Johannes Gutenberg.

Tot datorită tiparului lui Gutenberg a fost publicată prima carte, **Biblia**, în anul 1455, iar procedura de tipărire a durat mai mult de doi ani. Jumătate de mileniu mai târziu, oamenii se gândeau deja la cum ar arăta prima carte electronică, celebrele e-books, însă acestea au devenit realitate de-abia în anul 2007, arătând diferit de cum era imaginat prima oară, cu ajutorul hologramelor.

Este știut însă că ideea unui aparat similar exista încă din anii 1900. Un prim e-book a apărut într-o revistă de știință din anul 1935, sub denumirea de „cititorul de cărți al viitorului”. Desenul arată un bărbat, într-un fotoliu, care citește o carte pe un ecran de sticlă, imaginea fiind mărită cu ajutorul unui proiector. Oficial, însă, prima generație de e-books a apărut în America, în 2007.

Astăzi, cartea, fie că este pe suport de hârtie, fie că este digitală, este o necesitate, căci pentru omul contemporan, cartea va fi mereu vocea civilizației. Iar pentru ca noi să citim azi cărți pe suport de hârtie sau e-books, a fost necesar un drum lung, care a presupus eforturi, creativitate, imaginație și multă muncă. Are o istorie fascinantă care angrenează efortul și ingeniozitatea multor generații.

În prezent, resimțim lectura dincolo de un simplu hobby, ea fiind un lucru util și plăcut în același timp. Citim pentru a ne informa, pentru a ne relaxa, pentru a evada din cotidian, pentru a ne dezvolta gustul pentru estetic, pentru a ne dezvolta imaginația și limbajul, pentru a ține pasul cu multitudinea de informații create zilnic. De la argilă, tăbliță, papirus, pergament, hârtie sau e-book, cartea reprezintă un progres al civilizației.

Dicționar

papirus, -uri, s.n.: (aici) material sub formă de foiță, prelucrat din tulpina acestei plante, pe care se scria în antichitate;

hieroglifă, -e, s.f.: semn sau caracter din scrierea vechilor egipteni care reprezenta noțiunile prin figuri stilizate de ființe și de obiect;

pergament, -e, s.n.: piele (de oaie, de vițel etc.) prelucrată special pentru a se putea

scrie pe ea, folosită în trecut în loc de hârtie; **hologramă**, -e, s.f.: placă fotografică pe care sunt înregistrate, sub forma unor dungii fine și paralele, atât amplitudinile undelor luminoase care vin de la un obiect cât și fazele acestor unde;

e-book, -s, s.f.: carte electronică;

ingeniozitate, ingeniozități, s.f.: inventivitate, măiestrie, iscusință, dibăcie.

Receptarea textului

1. Precizează sinonime pentru cuvintele: *învățații, vremuri, se gândeau, progres*, apoi introdu-le în enunțuri.
2. Alcătuieste enunțuri în care să folosești antonimele următoarelor cuvinte: *primele, mare, ieftină, oficial*.
3. Transcrie din textul de mai sus cinci termeni din câmpul lexical al cărții.
4. Alcătuieste trei enunțuri cu sensuri diferite ale cuvântului *carte*.
5. Explică rolul virgulei din ultima propoziție a textului-suport.

Înțelegerea textului

1. Precizează care este tema textului *Istoria fascinată a cărții de la papirus la e-book*.
2. Transcrie în caiet răspunsul corect.
 - Scopul textului-suport este:
 - a) de a oferi cititorului informații
 - b) de a emoționa cititorul
3. Transcrie, din textul dat, în ordinea apariției lor, materialele folosite ca suport pentru scriere.
4. Menționează când au apărut primele scrieri și de ce erau ele reprezentate.
5. Precizează când a apărut tiparul și cui se datorează apariția acestuia.
6. Completează enunțurile în caiet, folosind informațiile din textul-suport.
 - Argila a fost
 - Papirusul, o plantă subacvatică, din Delta Nilului, a fost descoperit de
 - Papirusurile erau păstrate sub formă de
 - Pergamentul se obținea din
 - Hârtia a fost descoperită în
 - Prima generație de e-books a apărut în ... în anul

Valorificarea textului

1. Transcrie, din textul-suport, grupuri de cuvinte (substantiv și adjectiv sau substantiv și substantiv) care să descrie cartea și evoluția sa.
2. Precizează ce timp verbal predomină în text. Ce rol are? Argumentează!
3. Alcătuieste un text nonliterar în care să descrii rolul lecturii în viața oamenilor, pornind de la ideile prezentate în textul-suport.
4. Redactează un eseu, de 8-12 rânduri, în care să îți exprimi opinia despre avantajele și dezavantajele folosirii cărții digitale.

Portofoliu Realizează un colaj cu imagini despre evoluția cărții!

Joc de rol

Joacă rolul unui reporter și ia un interviu unei personalități istorice marcante. Pune-i întrebări despre evoluția civilizațiilor.

Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală

Descoperă!

• Imaginile de mai jos redau evoluția cărții din antichitate până în prezent. Ce observi?

• De-a lungul timpului, omul a căutat și a dezvoltat diverse forme pentru transmiterea informațiilor pe suport de scriere, pornind din antichitate, de la tăblițe de lut, foite din papirus și suluri de pergament, ajungând la **cartea tipărită** și la **cartea digitală (e-book)** de astăzi.

O privire în urmă se oprește asupra cărții despre legi, intitulată **Carte românească de învățătură**, tipărită în 1646, sub porunca domnitorului Vasile Lupu. Mai întâi, au apărut cărțile sub formă de manuscris, la mănăstirea Prislop, amintind cel mai vechi manuscris românesc, **Evangheliarul lui Nicodim** (1404 - 1405).

Cel mai vechi document păstrat în limba română este **Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung** (1521), urmat de **Psaltirea Hurmuzuchi**, **Psaltirea Scheiană**.

Ulterior apar tipografiile, pentru ca, în anul 1643, să apară prima carte tipărită în Moldova, intitulată **Cazania lui Varlaam**, o culegere de 75 de predici ale mitropolitului Varlaam. În secolul al XX-lea apar cărțile digitale.

Exersează!

1. Realizează o compunere, în care să scrii despre diferențele dintre primele cărți românești și cele din prezent.

Unitatea 6 - TĂRÂMUL CĂRȚII

2. Faci parte dintr-un proiect de tip **Erasmus+** desfășurat în parteneriat cu o școală din Turcia. Ești în vizită la amicul tău din Turcia pentru schimbul de experiență și discutați despre evoluția cărții și a scrisului în cele două țări. Scrie un dialog, de 10-12 replici, pe această temă.

3. Creează un text, de maximum 20 de rânduri, despre primele forme de scriere din lume, utilizând informațiile prezentate în textul nonliterar *Istoria fascinantă a cărții de la papirus la e-book*.

4. Exprimă-ți opinia într-un text, de 8 - 10 rânduri, despre apariția cărții digitale în societatea actuală din întreaga lume.

EC Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul și genul)

Amintește-ți!

Pronumele este partea de vorbire care ține locul unui substantiv într-o comunicare.

Pronumele personal indică diferitele persoane participante la actul comunicării. Acesta are forme pentru trei persoane.

• **Persoana I** - care vorbește $\begin{cases} \text{numărul singular} - \text{eu} \\ \text{numărul plural} - \text{noi} \end{cases}$

• **Persoana a II-a** - căreia i se vorbește $\begin{cases} \text{numărul singular} - \text{tu} \\ \text{numărul plural} - \text{voi} \end{cases}$

• **Persoana a III-a** - despre care se vorbește $\begin{cases} \text{numărul singular} - \text{el, ea} \\ \text{numărul plural} - \text{ei, ele} \end{cases}$

• Pronumele personal mai are și alte forme pentru persoana a III-a, numărul singular și plural: **dânsul, dânsa, dânsii, dânsese**.

Exemplu: El ține un discurs interesant.

Dânsul ține un discurs interesant.

Exersează!

1. Transcrie textul în caiet și pune în locul potrivit pronumele: **eu, el, ei, ele, noi, nouă, vouă, mie, lor**.

... sunt elev nou în clasa a V-a! Colegii m-au primit bine, iar ... mi-a plăcut atmosfera din această clasă! Unul dintre colegi m-a invitat să stau alături de ... în bancă. Am fost de acord și ... ne înțelegem foarte bine. Fetele din clasă sunt foarte frumoase și ... s-au dovedit ospitaliere. ... le-am oferit flori în prima zi de școală. Împreună suntem o echipă. ... ne place să socializăm la sfârșit de săptămână. Vă doresc și ... astfel de colegi minunați!

2. Înlocuiește substantivele subliniate din enunțuri, folosind pronume personale.

Mersul la grădina zoologică este una dintre activitățile noastre preferate. Maria iubește foarte mult zebrele, Victor îndrăgește urșii, iar Cristi și Adi sunt fascinați de reptile. Natalia și Ioana sunt pasionate de tigri. Suntem cu toții iubitori de animale!

Forme ale pronumelui personal

Reține!

Formele pronumelui personal care pot constitui singure răspunsuri la întrebări se numesc **forme accentuate**.

• Formele pronumelui care nu pot răspunde singure la întrebări constituie **forme neaccentuate** ale pronumelui personal.

Numărul	Persoana	Forme accentuate	Persoana	Forme neaccentuate
Singular	I	eu, (pe) mine, mie	I	mă, m-, îmi, mi-
	a II - a	tu, (pe) tine, ție	a II - a	te, îți, ți-
	a III - a	el, (pe) el, lui ea, (pe) ea, ei	a III - a	îl, l-, îi, i- o, -o
Plural	I	noi, (pe) noi, nouă	I	ne-, ni-
	a II - a	voi, (pe) voi, vouă	a II - a	vă-, vi-, v-
	a III - a	ei, (pe) ei, lor ele, (pe) ele, lor	a III - a	îi, i- le-, li-

• **Pronumele personal** își schimbă forma în raport cu **persoana** (I, a II-a și a III-a), cu **numărul** (singular și plural) și cu **genul** (masculin și feminin).
Pronumele personal are forme diferențiate pentru genuri doar la persoana a III-a, numărul singular și plural: **el** (genul masculin, numărul singular); **ea** (genul feminin, numărul singular), **ei** (genul masculin, numărul plural); **ele** (genul feminin, numărul plural).

Rolul pronumelui personal în propoziție

• În propoziție, pronumele personal poate îndeplini rolurile următoare:

Subiect: El ne va vizita în vacanță. (**Cine** va vizita?)

Atribut: Florile de la ea sunt frumoase. (**Care** flori?)

Scrisul lui este îngrijit. (**Al cui** scris?)

Exersează!

1. Identifică pronumele personale din textele de mai jos, apoi precizează persoana la care se află.

a) *Pe boltă, sus, e mai aprins,
La noi, bătrânul soare,
De când pe plaiurile noastre
Nu pentru noi răsare...*
(**Noi**, Octavian Goga)

b) *Nu te-ai priceput!
Singur tu nu mi-ai plăcut,
Că eu tot fugeam de tine?
O, nu-i drept, nu-i drept, Sorine!*
(**Nu te-ai priceput**, George Coșbuc)

c) *În cele mai de pe urmă, iacă un neguțător chiabur că vine și la dânsul.*
(**Cei trei frați de împărați**, Petre Ispirescu)

2. Completează în caiet textul de mai jos cu pronumele personale indicate dintre paranteze:

(persoana I, numărul singular) ... iubesc literatura și voi participa la concursul de poezie din școala noastră. ...

(persoana a II-a, numărul singular) ai decis să nu te înscrii, căci nu ai timp să crezi poemul cerut.

Marian și Andrei, colegii noștri, sunt încântați de alegerea noastră. ... (persoana a III-a, numărul plural, genul masculin) ne-au mărturisit că ne apreciază entuziasmul!

Aș vrea ca ... (persoana a II-a, numărul plural), copii, să încercați să vă exprimați gândurile și sentimentele prin intermediul poeziei!

Model: (persoana a III-a, numărul singular, genul feminin) ... citește poemul creat.
Ea citește poemul creat.

3. Transcrie în caiet enunțurile în care identifici pronume personale la numărul plural.

- a) Voi vă pregătiți de plecare la munte.
- b) Tu ai decis să rămâi acasă.
- c) Eu sunt entuziasmat de excursia pe care o vom organiza.
- d) Noi vom păstra în amintire mult timp această plimbare.

4. Completează în caiet enunțurile de mai jos cu răspunsurile corecte.

- Pronumele este partea de vorbire
- Pronumele personal flexionează în funcție de
- Formele **el, ea**, sunt forme ... ale pronumelui personal.

- Formele **mă, te**, sunt forme ale pronumelui personal.
- În enunțul **A venit la mine.**, pronumele personal este la persoana și la numărul
- În enunțul **Cartea lui este pe masă.**, pronumele personal are rol de

5. Transcrie în caiet enunțurile, menționând dacă sunt adevărate (A) sau false (F).

- În enunțul **Cartea de la voi mi-a plăcut foarte mult.**, sunt trei pronume.
- În enunțul **Pe Andrei îl văd în parc.**, pronumele are formă accentuată.
- În enunțul **Noi mergem în excursie.**, pronumele personal are rol de subiect.
- În enunțul **Cadoul de la el este cel așteptat.**, pronumele are rol de atribut.

6. Transcrie în caiet enunțurile de mai jos, trecându-le la forma negativă, după model.

Îi văd pe colegii mei în curtea școlii. O chem pe Alexandra. Prietenului meu îi place fotbalul. El îi împrumută un stilou lui Dan.

Model: Mara îl salută pe Andrei.

Mara nu-l salută pe Andrei.

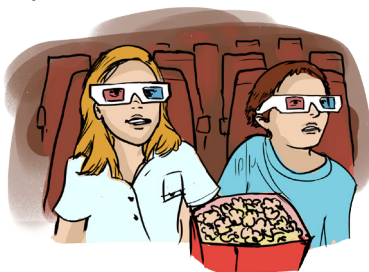
7. Alcătuieste enunțuri în care cuvântul **o** să fie, pe rând, articol nehotărât și pronume personal.

8. Precizează felul părților de vorbire evidențiate din enunțurile următoare:

• Nouă ne oferă o recompensă pentru efortul depus.	• Lui îi datorez succesul la examen.
• Am o rochie nouă .	• I -am comunicat ora plecării.
• I-am dat lui Adrian răspunsul.	• Nu- i acasă astăzi.
	• Le șoptesc.

9. Analizează pronumele personale din textul dat, după model:

Ieri, eu și prietenul meu, Ștefan, am mers la un film de aventuri. El s-a arătat încântat de ideea mea. Cu noi a venit și bunicul lui. Nouă ne-a plăcut foarte mult filmul văzut și am decis să îi rugăm și pe ceilalți prieteni ai noștri să îl vadă.

Model:

eu - pronume personal, persoana I, numărul singular

el - pronume personal, persoana a III-a, genul masculin, numărul singular

10. Realizează o compunere gramaticală în care să folosești minimum cinci forme ale pronumelui personal. Subliniază-le, folosind culori diferite, în funcție de tipul formei fiecăruia. Dă un titlu sugestiv compunerii!

EC Pronumele personal de politețe

Descoperă!

• Citește enunțurile de mai jos și scrie în caiet cuvintele care țin locul unor nume de persoane.

Profesorul ne apreciază interesul. **El** ne apreciază interesul. **Dumnealui** ne apreciază interesul.

Bunicii își iubesc nepoții. **Ei** își iubesc nepoții. **Dumnealor** își iubesc nepoții. O laud pe **Maria**. O laud pe **ea**. O laud pe **dumneaei**.

Balerinele au câștigat concursul. **Ele** au câștigat concursul. **Dumnealor** au câștigat concursul.

Reține!

Pronumele personal de politețe este pronumele care se folosește în vorbirea cu o persoană căreia i se cuvine respect.

Are forme numai pentru persoana a II-a (**dumneavoastră**) și pentru persoana a III-a (**dumneaei, dumnealui**), iar diferențierea după gen se face doar la persoana a III-a, numărul singular.

Forme ale pronumelui personal de politețe

Persoana a II-a	Numărul singular		Numărul plural	
	dumneata (d-ta) dumitale (d-tale)		dumneavoastră (dv.; d-voastră; dvs.)	
Persoana a III-a	Numărul singular		Numărul plural	
	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin
	dumnealui (d-lui)	dumneaei (d-ei)	dumnealor (d-lor)	dumnealor (d-lor)

• În limbajul familiar și regional există și alte variante ale pronumelui personal de politețe: **mata, matală, mătăluță, mătălică, tălică, tăluță**.

Există și forme care se utilizează pentru a exprima o politețe excesivă. Acestea se numesc **forme reverențioase** de adresare și se folosesc în limbajul solemn, oficial, protocolar: **Domnia Ta, Domnia Sa, Domnia Voastră, Măria Ta, Înălțimea Sa, Excelența Sa, Luminăția Voastră, Preasfinția Sa, Sanctitatea Sa** etc.

Ele se scriu întotdeauna cu inițială majusculă la ambii termeni.

Rolul pronumelui personal de politețe în propoziție

• În propoziție, pronumele personal de politețe poate îndeplini rolurile următoare.

Subiect: Dumnealui a spus adevărul. (Cine a spus?)

Atribut: Cadoul de la dumneavoastră mi-a plăcut. (Care cadou?)

Efortul dumnealui a fost apreciat. (Al cui efort?)

Exersează!

1. Transcrie în caiet textul de mai jos. Subliniază cu roșu pronumele personale și cu albastru pronumele personale de politețe.

În vacanța de primăvară eu și familia mea mergem în vizită la bunici. Bunicul este mereu încântat să ne vadă. Dumnealui este un mare iubitor al copiilor și se bucură de fiecare dată când ne vede. Bunica este o gospodină desăvârșită și ne așteaptă mereu cu bunătați. Dumneaei se străduiește în fiecare an, de Paște, masa să fie bogată, iar noi să fim mulțumiți! Împreună mergem la biserică, iar Sfinția Sa, preotul din sat, este fericit să ne vadă.

2. Indică formele pronumelui personal de politețe din enunțurile de mai jos.

- – Domnia Ta, ce petrecere frumoasă ai organizat!
- – Măria Ta, oamenii din împărăție te salută!
- L-am întâlnit pe Luminăția Sa, arhiepiscopul.

3. Alcătuieste enunțuri în care pronumele personal de politețe să îndeplinească rolul de subiect și de atribut.

4. Analizează pronumele personale de politețe din enunțurile de mai jos, precizând persoana, numărul, genul (unde este cazul) și rolul acestora în enunțuri.

- Dumnealor vor veni cu noi la spectacolul de balet din această seară.
- Aplauzele de la dumnealui arată că spectacolul a fost unul reușit.
- M-am gândit că și dumitale îți va plăcea să ne însoțești.
- Dumneavoastră sunteți un adevărat admirator al baletului.

Joc de rol

Ești în autobuz și un domn în vârstă are nevoie de ajutor. Imaginează un dialog, de maximum 10 replici, între tine și acesta, în care să folosești forme ale pronumelui personal de politețe. Subliniază-le!

Portofoliu

Redactează o narațiune în care personajul principal să fie un domnitor pe care îl preferi. Folosește două formule de politețe.

Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe

Descoperă!

• Citește și transcrie textul următor. Observă care sunt cele trei părți componente: **introducere**, **cuprins** și **încheiere**. Marchează-le în text prin trei culori diferite.

Pe lacul luciu din grădina cu florile neclintite de nicio adiere, cu crengile nestrăbătute de niciun foșnet, pe lacul adormit ce pare o uriașă lespede de cristal ce acoperă o altă grădină fermecată, lebăda – bărbatul rămas singur – trece ca o închipuire, alb ca zăpada, cu aripele ca două scoici de argint, cu gâtul lăsat, între ele, subțire, ondulat ca toarta unei amfore. Pasărea plutește lin, și în ea parcă poartă, rătăcit, sufletul unei ființe duse de pe lume.

Sus, pe bolta adâncă, stelele au pălit; în haosul albastru, luceafărul sclipește tainic, strălucitor, purtând parcă în văpaia lui viața tuturor lumilor cerești, a lumilor veșnic călătoare în necuprinsul firii.

Și cum, jos, lebăda sidefează fața apei, sus, luceafărul luminează întinsul tăriei. Numai ei doi sunt pâlpâirile nopții acesteia în care lumea pare adâncită într-un somn de moarte. Amândoi rătăcesc singuri, amândoi străjuiesc singurătatea, mistuindu-se în tăcere, mândri, deopotrivă de reci – deși unul, bulgăre de gheață, celălalt, pară de foc. Și se cunosc, se văd în fiecare seară, merg unul către altul, și se-ntâlnesc: din înalt, luceafărul își coboară raza jos, în adâncul apei, unde răsare ca un mugur de aur.

Iar pasărea se apropie de scânteia picurată din cer și plutește ușor, împrejurul ei, mai întâi în cercuri largi, apoi în rotiri tot mai strânse, tot mai strânse, până ce se oprește drept deasupra răsfrângerii stelei; și-atunci, din mugurul de aur, pare că se desface dintr-o dată o floare plutitoare, o floare măiastră de argint. Și astfel stau de se privesc: sus, lebăda de aur a cerului, jos, luceafărul de argint al apelor.

(**Singuratecii**, Emil Gârleanu)

• Câte grupuri de propoziții care dezvoltă o singură idee există în text? Numerotează-le!

Reține!

Textul este ansamblul de enunțuri orale sau scrise, care au între ele o legătură de sens și sunt produse de un emițător cu intenția de a comunica.

În sens larg, **textul** este orice mesaj verbal scris. El poate aparține atât sferei literaturii (text literar) cât și altor domenii (textul nonliterar). Deci, orice mesaj verbal (știre, articol de ziar, discurs, lucrare științifică, carte de bucate, rețetă, poveste, poem etc.) reprezintă un **text**.

Amintește-ți!

Structura de bază a unui text este: **introducere**, **cuprins**, **încheiere**.

Introducerea trebuie să stârnească interesul, curiozitatea cititorilor, dar să și pregătească povestirea întâmplărilor care urmează. Într-un text narativ, introducerea indică, de regulă, timpul, locul și personajele principale. Ea poate fi redată prin: propoziție, enunț, alineat, proverb, citat etc.

În **cuprins** faptele trebuie prezentate în mod logic, gradat, cu amănunte, într-o anumită ordine, încât desfășurarea întâmplărilor să stârnească interesul.

Încheierea conține soluții ale întâmplărilor povestite în cuprins.

Paragraful**Reține!**

Un **paragraf** este un grup de propoziții care susțin și dezvoltă o singură idee sau un singur aspect al unui subiect mai larg.

- **Paragraful** introduce un nou subiect (aspect al unui subiect) și îl dezvoltă; delimitează vizual și logic distincția dintre noul subiect față de cel anterior și față de cel care urmează.

Exersează!

1. Ai fost în vacanță și acum a reînceput școala. În prima zi de școală ai primit multe informații, dar ți s-au rătăcit prin gând. Amintește-ți-le transcriind enunțurile următoare în caietul tău și completând spațiile punctate.

A reînceput școala, iar doamna dirigintă ne-a ținut un frumos de bun-venit.

Șeful clasei ne-a rugat să comunicăm orarul telefonic și colegilor absenți. Pentru a afla numerele lor de telefon, trebuie să consultăm

Pentru acest an școlar mi-am cumpărat o ca să pot afla informații din diverse domenii.

Profesoara de muzică ne-a informat că pentru serbarea de Crăciun trebuie să pregătim un concert de

Profesoara de limba română ne-a spus că anul acesta ne va duce la teatru să vizionăm o Tot la ora de limba română vom pătrunde în universul fabulos al, unde vom tresări la lupta dintre zmeu și Făt-Frumos.

Profesorul de biologie ne-a anunțat că anul acesta vom participa la un

Unitatea 6 - TĂRÂMUL CĂRȚII

concurs de gătit și trebuie să consulte fiecare o

Activitățile clasei noastre vor fi mediatizate în presă prin intermediul unui Vom da un televiziunii locale pentru a ne prezenta proiectele pentru acest an școlar.

Vom avea un permanent cu directorul școlii, pentru a-l informa despre activitățile clasei noastre.

2. Descrie obiectul tău preferat, întâi folosind un scurt text nonliterar. Transformă apoi descrierea obiectului într-una literară, obiectul devenind astfel personaj. Dă un titlu sugestiv compunerii!

Respectă părțile unei compuneri: **introducere, cuprins, încheiere.**

3. Împrumută de la bibliotecă o carte și citește colegilor paragraful sau paragrafele preferate. Justifică-ți alegerea!

4. Scrie un text alcătuit din cinci paragrafe, având ca temă **copilăria**. În paragraful final, introdu termenii: **minunată, etapă, entuziasm, a se bucura.**

Lucrează în echipă!

Fă o întrecere cu un coleg. Scrieți fiecare câte un text în care să povestiți o întâmplare amuzantă. În introducere, fiecare veți folosi, în modul dorit, cuvintele: **vară, prieteni, la munte, cort, recreere, a explora**. Câștigă cel care respectă etapele redactării unui text și a cărui întâmplare se dovedește mai amuzantă.

Povestirea unei întâmplări reale/ imagine

Amintește-ți!

Pentru a realiza povestirea unei **întâmplări imaginare**, este necesar să utilizezi structura specifică unui text narativ și părțile componente ale unei compuneri: **introducere, cuprins, încheiere.**

Când pornești de la o imagine, identifică în aceasta elemente ce ajută la dezvoltarea unei idei imaginare (reper spațio-temporale, personaje, obiecte etc.). Creează apoi alte contexte ingenioase în care să le introduci. Stabilește întâmplări prin care să legi imaginea de contextul nou creat.

Când pornești de la un text, folosește detaliile acestuia și imaginează-ți noi contexte, diferite de narațiunea inițială. Stabilește apoi întâmplări care să lege textul inițial cu noul context imaginat.

Pentru a realiza povestirea unei **întâmplări reale**, fără un suport inițial, ci doar o idee, pornește de la un obiect, un loc cunoscut, o persoană apropiată, o întâmplare trăită, eliminând unele informații sau detalii și adăugând altele.

Exersează!

1. Descrie ceea ce observi, începând de la planul îndepărtat până la cel apropiat, pornind de la imaginea alăturată.

- Precizează contextul spațial în care se află personajele din imagine.
- Ce anotimp sugerează imaginea? Și ce moment al zilei?
- Ce sentiment îți transmite imaginea?
- Consideri că cele trei persoane au o relație de familie?
- Precizează ce stare de spirit au, privind mimica lor!
- De ce crezi că personajele din imagine se țin de mână? Argumentează!

2. Exprimă-ți opinia despre scopul plimbării celor trei personaje în natură.

3. Redactează o întâmplare imaginară, pornind de la sugestiile oferite de imaginea de mai sus.

4. Pornește de la textul *Istoria fascinantă a cărții de la papyrus la e-book*, aflat la începutul acestei unități de învățare și redactează un text în care să povestești o întâmplare imaginară desfășurată în timp ce vizitezi un muzeu în care se află expuse papyrusuri și pergamente de la începuturile scrierii.

5. Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să relatezi o întâmplare reală, petrecută de tine într-o excursie.

Portofoliu

Sigur ai trăit o experiență personală care te-a impresionat. Realizează câteva schițe ale întâmplării reale în care ai fost implicat și adaugă-le la portofoliul tău. Povestește în scris întâmplarea reală rememorată.

Textul explicativ (aplicativ)**Reține!**

Textul explicativ are scopul de a determina cititorul să înțeleagă anumite aspecte științifice. Este utilizat în manuale, dicționare, texte științifice etc.

Exersează!

1. Se dau următoarele texte. Realizează o diagramă Venn și completează asemănările și deosebirile pe care le descoperi între texte.

a) greșeală, greșeli, s.f.: faptă, acțiune etc. care constituie o abatere (conștientă sau involuntară) de la adevăr, de la ceea ce este real, drept, normal, bun (și care poate atrage după sine un rău, o neplăcere); eroare; (concret) ceea ce rezultă în urma unei astfel de fapte, acțiuni etc.

Unitatea 6 - TĂRÂMUL CĂRȚII

b) Copii, haideți la joacă! Planeta Copiilor este locul perfect pentru a vă relaxa, a petrece și a lega noi prietenii!

Locul de joacă Planeta Copiilor oferă pentru toți copiii tobogane, labirinturi, jocuri mecanice și sportive, atelier de creație, petreceri organizate, aniversări, serbări și reprezentații artistice, lumini, mașină de fum, baloane de săpun, mascote, alte cadouri și surprize! Aici vă veți împrieteni, iar timpul va fi petrecut în cel mai plăcut mod! Vă așteptăm pe toți cu nerăbdare!

2. Citește articolul de dicționar, apoi răspunde la cerințe.

publicitate, s.f.: 1. faptul de a face ceva cunoscut publicului; răspândire a unei informații în public. • Ansamblul mesajelor transmise pentru orientarea comportamentului cumpărătorilor sau pentru influențarea opiniei acestora, în sens favorabil față de un produs sau serviciu. Principalele mijloace de publicitate sunt: presa scrisă, radioul și televiziunea, ambalajele, cataloagele, panourile, pliantele, afișele etc. • Mica publicitate: rubrică sau pagină într-un ziar în care se publică, contra plată, cereri și oferte de serviciu, anunțuri de vânzări și cumpărări, înștiințări cu caracter personal etc.; totalitatea anunțurilor pe care le publică această rubrică sau pagină. • Agenție (sau birou) de publicitate: loc în care se pot da, pentru a fi publicate în periodice sau difuzate prin radio, televiziune etc., anunțuri cu caracter publicitar. • Agent de publicitate: persoană angajată de o firmă oarecare pentru a prezenta mărfurile firmei respective și a le face reclamă. • Expr. a da publicității: a anunța în mod public, a publica.

- Ce subiect tratează textul de mai sus?
- Ce termeni sunt folosiți? Ce sens au aceștia, propriu sau figurat?
- Ce scop are textul?

3. Redactează un text explicativ, în care să oferi informații despre un domeniu științific pe care îl consideri interesant.

4. Argumentează într-un enunț de ce crezi că este un text explicativ.

Vlad Țepeș - denumit și Dracula, s-a născut la Sighișoara în Transilvania. A domnit în Țara Românească în anii 1448, 1456-1462 și 1476. În timpul domniei sale, Țara Românească și-a obținut temporar independența față de amenințarea otomană. Vlad Țepeș era vestit datorită cruzimii sale și datorită faptului că își trăgea inamicii în țeapă. A obținut numeroase victorii împotriva turcilor conduși de Mahomed al II-lea Cuceritorul.

Istoria cuvintelor - variații ale formei și ale sensului în timp

Reține!

Forma și sensul cuvintelor evoluează odată cu progresul societății, iar schimbările din societate le influențează pe acelea din limbă.

Între latura pasivă, fixă a vocabularului, care cuprinde toate cuvintele cunoscute de vorbitorii limbii, și latura activă, schimbătoare care cuprinde cuvintele mai puțin cunoscute de vorbitori există treceri care se realizează în timp îndelungat.

De exemplu, cuvântul **cergă** (care însemna pătură de lână care servea la învelit sau care se așternea pe pat; țol, velință, scoarță) a trecut în sfera cuvintelor mai puțin cunoscute de vorbitori, deoarece a dispărut obiectul pe care îl desemna.

O situație inversă este în cazul cuvântului **telefon** care a devenit un cuvânt cunoscut și folosit de toți oamenii, inclusiv de locuitorii din mediul rural.

Exersează!

1. Precizează sensurile pe care le au cuvintele subliniate în enunțurile de mai jos.

- Era atât de mișel, că nici pâine pe masă nu avea de unde pune copiilor!
- M-ai mințit și te-ai comportat ca un mișel.

2. Având în vedere evoluția sensului cuvintelor, alcătuește enunțuri în care să integrezi cuvântul **varză** atât cu sensul inițial (verdețuri în general, legume, zarzavaturi) cât și cu sensul actual (plantă leguminoasă cu frunze mari și groase ce formează o căpățână).

3. Precizează varianta corectă:

În enunțul **Împăratul Verde a trimis carte Împăratului Roșu pentru a-i cere ajutorul.**, cuvântul **carte** are sensul de:

- a) scrisoare b) cerere c) un roman

4. Stabilește, în context, după ce ai consultat DEX-ul, sensul cuvintelor evidențiate din enunțurile de mai jos.

- Am cunoscut alți **mitocani** ospitalieri, vizitând un mitoc.
- Băieții aceia s-au purtat ca niște **mitocani**.

Unitatea 6 - TĂRÂMUL CĂRȚII

EC Adjectivul

Descoperă!

• Transcrie în caiet enunțurile de mai jos și subliniază cuvintele care arată **însușiri** ale obiectelor. Ce denumire poartă aceste cuvinte?

Sacoul elegant este al mamei.
Gustul dulce al limonadei l-a atras.
Camera spațioasă este sufrageria.
Rochia roșie este preferata mea.

Reține!

Adjectivul este partea de vorbire flexibilă care arată însușiri ale obiectelor. Acestea pot desemna: **calități** (bun), **defecte** (leneș), **apartenența** (sindicalist), **originea** (român), **valoarea** (ieftin), **materia** (lemnos), **locul** (argeșean), **timpul** (estival), **calitatea** (nou), **efectul** (relaxant), **autorul** (arghezian), **utilitatea** (poștal), **cantitatea** (puțin), **dimensiunea** (mic), **gustul** (amar), **intensitatea** (slab), **culoarea** (roșu).

Adjectivele determină substantive.

• După structură, adjectivele se împart în **adjective simple** (înalt, gri, deștept) și **adjective compuse** (cuminte, cumsecade, galben-auriu etc.).

• După origine, adjectivele se împart în **adjective propriu-zise** (alb, mare, blând) și **adjective provenite din alte părți de vorbire** (verb la modul participiu): (carte) citită, (exercițiu) lucrat, (cuvânt) spus, (ziar) îngălbenit etc.

Rolul adjectivului în propoziție

Adjectivul poate îndeplini în propoziție rolul de **atribut**, răspunzând la întrebările: **Ce fel de?, Care?**

Exemplu: Am un câine ascultător. (Ce fel de câine?)

Fata înaltă s-a remarcat în echipa de handbal. (Ce fel de fată?)

Exersează!

1. Precizează care este partea de vorbire determinată de adjective, după modelul dat:

Model: Mariei îi plac papagalii multicolori.

multicolori - adjectiv, determină substantivul papagalii (Ce fel de papagali?)

Rândunica veselă ciripește la fereastra Ioanei. Ea are patru puișori drăgălași, iar Ioana are grijă de doi mai plăpânzi. Afectuoasă, îi hrănește și se joacă cu ei zilnic.

2. Identifică adjectivele din textul de mai jos.

Vara trecută am mers la circ cu prietenii mei. Spectacolul prezentat a fost unul fascinant, plin de surprize și numere spectaculoase. Cel mai mult ne-a impresionat un elefant imens, cenușiu și foarte inteligent. El s-a dovedit un animal ascultător, blând și prietenos. De asemenea, numărul executat de doi acrobați a fost încântător! Eleganța mișcărilor lor ne-a impresionat. Pentru că mi-a plăcut atât de mult spectacolul vizionat, la începutul anului școlar l-am prezentat într-o compunere la ora de limba și literatură română.

3. Menționează genul, numărul și cuvântul determinat pentru adjectivele găsite în propozițiile date, după model:

Model: Câinele furios latră la poartă.

furios - adjectiv, genul masculin, numărul singular (cuvânt determinat **câinele**)

- Copilul vesel aleargă în parc.
- Zăpada pufoasă scârțâie sub pașii greoi ai bărbatului.
- Fata mă privește cu ochi mirați.
- Petalele catifelate ale florii s-au ofilit.
- Cerul înstelat a fost acoperit de nori fumurii.
- Veverița roșcată are coada stufoasă.

4. Răspunde dacă afirmațiile următoare sunt adevărate (A) sau false (F).

- În enunțul **Rochia gri este pe umeraș.**, adjectivul **gri** este simplu.
- În enunțul **Argintiul cercel s-a rupt.**, cuvântul **argintiul** este substantiv.
- Cuvântul **cumsecade** din structura **un om cumsecade** este adjectiv compus.
- În enunțul **Pomul înflorit este cireșul.**, **înflorit** este adjectiv provenit din verb la modul participiu.
- Adjectivul **albă** din structura **o rochie albă** este adjectiv propriu-zis.

5. Alcătuieste două enunțuri în care să utilizezi un adjectiv propriu-zis și un adjectiv provenit din verb la modul participiu.

6. Precizează ce sunt ca părți de vorbire cuvintele evidențiate din enunțurile date.

Admir frumosul din natură.

Frumosul băiat este Luca.

Unitatea 6 - TĂRÂMUL CĂRȚII

7. Analizează, după modelul dat, adjectivele din fragmentul de mai jos:

Stânci prăpăstioase, munți uriași, a căror vârfuri mângâie norii, păduri întunecoase, lunci înverzite, livezi mirositoare, văi răcoroase, gârle a căror limpede apă lin curge printre câmpiile înflorite, pâraie repezi, care mugind groaznic se prăvălesc în cataracte printre acele amenințătoare stânci de piatră, care plac vederii și o spăimântează totdeodată. Apoi, în tot locul, dai de râuri mari, cu nume armonioase, a căror unde port aurul.

(*Ardealul*, Nicolae Bălcescu)

Model: prăpăstioase - adjectiv propriu-zis, simplu, genul feminin, numărul plural, rolul de atribut

Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză - efect, problemă - soluție etc.)

Reține!

Comprehensiunea înseamnă parcurgerea textului, echivalentă cu prima lectură. Cititorul, trăind sentimentul uimirii, este implicat în cunoașterea operei.

Citește opera literară până la final și vei desluși sensurile sale!

Exersează!

1. Descoperă înțelesurile textului literar **Oaspeții primăverii** de Vasile Alecsandri de la pagina 165. Folosește metoda **Sinelg** pentru a descifra mesajul poetic! Transcrie în caiet tabelul!

Cele patru simboluri au o conotație diferită în înțelegerea textului! Marchează textul astfel: pasajele care confirmă ceea ce deja știi (✓) sau contrazic ceea ce cred că știu (-), pasajele care oferă idei noi, neașteptate (+) și pasajele despre care există întrebări (?).

Vei afla, astfel, relații cauză - efect, problemă - soluție!

TEHNICA SINELG

Ceea ce deja știi (✓)	Contrazic ceea ce cred că știu (-)	Ceea ce oferă idei noi, neașteptate (+)	Pasajele despre care există întrebări (?)
....

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată!
E cocostârcul tainic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.

El vine, se înalță, în ceruri line zboară
Și, rapide ca gândul, la cuibu-i se coboară;
Iar copilașii veseli, cu peptul dezgolit,
Aleargă, sar în cale-i și-i zic: „Bine-ai sosit!”

În aer ciocârlia, pe casă rândunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se-ncălzesc
Și pe dasupra bălții nagâții se-nvârtesc.

Ah! iată primăvara cu sânu-i de verdeață!
În lume-i veselie, amor, sperare, viață,
Și cerul și pământul preschimbă sărutări
Prin raze aurite și vesele cântări!

(*Oaspeții primăverii*, Vasile Alecsandri)

2. Jurnalul cu dublă intrare

În partea stângă notează un pasaj sau desenează o imagine corespunzătoare pasajului care te-a impresionat, din poezia *Oaspeții primăverii* de Vasile Alecsandri, iar în partea dreaptă comentează pasajul/ imaginea. Se pot selecta mai multe pasaje/ imagini!

Pasaje/ imagini alese	Comentarii
....

Articolul demonstrativ sau adjectival

Descoperă!

- Citește enunțurile și observă cuvintele evidențiate.
- O pădure **ruginie** din apropiere împrăștie un miros îmbietor.
În codrul **cel ruginiu**, o fanfară de glasuri umple aerul.

Ce deosebire remarci între cele două adjective evidențiate? Care dintre substantivele determinate de adjectivul **ruginiu** este articulat și care nu este articulat?

Reține!

Articolul demonstrativ sau **adjectival** este un tip de articol care leagă un adjectiv de substantivul determinat și intră în alcătuirea părții de vorbire pe care o însoțește.

Exemplu: fiul **cel** mic, **cei** trei camarazi

Articolul demonstrativ sau adjectival are rolul de a evidenția diferența dintre obiectele care au o însușire și cele care nu au această însușire.

Forme ale articolului demonstrativ

Genul masculin		Genul feminin	
Numărul singular	Numărul plural	Numărul singular	Numărul plural
cel	cei	cea	cele
celui	celor	celeii	celor

• **Articolul demonstrativ** se acordă în gen și număr cu substantivul însoțit de adjectiv.

Exemplu: Bunicul va repara scaunul **cel** vechi.
Piciorul scaunului **celui** vechi s-a rupt.

Exersează!

1. Citește și spune care exprimare este corectă, motivându-ți alegerea.
 - Ofer cadoul copilului **celui** ascultător.
 - Ofer cadoul copilului **cel** ascultător.
2. Completează în caiet spațiile punctate cu articole demonstrative potrivite.
 - Băiatul cuminte a primit aprecierea părinților.
 - Fetei mari i-am construit o casă.
 - ascultători le spun vestea bună.
 - Cartea nouă este pe masă.
3. Explică ortografia formelor subliniate.
 - Ce-i cu tine, Andrei?
 - Băieții cei curajoși au câștigat concursul.
4. Realizează enunțuri în care să introduci corect formele: **cel**, **ce-l**, **cea**, **ce-a**.
5. Alcătuieste patru propoziții în care substantivele **elevă** și **prieten** să fie determinate de adjective însoțite de articole demonstrative adjectivale potrivite.

Gradele de comparație ale adjectivului

Reține!

Gradele de comparație sunt forme pe care le ia adjectivul pentru a exprima în ce măsură un obiect posedă o însușire în raport cu alte obiecte sau cu sine însuși în contexte diferite.

Exemplu: Andrei este mai scund decât Alin.

Alin este mai puțin scund decât Andrei.

I. Gradul pozitiv al adjectivului arată faptul că există o însușire a unui obiect fără a fi comparată cu a altuia sau cu sine în contexte diferite.

Exemplu: Copacul este înalt.

II. Gradul comparativ al adjectivului arată o însușire a unui obiect prin raportare la alte obiecte care au aceeași însușire.

Gradul comparativ este:

- **de superioritate** se alcătuieste cu ajutorul cuvântului **mai**.

Exemplu: Tatăl este mai înalt decât fiul.

• **de egalitate** se alcătuieste cu ajutorul grupurilor de cuvinte **tot atât de, tot așa de, la fel de, deopotrivă de**.

Exemplu: Colegul meu este la fel de înalt ca fratele tău.

- **de inferioritate** se alcătuieste cu ajutorul cuvintelor **mai și puțin**.

Exemplu: Bradul este mai puțin înalt decât popul.

III. Gradul superlativ al adjectivului arată măsura cea mai înaltă sau cea mai scăzută a însușirii unui obiect prin raportare la altele.

• **superlativ relativ de superioritate** se formează cu ajutorul cuvintelor **cel și mai**.

Exemplu: Doctorul acesta este cel mai înalt dintre toți doctorii.

• **superlativ relativ de inferioritate** se formează cu ajutorul cuvintelor **cel, mai și puțin**.

Exemplu: Pomul din grădină este cel mai puțin înalt.

• **superlativ absolut de superioritate** se formează cu ajutorul cuvintelor **foarte, prea, tare**.

Exemplu: Muntele este foarte înalt.

• **superlativ absolut de inferioritate** se formează cu ajutorul cuvintelor **foarte, prea, tare și puțin**.

Exemplu: Pinul este foarte puțin înalt.

Unitatea 6 - TĂRÂMUL CĂRȚII

• Unele adjective nu au grade de comparație.

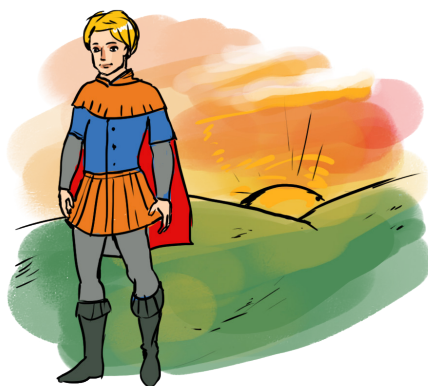
Exemplu: anterior, superior, inferior, exterior, extrem, optim, suprem, ultim, colosal, complet, gigantic, groaznic, oral, perfect, principal, unic, uriaș, veșnic etc.

Exersează!

1. Precizează adjectivul care este la gradul pozitiv din seriile:
 - a) fin, mai înalt, la fel de isteț, mai puțin bun
 - b) deosebit de frumos, gingaș, tot atât de liniștit, cel mai reușit
 - c) extraordinar de curat, mare, bun ca pâinea caldă
2. Trece, în enunțuri, la toate gradele de comparație adjectivul **bun**.
3. Indică gradele de comparație ale adjectivelor din textele următoare:

a) *A fost odată ca-n povești,
A fost ca niciodată,
Din rude mari împărătești,
O prea frumoasă fată.
(Luceafărul, Mihai Eminescu)*

b) *El, cel mai drag! El a venit
Dintr-un afund de Răsărit,
Un prinț frumos și tinerel,
Și fata s-a-ndrăgit de el.
Că doară tocmai Viorel
I-a fost merit.
(Nunta Zamfirei, George Coșbuc)*

4. Rescrie din seriile de mai jos, adjectivele care nu au grade de comparație.
 - a) mort, bucuros, bun, fundamental, cuminte
 - b) tânăr, galben, admirabil, curat, excelent
 - c) major, optim, real, visător, rece
 - d) mic, darnic, bogat, pătrat, principal
5. Precizează dacă afirmațiile următoare sunt adevărate (A) sau false (F).
 - Adjectivul **perfect** are grad de comparație.
 - Adjectivul din structura **înalt ca bradul** se află la gradul comparativ de egalitate.
 - Adjectivul **unic** nu are grad de comparație, căci prin sensul lui exclude comparația.

- În enunțul **Este cel mai bun din clasă.**, adjectivul se află la gradul de comparație superlativ relativ de superioritate.
- În enunțul **Este cel mai puțin reușit articol.**, adjectivul se află la gradul de comparație superlativ absolut.

Lucrează în echipă!

Scrive un dialog între tine și colegul tău, pe tema politeteii, în care să integrezi șase adjective diferite. Subliniază-le!

Portofoliu

Realizează desene care să reflecte următoarele însușiri: **vesel, trist, îngândurat, entuziast.**

Acordul adjectivului cu substantivul

Amintește-ți!

Adjectivul este partea de vorbire care denumește însușiri ale obiectelor.

Descoperă!

• Citește enunțul de mai jos și precizează cum se realizează acordul adjectivului cu substantivul determinat.

Elevul silitor este recompensat de profesor.

Reține!

Adjectivul se acordă în **gen** și **număr** cu substantivul determinat.

Exemplu: Băieții isteți au rezolvat probleme rapid.

• Adjectivul poate fi poziționat înainte sau după substantivul determinat.

Exemplu: Am un prieten drag din copilărie.

El este dragul meu prieten din copilărie.

• Când adjectivul stă în fața substantivului, preia articolul acestuia.

Exemplu: Fata frumoasă participă la parada florilor.

Frumoasa fată participă la parada florilor.

• Există și adjective care nu își schimbă forma în funcție de gen și număr. Acestea se numesc adjective invariabile: **gri, mov, cumsecade, ditamai, roz, doldora, kaki, oliv, eficace, precoce** etc.

Unitatea 6 - TĂRÂMUL CĂRȚII

Exersează!

1. Precizează adjectivele corespunzătoare fiecărei imagini de mai jos.

îngrijorat

nervos

relaxat

trist

vesel

încruntat

2. Construieste enunțuri în care să asociezi adjectivele de mai sus unor substantive corespunzătoare, după modelul:

Model: Fata **veselă** din clasă este colega mea cea mai bună.

3. Organizează, în două coloane, adjectivele care își pot schimba forma și pe cele care nu își pot schimba forma în vorbire (invariabile): **ferice, înalt, răcoros, maro, oranj, dulce, vernil, uriaș, perspicace, frumos.**

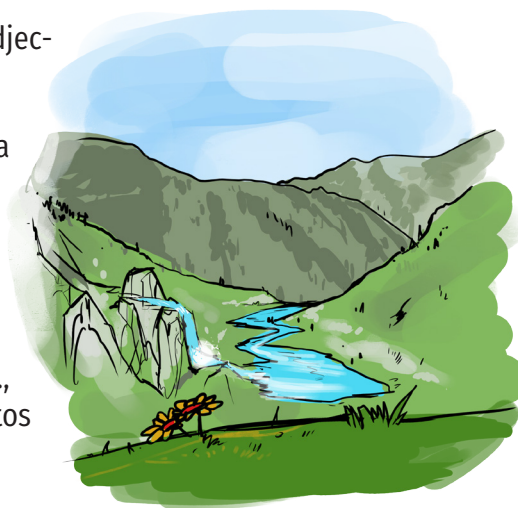
4. Realizează acordul adjectivului cu substantivul și transcrie propozițiile.

- Am avut niște discuții (contradictoriu)
- Aceștia sunt niște oameni (harnic)... .
- I-am oferit (drag) ... mele mame un buchet cu flori.
- Oamenii (răuvoitor) ... nu sunt iubiți.
- Au câștigat bătălia oamenii (dârz)

5. Transcrie enunțurile, completând cu adjective potrivite.

De pe creasta unui deal se vedea o vale, străbătută de un râu de culoare De o parte și de alta a dealului se văd pajiști și

Pe la jumătatea râului se poate vedea o cascadă , o stâncă, din vârful căreia râul curgea rapid într-o perdea, pentru ca apoi să se prăbușească zgomotos în vârtejuri

Lectură suplimentară

Mircea Sântimbreanu (1926 - 1999), traducător, publicist și scenarist român, a lăsat moștenire o operă vastă, destinată copiilor.

A debutat în anul 1956 cu volumul de proză *Cu și fără ghiozdan*. Au urmat alte scrieri (*Lângă groapa cu furnici*, *Extemporale și ... alte lucrări scrise* etc.), unele dintre ele fiind distinse cu premii importante (*Recreația mare*, *Mama mamuților mahmuri*).

A fost declarat „Cetățean de onoare al municipiului Brad”.

Elev

de Mircea Sântimbreanu

Într-una din zilele vacanței de primăvară vizitasem muzeul de istorie. La ieșire, pregătindu-mă să-mi notez impresiile, răsfoiam fără grabă cartea înnegrită cu mii de semnături, când deodată, privirea îmi fu atrasă de una din file. Era o filă obișnuită, cu câteva rânduri scrise sus, urmate apoi pe două șiruri de niște semnături. O filă ca toate celelalte. Și cu toate acestea, repet, nu-mi puteam lua ochii de la scrisul acela prelung, cu linii apăsate, puțin înclinat, ca și cum omul ar fi scris nu pe masă, ci pe o spinare încovoiată, sau de la distanță, îmbulzit... Și scrisul acela îmi era cunoscut. Îl mai văzusem undeva, cândva, de zeci, de sute de ori, mi-era la fel de cunoscut ca propriul meu scris. Întâlnirea neașteptată cu el îmi dădea sentimentul că pe aproape, în preajmă, așteptând să-l recunosc, cineva familiar și drag mă privește din spate. M-am întors. Nu era nimeni... Doar prin săli, pășind sfios, aproape pe vârfuri, zeci de copii în grupuri, și printre ei însoțitorii, unii vârstnici, cu părul nins — învățătorii. Atunci, deodată, fulgerător, cu o bucurie de nestăpânit, mi-era amintit... El era! Era scrisul lui! Și la sfârșitul șirului de nume zării iscălitura cu aceleași litere prelungi și apăsate: „învățătorul Dumitru Mironescu”.

Fostul meu învățător!

Intrase în clasa noastră în toamna lui 1945. Cu o manta pe umeri, înalt, voinic, dar palid și slăbit, cu ochii arzători sub fruntea mare, ca după o boală. S-a oprit întâi cu fața la tablă. Scisesem, ca de obicei, pe „răii clasei” iar scrisul, lăbărțat și cu greșeli, umpluse toată tabla:

„Anastase șa vărsat cernla pe bănică.

Ispas face pe copii să rida și polecrește.

Ge. Florea deschide geamul și se face crt. (corent)..."

A citit până jos, apoi a clătinat din cap și s-a întors spre clasă:

– Cine a scris? A întreat cu voce blândă, dar slabă, de-abia auzită.

M-am ridicat din bancă, cu mândrie:

– Eu, vă rog! Sunt șeful clasei. Aceștia sunt răii clasei...

– Rău.

În clasă s-a făcut deodată hărmălaie. Cei „scriși” țipau, se ridicau în picioare și ridicau degetele, ca o pădure de furculițe.

– Are răcă pe mine! El strică! Pe Voicu de ce nu l-a scris? Spun eu! Puneți-mă pe mine să-i scriu! Eu! Eu!

A ridicat mâna și zarva a încetat. A repetat apoi ca pentru sine:

– Lălu... S-a apropiat de mine și, mângâindu-mă ușor, l-am auzit: Șterge, te rog, toată tabla.

A trecut apoi prin bănci, a răsoffit câteva caiete și, pentru a treia oară în acea zi, a exclamat abia auzit:

– Rău! Apoi s-a oprit în fața clasei și ne-a vorbit: Până acum, de curând, a fost război, copii. Ați învățat pe apucate. Va trebui să muncim serios, cu râvnă, fără preget. Scoateți caietele și copiați prima temă.

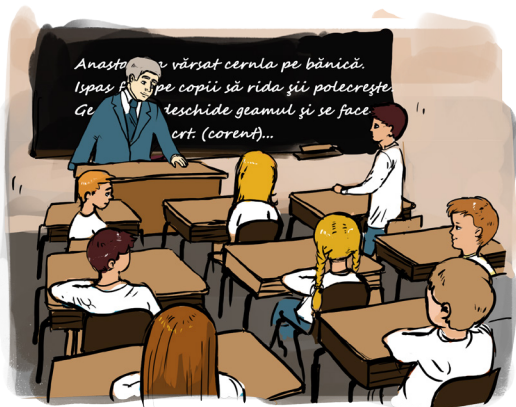
Și, în timp ce toți copiii scotoceau prin bănci și în ghiozdane, și-a smuls mantaua de pe umeri și s-a îndreptat spre tablă.

În clipa aceea — țin minte ca acum — parcă o mână ne-a oprit deodată răsuflarea tuturor, iar foșnetul caietelor a încetat, îl priveam înmărmuriți, în timp ce el, la tablă, scria cu greutate, strâmb și prelung, rând după rând. Învățătorul nostru nu avea mâna dreaptă. Scria cu mâna stângă...

Târziu, s-a întors spre clasă, cu fruntea brobonată de sudoare, palid, și a vorbit șoptit și tremurat:

– Vă făgăduiesc ca data viitoare să scriu mai frumos.

Prin iarnă, scria la tablă cu ușurință. Ne corecta caietele, îndreptând cu roșu literă cu literă, și de fiecare dată scria în josul paginii câteva cuvinte: „Mai atent”; sau: „Mai ordonat”; sau, câteodată: „Bine, sunt mulțumit”. Priveam scrisul lui prelung, apăsat, copiat parcă din abecedar, puțin pieziș, priveam și scrisul nostru... Ne rușinam cel mai adesea și ne luam, tăcuți și încrunțați, angajamentul să scriem tot așa ca el... Ciudat. Pe nesimțite, îi imitam scrisul. Scriam mai toți aplecat spre stânga, dar câteodată literele ieșeau pocite, îngrămădite, strâmbte. A doua zi,

mâhniți, vedeam în josul temei aceeași propoziție, ca din abecedar, cu roșu: „Mai ordonat”; sau: “Mai cu grijă”, și hotărâm din nou să ne îndreptăm. Scriam, rupeam foile, și când, la sfârșit, dădeam caietele la control, așteptam cu sufletul la gură ca el să scrie dedesubt, a doua zi: „Acum este mai bine, sunt mulțumit”...

Și, în acest timp, în mintea tuturor se ridica întrebarea: “Cum poate să scrie atât de frumos și atât de repede cu mâna stângă?”. Scria adesea în fața noastră pe tablă cu mâna stângă, răsucit, încovoiat, până când ajungea să umple tabla, apoi se ridica îngrijorat, cu fruntea brobonată de sudoare, zâmbind cu mulțumire clasei:

– Copiați!

Dar într-o zi de iarnă noi am aflat secretul.

– Vreți să vedeți ceva? Ne-a întrebat băiatul femeii de serviciu, coleg cu noi. O să rămâneți trăsnii. Veniți mâine la școală mai de dimineață.

Am venit. Nici nu se luminase pe deplin. În toată școala, o singură fereastră luminată: a clasei noastre. Ne-am adunat sub geam și am privit înăuntru. L-am văzut pe el, singur, la tablă, își dăduse jos haina și

scria. Încet, cu grijă, literă cu literă... Când a umplut tabla, s-a dat înapoi câțiva pași și a privit. Am văzut și noi atunci toată tabla. Nu cuprindea nicio propoziție, niciun cuvânt. De sus și până jos era o singură literă: a mic, a mare.

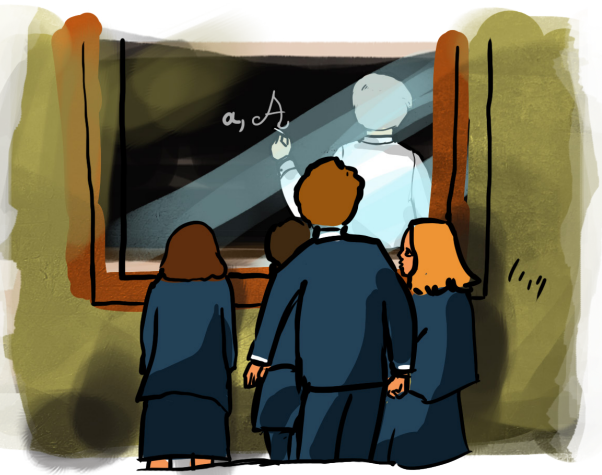
Învățătorul nostru s-a apropiat apoi de tablă și a șters-o. Pe urmă a început să scrie iarăși, mai repede, tot mai repede... și, când a isprăvit, s-a îndepărtat nițel, a clătinat din cap și am auzit în clasa goală un cuvânt, unul singur:

– Rău!

S-a îndreptat spre burete, a șters în grabă totul și a început din nou să scrie: a mic, a mare...

... Din ziua aceea, cuvintele „Mai atent”, „Mai ordonat” n-au mai apărut pe caietele clasei a patra...

Vizitatorii se îngrămădeau în spatele meu. Am mai privit o dată fila cu scrisul învățătorului meu. Am privit cele două șiruri de semnături ale elevilor săi – aproape toate plecate nițel spre stânga, cu litere prelungi și apăsate. Apoi, fericit și tulburat de această neașteptată întâlnire, mi-am pus și eu semnătura dedesubtul numelui învățătorului meu și-am adăugat – spre nedumerirea celor din jur, tot cu litere prelungi și apăsate: „Elev”.

Dicționar

încovoiat, încovoiat, adj.: îndoit, curbat, arcuit; adus de spate; cocărat;

familiar, -i, adj.: (despre exprimare, limbaj, stil) care este folosit în (sau apropiat de) vorbirea obișnuită; simplu, fără pretenții; (despre atitudini, comportări etc.; despre oameni) simplu, prietenos, apropiat; iscălitură, -i, s.f.: numele unei persoane

scris de ea însăși pe un act oficial; semnătură; felul cum iscălește cineva;

fără preget: fără întrerupere; neîntrerupt, neobosit;

manta, -le, s.f.: haină lungă, groasă sau impermeabilă care apără de frig, de ploaie etc.;

brobonat, brobonați, adj.: acoperit cu broboane sau picături.

Receptarea textului

1. Când se petrece întâmplarea cu domnul învățător?
2. Care este numele învățătorului?
3. De ce erau elevii considerați *răii clasei*? Transcrie fragmentul justificator!
4. Ce reacție au avut elevii când învățătorul lor a început să scrie la tablă? Transcrie fragmentul potrivit.
5. La ce persoană este redactat textul? Motivează răspunsul printr-un citat relevant.

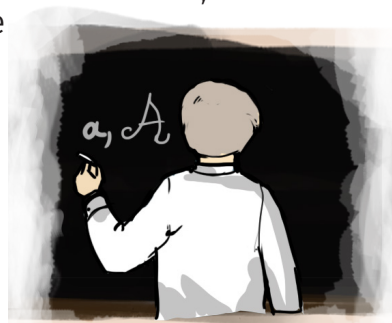
Înțelegerea textului

1. Numește personajele întâmplării relatate de către erou.
2. Transcrie, din text, un moment trist din viața elevilor.
3. Cum este descris învățătorul? Sunteți de acord cu replicile și faptele sale? Transcrieți pasaje care să reprezinte elemente descriptive!
4. Ce simțeau elevii, văzând cum ajunsese să scrie învățătorul din toamnă până în iarnă?

Valorificarea textului

1. Cum este descrisă caligrafia învățătorului? Compară scrisul învățătorului cu scrisul elevilor. Transcrie pasaje care să evidențieze descrierea celor două tipuri de scris.
2. Ce relație există între elevi și dascălul lor? Extrage cuvinte și grupuri de cuvinte, din text, care să oglindească această relație.
3. Povestește și tu o întâmplare cu unul dintre dascălii tăi, care te-a impresionat în timpul școlii.

RECAPITULARE

• Rezolvă cerințele, pornind de la următorul text:

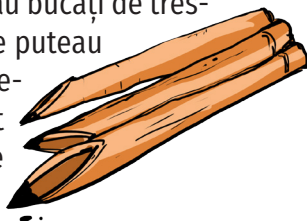
Invenții și inventatori: Petrache Poenaru și primul toc rezervor

Pentru a comunica împreună cu ceilalți, omul a inventat scrisul. Însă cum, fără mijloacele ajutătoare, scrisul n-ar fi fost posibil, le-a inventat și pe acestea. A durat mult timp și mult efort pentru a ajunge, în prezent, la creionul digital. Inițial, omul s-a folosit de tot ceea ce i-a oferit natura, apoi a inventat unelte și, mai târziu, a ajuns la performantul creion cu microcipuri.

Pentru a cunoaște cine este inventatorul stiloului, trebuie să ne informăm asupra istoriei acestei descoperiri și prin ce modificări a trecut de-a lungul anilor.

Dar, cum au apărut primele stilouri? Iată istoria lor, lungă și interesantă!

Odată cu inventarea papirusului de către egipteni, cândva între 3000 și 2800 î.Hr. au apărut și primele stilouri. Acestea reprezentau bucăți de trestie sau papură, prevăzute cu o gaură tubulară centrală, ce puteau absorbi o coloană îngustă de lichid colorat pe care îl eliberau lent în momentul în care erau înclinate sub un anumit unghi. Fiindcă materia primă se găsea în natură, se pare că scribii egipteni aveau la dispoziție o sursă inepuizabilă de instrumente de scris.

Evoluția scrisului sub aspectul execuției și controlului caracterelor este reprezentat de adoptarea instrumentelor de scris din pene de pasăre.

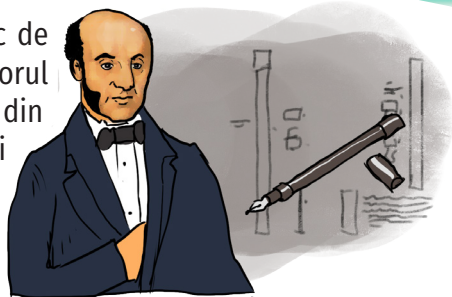
O perioadă lungă de timp, penița a reprezentat instrumentul de scris standard pentru mai multe civilizații. Păsările erau cele care furnizau acest obiect, omul adaptându-l necesităților sale. La început, o pană proaspăt smulsă sau găsită era uscată, apoi curățată de grăsimile animale ce ar fi împiedicat absorbția cernelii, aplicând progresiv căldura, până se usca, evitându-se astfel fragilizarea. La începutul secolului al XIX-lea se folosea penița din metal, dar cei care o utilizau erau în continuare nevoiți să înmoaie instrumentul într-o călimară și să scrie până la uscarea cernelii din vârful.

Lucrurile au stat astfel până în anul 1827, când românul Petrache Poenaru brevetează primul toc rezervor din lume, invenția fiind înregistrată mai întâi la Viena, apoi la Paris, sub denumirea „Condeiu portăreț fără sfârșit, alimentându-se însuși cu cerneală.” Această invenție a constituit o revoluție în domeniul mijloacelor de scris. Tocul cu rezervor cu cerneală „Poenaru”, noul stilou, avea calități deosebite, eliminând zgârieturile de pe hârtie produse prin utilizarea trestiiilor, penelor și tocurilor cu peniță metalică și, în același timp, scurgerile nedorite de cerneală. În schimb, acesta asigura un flux constant al cernelii.

Invenția lui Petrache Poenaru a fost prima de acest gen din lume. Stiloul lui a fost perfecționat ulterior, în 1863, de Brissant și Coffin, iar, în 1884, de Watterman.

Unitatea 6 - TĂRÂMUL CĂRȚII

Acesta din urmă a realizat un sistem practic de umplere cu cerneală a rezervorului. Rezervorul lui Watterman era de fapt o cămăruță pliabilă din cauciuc, în contact cu un levier de forma unei pompițe de pe suprafața externă a stiloului. Ridicarea levierului ducea la eliminarea aerului din cămăruță, creând un vid; ulterior, eliberându-se levierul, cerneala era aspirată în rezervor. Camera etanșă, împreună cu îmbunătățirea calității cernelii, au redus la minimum riscul închegării, astfel noul instrument de scris devine mai performant și mai ușor de utilizat.

Invenția lui Watterman din 1884 s-a bucurat de un succes răsunător, astfel încât numele său a devenit curând sinonim cu stiloul cu rezervor.

Mai târziu, au apărut și pixurile cu bilă inventate de ungarul Lazlo Biro. Între stilouri și pixuri există o diferență considerabilă. Rezistența pixului reprezenta punctul forte al acestuia, dar la succesul său a contribuit și faptul că rezervorul ce conținea o cerneală specială era suficient de încăpător pentru a scrie mai mult, cerneala uscându-se imediat.

Până în zilele noastre, se pare că nimeni nu a reușit să rezolve principala problemă a pixurilor cu bilă: scurgerea pastei. Cu siguranță însă, putem să sperăm că aceasta va fi următoarea descoperire tehnologică ce va revoluționa domeniul materialelor destinate scrisului.

Până la următoarea invenție în domeniul „ustensilelor” pentru scris, stiloul lui Petrache Poenaru rămâne o descoperire de marcă, de care noi, românii, ne mândrim de peste un deceniu.

Dicționar

scrib, -i, s.m.: 1. (la vechii egipteni) persoană care redacta sau copia acte;

a breveta, vb.: a recunoaște o invenție printr-un brevet;

1. Precizează într-un enunț care este tema textului.
2. Odată cu ce altă descoperire veche au apărut primele stilouri?
3. Din ce material erau realizate primele stilouri?
4. În ce an a inventat Petrache Poenaru primul stilou și sub ce denumire a fost acesta cunoscut?
5. Precizează ce tip de text este **Invenții și inventatori: Petrache Poenaru și primul toc rezervor**. Adu, în sprijinul afirmației tale, trei argumente. Susține-le cu informații din text.
6. Transcrie din text trei pronume personale. Precizează pentru fiecare persoană și numărul.

7. Alcătuieste enunțuri în care cuvântul **lui** să aibă două valori morfologice diferite. Pecizează-le!
8. Analizează după modelul dat un pronume personal din textul-suport.
Model: -i - pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, formă scurtă
9. Transcrie din text trei adjective. Precizează pentru fiecare genul și numărul.
10. Analizează, după modelul dat, adjectivele subliniate în text.
Model: practic - adjectiv propriu-zis, simplu, genul neutru, numărul singular (se acordă cu substantivul **sistem**), rolul de atribut
11. Indică varianta corectă:
- În construcția **mai ușor**, adjectivul se află la gradul de comparație:
 - a) pozitiv b) superlativ absolut c) comparativ de superioritate
 - Adjectivul **specială** este la gradul de comparație:
 - a) superlativ absolut b) nu are grad de comparație c) pozitiv
12. Realizează un text nonliterar descriptiv, de minimum 20 de rânduri, în care să prezinți o invenție despre care ai aflat la una dintre orele de curs, pornind de la textul-suport.
13. Scrie-i o scrisoare prietenului tău dintr-o altă țară, în care să-i povestești despre invenția lui Petrarca Poenaru. Roagă-l să-ți povestească și el în următoarea scrisoare despre o invenție celebră din țara lui.

EVALUARE

• Se dă textul:

Ești admirator al instrumentelor de scris din epoca modernă? Apreciezi frumosul, eleganța și tradiția? Optează, atunci, pentru gama de stilouri performante **Penița fermecată!**

Vă oferim un portofoliu bogat de stilouri excepționale, ce se remarcă prin materiale deosebite și printr-un design special, adaptat unor diverse gusturi. La cerere, se pot executa și stilouri personalizate, pentru a satisface cei mai pretențioși clienți sau pentru a oferi cadouri excepționale unor persoane speciale! Alege **Penița fermecată** și alege performanța și eleganța!

Penița fermecată, pentru dumneavoastră, oricând un instrument util sau un cadou de lux!

Unitatea 6 - TĂRĂMUL CĂRȚII

Cadranle

1. Numește tipul de text în care se încadrează reclama de mai sus. Adu trei argumente în sprijinul afirmației tale și susține-le cu informații din text. **0,9 puncte**

3. Având ca model textul-suport, creează o reclamă pentru un produs preferat! Folosește substantive și adjective! Fii creativ și expresiv! **1 punct**

Indicație: Respectă regulile de concepere a unei reclame!

2. Transcrie, din reclama de mai sus, patru structuri care să marcheze prezența descrierii! **0,8 puncte**

Model: epoca modernă

4. Transcrie, din textul-suport, un pronume personal de politețe. Precizează persoana și numărul. Rescrie enunțul, înlocuind pronumele personal de politețe cu pronumele personal corespunzător. **0,9 puncte**

Model: dumnealui - persoana a III-a, numărul singular

El merge în parc.

5. Transcrie, din textul-suport, trei adjective propriu-zise și unul provenit din verb la modul participiu. **0,8 puncte**

Model: modernă - adjectiv propriu - zis

fermecată - adjectiv provenit din verb la modul participiu

6. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate (A) sau false (F). **0,8 puncte**

- În propoziția **Apreciezi frumosul, eleganța și tradiția.**, cuvântul **frumosul** este adjectiv.
- Adjectivul **bogat** are la superlativ absolut forma **foarte bogat**.
- Adjectivul **cei mai pretențioși** este la gradul de comparație superlativ relativ de superioritate.
- Adjectivul **exceptional** nu are grad de comparație.

7. Analizează, după modelul dat, adjectivele subliniate în text. **0,8 puncte**

Model: bogat - adjectiv propriu-zis, simplu, genul neutru, numărul singular (se acordă cu substantivul **portofoliu**), rolul de atribut, gradul de comparație pozitiv

8. Alcătuieste un dialog, de maximum 10 replici, între tine și un prieten dintr-o altă țară pe tema importanței reclamelor pentru alegerea unui produs. **1,4 puncte**

Indicație: Respectă regulile redactării unui text dialogat!

9. Ești în excursie într-o țară străină și având nevoie de un produs pentru igienă, ai ales unul după vizionarea unei reclame convingătoare. Produsul ales era însă expirat și ai ajuns la spital. Relatează, în 10 rânduri, întâmplarea! **1,6 puncte**

Indicație: Respectă regulile redactării unei narațiuni!

Punctaj: 1. $3 \times 0,3 \text{ p} = 0,9 \text{ p}$; 2. $4 \times 0,2 \text{ p} = 0,8 \text{ p}$; 3. $0,5 \text{ p} + 0,5 \text{ p} = 1 \text{ p}$; 4. $2 \times 0,45 \text{ p} = 0,9 \text{ p}$; 5. $4 \times 0,2 \text{ p} = 0,8 \text{ p}$; 6. $4 \times 0,2 \text{ p} = 0,8 \text{ p}$; 7. $4 \times 0,2 \text{ p} = 0,8 \text{ p}$; 8. $0,4 / 0,8$ (conținut) + $0,4 \text{ p}$ (tip de text) + $0,1 \text{ p}$ (ortografie și punctuație) + $0,1 \text{ p}$ (număr de replici) = $1,4$; 9. $0,8 \text{ p} / 1 \text{ p}$ (conținut) + $0,3 \text{ p}$ (tip de text) + $0,2 \text{ p}$ (ortografie și punctuație) + $0,1 \text{ p}$ (număr de rânduri) = $1,6 \text{ p}$; **1 punct din oficiu. Total: 10 puncte.**

EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Unitatea 7 JOCURI DE COPIL

Conținuturi:

Text de bază - *Jucăriile celui cuminte* de George Coșbuc

- Strategii de interpretare – interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația)
- Atitudini comunicative: atenție și empatie
- Strategii de comprehensiune: predicții, împărtășirea impresiilor de lectură
- Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație
- Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/ mesajelor textului
- Exprimarea adecvată a emoțiilor
- Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal)
- Interese și atitudini față de lectură
- Limba standard. Normă și abatere

Lectură suplimentară - *Micul Prinț* de Antoine de Saint-Exupéry (fragment)

- Recapitulare
- Evaluare

George Coșbuc (1866 - 1918) a fost poet și traducător, membru titular al Academiei Române încă din anul 1916. Creația sa îl recomandă drept un autor cu un talent literar desăvârșit.

A cultivat spiritul autentic românesc, surprinzând în opera sa frumusețea naturii, obiceiurile, tradițiile și eroismul poporului român: *Filosofii și plugarii* (operă de debut), *Nunta Zamferei*, volumele *Balade și idile*, *Fire de tort*, *Cântece de vitejie* etc.

Jucăriile celui cuminte

de George Coșbuc

Un copil, când jocu-i place,
Toată lumea joc îi face;
Iar el toate le pricepe
Și cu ele-un joc începe.
Zice tufa de zambile:
– Bună ziua, drag copile!
Floarea zice: – Oprește-ți pașii!
– Prinde-ne! zic fluturașii.
– Eu sunt netedă și mică,
la-mă! zice-o pietricică.
Cântă rândunica iară:
– Eu de mult te chem afară!
Cățelușul și el vine:
– Hai și joacă-te cu mine!
Vrăbii zboară pe tot locul:

Vezi, așa e vesel jocul!
Patru roți de la trăsură
Strigă: – Iute alergătură!
Vântul zice: – Așa mi-e placul,
Să-ndoiesc de vârf copacul!
Mărul zice:
– Mă voi coace,
– Vin-atunci pe fugă-ncoace!
Toate-așa cu drag îl cheamă
Și el vesel ia de seamă
Numai cel ursuz nu știe
Cum să-și fac-o jucărie
Și numai posomorâtul
Nu-și știe alunga urâtul.

Dicționar

a pricepe, vb.: a înțelege;
netedă, -e, adj.: catifelată;
alergătură, -uri, s.f.: alergare;

ursuz, -i, adj.: morocănos, posomorât;
a lua de seamă (expresie): a observa.

Receptarea textului

1. Precizează cuvântul care apare cel mai des în textul poeziei.
2. Împreună cu un coleg împrumutați fiecare câte un dicționar de la biblioteca școlii. Cine va reuși să descopere cel mai repede sinonimul cuvintelor: *a începe*, *netedă*, *vesel*, *iute*, *a ști*, apoi să le integreze în enunțuri, acela va câștiga.

3. Asociază cuvintelor din partea stângă antonimele corespunzătoare:

a începe
a opri
a prinde
mică
pietricică
a lua
cuminte

a da, a oferi
mare, imensă
a termina, a încheia
pietroi, piatră mare
a lăsa, a da drumul, a slobozi
a începe, a debuta
neastâmpărat, zburdalnic

4. Transcrie varianta corectă.

• Virgula s-a folosit în versul – *Bună ziua, drag copil!*:

- a) pentru a separa termenii unei enumerații
- b) pentru a marca o adresare directă
- c) după formula de salut

• Semnul exclamării s-a folosit în structura *la-mă!*:

- a) pentru a marca o mirare
- b) pentru a izola verbul de restul versului
- c) pentru a marca un ordin exprimat de o formă a verbului la modul imperativ

• În textul poeziei, rolul liniilor de dialog este de:

- a) a marca pauze
- b) a marca vorbirea directă
- c) a marca finalul dialogului

Înțelegerea textului

1. Scrie numele poetului care a scris poezia *Jucăriile celui cuminte*.

2. Poezia conține: a) 5 versuri b) 10 versuri c) 29 de versuri

3. Caută în text câte un cuvânt care să exprime:

- ideea de joc
- o floare
- o viețuitoare care zboară
- un pom fructifer
- o viețuitoare care cântă
- un fenomen al naturii
- un obiect
- un animal considerat prieten al omului

4. Enumeră personajele care iau parte la acțiune.

5. Există vreo legătură între cuvântul *joc* și cuvântul *copil*? Precizează care este aceasta.

6. Ce sens dai expresiei *toată lumea îi face joc*?

7. Exprimă, printr-un emoticon, ce stare îți dă lecturarea poeziei. Argumentează alegerea făcută!

Valorificarea textului

1. Scrie ideea la care te gândești după ce ai citit textul.
2. Transcrie în caiet propozițiile date, menționând dacă sunt adevărate (A) sau false (F).
 - Mai mulți oameni sunt prezenți în poezie.
 - Acțiunea se desfășoară în natură.
 - Animalele nu se regăsesc în poezie.
 - Anotimpul sugerat în poezie este primăvara.
 - Copilul vesel își face jucării din orice.
 - Copilul posomorât este vesel.
3. Completează spațiile libere, folosind cuvinte din text:

Toată lumea joc
Zice de zambile.
Floarea zice: pașii!
— Hai și joacă-te!
— Vin-atunci pe!
Numai nu știe.

4. Transcrie două versuri care să redea imagini vizuale și alte două care să redea imagini auditive.
5. Redă printr-un desen conținutul poeziei, punând în evidență care este condiția pentru ca toată lumea să dorească să se joace cu acest copil din poezie.

Strategii de interpretare – interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația)

Personificarea

Descoperă!

- Citește următoarele propoziții:

Mama te cheamă afară.

Rândunica te cheamă afară.

- Ce observi? Există vreo diferență între aceste enunțuri? Argumentează-ți răspunsul.

Reține!

Figura de stil prin care sunt atribuite lucrurilor, animalelor sau fenomenelor din natură trăsături specifice oamenilor se numește **personificare**.

Exersează!

1. Completează un tabel, plecând de la poezia *Jucăriile celui cuminte* de George Coșbuc, după modelul dat:

Elementul personificat	Cuvinte/ structuri prin care se realizează personificarea	Ce trăsături au fost atribuite prin personificare
tufa de zambile	zise	înzestrată cu limbaj, vorbire
....

2. Precizează ce personificare ți-a plăcut cel mai mult din poezie? Argumentează-ți alegerea, utilizând construcții de tipul: **Am ales această personificare pentru că ...**; **Îmi dă impresia că...**; **Cred că...**; **Personificarea aleasă îmi creează sentimentul de...**

3. Alcătuieste enunțuri în care să personifici: **un animal, un obiect, un fenomen al naturii, un astru ceresc, un moment al zilei.**

Comparația**Descoperă!**

- Citește următoarele propoziții:

Cerul este ca o apă limpede și nesfârșită.

Copiii erau înfometati precum niște lupi.

Obrajii fetei erau ca două mere roșii.

Luna aluneca pe cer ca o împărăteasă.

- Ce observi la propozițiile de la exercițiul anterior?
- Completează un tabel, având ca suport propozițiile de la exercițiul 1, după modelul dat:

Termenul comparat	Termenul prin care se compară	Asemănarea celor doi termeni
cerul	apă	limpezime, nesfârșire
....

Reține!

Figura de stil ce constă în alăturarea a doi termeni, pornind de la o asemănare a acestora se numește **comparație**. Scopul ei este de a pune în evidență trăsăturile termenului comparat prin termenul cu ajutorul căruia se compară.

Comparația este alcătuită din doi termeni, legătura dintre aceștia realizându-se cu ajutorul cuvintelor: **ca, precum, cum, cât, asemenea.**

- **Termenul comparat** – obiectul care se compară.
- **Termenul comparant** – obiectul cu ajutorul căruia se compară primul termen pentru a-l evidenția.

Exemplu: Cerul ca o apă limpede
cerul - termen comparat
ca - element de legătură
apă limpede - termenul comparant

Exersează!

1. Identifică și transcrie comparațiile, specificând în caiet, termenul comparat și termenul comparant din fragmentele:

*Iată un voinic călare,
Alb ca fulgul de ninsoare
(Poezie populară)*

*Văd poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere...
(Epigonii, Mihai Eminescu)*

*Soarele rotund și palid se prevede printre nori
Ca un vis de tinerețe printre anii trecători
(Iarna, Vasile Alecsandri)*

*Atât de fragedă te-asemeni
Cu floarea albă de cireș.
(Atât de fragedă..., Mihai Eminescu)*

*Trecut-au anii ca nouri lungi pe șesuri.
(Trecut-au anii..., Mihai Eminescu)*

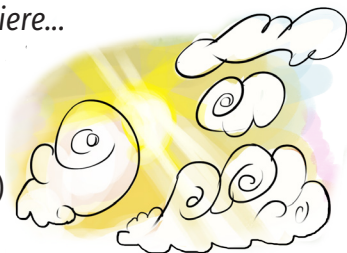
După ce ne oprirăm puțin la o colibă părăsită, cumpănim în valea Cracăului. Ajunși la acest pârâu limpede ca o picătură de rouă ne stâmpărarăm setea și începurăm iarăși a urca, de-a curmezișul, un șir de coline lutoase și seci, (...) munți de marnă cenușie ai Neamțului, care se întindeau ca o fâșie de fum plumburiu pe zarea cerului depărtat...

(Amintiri dintr-o călătorie, Calistrat Hogaș)

2. Asociază următorii termeni, realizând scurte structuri comparative.

tufa de zambile
fluturii
piatra netedă
cățelușul jucăuș
vântul furios
copiii zgomotoși

ca un balaur
ca un ciorchine
ca niște flori multicolore
precum suprafața lacului
ca un copil
ca o ceată de vrăbii

3. Identifică, apoi precizează câte comparații se află în fragmentele de mai jos. Scrie în caiet varianta corectă de răspuns.

- *Aburii ușori ai nopții ca fantasme se ridică
Și, plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică.
Râul luciu se-ncovoiaie sub copaci ca un balaur
Ce în raza dimineții mișcă solzii lui de aur.*
(*Malul Siretului*, Vasile Alecsandri)

a) două comparații b) trei comparații c) o comparație

- Bătrânii au tăcut, iar înserarea a devenit palidă ca un ceai de tei.

a) două comparații b) nicio comparație c) o comparație

• Deasupra râului se ridică o ceață deasă, ca un abur, iar din acest abur apără deodată o minunată barcă. Arăta ca o corabie de vikingi.

a) trei comparații b) nicio comparație c) două comparații

4. Scrie un text, de 10-12 enunțuri, în care să prezinți o lume a jucăriilor, utilizând două personificări și trei comparații. Dă un titlu textului!

Strategii de comprehensiune: predicții, împărtășirea impresiilor de lectură

Predicții

Reține!

Predicția reprezintă activitatea de anticipare a unui fenomen sau a unui eveniment. Ea recurge la imaginație și determină găsirea de soluții originale unor situații posibile și propunerea de idei.

Exersează!

- Se dă textul:

Tatăl meu avea o mică moșie în Nottinghamshire; eu eram al treilea din cei cinci fii ai săi. La vârsta de patrusprezece ani el m-a trimis la colegiul Emanuel din Cambridge, unde am stat trei ani, văzându-mi de învățătură cu mare sânguință; cum însă întreținerea mea era prea costisitoare pentru bruma noastră de avere, am fost dat în ucenicie la domnul James Bates, un vestit chirurg din Londra, la care am lucrat patru ani. În acest răstimp, primind din când în când mici sume de bani de la tatăl

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

meu, i-am cheltuit învățând navigația și alte părți ale matematicii, folositoare celor ce-și pun în gând să călătorească - lucru pe care nădăjduiam să-l realizez mai devreme sau mai târziu. (...)

Am studiat medicina vreme de doi ani și șapte luni, știind cât de bine o să-mi prindă această știință în călătorii îndelungate. Curând după întoarcerea mea de la Leyda, bunul meu dascăl, domnul Bates, m-a recomandat în calitate de chirurg pe vasul *Swallow*, de sub comanda căpitanului Abraham Pannell. Cu el am lucrat trei ani și jumătate, făcând câteva călătorii în Levant și în alte ținuturi. (...) Am fost chirurg pe două corăbii la rând și, în șase ani, am făcut mai multe călătorii în Indiile de Est și de Vest și astfel am mai agonisit câte ceva. (...)

La 5 noiembrie (dată la care în ținuturile acelea începe vara), pe o vreme foarte cețoasă, marinarii descoperiră o stâncă la o jumătate de cablu depărtare de vas, dar vântul bătea cu atâta furie, încât ne-a mânat drept spre ea și, ca urmare, vasul s-a sfărâmat. Șase oameni din echipaj, printre care și eu, am coborât barca în mare și am izbutit să ne îndepărtăm de corabie și de stâncă. După socotelile mele, am vâslit cam vreo trei leghe, până când ...

(**Călătoriile lui Gulliver**, Jonathan Swift, fragment I)

1. Înainte de a citi fragmentul de text dat, îți propunem următorul **joc de creativitate** prin completarea unui tabel, după modelul dat. Răspunde la prima și a doua întrebare, înainte de a citi cele trei paragrafe ale fragmentului.

	Ce crezi că se va întâmpla?	De ce crezi aceasta?
Citește titlul!
Citește primul paragraf!
Citește al doilea paragraf!
Citește al treilea paragraf!

2. Citește fiecare paragraf din fragmentul dat și răspunde la întrebarea: **Ce s-a întâmplat în realitate?**

3. Realizează o continuare a fragmentului dat, alcătuită din alte 2-3 paragrafe. Ține cont de informațiile pe care le ai până în acest moment și apelează la creativitate!

Împărtășirea impresiilor de lectură

Reține!

Impresia de lectură reprezintă opinia, sentimentul fiecăruia dintre noi în legătură cu un text citit.

Exersează!

- Citește fragmentul.

Auzeam în jurul meu un zgomot nedeslușit, dar din poziția în care mă găseam nu izbuteam să văd altceva decât cerul. N-a trecut mult și am simțit ceva ca o vietate mișcându-se pe piciorul meu stâng, înaintând binișor pe piept și oprindu-mi-se în dreptul bărbiei; plecându-mi ochii pe cât puteam, am deslușit o făptură omenească ce n-avea nici șase inci înălțime, cu un arc și o săgeată în mâini și cu o tolbă de săgeți la spate. Între timp, am simțit cel puțin patruzeci de alte ființe asemănătoare urmând-o pe cea dintâi. Cuprins de o uimire fără margini, am răcnit atât de tare, încât au luat-o cu toții la fugă înapoi, înfricoșați, iar câțiva dintre ei, după cum mi s-a spus mai târziu, au fost răniți în urma căzăturilor, când au încercat să sară de pe mine jos, pe pământ. Aceasta nu i-a împiedicat, totuși, să se întoarcă peste puțin timp, iar unul din ei care se avântase până într-un loc de unde putea să-mi vadă toată fața, și-a ridicat brațele și ochii în semn de mirare și a strigat cu o voce pițigăiată, dar deslușită: Hekinah degul! Ceilalți au repetat aceste cuvinte de mai multe ori. Dar atunci nu le-am putut pricepe înțelesul.

Își poate lesne închipui cititorul că în tot acest timp eram într-o poziție foarte neplăcută; în cele din urmă, zbatându-mă ca să mă eliberez și să descopăr metodele pe care le folosiseră ca să mă lege. Totodată, cu o smucitură violentă care îmi pricinui o durere cumplită, am desfăcut puțin firele ce-mi legau părul pe partea stângă, atât cât era nevoie ca să pot întoarce capul cu vreo două inci.

Omuleții o rupseră însă la fugă pentru a doua oară, înainte ca eu să-i pot prinde; apoi îndată începură să scoată niște țipete puternice și foarte ascuțite, iar când acestea încetară, unul dintre ei strigă din răspuț: Tolgo fonac.

(**Călătoriile lui Gulliver**, Jonathan Swift, fragment II)

1. Ce impresie ți-a făcut lecturarea acestui fragment?
2. Prezintă, în 3-4 rânduri, secvența care ți s-a părut cea mai amuzantă.
3. Scrie împreună cu un coleg o poveste cu tema **Jocuri de copil**.
4. Ce semnificație crezi că au ultimele cuvinte ale fragmentului?
5. Citește cartea **Călătoriile lui Gulliver** de Jonathan Swift și spune ce te-a impresionat cel mai mult. Argumentează!

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

Atitudini comunicative: atenție și empatie

Descoperă!

- Citește unui coleg enunțul marcat din *Călătoriile lui Gulliver* (fragmentul II). Sugerează altui coleg să facă un zgomot când citești. Ce observi?
- Întreabă-ți colegul căruia i-ai citit dacă a reușit să te asculte cu atenție.

Reține!

Atenția te ajută nu doar să asculți cuvintele interlocutorului, dar să și depui un efort pentru a reține cât mai mult din mesaj. Dacă ești atent, înțelegi sensul celor transmise și poți integra noile informații între cunoștințele deja deținute.

- Nu te lăsa distras de factori din exteriorul discuției (zgomote, alte discuții)!
- Concentrează-te la ce ți se spune pentru a înțelege corect mesajul transmis!
- Fii atent să recepționezi mesajul vorbitorului și să îl înțelegi corect.

Exersează!

1. Ascultă următoarele ghicitori și dă interpretarea corespunzătoare:

Cât trăim o ținem minte,
Ne învață lucruri sfinte.
Răbdătoare și sfătoasă,
Ea ne este-a doua casă.
(școala)

Trece nevăzut,
Repede de necrezut
Umblă, nu fuge, nu sare
Rostu-i pe lume e mare.
(înduș)

2. Ascultă textul unei emisiuni de gătit prăjituri. Completează spațiile libere cu informațiile care lipsesc: *cuptorul, se amestecă, densă, de lămâie, din nou, pe jumătate, o spatulă, 50-60 de minute*.

CHEC CU MURE

Ingrediente

- 200 g unt
- 150 g zahăr tos
- 3 ouă mari
- 200 g făină
- o linguriță praf de copt
- 150 ml iaurt
- o lămâie
- vanilie
- 250 g mure proaspete

Mod de preparare

Se încinge , se tapetează cu hârtie de copt o tavă. Apoi untul cu zahărul, până se obține o cremă și zahărul e aproape topit. Se adaugă ouăle, pe rând, amestecând bine. Se pun sucul și coaja, iaurtul. Le amestecăm pe toate 2-3 minute. Se pune apoi făina cu praf de copt. Se amestecă Se adaugă murele, spălate bine și tăiate Le încorporăm în compoziție, folosind Se toarnă apoi totul în tava pregătită și se dă la cuptor

Joc didactic

Antrenează-ți colegii în jocul **Magia cuvintelor**! Vezi care dintre voi poate spune, în fiecare zi, timp de o săptămână, cât mai multe cuvinte al căror sens nu-l știți până în acel moment. Notați cuvintele descoperite în caiet!

Descoperă!

- Colegul tău, Andrei, a uitat penarul acasă. Ce crezi că a simțit el?
 - Stabilește care dintre următoarele afirmații ar dovedi că este înțeleș de ceilalți. Transcrie răspunsul corect:
- Ești mereu neatent!
 - Vom rezolva, am eu un pix de rezervă!
 - Dimineața, când te grăbești, se mai întâmplă să rătăcești câte ceva. Dar o să te descurci cumva azi.
 - Nu pot să te ajut! Treaba ta!
 - Știu cum e. Mi s-a întâmplat și mie, de aceea păstrez mereu un pix separat.

Reține!

Empatia se referă la capacitatea cuiva de a înțelege o **stare emoțională** a altei persoane, ca și cum ar fi în locul ei, și de a fi alături de aceasta printr-un **comportament** corespunzător și printr-o **atitudine** înțelegătoare.

Ascultarea empatică este modul de a asculta cu intenția clară, de a înțelege.

Exersează!

1. Spune ce preferă colegul tău și ce îl supără. Cum ți-ai dat seama?
2. Care sunt gesturile pe care le faci pentru cel mai bun prieten al tău?

Lucrează în echipă!

Alege un subiect de discuție cu un coleg (copilărie, prieteni, cărți etc.). Discutați pe această temă timp de 5 minute. La final scrie pe o hârtie ce crezi că simte și gândește colegul tău despre tema respectivă.

Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație

Reține!

Ortografia reprezintă scrierea corectă a cuvintelor unei limbi cultivate. Ea se leagă de normele ortoepiei, adică ale pronunției corecte.

Normele ortografice reprezintă un set de **reguli de redare în scris a cuvintelor** și a **grupurilor de cuvinte**, precum și de despărțire la capăt de rând.

Punctuația este un sistem de semne convenționale cu rolul de a marca în scris pauzele (, , .), intonația (, ! , ? , ...), întreruperea cursului vorbirii (... , , , , ;).

- Existența și respectarea unor **norme ortografice și de punctuație** reprezintă un factor important de stabilitate a limbii literare.

Exersează!

1. Transcrie în caiet forma corectă.

de asemenea/ de asemeni
mi-ar plăcea/ mi-ar place
doi membri/ doi membrii
nou-născuți/ noi-născuți
nu-ți face iluzii!/ nu-ți fă iluzii!
șaptezeci și trei/ șaptezecișitrei

ora douăsprezece/ ora doisprezece
repaus/ repaos
nu fii supărat!/ nu fi supărat!
fiica Anei/ fiica lui Ana
n-am decât.../ am decât...
să aibă/ să aibe

2. Rescrie corect enunțurile.

V-a-ți convins că no s-așept pân s-o-nopta' ca să-i re întâlnesc pe aceea. Niciun admirator n-ar putea renunța, i-am asigurat eu pe colegii noștrii. În ziua acea n-a apărut nici un nor pe cer, iar ei sau adunat în acelaș loc de vreme.

3. Care este anotimpul tău preferat? Alcătuieste un text în care să argumentezi de ce preferi un anumit anotimp. Utilizează toate semnele de ortografie și de punctuație cunoscute. Explică motivul pentru care le-ai folosit!

Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/ mesajelor textului

- Citește următoarea poezie și rezolvă cerințele.

Zărilor, de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
Zboară mierlele-n tufiș
Și din codri noaptea vine
Pe furiș.

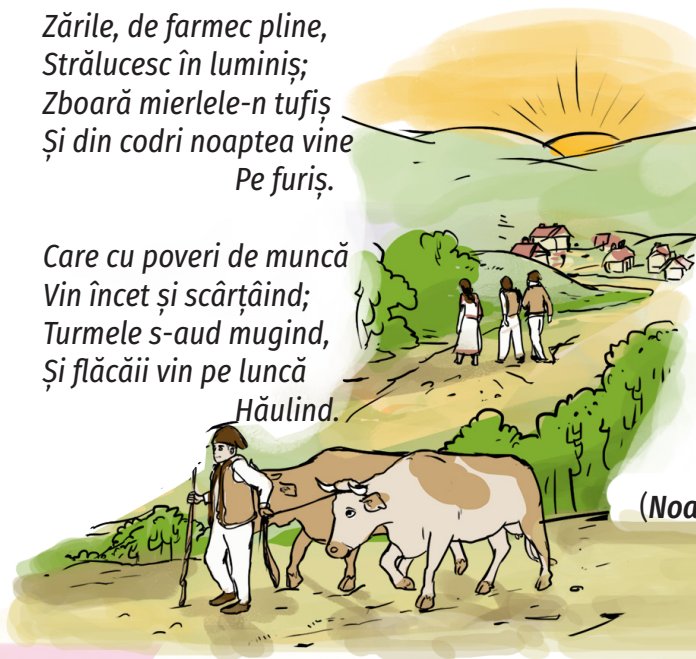
Care cu poveri de muncă
Vin încet și scârțâind;
Turmele s-aud mugind,
Și flăcăii vin pe luncă
Hăulind.

Cu cofița, pe-ndelete,
Vin neveste de la râu;
Și, cu poala prinsă-n brâu,
Vin cântând în stoluri fete
De la grâu.

De la gârlă-n pâlcuri dese
Zgomotoși copiii vin;
Satul e de vuiet plin;
Fumul alb alene iese
Din cămin.

.....

(Noapte de vară, George Coșbuc)

1. Notează în caiet toate ideile ce te „asaltează”, plecând de la imaginea prezentată.

Te poți ajuta de următoarele întrebări: Ce sugerează imaginea?
Ce sentimente îți apar privind-o?

2. Ce impresie ți-a lăsat lecturarea poeziei?
3. Care sunt aspectele esențiale din poezie? Ce sugerează ele?
4. Ce temă abordează poetul?
5. Ce stări trăiește poetul?
6. Ce peisaj și ce moment al zilei sunt valorificate în poezie?
7. Poetul exprimă vreo atitudine față de obiectul descrierii? Justifică!
8. **Jurnalul cu dublă intrare**

Atribue cuvintelor *animalele, fetele, nevestele, flăcăii, natura, satul, copiii, vara*, însușiri/ trăsături desprinse din textul poeziei **Noapte de vară** de George Coșbuc.

Cuvântul	Însușiri/ trăsături
....

- Pe care dintre îmbinările obținute mai sus le consideri inedite?
- Ce mesaj transmit acestea pentru înțelegerea poeziei?
- Ce stări crezi că a trăit poetul când a conceput aceste structuri?
- Alege trei dintre aceste îmbinări de cuvinte și introdu-le în enunțuri proprii.

Exprimarea adecvată a emoțiilor

Reține!

Emoțiile reprezintă răspunsul nostru afectiv la ceea ce ne înconjoară. În funcție de cum se exprimă emoțiile, există relații armonioase cu ceilalți, se reușește ceea ce se propune, se simte liniștea și împlinirea.

Emoțiile de bază sunt: **bucurie, frică, furie, durere, tristețe, rușine, dezgust, dispreț, fericire, surprindere**. Fiecare trebuie să învețe să le simtă, să le recunoască și să le exprime.

Modalitățile de exprimare a emoțiilor se realizează:

- prin **elemente verbale**

Exemplu: Sunt bucuros că am fost lăudat.

Sunt tristă pentru că Maria mi-a vorbit deranjant.

Sunt furios pentru că un coleg m-a împins.

Sunt dezamăgit pentru că nu s-a jucat cu mine.

- prin **elemente nonverbale**

Exemplu: expresii ale feței, mimică

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

Când dorești să spui că ceva te nemulțumește sau te supără, exprimă-te pe un ton calm, folosește cuvinte care să nu îi ofenseze pe ceilalți, iar gesturile să fie unele controlate.

Exersează!

1. Alege două strofe din poezia **Noapte de vară** de George Coșbuc și recit-o în diferite ipostaze: **vesel, uimit, furios**.
2. Redă prin pantomimă o anumită expresie emoțională, pornind de la situații trăite și pune-i pe colegii tăi să ghicească ce ai dorit să exprimi.

Model: Ce ai fi simțit dacă nu ai fi primit un cadou de Crăciun? Mimează emoția!

3. Construiește enunțuri lacunare care să rimeze și completează-le cu acele cuvinte care să exprime emoțiile potrivite.

Model: Când apa mi s-a vărsat
Peste foaia ce-am lucrat
Nu am mai fost optimist
Ci am fost un pic cam trist...

Joc didactic - Cutia cu emoții

Într-o cutie se află bilețele care descriu diverse situații: un coleg nu este primit în jocul celorlalți copii, un coleg mi-a vorbit jignitor și sunt furios, am primit o notă nedorită și îmi este teamă să le spun părinților, nu am fost suficient de apreciat de colegi sau de profesori.

Găsește soluții pentru a transmite aceste stări pe care le-ai putea trăi. Jocul se poate desfășura în echipe.

Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal)

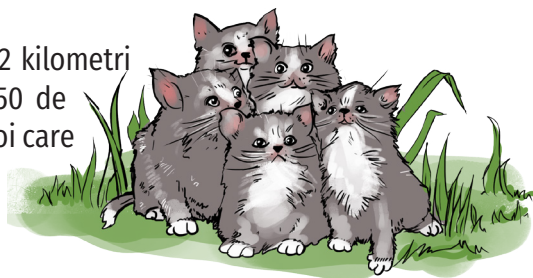
Numeralul cardinal

Descoperă!

- Citește următorul fragment:

Tatăl meu are o fermă unică la 2 kilometri de casa bunicilor. Acolo trăiesc peste 50 de animale, dar preferații mei sunt cei 5 pisoi care se joacă în grădină.

- Transcrie cuvintele care desemnează numere din fragmentul de mai sus.
- Există vreo diferență între ele?

Reține!

Numeralul este partea de vorbire flexibilă care exprimă un număr, determinarea numerică a obiectelor sau ordinea acestora prin numărare.

Numeralele cardinale pot fi:

- **simple:** de la unu până la zece și sută, mie, milion, miliard etc.
- **compuse:** unsprezece, douăzeci, șapte mii doi etc.

Rolul numeralului cardinal în propoziție

În propoziție numeralul cardinal poate îndeplini roluri de:

Subiect: Doi merg în parc. (*Cine* merg?)

Atribut: Cartea de la cei doi e pe masă. (*Care* carte?)

Două fete merg la cinema. (*Câte* fete?)

- Numeralele cardinale **unu** (**un**) și **doi**, precum și compusele de la acestea își schimbă forma după gen: **un băiat, o fată, doi băieți, două fete, douăsprezece fete**.
- Se scrie corect: **unsprezece, paisprezece, cincisprezece, șaisprezece, șaptesprezece, optsprezece**.
- Numeralul cardinal **unu** se scrie fără **-l** la final.
- Formele neadmise de normă sunt: **unșpe, unșprece, șaispce; unșpce; douășunu; pașopt; douăjde mii; o mieșunu; două mii/ milioane și o sută**, etc.
- Numeralul cardinal 12 și cel ordinal corespunzător trebuie folosite la forma de genul feminin atunci când se referă la substantive de genul feminin: **ora douăsprezece, clasa a douăsprezecea, douăsprezece mii de lei** (dar se acceptă și formele de masculin în indicarea datei: **doi/ doisprezece/ douăzeci și doi august**).
- Numeralele cardinale peste 20 folosesc prepoziția **de** pentru a face legătura cu un substantiv: **douăzeci** de copii.

Numeralul ordinal**Reține!**

Numeralul ordinal este partea de vorbire flexibilă care exprimă ordinea obiectelor prin numărare sau locul pe care acestea îl ocupă într-o înșiruire. Numeralele ordinale se formează de la numeralele cardinale, excepție făcând numeralul ordinal corespunzător lui **unu, una**.

Exemplu: al doilea (compus din **al**, numeral cardinal și particula **-lea**)
a șaptea (compus din **a**, numeral cardinal și particula **-a**)

Rolul numeralului ordinal în propoziție

În propoziție numeralul ordinal poate îndeplini rolurile de:

Subiect: A treia din grup este colega mea. (*Cine* este colega?)

Atribut: Cadoul de la a doua mi-a plăcut. (*Al cui* cadou?)

Primul băiat este premiantul clasei. (*Al câtelea* băiat?)

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

- Numeraledor cardinale **unu**, **una** le corespund numeraledor ordinarle **întâiul**, **întâia** sau **primul**, **prima**.
- Numeralul ordinal își schimbă forma după gen și număr: **întâiul** (genul masculin, numărul singular), **întâia** (genul feminin, numărul singular), **întâii** (genul masculin, numărul plural), **întâile** (genul feminin, numărul plural).
 - Pentru indicarea primei zile a fiecărei luni trebuie folosit numeralul ordinal și nu cel cardinal: **Întâi Mai**, nu **Unu Mai**.
 - Sunt corecte formele: **al patrulea**, **al cincilea**, **a cincea**, **al optulea**, **al nouălea**, **al zecelea**, **al doisprezecelea**, **a douăsprezecea**, **al douăzecilea**, **al cincizecelea**.

Exersează!

1. Transcrie răspunsurile corecte:
 - În fragmentul de la pagina 192 apar două numeraledor ordinarle.
 - În text sunt folosite patru numeraledor cardinarle.
 - Numeralul ordinal patrusprezece este scris corect.
 - Numeralul cardinal trei poate determina un substantiv.
2. Transformă numeraledor cardinarle din fragmentul de la pagina 192 în numeraledor ordinarle, la genul masculin și la genul feminin. Introdu-le în enunțuri.
3. Scrie cu litere următoarele numeraledor cardinarle: **14, 16, 59, 67, 25**.
4. Scrie cu litere numeralul ordinal corespunzător la ambele genuri (masculin și feminin): **6, 12, 22, 83, 557**.
5. Construiește enunțuri în care două numeraledor cardinarle diferite să aibă, pe rând, rolul de subiect și de atribut.
6. Construiește enunțuri în care două numeraledor ordinarle diferite să aibă, pe rând, rolul de subiect și de atribut.
7. Transcrie varianta corectă a numeraledor din enunțurile de mai jos.
 - Andrei s-a născut în data de doi/ două iunie 2005.
 - În douăzeci și unu/ douăzeci și una iulie vom pleca la mare.
 - În capitolul al optisprezecelea/ al optsprezecelea/ al optusprezecelea al acestui roman s-a dezlegat misterul.
 - Revoluția a avut loc în data de unu/ întâi decembrie 1989.
 - Luați-o pe a cincea/ a cincia stradă la dreapta!

8. Completează enunțurile următoare în caiet cu formele corecte: mie/mi-e; mii/mi-i.
- îmi place înghețata vara.
 - Trei de cărți s-au vândut ieri.
 - dor de bunici până la vacanța de vară.
 - Pe ceilalți soldăți înapoiezi mâine?

Portofoliu

Imaginează-ți că ești un explorator ce trebuie să plece în spațiu. Redactează o pagină dintr-un jurnal în care să descrii o zi în spațiu. Folosește patru numerele cardinale și două numere ordinale.

Interese și atitudini față de lectură

Reține!

Lectura este un instrument care dezvoltă posibilitatea de comunicare între oameni, care îmbogățește universul de cunoștințe.

Atitudinea față de lectură reprezintă poziția pe care o persoană o are față de un text scris. Aceasta poate fi pozitivă sau negativă, de participare sau de indiferență, activă sau lentă.

• Prezentarea unei opinii trebuie să țină seama de structura ce presupune: **introducere, cuprins, încheiere**.

Exersează!

1. Precizează, într-un tabel asemănător celui de mai jos, care sunt gândurile și sentimentele atunci când citești enunțul.

Cartea este un ospăț al gândurilor la care oricine este poftit.

2. Imaginează-ți că ai participat la spectacolul **Lumea magică a jocurilor**. Prezintă-le, în scris, în 10-12 enunțuri, colegilor tăi, impresiile pe care ți le-a făcut această punere în scenă.

Portofoliu

Citește **Călătoriile lui Gulliver** de Jonathan Swift și realizează o hartă a textului în care vei preciza:

- Titlul textului;
- Autorul textului;
- Subiectul/ tema cărții (întâmplările prezentate în succesiunea logică a apariției lor);

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

- Când și unde se petrece acțiunea;
- Personajele (se precizează ce tip de personaje există, care sunt relațiile dintre acestea, ce trăsături fizice și morale au);
 - Realizează un desen cu Diagrama Venn în care să completezi elementele reale, elementele imaginare și elementele comune care se regăsesc în ambele spații;
 - Precizează ce sentimente ai avut când ai citit cartea.

Limba standard. Normă și abatere

Reține!

Limba standard este limba literară care respectă normele actuale de ortografie, de ortoepie și de punctuație. Ea reprezintă stadiul din dezvoltarea unei limbi literare în care se stabilesc normele limbii unitare.

Norma este o regulă care trebuie să fie respectată la nivelul limbii în care funcționează.

Abaterea (greșeală, eroare de limbă) reprezintă o îndepărtare de la o anumită regulă (orală sau scrisă) a normelor limbii literare. Vizează pronunțarea corectă a sunetelor, a silabelor și a cuvintelor.

Exersează!

1. Transcrie formele considerate abateri de la normele limbii literare. Utilizează dicționarul!

maiestos – maiestuos

greiere – greier

jăratec – jăratc

tango – tangou

avergură – anvergură

curcubee – curcubeie

2. Alege forma corectă din enunțurile date, după model:

• M-am apropiat/ apropiat mult de colegul meu.

• Mi-a răspuns pe un ton glacial/ glaciari.

• Prenumele/ pronumele acestui copil nu pare cunoscut.

• El îți tratează prietenii cu diferență/ deferență.

• Senatorii s-au reunit într-o ședință ordinară/ ordinală.

• Trebuie să fii solidar/ solitar cu ceilalți.

• Nu fii/ fi copil!

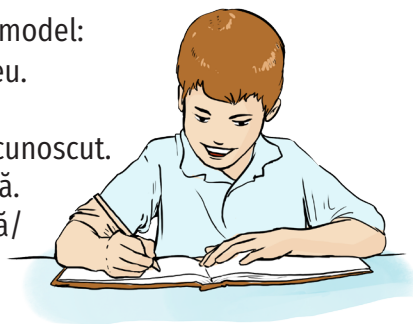
• A intrat în mulțime o haită de câini creind/creând panică.

• Tu mersesei/ merseseși pe partea stângă a străzii.

• Era o femeie de aici care/ pe care a lovit-o o mașină.

• Vor apare/ apărea doar reclame turistice.

3. Accentuează corect următoarele cuvinte: **caracter, subiect, butelie, doctoriță, ciment, filozofie.**

Lectură suplimentară

Antoine de Saint Exupéry (1900 - 1944), a fost un scriitor marcant al literaturii franceze, reporter, pionier al aviației și erou de război dispărut în misiune.

Primele sale romane surprind experiența sa de aviator, însă el rămâne cunoscut ca autorul uneia dintre cele mai îndrăgite cărți pentru copii **Le Petit Prince** (**Micul Prinț**).

Micul Prinț

-fragment-

de Antoine de Saint-Exupéry

Capitolul XXI

Chiar atunci apăru și vulpea:

– Bună ziua! zise vulpea.

– Bună ziua! răspuse politicos Micul Prinț, care se întoarse, dar nu zări pe nimeni.

– Sunt aici! spuse glasul – sub măr...

– Cine ești tu? zise Micul Prinț. Ești tare drăguță...

– Sunt o vulpe! spuse vulpea.

– Vino să te joci cu mine! îi propuse Micul Prinț. Sunt așa de trist...

– Nu pot să mă joc cu tine! spuse vulpea. Nu sunt îmblânzită.

– Oh, iartă-mă! zise Micul Prinț.

Însă, după o clipă de cugetare, adăugă:

– Ce înseamnă „a îmblânzi”?

– Nu ești de pe-aici – zise vulpea – ce cauți?

– Caut oamenii! zise Micul Prinț. Ce înseamnă „a îmblânzi”?

– Oamenii – zise vulpea – au puști și vânează. E tare enervant! Cresc și găini. Doar asta-i interesează. Cauți găini?

– Nu! zise Micul Prinț. Caut prieteni. Ce înseamnă „a îmblânzi”?

– E un lucru uitat! zise vulpea. Înseamnă „a-ți crea legături”...

– A-ți crea legături?

– Desigur! zise vulpea. Tu nu ești acum pentru mine decât un băiețel, ca o sută de mii de alți băiețel. Iar eu nu am nevoie de tine. Și nici tu n-ai nevoie de mine. Eu nu sunt pentru tine decât o vulpe, ca o sută de mii de alte vulpi. Dar dacă tu mă îmblânzești, noi doi vom avea nevoie unul de altul. Tu vei fi, pentru mine, unic în lume. Eu voi fi, pentru tine, unică în lume...

– Încep să înțeleg! zise Micul Prinț. Există o floare... am impresia că m-a îmblânzit...

– Este posibil! zise vulpea. Pe Pământ găsim tot felul de lucruri...

- O! dar nu trăiește pe Pământ! zise Micul Prinț.

Vulpea se arată foarte nedumerită:

- Pe altă planetă?

- Da.

- Pe planeta aceea sunt vânători?

- Nu.

- Interesant! Dar găini?

- Nu.

- Nimic nu e perfect! suspină vulpea.

Vulpea reveni la gândurile sale:

- Viața mea este monotonă. Eu vânez găinile, pe mine mă vânează oamenii. Toate găinile seamănă între ele, și toți oamenii seamănă între ei. Așadar, mă cam plictisesc. Dar dacă tu mă împlânzești, viața mea va fi senină. Voi cunoaște sunetul unor pași diferit de al altora. Ceilalți pași mă fac să intru sub pământ. Al tău mă va chema din vizuină, ca o melodie a mea. Și, uite! Vezi tu, acolo, lanurile de grâu? Eu nu mănânc pâine. Pentru mine, grâul, este inutil. Lanurile de grâu nu-mi amintesc de nimic. Și asta-i trist! Dar ai părul de culoarea grâului. Așadar, va fi minunat, când tu mă vei fi împlânzit! Grâul, auriu și el, îmi va aminti de tine. Și, voi adora adierea vântului prin grâu...

Vulpea tăcu și se uită îndelung la Micul Prinț:

- Te rog... împlânzește-mă! zise apoi.

- Cât aș vrea! răspuse Micul Prinț, dar nu prea am timp. Am de căutat prieteni și multe de aflat.

- Nu cunoaștem decât ceea ce împlânzim! zise vulpea. Oamenii nu mai au timp să cunoască nimic. Ei cumpără lucruri de-a gata, de la negustori. Și cum nu există negustori de prieteni, oamenii au rămas fără prieteni. Dacă vrei un prieten, împlânzește-mă!

- Ce să fac? întrebă Micul Prinț.

- Trebuie să fii foarte răbdător! răspuse vulpea. Pentru început, te vei așeza ceva mai departe de mine, așa, pe iarbă. Eu te voi privi cu coada ochiului, iar tu nu vei rosti nimic. A vorbi poate fi o sursă de neînțelegeri. Însă, în fiecare zi, vei putea să te așezi un pic mai aproape de mine.

A doua zi, Micul Prinț reveni.

- Ar fi fost mai bine să fi revenit la aceeași oră ... zise vulpea. Dacă tu, de exemplu, vii la ora patru după-amiază, eu încă de la ora trei voi începe să fiu fericită. Pe măsură ce timpul va trece, voi fi mai fericită. La ora patru deja, voi fi agitată și neliniștită: voi descoperi prețul fericirii! Dar dacă vii în orice moment, eu niciodată nu voi ști la care oră să-mi împodobesc sufletul. Ne trebuie ritualuri.

- Ce-i un ritual? întrebă Micul Prinț.

- E și el dat uitării! zise vulpea. Este ceea ce face o zi diferită de alte zile, o oră, de celelalte ore. Până și vânătorii mei au un ritual. Dansează joia cu fetele

din sat. Joia, prin urmare, e o zi minunată! Atunci, pot să mă plimb și eu, până la vie. Dacă vânătorii ar dansa oricând, toate zilele ar fi la fel, iar eu n-aș mai avea vacanță niciodată.

Astfel Micul Prinț a împlânzit vulpea. Iar când momentul despărțirii se apropie:

- Vai! zise vulpea... O să plâng...
- Din vina ta – zise Micul Prinț – eu nicidecum nu-ți doream răul, tu ai vrut să te împlânzesc...
- Așa e! zise vulpea.
- Dar o să plângi! zise Micul Prinț.
- Așa e! zise vulpea.
- Atunci tu nu rămâi cu nimic!
- Ba da – zise vulpea – datorită culorii grâului.

Apoi adăugă:

- Mergi să revezi trandafirii. Vei descoperi că floarea ta este unică. Întoarce-te apoi la mine, să-ți iei rămas bun, iar eu îți voi dăruia un secret.

Micul Prinț se duse, să mai vadă o dată trandafirii:

- Voi nu semănați deloc trandafirului meu, voi încă nu reprezentați nimic – le spuse. Pe voi nimeni nu v-a împlânzit, iar voi n-ați împlânzit pe nimeni. Sunteți cum era vulpea mea. Dar am făcut-o prietena mea, iar acum ea este unică.

Și trandafirii se rușinară.

- Voi sunteți frumoși, dar sunteți fără esență! le mai spuse. Nimeni n-ar avea de ce să moară pentru voi. Pentru un trecător oarecare trandafirul meu ar fi ca voi. El însă e mai prețios decât voi toți, pentru că pe el l-am udat chiar eu. Căci pe el l-am adăpostit eu sub clopotul de sticlă. Căci pe el l-am ocrotit eu cu paravanul. Căci pentru el am ucis eu omizile (în afară doar de câteva, pentru fluturi). Căci pe el l-am ascultat eu cum plângea, ori cum se lăuda, ori câteodată chiar cum tăcea. Căci e trandafirul meu.

Și se întoarse la vulpe.

- Adio! zise el...

- Adio! zise vulpea. Iată secretul meu. E simplu: limpede nu vezi decât cu inima. Esențialul nu este vizibil pentru ochi.

- Esențialul nu este vizibil pentru ochi! spuse după dânsa Micul Prinț, pentru a-și aminti.

- Timpul petrecut cu trandafirul tău îl face atât de prețios.

- Numai timpul petrecut cu trandafirul meu...! zise Micul Prinț, pentru a-și aminti.

- Oamenii au uitat adevărul acesta – zise vulpea. Tu nu-l uita! Devii răspunzător pentru totdeauna de ceea ce ai împlânzit. Tu ești răspunzător de trandafirul tău.

- Sunt răspunzător pentru trandafirul meu... repetă Micul Prinț, pentru a-și aminti.

Dicționar

a îmblânzi, vb.: a domestici un animal sălbatic;
enervant, -ă, adj.: care enervează; agasant, supărător, iritant;

monoton, -ă, adj.: care plictisește;
a adora, vb.: a iubi cu pasiune, a venera;
prețios, -oasă, adj.: care are o mare valoare.

Receptarea textului

1. Precizează sinonime pentru sensul din text al cuvintelor: *prietenă, a reveni, a da uitării, a zâmbi, unică*.
2. Construiește enunțuri cu antonimele cuvintelor: *tristă, a rămâne, a-și aminti, totdeauna*.

Înțelegerea textului

1. Care sunt personajele care dialoghează în fragment?
2. Unde se desfășoară acțiunea?
3. De ce o afectează pe vulpe sosirea Micului Prinț la ore diferite? Cum explică ea acest lucru?
4. Răspunde următoarelor cerințe, folosind metoda cubului.

Describe: Ce se întâmplă în fragmentul de text *Micul Prinț*?

Compară: Realizează o comparație între vulpe și trandafiri.

Asociază: Ce crezi că s-ar fi întâmplat dacă vulpea nu ar fi fost îmblânzită?

Aplică: Transformă replicile dintre personajele principale într-o povestire.

Argumentează: Care crezi că a fost câștigul vulpii în a fi îmblânzită?

5. Transcrie în caiet varianta corectă.
 - Secretul pe care vulpea îl știa despre inimă era că:
 - a) inima are ochi
 - b) doar cu inima se pot vedea sentimentele
 - c) inima este limpede

Valorificarea textului

1. Citește textul, pe roluri, respectând normele de punctuație și ortografie în intonația ta.
2. Vulpea afirmă că: *Ei (oamenii) cumpără lucruri de-a gata, de la negustori. Și cum nu există negustori de prieteni, oamenii au rămas fără prieteni*. Crezi că prietenia are preț? Argumentează-ți răspunsul.

RECAPITULARE

• Rezolvă cerințele, pornind de la următorul text:

– Ei, vezi, mă rog, ce nătărău!

Tot înapoi se dă.

Așa un rac pe fiul său

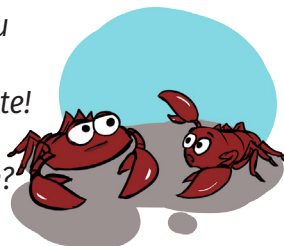
Odată ocără.

– O, bunul meu părinte!

Răspunse racul fiu -

Cum mergi tu înainte?

Mă iartă că nu știu.

Și dar, te rog, mă-nvață;

Dă-mi pildă drept povață,

Și-apoi, eu după tine

Voi merge foarte bine.

E grea pretenția fără exemple bune,

Să fie cineva desăvârșit în lume.

(Doi raci, Alecu Donici)

Dicționar

nătărău, -i, adj.: persoană care acționează fără judecată;
a ocări, vb.: a certa;

pildă, -e, s.f.: învățătură, model de urmat;
povață, -e, s.f.: sfat.

1. Găsește sinonimele și antonimele următoarelor cuvinte și grupuri de cuvinte, apoi construiește enunțuri cu acestea: *a se da înapoi*, *a ocări*, *a merge înainte*, *pretenție*, *desăvârșit*.

2. Construiește expresii care să conțină substantivul *lume* și explică-le în scris.

Model: și-a luat lumea în cap - a plecat abandonând totul

3. Explică utilizarea semnelor de punctuație din versul:

- Ei, vezi, mă rog, ce nătărău!

4. Precizează rolul cratimei din următoarele construcții: *mă-nvață*, *dă-mi*, *și-apoi*.

5. Care sunt personajele principale din aceste versuri?

6. Scrie ce sentimente crezi că trăiește fiul racului.

- confuzie
- nesiguranță
- iubire
- respect

- neștiință
- certitudine
- dorința de a învăța
- mâhnire

7. Transcrie, din text, structura care te-a făcut să deduci aceste trăiri.

8. Completează următoarele structuri cu însușiri pentru fiecare personaj, astfel încât să obții comparații: *tatăl rac este ca, fiul racului este precum.....* .

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

9. Completează, într-un tabel asemănător celui de mai jos, trăsăturile ce indică personificările din textul-suport.

Versul	Însușirea
....

10. În textul dat identifică:

a) un numeral cardinal b) două numere cardinale c) un numeral ordinal

11. Identifică, în textul-suport, un numeral. De la un numeral identificat formează un alt numeral la genul masculin și la genul feminin. Alcătuieste enunțuri cu fiecare dintre ele.

12. Scrie cinci numere ordinale și cinci numere cardinale în a căror alcătuire intră și numeralul găsit la exercițiul 11.

13. Exprimă-ți opinia despre mesajul versurilor:

*E grea pretenția fără exemple bune,
Să fie cineva desăvârșit în lume.*

14. Pornind de la versurile textului-suport, exprimă-ți opinia, în 10-15 rânduri, despre nevoia de a avea un model bun pentru a reuși în viață. Argumentează opinia ta.

15. Scrie o poezie alcătuită din patru versuri în care să-ți exprimi o dorință. Dă un titlu sugestiv poeziei tale.

EVALUARE PROIECT - EU ȘI PRIETENII MEI

• Citește fragmentul, apoi realizează o fișă cu titlul ***Eu și prietenii mei în călătoria cunoașterii***, în care să rezolvi cerințele de mai jos.

Dorothea și prietenii ei străbăteau pădurea deasă. Drumul era pietruit cu cărămizi galbene. Crengile pomilor erau uscate.

S-a auzit un răget îngrozitor. În calea lor a sărit un leu mare.

Cu o lovitură l-a învățit pe Sperie Ciori până la marginea potecii. Apoi, l-a izbit pe Omul de Tinichea, care nu s-a speriat, deși a căzut în drum.

Micul Toto a alergat lătrând spre Leu. Fiara a deschis gura să-l muște. Atunci, Dorothea, de teamă că Toto va fi omorât, s-a repezit la Leu și i-a tras o palmă peste bot.

- Să-ți fie rușine! coșcogeamite dihanie să te pui cu un cățeluș ca Toto!

- Nu l-am mușcat!
- Dar ai încercat s-o faci! Nu ești decât un laș.
- Știu. Ce pot să fac?
- Uite! l-ai izbit și pe Sperie Ciori, care nu e decât un om de paie.
- De aceea s-a rostogolit așa ușor, făcu Leul. Și celălalt e de paie?
- Nu, e Omul de Tinichea, răspunse fata și îl ajută să se ridice.
- Ce te face să fii laș? zise fetița.
- Nu știu, răspunse Leul, ștergându-și o lacrimă cu vârful cozii.
- Suferi de o boală de inimă? întrebă Omul de Tinichea.
- Poate!
- Creier ai? întrebă Sperie Ciori.
- Așa cred, dar n-am putut niciodată să mă uit în cap să văd.
- Eu merg la Marele Oz să-mi dea puțin creier, fiindcă în capul meu sunt numai paie.
- Și eu vreau să-l rog să-mi dea o inimă, spuse Omul de Tinichea.
- Și eu doresc să mă trimită acasă împreună cu Toto, spuse fetița.
- Credeți că Vrăjitorul din Oz ar putea să-mi dea curaj? întrebă Leul.
- Da.
- Atunci, n-aveți nimic împotriva să merg și eu cu voi?
Și micul grup a pornit la drum.

(Vrăjitorul din Oz, Frank Baum)

Dicționar

răget, -e, s.n.: răcnet, strigăt;
coșcogeamite, adj.: ființă care este foarte mare;

dihanie, dihănie, s.f.: animal sălbatic, fiară;
laș, -i, s.m.: lipsit de curaj.

1. Asemenea Dorotheei și prietenilor ei, te afli într-o călătorie a cunoașterii! Pentru a reuși, scrie numărul personajelor care apar în text, apoi construiește două enunțuri în care numeralul cardinal **cinci** să îndeplinească, pe rând, rolurile de subiect și de atribut. **1,3 puncte**

Model: Șase sosesc în pădure. (subiect) Șase băieți joacă volei. (atribut)

2. Acum, pentru a continua călătoria cunoașterii alături de prietenii tăi, precizează sinonimele cuvintelor **crengile**, **marginia**, **a izbit**, **inimă**, **a pornit**, apoi construiește enunțuri cu acestea. **1,5 puncte**
3. **Cubul** - Împărțiți în șase echipe, rezolvați fiecare cerință de pe fețele cubului. **6,2 puncte**

- a) **Descrieți** întâlnirea dintre Sperie Ciori, Toto, Omul de Tinichea, Dorothea și Leu. Care dintre personaje ați dori să vă fie prieten? **(1,2 puncte)**

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

b) Comparați - Introduceți cuvintele *Leul, Omul de Tinichea, Sperie Ciori, Vrăjitorul din Oz*, în structuri care să fie comparații. (1,6 puncte)

Model: Toto speriat ca un copilăș

c) Asociați - Alegeți elementul/ elementele prin care prietenii Dorotheei sunt personificați: *mișcarea, vorbirea, sentimentele*. (0,6 puncte)

d) Aplicați - Citiți titlul fragmentului! Ce vă sugerează acesta? Numiți, în 10-15 rânduri, însușirile pe care vă imaginați că le are acest personaj și cum va reuși el să rezolve problemele celorlalte personaje. (1,2 puncte)

e) Argumentați - Precizați pasajul în care unul dintre personaje își manifestă direct sentimentele. Argumentați alegerea! (0,4 puncte)

f) Analizați - Corectați greșelile din următoarele enunțuri. (1,2 puncte)

Model: Am fost pe locul al ~~cincelea~~. Am fost pe locul al cincilea.

- Și-a cumpărat paișpe creioane colorate.
- În grupul nostru sunt douăzeci și două de colegi.
- Andrei este în clasa a doisprezecea.
- Mama a cumpărat treizeci kilograme de făină pentru prăjituri.
- Avem zi liberă pe unu iunie.
- Gimnasta s-a clasat a cincia.

Punctaj: 1. $0,5 p + 2 \times 0,4 p = 1,3 p$; 2. $5 \times 0,3 p = 1,5 p$; 3. $6,2 p$: a) 1,2 p; b) 1,6 p; c) 0,6 p; d) 0,4/ 0,6 p (conținut) + 0,3 p (tip de text) + 0,2 p (ortografie, punctuație) + 0,1 p (limita de rânduri) = 1,2 p; e) 0,4 p; f) $6 \times 0,2 = 1,2 p$; **1 punct din oficiu. Total: 10 puncte.**

Acordă-ți punctajul pentru fiecare item rezolvat. Evaluează-te cu ajutorul unui coleg. Profesorul va adăuga punctajul pentru fiecare item în același tabel.

Autoevaluare	Interevaluare (evaluarea unui coleg)	Evaluare (cadrul didactic)

RECAPITULARE FINALĂ

• Rezolvă cerințele, pornind de la următorul fragment:

Ca să nu mai rămâie repetent și anul acesta, mam' mare, mamița și tanti Mița au promis tânărului Goe să-l ducă-n București de 10 mai. Puțin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatârul fiului și nepoțelului lor. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. D. Goe este foarte impacient și, cu un ton de comandă, zice încruntat:

- Mam' mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!

- Vine, vine acuma, puișorul mării! răspunde cucoana.

Și sărută pe nepoțel; apoi îi potrivește pălăria.

(...) Trenul a plecat (...). Goe nu vrea să intre în cupeu; vrea să șadă în coridorul vagonului cu bărbații.

- Nu!... nu e voie să scoți capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui d-l Goe, și-l trage puțin înapoi.

- Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Și după ce se strâmbă la urâtul, se spânzură iar cu amândouă mâinile de vergeaua de alamă și scoate iar capul. Dar n-apucă să răspundă ceva urâtul, și mititelul își retrage îngrozit capul gol înăuntru și-ncepe să zbiere.

- Mamițoo! mam' marea! tantii!

- Ce e? Ce e? sar cocoanele.

- Să oprească! zbiară și mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! Să oprească!!!

(D-l Goe ..., Ion Luca Caragiale)

1. Ce fel de text este **D-l Goe ...** de Ion Luca Caragiale? Argumentează!
2. Citește fragmentul de mai sus și precizează care sunt personajele care apar.
3. Desemnează cuvintele/ structurile care indică unde și când are loc acțiunea.
4. Menționează sinonimul cuvintelor *pălăria*, *picioare*, *ceva*, *zice*, *hotărâsc*, apoi precizează numărul de litere și de sunete pentru fiecare cuvânt dat, accentuându-le corect.
5. Ordonează alfabetic cuvintele din al doilea enunț al primului paragraf.
6. Identifică interlocutorii din primele două replici. Se respectă regulile de acces la cuvânt? Motivează-ți răspunsul!
7. Folosind DEX 2009, caută articole de dicționar pentru cuvintele din acest fragment: *hatâr*, *impacient*, *cupeu*.
8. Precizează tipul de sunete din fiecare cuvânt: *rămâie*, *mâinile*, *înapoi*, *amândouă*, *zbiere*. Apoi, desparte-le în silabe.
9. Indică formele literare (acceptate de limba standard) pentru următoarele cuvinte din textul **D-l Goe...: ne importă**, *dame*, *impacient*, *să vie*, *să șadă*, *să răspundă*.
10. Extrage o idee principală și o idee secundară din primul alineat al textului.
11. Povestește o întâmplare reală/ imaginară cu un copil care se comportă precum Goe cu membrii familiei sale.
12. Transcrie, din textul dat, câte un enunț asertiv, interogativ și imperativ.
13. Precizează ce fel de propoziție este: *Trenul a plecat*.

a) propoziție dezvoltată b) propoziție afirmativă c) propoziție simplă

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

14. Transformă propoziția de la exercițiul anterior într-o propoziție negativă.
15. Completează un tabel, plecând de la fragmentul dat, cu enunțuri care să ilustreze: o afirmație, o recomandare, o promisiune, o întrebare, un răspuns, refuzul unei recomandări.
16. Precizează în caiet numărul substantivelor și felul lor din enunțul: *Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m.* Sunt articulate? În ce fel?
17. Indică tipul de subiect corespunzător cuvintelor subliniate:

- D-l Goe este foarte impacient și, cu un ton de comandă, zice încruntat ...
- Ca să nu mai rămâie repetent și anul acesta, mam' mare, mamița și tanti Mița au promis tânărului Goe să-l ducă-n București de 10 mai.
- Trenul (...) ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m.

18. Indică varianta corectă de răspuns.

- Verbul *au promis* este la timpul:

a) prezent b) perfect simplu c) perfect compus

19. Transcrie, din textul-suport, un verb la modul infinitiv. Trece-l apoi la modul participiu!

20. Transcrie din fragmentul dat zece predicate verbale care să fie la modul indicativ și la modul imperativ. Precizează la ce timp se află în text și care este forma lor la modul infinitiv.

21. Transformă următoarele enunțuri, trecând predicatele și subiectele de la singular la plural. Explică modificările pe care trebuie să le faci.

- *Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m.*
- *Și sărută pe nepoțel; apoi îi potrivește pălăria.*
- *Trenul a plecat.*
- *... zice unul dintre tineri lui d-l Goe, și-l trage puțin înapoi.*
- *Dar n-apucă să răspundă ceva urâtul, și mititelul își retrage îngrozit capul gol înăuntru și-ncepe să zbiere.*

22. Recunoaște prepozițiile și felul lor în enunțurile indicate la exercițiul 21. Apoi, alcătuește un enunț în care una dintre prepozițiile găsite să însoțească un atribut.

23. Construiește câte un enunț pentru fiecare dintre cerințele următoare:

- atribut exprimat prin substantiv comun
- atribut exprimat prin substantiv propriu
- atribut exprimat prin adjectiv
- atribut exprimat prin pronume
- atribut exprimat prin numeral

24. Oamenii se comportă obișnuit. Spre deosebire de aceștia, zeii sunt făpturi nemuritoare și au un comportament aparte. Descrie, în 10 rânduri, comportamentul unei zeiță care te-a impresionat în descoperirile tale prin lumea veche.
25. Concepe un text oral cu un mesaj legat de cel al textului literar de mai sus, pornind de la cuvântul-cheie **pălăria**.
26. Transcrie, din textul-suport, două forme pronominale diferite. Precizează pentru fiecare persoana și numărul.
27. Rescrie, din textul-suport, două adjective. Precizează pentru fiecare gradul de comparație la care se află.
28. Trece într-un enunț adjectivul **tână** la gradul de comparație superlativ relativ de superioritate.
29. Folosește trei adjective din textul-suport și creează un text nonliterar descriptiv, despre o temă aleasă de tine. Respectă regulile alcătuirii unui text nonliterar.
30. Transcrie numeralele existente în text. Precizează felul acestora.
31. Transformă două dintre numeralele de la exercițiul anterior în numerale ordinale și construiește propoziții în care să aibă funcția sintactică de subiect și de atribut.
32. Pornind de la replica – *Mamițoo! mam' marea! tantii!* și utilizând elemente paraverbale studiate, imaginează un dialog între tine și cele trei personaje, având ca temă pierderea unui obiect personal important pentru tine.
33. Replica utilizată la exercițiul 32 poate fi considerată o formă de exprimare a emoției?

Exprimă-ți opinia utilizând structura **sunt de acord/ nu sunt de acord!**

34. Construiește un enunț în care să folosești o comparație prin intermediul căreia să definești comportamentul lui Goe.
35. Citește integral opera literară selectată, apoi alcătuiește planul dezvoltat de idei.

EVALUARE FINALĂ

• Se dă textul:

- Se vede că vă place marea, domnule căpitan!
- Da, o iubesc. **Pentru mine marea este totul! Ea acoperă**

șapte zecimi din globul pământesc. Adierea ei este curată și sănătoasă. E ca un deșert nemărginit, în care omul nu este niciodată singur, căci viața freamătă în jurul lui. Marea este purtătoarea unei vieți (...) minunate; e mișcare și dragoste; este infinitul viu, cum a spus unul

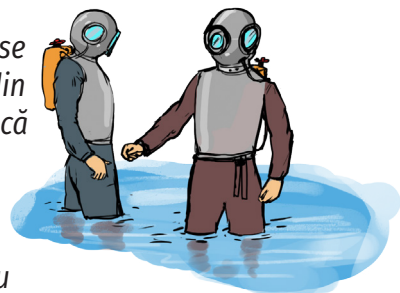

Unitatea 7 - JOCURI DE COPIL

dintre poezii dumneavoastră. (...)

Vizita la tridacnă purtătoare de bogății luase sfârșit. Căpitanul Nemo părăsi grota și ne urcarăm din nou pe bancul de scoici în apa limpede, netulburată încă de munca scufundătorilor.

Mergeam despărțiți unul de altul, hoinărind, oprindu-ne ici, colo, fiecare după cheful lui. Uitasem de primejdiile pe care închipuirea mea le exagerase cu atâta ușurință. Fundul apei urca simțitor și curând, adâncimea ajungând numai de un metru, am ieșit cu capul deasupra nivelului oceanului. Conseil mă ajunse și, apropiindu-și casca metalică de a mea, mă salută prietenește, clipind din ochi.

(20 000 de leghe sub mări, Jules Verne)

1. Rescrie, din text, replicile care arată o comunicare dialogată. Marchează în caiet, prin subliniere, o strategie de ascultare activă din aceste replici. **1 punct**
2. Extrage un substantiv cu prepoziție care să fie, ca parte de propoziție, atribut.
Model: Elevul din bancă este cuminte. **0,8 puncte**
3. Scrie numărul de litere, de sunete pentru cuvintele *mergeam* și *închipuirea*, apoi desparte-le în silabe. **0,8 puncte**
4. Alcătuieste două enunțuri în care cuvântul *banc* să aibă două sensuri diferite.
Model: A căzut într-un somn adânc. Eu am pescuit un somn. **0,8 puncte**
5. Transcrie, din textul-suport, un verb la modul indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect, un verb auxiliar, un pronume personal de persoana I, numărul singular și un adjectiv fără grad de comparație. **1 punct**
Model: uitasem, am (sosit), eu, viu
6. Rescrie fragmentul marcat în text, transformându-l într-unul nonlitar. **1,6 puncte**
7. Identifică și transcrie o comparație din textul de mai sus. Construiește un alt enunț cu aceasta. **0,8 puncte**
Model: roșu ca macul Obrazul fetei era roșu ca macul.
8. Alcătuieste trei enunțuri în care să personifici marea. **1,2 puncte**
Model: Marea cântă învolburată.
9. Identifică numeralul cardinal existent în titlu și precizează felul său. Transformă-l în numeral ordinal, la genul masculin și feminin. **1 punct**

Punctaj: 1. 0,4 p + 0,6 p = 1 p.; 2. 0,8 p; 3. 0,2 p + 0,2 p + 0,2 p + 0,2 p = 0,8 p; 4. 0,4 p + 0,4 p = 0,8 p; 5. 4 x 0,25 p = 1 p; 6. 0,4/ 0,8 p (conținut) + 0,4 p (tip de text) + 0,4 p (ortografie, punctuație) = 1,6 p; 7. 2 x 0,4 p = 0,8 p; 8. 3 x 0,4 p = 1,2 p; 9. 2 x 0,5 p = 1 p; **1 punct din oficiu. Total: 10 puncte.**

ISBN: 978-606-36-0424-9

9 786063 604249